„Sînt adeseori întrebat în ce constă secretul creației. Creația n-are secret. Există oare secrete în zidăria și piatra bizantină ?... Nu, nu există nici un secret. Era doar munca supraomenească... Secretul creației este același : munca supraomenească pentru ca un cuvînt să adere la celălalt, ca și pietrele zidului chinezesc. Oamenii nu văd această muncă. Ei văd doar rezultatul : o carte bună, succesul, gloria și, probabil, o grămadă de bani. Ei nu știu cîte chinuri, cîte eforturi ascund rîndurile pe care le citesc. Este adesea mai greu să descrii ceva decît să înfăptuiești ceva."

E. HEMINGWAY
(Dintr-un interviu)

Lei 5

HEMINGWAY

221

BPT

C60

HEMINGWAY

Cîștigătorul nu ia nimic

221

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Clubul cărții digitale 2023

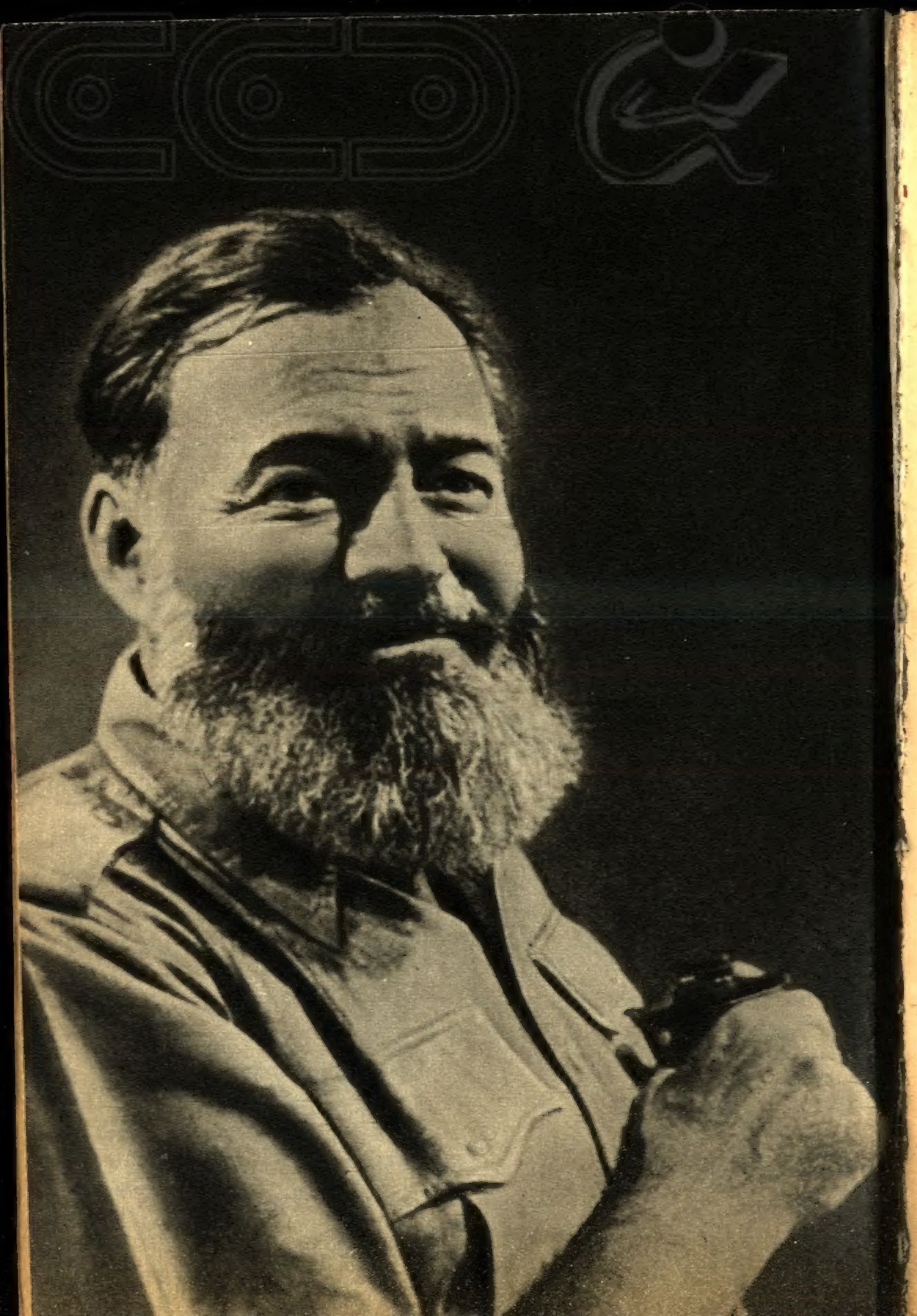

ERNEST HEMINGWAY

Cîştigătorul nu ia nimic

NUVELE

1964

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Clubul cărţii digitale 2023

Traducere, prefaţă şi tabel cronologic de
Radu Lupan

The First Forty-Nine Stories
by
ERNEST HEMINGWAY
Jonathan Cape *LONDON*
Tenth impression 1960

PREFAŢĂ

Opera şi viaţa lui Hemingway sînt bine cunoscute cititorului romîn, căruia, datorită numeroaselor articole şi traduceri publicate la noi, i-au devenit familiare atît lumea cît şi personajele lucrărilor sale. Prezentînd culegerea de faţă de povestiri, ne vom opri de aceea la cîteva dintre problemele activităţii scriitorului în acest domeniu, fără a mai stărui asupra unor aspecte consemnate şi cu alte prilejuri.

S-a subliniat adesea importanţa pe care o are în opera lui Hemingway elementul autobiografic. Criticii şi istoricii literari americani s-au străduit nu de puţine ori să identifice în personajele şi situaţiile cărţilor sale personaje şi situaţii reale. Rezultatele acestei ocupaţii tradiţionale a istoriei literare nu au fost întotdeauna dintre cele mai edificatoare, dar de fiecare dată s-a ajuns la concluzia că scriitorul a pornit de la întîmplări trăite, de la oameni pe care i-a cunoscut. Se confirma astfel un principiu fundamental al esteticii lui Hemingway — adeverit şi

afirmat în repetate rînduri — care reclamă ca o condiție primă și esențială a activității scriitorului cunoașterea profundă a lucrurilor despre care scrie.

„Mai întîi trebuie să cunoști subiectul — spunea Hemingway într-un articol din 1934 —, *după aceea trebuie să știi cum să scrii. Ca să înveți aceste două lucruri îți trebuie o viață întreagă."* [1]

Considerat astfel, elementul autobiografic nu mai apare ca un simplu detaliu menit a clarifica episoade mai mult sau mai puțin obscure, ci servește în chip esențial la sporirea autenticității relatării unei experiențe umane care, dincolo de semnificațiile restrîns individuale, poate căpăta un sens mai larg. Firește, relațiile dintre întîmplarea din viață și reflectarea ei în scris sînt mult mai complexe decît o legătură de la cauză la efect, să zicem. Perspectiva din care este privită îi poate modifica sensul uneori în mod fundamental. Dar nu asupra acestui aspect vrem să insistăm aci, cît asupra faptului că în scrisul lui Hemingway se simte — în genere — o cunoaștere intimă a locurilor, întîmplărilor, a diferitelor îndeletniciri, a oamenilor. O cunoaștere care nu este valorificată în chip exterior, prin detalii fastidioase, ci se exprimă prin notații sobre, precise și prin nuanțe subtile, de multe ori sugerate numai.

Cu deosebire se poate încerca acest sentiment citind povestirile lui Hemingway cuprinse în ciclul *In Our Time (În vremea noastră)* și cele din ciclurile de mai tîrziu: *Men Without Women (Bărbați fără femei)* sau *Winner Take Nothing (Cîștigătorul nu ia nimic)*, reunite în anul 1938 într-un volum

[1] *Old Newsman Writes (Scrie bătrînul gazetar), Esquire*, dec. 1934.

mai amplu, intitulat *The First 49 Stories (Primele 49 de povestiri)*.

Într-o serie din aceste povestiri apare personajul Nick Adams, în care mulți dintre criticii americani au căutat să-l identifice pe tînărul Hemingway.

„Cercetarea — scrie Philip Young în monografia închinată scriitorului — *ne arată că într-adevăr multe dintre povestirile despre Nick sînt transcrieri foarte literale ale unora dintre cele mai însemnate fapte din însăși viața lui Hemingway și că foarte puține lucruri au fost schimbate în relatare."* [1]

Nick trece printr-o seamă de încercări care-l mișcă, îl zguduie, îl frămîntă, și nu află întotdeauna nici liniștea, nici răspunsul la frămîntările sale. Atunci, spune Philip Young, Hemingway introduce un alt personaj, care este fie eu-povestitorul, fie altcineva — indiferent de nume sau ocupație, el profesează aceleași idei — și care-i va explica lui Nick, bineînțeles nu direct, ci pe planul general al povestirilor, „codul". În lumina acestui „cod", toate nedumeririle vor fi risipite, și eroul va ști cum trebuie să trăiască pe această lume, respectînd anumite reguli aproape mistice. Bineînțeles, „codul", accesibil numai „inițiaților", nu-i altceva decît o speculație pur abstractă pe marginea unor texte care nu-l confirmă și care mărturisesc reacția unui caracter sensibil și meditativ în fața contradicțiilor și durităților unei societăți unde relațiile între oameni se află sub semnul nepăsării egoiste față de celălalt.

Un alt critic, John Brown, stăruie și el asupra marilor dificultăți, pe care le are întotdeauna eroul lui Hemingway *„în stabilirea unei legături cu lu-*

[1] Philip Young, *Ernest Hemingway*, New York — Toronto, 1952, p. 35.

mea și în primul rînd în comunicarea sau în traiul cu alții" [1].

Intenția scriitorului de a se defini prin experiența de viață prin care a trecut, de a căuta un sens întîmplărilor care i-au marcat adolescența și începutul maturității și au constituit într-un fel primii pași pe un drum sinuos și complicat devine și ea o dovadă a „incomunicabilității" eroului cu lumea, impas care și-ar afla ieșirea — susține criticul — deși numai parțială, prin aderarea la un „cod inițiatic".

Elementul biografic a fost folosit aici de comentatori în sprijinul unor afirmații lipsite de un suport real. Atitudinea mai rezervată a lui Hemingway, pe vremea cînd era la școală, tentativele lui de a fugi de două ori de acasă, neînțelegerea dintre tatăl și mama sa, dezamăgirea care a urmat încercărilor din primul război mondial, și mai apoi relațiile sale cu lumea boxului și a corridelor, toate aceste detalii sînt considerate în mod unilateral, pentru a se contribui la acreditarea imaginii unui erou care-și face drum printre oameni, închis în sine și iremediabil singuratic. În fapt, eroul vădește nu participarea la un „cod inițiatic", ci reflectă în chip veridic — și povestirile prezintă ades imagini grăitoare în acest sens — condiția omului într-o orînduire potrivnică omului, orînduirea capitalistă. Așa cum am mai arătat și altă dată [2], convertirea experienței sale de viață în artă a fost considerată de Hemingway drept cel mai adecvat mijloc de a căuta în lumea în care a trăit adevărul despre această lume. Nu trebuie să uităm că, în

[1] John Brown, *Hemingway*, Paris, 1961, p. 125.

[2] Vezi prefața la: Ernest Hemingway, *Adio, arme* și *A avea și a nu avea*, E.L.U., 1961.

condițiile exacerbării luptei omului împotriva omului, se poate ajunge de multe ori la forme tragice de izolare, de însingurare. Eroul hemingwayan prețuiește însă în mod deosebit acele calități care pot înlătura tocmai apăsarea singurătății, uneori tragice și deznădăjduite: curajul, demnitatea, stăpînirea de sine, prietenia adevărată. Nu le poate afla întotdeauna, dar în povestiri, experiența de viață pe care ne-o relatează scriitorul, desigur nu atît de direct pe cît o presupune în chip simplist Young sau alți critici din apus, ne vorbește tocmai despre strădania omului singur de a trece peste pragul care-l desparte de ceilalți, de a-i înțelege și de a afla astfel calea care să-l apropie de ceilalți. Și mărturia cea mai elocventă a acestei tendințe o vom găsi în felul — numai în aparență egal — în care Hemingway consemnează biruințele și înfrîngerile, nădejdile și resemnările omului pornit pe această cale.

*

Cititorul va afla în paginile care urmează acestor rînduri o culegere din cele mai reprezentative povestiri, publicate de Hemingway de-a lungul a aproape douăzeci de ani (1921—1938). Am căutat în înșiruirea lor să țin seama, în general, de criteriul cronologic, pentru a putea oferi o imagine cît mai adecvată a evoluției unor teme și preocupări caracteristice. [1]

[1] Am fost îndemnat s-o fac și de părerea exprimată de Hemingway într-o scrisoare adresată traducătorului povestirilor sale în limba rusă, I. Kaşkin, că este mai bine să se respecte în publicarea povestirilor „ordinea cronologică", și nu aceea a volumului apărut în 1938 în editura Scribner's, care reunește *Primele 49 de povestiri* (v. *Oeuvres et opinions*, nr. 3, 1963, p. 172).

Hemingway a început a publica scurte povestiri încă de pe vremea şcolii. Inspirate din întîmplări sau amintiri din copilărie, povestirile *Judecata lui Manitou* şi *Sepi Jingan*, apărute în anul 1916 în revista şcolii, *Tabula*, vădesc influenţa lui Jack London. Mai tîrziu, sub influenţa lui Sherwood Anderson, de la care deprinde simplitatea şi tonul direct al relatării, scrie o seamă de povestiri şi un roman, ale căror manuscrise au fost pierdute de prima lui soţie. Dintre ele a putut fi salvată numai nuvela *Bătrînul meu*, întrucît fusese trimisă cîtorva reviste. Ei i se vor adăuga cu timpul o seamă de povestiri, scrise în perioada în care Hemingway, după cîţiva ani de gazetărie, „se hotărăşte" să devină scriitor, şi în care într-o cămăruţă mansardată, aflată în fundul curţii unui depozit de cherestea din Paris, lucrează cu îndîrjire, dar fără prea mare succes.

„*Anul acela* — îşi va aminti el mai tîrziu în *Green Hills of Africa (Colinele verzi ale Africii)* — *fu plin de griji băneşti, şi nuvelele mi-erau trimise înapoi o dată cu corespondenţa zvîrlită prin deschizătura porţii depozitului, şi-n ea găseam scrisorile de refuz, care nu le numeau niciodată nuvele, ci anecdote, schiţe etc.*"

În anul 1925, Hemingway izbuteşte totuşi să publice o primă culegere de povestiri, la o editură americană mai importantă, datorită sprijinului scriitorului Sherwood Anderson. *În vremea noastră* apare în... 1.135 de exemplare. Multe dintre subiectele povestirilor îşi au sursa în articole publicate de Hemingway între anii 1920 şi 1924, în *Toronto Star Weekly*. Compoziţia volumului are un caracter mai original, semănînd totuşi într-un fel cu încercările de compoziţie mozaicală ale lui John Dos Passos[1], şi ur-

[1] *V. Manhattan Transfer* şi *Paralela 42*.

măreşte să sublinieze cît mai pregnant ideea călăuzitoare a cărţii. Fiecare din cele 14 schiţe şi nuvele cu subiecte diferite e precedată de către o miniatură care evocă scene de violenţă din primul război mondial sau din luptele cu taurii, iar culegerea se încheie cu o miniatură — *Envoi*, ca într-o veche baladă. În intenţia scriitorului, miniaturile sînt menite a constitui elementul de contrast cu aparenţa de calm şi de linişte a vieţii evocate în povestiri şi a sugera astfel intensitatea conflictelor care se desfăşoară sub această aparenţă înşelătoare. *În vremea noastră* nu s-a bucurat nici de prea multă atenţie, nici de o primire prea călduroasă din partea criticii. Dar Hemingway nu s-a descurajat. Şi a continuat a scrie — întîi un prim roman, apoi un altul, un alt volum de povestiri, cîştigîndu-şi o solidă şi trainică faimă de prozator...

Dacă se poate vorbi de o anume unitate tematică a primei culegeri, aşa cum am văzut, în celelalte volume de povestiri ea nu mai există ca atare. Există în schimb teme care se impun cu putere. Datorită lor, şi preocupările scriitorului în perioada respectivă se pot defini mai net.

În primele povestiri este evocată atmosfera de lirism şi de cruzime a anilor de adolescenţă, sînt surprinse sentimente sau înclinaţii care aduc cu sine dezamăgiri sau nedumeriri, cîteodată chiar grave, dar stăpînite în manifestări. În cel de-al doilea volum, *Bărbaţi fără femei* (1927), Hemingway e mai puţin liric, tonul e mai direct, notaţia — mai tranşantă. Forma, mai căutată, a compoziţiei primei culegeri a fost şi ea abandonată. Tema solitudinii, a dificultăţii de înţelegere dintre oameni, se regăseşte, dar şi oamenii află uneori energia şi curajul de a o înfrunta. Şi o înfruntă mai cu seamă cei care nu

vor să recunoască nici față de ei, nici față de alții că au renunțat la o anume demnitate, că nu mai au pentru ce să lupte.

Disperata demnitate a celui care nu mai are nimic de pierdut îi duce pe unii dintre eroii nuvelelor și schițelor din al treilea volum, *Cîștigătorul nu ia nimic* (1933), la forma absolută a singurătății, aceea a neantului atotstăpînitor. Alții sînt urmăriți cu sarcasm, pentru că ignoră sau nesocotesc intenționat simplele și fireștile relații dintre oameni, relațiile de dragoste, de încredere, de înțelegere reciprocă.

Mi se pare interesant să menționez că ultimele nuvele inserate, alături de povestirile primelor trei cicluri, în amplul volum care le reunește pe toate: *Primele 49 de povestiri* apar ca un examen al cîtorva dintre preocupările vădite în povestirile de pînă aci. Mă refer la *Capitala lumii*, la *Scurta viață fericită a lui Francis Macomber* și la *Zăpezile de pe Kilimanjaro*. Căutînd cu luciditate să explice ce anume poate da omului demnitate și curaj în fața morții, scriitorul conchide că numai activitatea sau sentimentele bazate pe adevăr și dăruire reală sînt în măsură să o facă și respinge cu ironie sarcastică înșelăciunea și incomprehensiunea, care alterează relațiile umane și duc la consecințe tragice.

Scrise și publicate în anul 1936, aceste din urmă nuvele sînt parcă rezultatul unei revizuiri de valori. Și fără a dori să facem legături forțate, trebuie să amintim că în același an Hemingway avea să ia o atitudine hotărîtă împotriva fascismului, sprijinind cauza republicană în războiul din Spania. Și trebuie să notăm de asemenea că în aceeași perioadă el lucrează mai intens la romanul *To Have and Have Not (A avea și a nu avea)*, în care vor fi descrise

realitățile americane, cu toată încrîncenarea caracteristică luptei pentru existență din „lumea nouă".

Am încercat să schițăm, desigur în linii generale, tematica și orientarea povestirilor lui Hemingway, pentru a face și mai evident faptul că aici valorificarea elementului autobiografic a fost strîns legată de etapele parcurse de scriitor în lămurirea atitudinii sale față de realitățile înconjurătoare. Mai mult decît în romane, unde elaborarea și transformarea acestui material sînt mai îndelungate, vom afla aici o expresie mai apropiată a experienței de viață încercate în diferite epoci. Și tocmai aceasta ne îngăduie să conchidem că, departe de a tinde spre formularea unui cod rezervat numai unor inițiați, ea înfățișează cu vigoare realistă încercările complicate, dureroase — nu întotdeauna reușite — de a afla căile comunicării reale între oamenii unei societăți și unei epoci frămîntate și pline de contradicții.

Arătînd că scurta povestire — schița sau nuvela — reprezenta pentru Hemingway calea firească spre proza mai amplă, Carlos Baker, autorul unui aprofundat studiu al operei scriitorului, spune:

„Disciplina timpurie a scrierii de «short story»[1] *— și arareori asta nu înseamnă o foarte severă disciplină — l-a învățat pe Hemingway meșteșugul său. El a învățat cum să scoată foarte mult din foarte puțin, cum să curețe limbajul de ceea ce e de prisos și cum să evite mișcarea inutilă, cum să sporească intensitatea și cum să nu spună altceva decît adevărul în așa fel încît să poată spune mai mult decît adevărul. Din scrierea de* «short story» *el a*

[1] Termen care corespunde la noi cu schiță, povestire scurtă.

învățat admirabil de precis cum să folosească dialogul în scopul expunerii faptelor." [1]

Vom afla aceste calități în povestirile din prezentul volum, și desigur și în altele, necuprinse aci.

Aproape în toate, elementul de surpriză atît de caracteristic *short story*-ului american este prezent, dar, spre deosebire de ceea ce se întîmplă în scurta povestire a lui O'Henry, Jack London sau Caldwell de pildă, surpriza nu se află atît în desfășurarea acțiunii, cît în evoluția relațiilor care se stabilesc pe planul psihic între eroi.

Concludente mi se par din acest punct de vedere povestirile care se referă la ceea ce am putea numi „anii de formație" ai lui Nick Adams: *Sat indian, Doctorul și soția doctorului, Sfîrșitul unei povești, Campionul* și, într-o măsură, *Ucigașii.* Momente ale copilăriei sau ale unei adolescențe căreia i se pun probleme ale vieții și morții, învăluite în tulburătoarea aură a celei mai frumoase și mai neliniștite vîrste, ele sugerează cu o deosebită artă „descoperiri" fundamentale în raport cu mediul înconjurător, „descoperiri" care marchează o întreagă viață.

„Funcția socială a unor asemenea povestiri — și nu avem în vedere Ucigașii *— nu este de a rezolva sau de a pune o problemă anume* [2] — ne arată

[1] Carlos Baker, *Hemingway, The Writer as Artist (Hemingway ca artist)*, Princeton, 1956, p. 117.

[2] Se întîmplă uneori să se exagereze în această privință, cum o face de exemplu criticul George Hemphill, care, într-un articol publicat în revista americană *The Kenyon Review*, 1949, vol. XI, nr. 1, îi reproșa lui Hemingway că în *Sfîrșitul unei povești* n-a legat exploatarea capitalistă a pădurilor din Michigan — fapt ce a dus la pustiirea lor — de ideea că și tinerii care se iubeau au ucis dragostea lor printr-o prea grăbită consumare a ei!

I. Kaşkin într-un pătrunzător studiu dedicat scriitorului —, *ci mai degrabă de a le isca în mintea cititorului. Ele transmit neliniștea și nelămurirea care l-au încercat pe autor."* [1] De aici și senzația deosebită suscitată de modul acesta de relatare a întîmplărilor care presupune într-un fel participarea celui care citește. Ca și cum i s-ar spune: ai fost și tu martorul unor asemenea întîmplări, unele detalii îți sînt prea bine cunoscute, n-are sens să ți le mai amintesc. Această participare la aceeași istorie a scriitorului a contemporanilor săi face ca povestirile, scrise într-un mod obiectiv, detașat, să aibă totuși aerul unei confesiuni rostite pe un ton simplu și firesc despre întîmplările cu haz și mai ales fără, ale unui om obișnuit al „timpului nostru". Obișnuit, dar nu cu o sensibilitate obișnuită.

(Nu trebuie să uităm totuși că o altă poziție și o altă epocă face ca tipul hemingwayan de povestire să nu poată fi adoptat nediscriminat în relatarea unei experiențe de viață deosebite atît ca manifestare, cît și ca esență.)

Observator neobișnuit de subtil al manifestărilor acestei sensibilități ni se dezvăluie Hemingway în cele două povestiri: *Pisica în ploaie* și *O operație simplă.* Remarcabil e faptul că el nu scrutează psihologia personajelor în reacțiile lor interioare, ci notează cel mai ades pe acelea exterioare. Dar așa cum am mai amintit, reacțiile acestea nu sînt decît foarte nuanțate exteriorizări ale unor, altminteri, insezisabile mișcări sufletești. Dac-am ține seama de tipologiile nietzscheene, am zice că scriitorul este mai mult un *Augenmensch,* un om la care predomină un extrem de fin simț al observației vizuale.

[1] I. Kaşkin, *E. Hemingway — Tragedia unei măiestrii, International Literature,* nr. 5, 1935.

Dialogul lui ne dovedește însă că este în chip fericit completat și de un *Ohrenmensch*, cuvintele rostite ca și tăcerile întregind o profundă analiză a psihologiei personajelor aflate în scenă. S-ar părea uneori că nu se întîmplă nimic sau că nu se va întîmpla nimic și totuși această aparență e înșelătoare. Rigoarea dialectică a interrelațiilor elementelor definite de către scriitor este atît de strînsă, încît mulți dintre comentatori au asemănat schițele de acest fel unor probleme de șah, care chiar dacă admit cîteodată o variantă duc totuși la același final. De aceea, indiferent de momentul sau modul în care sînt întrerupte relațiile enunțate, sfîrșitul nu poate fi altul decît cel firesc necesar.

Și soțul, insensibil într-un moment cînd nevasta lui simte nevoia unei înțelegeri reale a dorinței sale de dăruire afectivă, și bărbatul, pe care egoismul dragostei îl face opac la clipa de primejdie prin care trece o afecțiune devenită obișnuință, vor suferi. Deocamdată, ei nu știu asta, dar cititorul o știe înaintea lor, și lucrurile nu se vor putea desfășura altfel.

Concluzia i se impune lui Hemingway din observarea realității, pe care o cercetează deosebit de atent în manifestările ei vizibile și semnificative. Aceasta îl deosebește esențial de celălalt mare prozator american, William Faulkner, care dezvăluie ceea ce tăinuie realitatea vizibilă, cercetînd ceea ce e ascuns, ceea ce se relevă pe încetul, ceea ce e aparent contradictoriu și apoi se dovedește unitar. Iar în povestirile sale surpriza se datorește tocmai înlăturării, febrilă uneori, a vălurilor care drapează o realitate ce nu se oferă niciodată pe deplin observației. Hemingway, în schimb,

ne comunică cu multă precizie datele, notează atent primele mișcări, și sugestiile conținute în aceste notații vor continua acțiunea chiar după încheierea istorisirii. Precizia nu exclude însă proiectarea simbolică a unor detalii-cheie. Scriitorul a știut cum să prelungească ecoul simbolic al unor foarte realiste amănunte și personaje, dar a negat întotdeauna premeditarea în această direcție: *„Nu s-a scris niciodată o carte bună cu simboluri determinate dinainte și apoi băgate în cuprinsul cărții... Dacă am făcut personajele mele de ajuns de reale și de consecvente, ele vor putea reprezenta multe lucruri."*

Iată-l de pildă pe bătrînul chelner din *Un loc curat și bine luminat*. Simbolul care-i domină existența e „nada", neantul, zădărnicia tuturor lucrurilor de pe acest pămînt, simbol care este pînă la urmă opus imaginii cafenelei aceleia „curate și bine luminate", strălucirea și viața față de întunericul și pustiul neantului. Pentru chelnerul cel tînăr, „nada" nu are nici o semnificație, pentru cel mai în vîrstă și pentru bătrînul client el este o forță amenințătoare, torturantă, de nesuportat, care nu te lasă nici să dormi. Iar singurul lucru care i se poate opune e imaginea de lumină, de liniște și de curățenie a cafenelei, locul unde poți înfrunta cu demnitate gîndul acestei „nada" atotstăpînitoare. Imagine cutremurătoare a abisului în care te prăbușește senzația de zădărnicie a orice ai face, povestirea se termină cu o remarcă ironică: *„Mai la urma urmei,* își spune bătrînul chelner, *probabil că numai insomnia e de vină. Mulți oameni trebuie să sufere de insomnie."* O ironie care nu atenuează însă senzația chinuitoare a pustiului moral în care rătăcesc, cu imaginea „locului curat și bine luminat" drept singur refugiu, cei urmăriți de conștiința că nu omul, ci neantul stăpînește pe acest pămînt.

Clubul cărții digitale 2023

Un dezamăgit, dar nu un dezabuzat, e într-un fel și soldatul Krebs, căruia războiul i-a dat un profund dezgust[1] pentru ceea ce poate ascunde adevărul — aici exagerarea sau sentimentalismul. Și vechile tipare ale vieții de acasă și din orașul natal, impregnate de minciună și sentimente convenționale, i se par de nesuportat. Krebs devine un străin față de ai săi, cărora, văzîndu-i acum cu alți ochi, le descoperă precaritatea morală.

De un alt tip e descoperirea făcută de băiatul din *Bătrînul meu*. Acesta ajunge, fără s-o fi dorit, să-și schimbe părerea despre tatăl său — ucis într-un accident la curse — datorită celor din jur. Dragostea pentru tată e risipită de oameni care „atunci cînd se apucă... să facă ceva praf, nu mai rămîi cu nimica". Aici o dezamăgire a copilăriei, dincolo una mult mai profundă a unui tînăr pe care războiul l-a maturizat.

Privirea sensibilă a tinerei vîrste, izbită de brutalitatea unor ființe care au pierdut tot ce e omenesc pentru a deveni niște instrumente ale asasinatului, aparent „neinteresat", al asasinatului rece, e și aceea a lui Nick Adams din *Ucigașii*. Portretele celor doi criminali profesioniști, Max și Al, sînt remarcabile prin felul în care este reliefat automatismul ce-i caracterizează. Dezumanizarea vădită de întreaga lor comportare, violența și cinismul lor sînt întru totul similare cu manifestările fascismului, pe care scriitorul îl cunoscuse în acțiune în Italia.

Ecoul celor văzute acolo avea să răsune și aici, ca și în reportajul scris în urma unei călătorii întreprinse cu un prieten gazetar, Guy Hickok, *Italia, 1927*. Publicat întîi în revista *New Republic*, reportajul a fost ulterior inclus, cu titlul schimbat *Che ti dice la patria?*, în cel de-al doilea volum de *„short stories"*. Corupție, insolență, descompunere morală, iată cum arată regimul fascist în cele cîteva momente surprinse de scriitor. Așa arăta țara în care fuseseră înfrînte acele forțe, mai puțin manifeste dar totuși prezente, reprezentate prin feroviarii care-i ajutau revoluționarului maghiar să călătorească fără primejdii spre Elveția (v. *Revoluționarul*) — înfrînte pentru că nu izbutiseră să opună asaltului fascist un front unit și puternic.

Arta de povestitor a lui Hemingway se caracterizează prin posibilitatea abordării unei mari varietăți de forme, de la reportajul alcătuit din scurte momente sau schițe pînă la povestirea amplă, de factura unui roman concentrat. Am inclus din acestea din urmă în culegerea de față pe cele mai cunoscute. *Cincizeci de bătrîne* ne demonstrează încă o dată forța dialogului hemingwayan, care izbutește să creeze situații și caractere deosebit de pregnante, prin intermediul unor discuții simple, fără efecte vizibil căutate, dar care au un profund ecou înăuntrul personajelor. Aici dialogul creează cu deosebită putere de sugestie atmosfera apăsătoare a sfîrșitului carierei unui boxer care vrea să se retragă, dar care nu a renunțat la toate. Personajele nu sînt

[1] Vom regăsi, deși schița e scrisă aparent pe un alt ton, aceeași crispare în fața ororilor războiului și în *Pe chei la Smyrna*. Aici, tonul de absurdă și inconștientă încîntare al ofițerului care povestește e menit a sublinia, prin contrast, încrîncenarea faptelor, a ororilor unui război la care Hemingway luase parte în calitate de corespondent. Cele văzute pe fronturile războiului greco-turc în anul 1922 s-au gravat adînc în memoria scriitorului, care va reveni asupra lor și în *Moartea după amiază* și în *Zăpezile de pe Kilimanjaro*.

deosebit de complexe, cu toate acestea ele au în permanență mai mult de spus decît ceea ce spun, iar uneori tăcerile punctează ceea ce e esențial pentru ei și pentru alții. De aici rezultă acea cunoscută și caracteristică tensiune a celor mai multe dintre povestirile lui Hemingway. Contrastul permanent dintre ceea ce se petrece sau se spune în afară și ceea ce este în adîncuri, sau nespus cu intenție, întreține această stare de tensiune și creează un deosebit relief al planurilor narațiunii.

În *Scurta viață fericită a lui Francis Macomber*, această tensiune emoțională e uneori abia suportabilă și constituie un element esențial al diferențierii și reliefării complexei mișcări psihologice care definește relațiile dintre personaje. S-au scris despre acest roman concentrat — densitatea e un alt element caracteristic prozei lui Hemingway — multe comentarii, studii chiar, așa că nu voi insista în cele de față prea mult asupra acestei istorii tragice a pierderii și cîștigării demnității. Vreau să subliniez numai măiestria cu care personajele sînt făcute să treacă dintr-o stare sufletească într-alta, total opusă, în cursul unui interval foarte scurt de timp și sugestia extraordinar de veridică a neîncetatelor schimbări ale stărilor sufletești. Și pentru a ilustra cît de variate sînt mijloacele cu care ne este comunicată această sugestie, și pentru a arăta că Hemingway folosește cu o uimitoare finețe și precizie cele mai — aparent — neînsemnate amănunte, ca să definească o atmosferă sau anume raporturi, voi da numai un exemplu. În finalul nuvelei, cînd Margaret Macomber începe a-și pierde ascendentul asupra bărbatului său și devine încetul cu încetul o străină atît pentru Francis Macomber, cît și pentru Robert Wilson, nemaiavînd nici o putere asupra lor, autorul își numește eroina, rînd pe rînd și în strictă concordanță cu momentul respectiv, Margot, Margot Macomber, Margaret Macomber și apoi Mrs. Macomber, ca la sfîrșit eroina să nu mai fie numită decît „femeia" sau pur și simplu „ea".

Și nuvela *Zăpezile de pe Kilimanjaro* a fost mult discutată în comentariile operei lui Hemingway, căutîndu-se ades să se identifice personajul cărții, scriitorul Harry, cu autorul însuși. Nu însă personajul acesta ca atare — deși se întîlnesc în nuvelă multe referințe la diverse episoade ale biografiei lui Hemingway — este cel care dă sens întregii istorisiri, ci căutarea lui, examenul lucid pe care îl întreprinde, în pragul morții, cu privire la ceea ce a ajuns „comercializîndu-și" talentul pentru a avea „siguranță și confort", „trădîndu-se pe sine și tot ceea ce crezuse", ducînd o viață de plăcută abdicare. Toate s-au întîmplat, conchide Harry, deoarece a acceptat compromisurile impuse de viața dusă alături de cei bogați, care-s plicticoși și care ucid în diferite feluri cinstea, adevărul și ceea ce este mai prețios în viață. Însăși cangrena de care va muri este simbolul „infecției" spirituale de care s-a lăsat cuprins. Este posibil ca sub această formă Hemingway să fi încercat să realizeze, mai mult pentru sine și mai puțin pentru alții, o imagine obiectivă a stării în care se afla în acel an 1936, an crucial pentru el, cînd într-adevăr s-a produs o cotitură în existența sa. Delirul final, în care muribundul se vede zburînd spre înălțimile muntelui Kilimanjaro, lăsînd totul în urmă, poate fi de aceea interpretat ca o imagine a ceea ce își propunea scriitorul să facă, zvîrlind balastul și abandonînd tot ceea ce-i falsifica și degrada talentul, pornind iar să asalteze înălțimile artei, ale prozei menite să dureze ani, *„și*

dacă ai noroc și ai scris-o de ajuns de curat, întotdeauna".

Imaginea leopardului, mort în timp ce căuta să atingă crestele inaccesibile, nu este astfel decît o parafrază a faptelor materiale ale nuvelei, sensul ei este însă același cu al nuvelei în întregul său: tendința de a te îndrepta spre teritorii mereu noi și a face ca arta să ajungă cît mai departe în descoperirea acestor teritorii necercetate încă ale spiritului uman. Hemingway izbutește, prin rememorările lucrurilor „păstrate" pentru a fi scrise mai tîrziu, rememorări care redau cu multă artă alunecarea febrilă a amintirii sau ritmul dezordonat al delirului, să sugereze că în însăși infinita diversitate a faptelor vieții umane este cuprins îndemnul cercetării acestor teritorii mereu noi, mereu altele.

Considerate de către mulți dintre cercetătorii operei lui Hemingway ca niște capitole în fapt ale unui roman, povestirile pot fi legate între ele, desigur, prin raportarea lor la experiența de viață unică a autorului. Și am putea, continuînd într-un fel biografia lui Nick Adams, să apropiem cele mai multe din schițele și nuvelele prezentei culegeri de destinul acestui tînăr, care trecînd de anii copilăriei și adolescenței a fost în război și s-a întors scîrbit și dezgustat de ororile lui *(Soldatul s-a întors acasă)*, a cunoscut iluziile și deziluziile dragostei și vieții conjugale *(Pisica în ploaie* și *O operație simplă)*, a avut și el copii, de care nu a putut fi întotdeauna aproape *(O așteptare de o zi)*, s-a izbit în viața lui și a fost scîrbit de formele ridicole și dezgustătoare ale degradării dragostei *(Domnul și doamna Elliot, Mama unei „fetițe"* sau *După mare)* și s-a înfiorat cunoscînd disperările fără întoarcere *(Un loc curat și bine luminat)*.

Dar pînă la urmă, acest erou, în pragul unui nou război, care avea să înceapă în Spania, își face un necruțător examen de conștiință *(Zăpezile de pe Kilimanjaro)*, care îl va duce la participarea directă la lupta celor care s-au ridicat împotriva fascismului, pentru a apăra pe cei umili, singuri și obijduiți *(Bătrînul de lîngă pod)*.

Este limpede că această biografie fictivă, în sensul că e literatură, nu poate să nu fie socotită o mărturie impresionantă despre felul în care au trăit și s-au format mulți oameni în lumea capitalistă, în anii premergători celui de-al doilea război mondial. Hemingway o scrie pentru a păstra în conștiința contemporanilor săi ecoul unei experiențe care e a sa, dar și a tuturor celor trecuți prin încercări neasemănătoare dar cît de asemănătoare, și nu pentru a oferi posterității, cum s-a spus, un alt capitol al „autobiografiei sale literare".

După 1938, an în care telegrafia de la Barcelona schița cu care se încheie culegerea de față, Hemingway a scris sau a publicat relativ puține povestiri, dar nu a încetat, așa cum ne-o arată și biografia sa, să fie pretutindeni unde se hotăra într-un fel sau altul soarta contemporanilor lui și să-și manifeste dorința de a mai scrie, dacă „avea să trăiască îndeajuns, încă vreo douăzeci și cinci de povestiri". Sfîrșitul său tragic l-a împiedicat să-și ducă această dorință la îndeplinire, deși viața i-a oferit din plin subiecte, și el a socotit întotdeauna realitatea, viața contemporană, o sursă esențială a scrisului și a recomandat mereu, ca o necesitate a scriitorului, participarea activă la evenimentele vremii.

„Ducîndu-te acolo unde trebuie să te duci — scria Hemingway în prefața care însoțea culegerea *Primele 49 de povestiri* —, *făcînd ceea ce trebuie*

să faci și văzînd ceea ce trebuie să vezi, îți tocești unealta cu care scrii. Dar prefer să o tocesc și să știu că trebuie să o ascut iar și să o ciocănesc ca să o readuc la vechea formă și s-o dau pe tocilă și să știu că am despre ce să scriu, decît să o păstrez curată și lucitoare și să n-am ce să spun, sau neștirbită și bine unsă, dar nefolosită."

August 1963

RADU LUPAN

TABEL CRONOLOGIC

1899 21 iulie. Nașterea la Oak Park, în apropiere de Chicago, a lui Ernest Miller Hemingway, al doilea copil al doctorului Clarence Edwards și al lui Grace Hall Hemingway.

1900—1913 Familia Hemingway își petrece vacanțele la Hortons Bay, în nordul statului Michigan. Aici, doctorul Hemingway are o casă aflată pe malul unui lac pierdut printre păduri, Walloon Lake. Regiunea e locuită de indieni din tribul Ojibway.

1913—1917 Ernest Hemingway urmează cursurile secundare la Oak Park High School.

Încă din această vreme, arată un interes activ pentru scris, fiind redactor al revistei săptămînale a școlii, *Trapeze*, și colaborator al celei trimestriale, *Tabula*. Face parte de asemenea din echipele de fotbal și de înot ale școlii.

Încearcă de două ori în acest răstimp să fugă de acasă.

1917—1918 După absolvirea şcolii, pleacă la Kansas City, unde intră reporter la *Kansas City Star.*

1918 aprilie : E primit ca voluntar în formaţiile auxiliare ale Crucii Roşii americane (Red Cross Ambulance Corps).
Pleacă în Europa şi e repartizat într-una din unităţile care acţionează pe frontul italian.
8 iulie : E grav rănit de explozia unui obuz, în apropiere de Fossalta di Piave. E internat într-un spital militar din Milano, unde stă trei luni. Primeşte decoraţiile italieneşti Medaglia d'Argento al Valore Militare şi Croce al Merito di Guera.
octombrie—noiembrie : După ieşirea din spital, se înrolează în armata italiană, în trupele de infanterie.

1919 ianuarie : Demobilizat, se întoarce acasă la Oak Park. De aici pleacă la Petoskey, în apropiere de locurile copilăriei, şi lucrează la o serie de povestiri. Începe a scrie un roman.

1920 primăvara : Datorită unui prieten de al tatălui său, intră la *Toronto Star Weekly*, unde publică o seamă de articole pe temele cele mai diverse.
Redactor al revistei profesionale (House Organ) *The Cooperative Commonwealth* al Societăţii cooperative americane din Chicago.
În Chicago se întîlneşte cu scriitorul Sherwood Anderson care îi influenţează primele lucrări literare.

1921 Se căsătoreşte cu Hadley Richardson.
Continuă a fi colaboratorul lui *Toronto Star Weekly*, al cărui corespondent pentru Europa devine, în iarna aceluiaşi an.

1921—1922 Călătoreşte împreună cu soţia sa prin Franţa, Spania, Elveţia, Italia, Germania. Se află în Grecia şi

Turcia în timpul războiului dintre cele două ţări. Scrie reportaje despre conferinţe internaţionale, ia interviuri lui Clémenceau, Cicerin [1], Mussolini.

1923 Povestiri şi poeme ale lui Hemingway încep a fi publicate prin diferite reviste.
Publică, la o obscură editură din Paris, primul volum : *Three Stories and Ten Poems (Trei povestiri şi zece poeme)*, într-un tiraj de... 300 exemplare.
octombrie : Naşterea, la Toronto, Canada, a primului său fiu, John.

1924 Hemingway se întoarce la Paris, unde lucrează la revista lui Ford Madox Ford, *Transatlantic Review.*
Frecventează cercurile literare ale americanilor stabiliţi în Franţa şi scrie sub influenţa lui Gertrude Stein şi a lui Sherwood Anderson.
Publică, la o editură obscură din Paris, un volumaş de miniaturi, intitulat *In Our Time (În vremea noastră).*

1925 Publică la editura americană Boni and Liveright volumul de povestiri *În vremea noastră.*
Călătoreşte prin Spania, unde lucrează la volumul *Death in the Afternoon (Moartea în după amiază)* şi începe romanul *The Sun Also Rises (Şi soarele răsare).*

1926 mai : Publică la editura Scribner's, în care-i vor apărea de aci înainte toate operele, romanul satiric *The Torrents of Spring (Şuvoaiele primăverii).*
octombrie : Publică romanul *Şi soarele răsare.*

1927 Divorţează de Hadley Richardson şi se căsătoreşte cu ziarista Pauline Pfeiffer.

---

[1] Gheorghi Vasilievici Cicerin (1872—1936), om de stat şi diplomat sovietic. În calitate de comisar al poporului pentru afacerile externe (1918—1930), a reprezentat U.R.S.S. la conferinţele de la Genova (1922) şi Lausanne (1922—1923).

Apare volumul de nuvele *Men Without Women (Bărbaţi fără femei).*

1928 Se întoarce în Statele Unite şi se stabileşte în Key West, Florida. Aici începe să lucreze la romanul său *Farewell to Arms (Adio, arme).*
Tatăl său se sinucide.
Naşterea celui de-al doilea fiu, Patrick.

1929 Apare romanul *Adio, arme,* care cunoaşte o mare popularitate.

1929—1930 Îşi dedică timpul pescuitului, vînătorii, yachtingului şi scrierii de articole prin revistele de mare tiraj. Are un accident de automobil, împreună cu John Dos Passos, şi-şi fracturează grav braţul drept.

1931 Călătoreşte prin Spania şi lucrează la terminarea volumului *Moartea în după amiază,* dedicat îndeosebi tauromachiei.
Naşterea celui de-al treilea fiu, Gregory. Apare *Moartea în după amiază.*

1933 Îi apare culegerea de nuvele *Winner Take Nothing (Cîştigătorul nu ia nimic).* Face o călătorie prin Spania, Franţa şi Africa. În Africa se îmbolnăveşte grav, şi după însănătoşire îşi continuă vînătoarea de fiare sălbatice.

1934 Întors la Key West, lucrează la volumul *Green Hills of Africa (Colinele verzi ale Africii),* care relatează întîmplări ale călătoriei întreprinse recent.

1935 Apare volumul *Colinele verzi ale Africii.*

1936 Lucrează la romanul *To Have and Have Not (A avea şi a nu avea).*

iulie : Donează 40.000 de dolari serviciilor sanitare ale armatelor republicane din Spania, pentru achiziţionarea de medicamente şi ambulanţe.

1937 Pleacă în Spania, în calitate de corespondent de presă al agenţiei americane North American Newspaper Alliance, pe lîngă armatele republicane.
Ia parte la cel de-al doilea Congres al scriitorilor americani, unde îşi arată ferma sa opoziţie faţă de fascism.
Colaborează cu Joris Ivens la realizarea filmului documentar *The Spanish Earth (Pămîntul spaniol).* Scrie scenariul şi comentariul, pe care-l şi rosteşte.
Scrie în Spania piesa *The Fifth Column (Coloana a cincea),* a cărei acţiune se petrece în Madridul războiului civil.

1938 Apare culegerea *The Fifth Column and the First Forty Nine Stories (Coloana a cincea şi Primele patruzeci şi nouă de povestiri).*

1939 Apare romanul *A avea şi a nu avea.*
Lucrează la romanul despre războiul civil din Spania : *For Whom the Bell Tolls (Cui îi bate ceasul),* pe care-l va termina în anul următor.
Se stabileşte în Cuba, la proprietatea sa Finca Vigia, situată la San Francisco de Paulo, lîngă Havana.

1940 Apare romanul *Cui îi bate ceasul,* care cunoaşte un mare succes de public.
Divorţează de Pauline Pfeiffer şi se căsătoreşte cu scriitoarea şi ziarista Martha Gellhorn.
Pleacă în China cu soţia sa, în calitate de corespondent de război, şi asistă la luptele împotriva japonezilor.

1942—1944 Pe bordul yachtului său Pilar, adaptat şi echipat conform acestui scop, patrulează în largul coastelor Cubei, în urmărirea submarinelor hitleriste.

1944 Ia parte, în calitate de corespondent de presă, la diferite misiuni de luptă ale aviației militare engleze R.A.F.

1944—1945 Participă, în calitate de corespondent al revistei *Collier's*, la luptele date de Armata a III-a americană în Franța și Germania și la luptele din Ardeni.
Intră în Paris înaintea armatelor aliate.

1946 Divorțează de Martha Gellhorn și se căsătorește cu ziarista Mary Welsh.

1949 Își întrerupe lucrul la o trilogie despre *Pămînt, Mare și Văzduh* și începe să scrie romanul *Across the River and into the Trees (Peste rîu și printre arbori)*, despre evenimentele din cel de-al doilea război mondial.

1950 Apare *Peste rîu și printre arbori.*

1952 Publică *The Old Man and the Sea (Bătrînul și marea)*, care cunoaște un mare succes de public și este salutat cu entuziasm de critică. Pentru acest roman i se acordă premiul american Pullitzer.

1953 Călătorește în Spania și apoi în Africa, unde rămîne mai multă vreme, pentru a vîna.

1954 La începutul anului, împreună cu soția sa, suferă un accident de avion în Africa, din care scapă nevătămați, deși ziarele din întreaga lume le anunță moartea.
Încercînd să ia un alt avion, acesta explodează, dar nici Hemingway, nici soția sa nu sînt grav răniți. După însănătoșire pleacă în Italia, și de aici se reîntorc în Cuba.
toamna : I se decernează Premiul Nobel pentru „desăvîrșita măiestrie în arta narațiunii moderne, așa cum a arătat-o de curînd în povestirea *Bătrînul și marea.*"

1959 Face o lungă călătorie în Europa — în Spania și Italia.

1960 Își exprimă, în mai multe rînduri, simpatia și adeziunea față de revoluția cubană.
Apar în reviste fragmente din volumul în pregătire *Dangerous Summer (Vară primejdioasă).* Bolnav, se internează în spital, în cîteva rînduri, pentru un tratament medical de mai lungă durată.

1961 iulie : Moare la Ketchum Idaho, sinucigîndu-se cu arma sa de vînătoare.

BĂTRÎNUL MEU

Dacă stau şi mă gîndesc bine, cred că bătrînul meu era făcut să fie un om gras, ştiţi, un om din aceia scunzi şi rotofei, dar n-a ajuns aşa niciodată, decît la urmă şi pentru scurtă vreme, şi atunci nu din vina lui, fiindcă alerga numai în cursele cu obstacole şi putea să ia în greutate oricît ar fi vrut. Îmi aduc aminte că-şi punea bluza de cauciuc peste două pulovere, şi peste ea o cămaşă largă de transpirat, şi mă lua cu el înainte de prînz, să alergăm, cînd era soarele mai fierbinte. Cîteodată, pe la patru dimineaţa, cînd sosea la Torino, se repezea cu trăsura de la gară la grajduri şi făcea o cursă de probă cu unul dintre caii lui Razzo, şi atunci, pe roua aceea care acoperea totul şi pe soarele acela care abia începea să încălzească, îl ajutam să-şi scoată cizmele şi îşi punea o pereche de tenişi şi toate puloverele pe el şi o porneam la drum.

— Hai, băiete, îmi zicea el, mergînd pe vîrfuri de colo pînă colo prin faţa vestiarului în care se-mbrăcau jocheii, să ne mişcăm puţin.

Şi atunci o porneam la pas de-a lungul peluzei, înconjurînd-o poate o dată, el înainte alergînd întins, şi apoi ocoleam poarta şi ne îndreptam spre una dintre şoselele acelea, mărginite de o parte şi de cealaltă de copaci, care pleacă din San Siro. Cînd ajungeam la şosea, o luam înainte şi dă-i bătaie, dar el, cînd mă uitam înapoi, alerga uşor în spatele meu, şi după cîtva timp mă uitam din nou şi-l vedeam că a început să asude. Asuda, nu glumă, şi se ţinea după mine fără să mă piardă din ochi, şi cînd mă prindea că mă uit la el, zîmbea şi-mi zicea: „Ce zici? Asud, nu glumă!" Cînd bătrînul meu zîmbea, nu se putea să nu zîmbeşti şi tu. Alergam aşa, în direcţia munţilor, şi deodată bătrînul meu striga: „Ei, Joe!" şi mă uitam înapoi, şi el se şi aşezase la umbra unui copac şi-şi înfăşurase în jurul gîtului prosopul cu care fusese încins.

Mă-ntorceam şi mă aşezam lîngă el şi scotea din buzunar o coardă şi începea să sară în plin soare şi sudoarea îi curgea şiroaie pe faţă şi el sărea într-una în praful acela alb, şi coarda vîjîia, vîjîia, vîjj, vîjj, vîjj, şi soarele era tot mai fierbinte, şi el sărea într-una în sus şi-n jos pe peticul acela de şosea. Da, da, era o adevărată desfătare să-l vezi pe bătrînul meu cum sărea coarda. O învîrtea cînd repede, cînd încetişor, cum îi venea. Da, da, trebuia să-i fi văzut pe macaronari cum se uitau la noi cînd treceau

pe-acolo, ducîndu-se la oraş, mergînd pe lîngă boii aceia mari şi albi care trăgeau carele. Cred şi eu că se uitau la el ca la un om care şi-a ieşit din minţi. Şi atunci, începea să-nvîrte coarda şi mai repede, pînă se opreau cu toţii locului şi-l priveau, şi după aceea îşi îndemnau boii cu gura şi cu joarda s-o pornească din nou la drum.

Cînd stăteam aşa şi mă uitam la el cum lucrează în soare, mi-era, fără doar şi poate, tare drag. Avea haz şi lucrase din greu, şi la urmă făcea nişte salturi grozave, de-i curgea sudoarea pe faţă ca apa, şi după aceea agăţa coarda în copac şi venea să se aşeze lîngă mine, sprijinindu-se cu spatele de trunchiul copacului, şi-şi înfăşura în jurul gîtului prosopul şi puloverul.

— E greu al dracului să nu iei în greutate, Joe, îmi zicea el, şi se lăsa pe spate şi închidea ochii şi respira adînc, nu e ca atunci cînd eşti puşti.

Apoi se scula şi, înainte de a începe să se zvînte sudoarea pe el, o porneam la pas înapoi spre grajduri. Aşa se păstra greutatea de care aveai nevoie. Se frămînta tot timpul din cauza asta. Mai toţi jocheii dau jos cît vor în timpul curselor. La fiecare cursă se pierde cam un chil, însă bătrînul meu avea, ca să zic aşa, pielea groasă şi nu putea să-şi păstreze greutatea fără toată alergătura asta.

Îmi aduc aminte că într-o zi, pe cînd eram la San Siro, Regoli, un mic macaronar care călărea pentru Buzoni, după ce se cîntări, trecu prin pa-

doc[1], lovindu-şi cizmele cu biciuşca, şi se duse la bar să bea ceva rece, iar bătrînul meu, care se cîntărise şi el, ieşi, cu şaua sub braţ, roşu la faţă, obosit şi cu costumul de mătase cam strîmt pe el, şi rămase acolo uitîndu-se la micul Regoli, care bea la bar, calm şi cu aerul lui de puşti, şi l-am întrebat: „Ce s-a întîmplat, tăticule?", gîndindu-mă că Regoli l-o fi lovit cumva sau cine ştie ce i-o fi făcut, şi el se uită lung la Regoli şi zise: „Ah, fir-ar al dracului de treabă!" şi se duse la vestiar.

Ei, şi poate că totul ar fi mers bine dac-am fi rămas la Milano şi dacă n-am fi alergat decît la Milano şi Torino, fiindcă dacă existau alergări uşoare, apoi astea erau.

— *Pianola*[2], Joe, îmi zicea bătrînul cînd descăleca în boxa cîştigătorilor, după o alergare despre care macaronarii spuneau că fusese o cursă cu obstacole drăcească.

L-am întrebat o dată de ce zice aşa.

— Cursa asta se aleargă singură. Săriturile sînt primejdioase numai cînd viteza e mare. Aici, nici viteza nu-i cine ştie ce şi nici săriturile nu-s cu adevărat periculoase. Şi întotdeauna viteza... nu salturile îţi joacă festa.

La San Siro erau cele mai minunate curse din cîte am văzut, dar bătrînul se plîngea că duce o viaţă de cîine. Trebuia să faci naveta mereu între

[1] Loc îngrădit lîngă hipodrom, unde sînt plimbaţi caii înainte de alergare.

[2] Fără obstacole (it.).

Mirafiore şi San Siro şi să alergi aproape în fiecare zi, şi pe deasupra să mai şi călătoreşti cu trenul o dată la două nopţi.

Îmi plăceau şi mie caii la nebunie. Era ceva grozav să-i vezi cum trec pe pistă înspre locul de plecare. Jucau din picioare, încordaţi, şi jocheii îi struneau, şi din cînd în cînd îi lăsau să mai alerge puţin. Şi cînd ajungeau la start mă topeam, nu alta. Asta mai ales la San Siro, cu peluza aceea mare şi verde şi cu munţii departe în zare, şi cu macaronarul acela gros care era starter şi ţinea în mînă un bici lung, şi cu jocheii care-şi mîngîiau caii, şi deodată coarda zvîcnea în lături şi clopotul începea să sune şi toţi porneau grămadă, şi după aceea începeau să se înşire unul cîte unul. Ştiţi cum o pornesc caii în pluton. Dacă eşti sus la tribună cu binoclul la ochi, îi vezi doar cum se reped înainte, şi clopotul sună într-una, de parc-ar suna de o mie de ani, şi după aceea apar trecînd vijelios turnanta. Nimic nu se poate compara cu asta.

Bătrînul meu îmi spuse însă într-o zi, la vestiar, cînd îşi punea hainele de oraş:

— Ăştia nu-s cai, Joe. La Paris oamenii ar duce gloabele astea şi le-ar omorî ca să le ia pielea şi copitele.

Asta în ziua în care cîştigase Premio Commercio, călărind pe Lantorna, pe care o scosese prima pe ultima sută de metri, de parc-ar fi scos un dop din gîtul unei sticle.

Şi imediat după Premio Commercio am luat-o din loc şi am plecat din Italia. Bătrînul meu se certase cu Holbrook şi cu un macaronar gras cu pălărie de paie, care-şi tot ştergea faţa cu batista, la o masă la Galleria [1]. Vorbeau cu toţii franţuzeşte, şi cei doi se luaseră de bătrînul meu, pentru nu ştiu ce chestie. În cele din urmă, bătrînul tăcu şi şedea la masă şi se uita la Holbrook, şi cei doi îl tot certau, vorbind cînd unul, cînd celălalt, şi macaronarul acela gras îl întrerupea mereu pe Holbrook.

— Nu vrei să te duci să-mi iei un *Sportsman*, Joe ? mă întrebă bătrînul meu, şi-mi dădu doi *soldi* [2], fără să-şi ia privirea de la Holbrook.

Aşa că am plecat şi m-am dus în faţă la Scala [3], ca să iau ziarul, şi m-am întors şi am stat ceva mai la o parte, pentru că nu voiam să mă bag în sufletul lor, şi bătrînul meu şedea rezemat de spătarul scaunului şi se uita la ceaşca lui de cafea şi se juca cu linguriţa, şi Holbrook şi macaronarul acela gras stăteau în picioare, şi macaronarul îşi ştergea faţa şi clătina din cap. M-am apropiat, şi bătrînul meu îmi zise, ca şi cum cei doi n-ar fi stat acolo :

— Nu vrei o îngheţată, Joe ?

[1] Ansamblu arhitectonic de galerii şi arcade amenajate de-a lungul clădirilor care înconjoară Piaţa Domului din Milano şi străzile aflate în imediata apropiere a acestuia. Se află aci magazine şi localuri elegante ; Galleria este unul din locurile preferate de plimbare ale milanezilor.

[2] Bani, monedă măruntă (it.).

[3] Celebru teatru de operă şi balet din Milano, construit în 1778, important centru al vieţii muzicale din Italia.

Holbrook se uită atunci la bătrînul meu şi zise rar şi răspicat :

— Eşti un porc-de-cîine, şi plecă împreună cu macaronarul cel gras, făcîndu-şi loc printre mese.

Bătrînul meu şedea pe scaun şi încerca să-mi zîmbească, dar era alb la faţă şi arăta de parcă i-ar fi fost tare rău, şi mi se făcuse frică şi un gol în stomac, fiindcă îmi dădeam seama că se întîmplă ceva şi nu vedeam cum se poate să-i spună cineva bătrînului meu „porc-de-cîine" şi să plece aşa, fără să păţească nimic. Bătrînul meu desfăcu ziarul, şi după ce cercetă cu atenţie cotele curselor îmi zise :

— În lumea asta, Joe, trebuie să-nghiţi multe.

Şi după trei zile plecam pentru totdeauna din Milano, cu trenul de Torino, şi ne duceam la Paris, după ce vîndusem la licitaţie, în faţa grajdurilor lui Turner, tot ce nu putusem pune într-un cufăr şi într-o valiză.

Am ajuns la Paris dimineaţa în zori, şi am coborît într-o gară mare şi murdară, care — îmi spuse bătrînul — se chema Gare de Lyon. În comparaţie cu Milano, Parisul era un oraş grozav de mare. La Milano ziceai că fiecare om merge la treaba lui şi că tramvaiele se duc şi ele acolo unde trebuie, şi că din asta nu iese nici o încurcătură, dar la Paris totul era încurcat şi nimeni nu descurca nimic. Pînă la urmă, au început să-mi placă totuşi unele cartiere, şi apoi, ce mai, aici erau cele mai grozave curse de cai din lume. Ai fi zis că ăsta-i şi lucrul care făcea ca totul să meargă cum trebuie, şi aproape

singurul lucru pe care puteai să te bizui era că autobuzele mergeau zilnic la stadioanele unde se ţineau cursele, ducîndu-te, orice-ar fi fost, drept acolo. De fapt, n-am ajuns niciodată să cunosc oraşul prea bine, pentru că de la Maisons nu veneam cu bătrînul la Paris decît o dată sau de două ori pe săptămînă, şi întotdeauna mă ducea la Café de la Paix şi ne instalam acolo pe terasa din rînd cu Opera, împreună cu ceilalţi prieteni din Maisons, şi cred că locul acela era unul dintre cele mai aglomerate din oraş. Dar, spuneţi, nu e ciudat că un oraş atît de mare ca Parisul să n-aibă şi el o Galleria ? Ei, şi ne-am stabilit la Maisons-Lafitte, unde locuiam mai toţi, în afară de cei din Chantilly, la o doamnă Mayers, care ţinea o pensiune. Maisons e, cred, cel mai drăguţ loc în care am trăit vreodată. Oraşul nu-i cine ştie ce, dar e acolo un lac şi o pădure pe cinste, pe unde hoinăream toată ziua, eu şi încă un băiat, şi bătrînul îmi făcuse o praştie şi am vînat cu ea o mulţime de chestii, şi cea mai grozavă a fost o coţofană. Într-o zi, Dick Atkinson, puştiul, doborî cu praştia un iepure, şi l-am dus sub un copac şi ne-am aşezat în jurul lui, şi Dick a scos nişte ţigări, şi deodată, ţuşti, iepurele sări în tufiş şi dispăru, şi am alergat după el, dar nu l-am mai găsit. Tii, ce mai petreceam la Maisons ! *Mrs.* [1] Mayers îmi dădea dimineaţa de mîncare pentru la prînz, şi după aceea plecam şi hoinăream toată ziua. Am

[1] Prescurtare de la *mistress* (engl.), doamna.

învăţat să vorbesc franţuzeşte repede. E o limbă uşoară.

Imediat după ce am ajuns la Maisons, bătrînul a scris la Milano să i se trimită permisul, şi pînă a venit a fost tare necăjit. Stătea la Café de Paris din Maisons, împreună cu alţi jochei, pe care-i cunoscuse cînd alerga la Paris, înainte de război, şi care locuiau în Maisons şi aveau tot timpul să stea la cafenea, pentru că la grajdurile cailor de curse lucrul pentru jochei se termină pe la vreo nouă. Dimineaţa, la 5,30, scot la antrenament primul lot de cai, şi pe cel de-al doilea — la 8. Asta înseamnă că trebuia să te scoli devreme şi să te culci devreme. Şi cînd aleargă pentru cineva, jocheul n-are voie să tragă la măsea, fiindcă antrenorul îl ţine din scurt dacă e puşti, şi dacă nu-i puşti are grijă el singur să nu bea. Aşa că de cele mai multe ori cînd nu lucra, omul se instala la Café de Paris împreună cu ceilalţi, şi stăteau acolo două-trei ore cu un pahar de — să zicem — vermut cu apă minerală în faţă şi vorbeau şi-şi povesteau tot felul de istorii şi jucau biliard, ca la un fel de club sau ca la Galleria din Milano. Numai că nu era chiar ca la Galleria, pentru că acolo treceau mereu alţi oameni pe lîngă mese, iar aici, toată lumea şedea pe la mese.

Ei, şi bătrînul primi în cele din urmă permisul. I-l trimiseră, fără nici un cuvînt, şi bătrînul alergă de vreo două ori. La Amiens, undeva în provincie şi prin locuri din astea, dar nu i se oferi nici un angajament. Toţi îl îndrăgiseră, şi ori de cîte ori

veneam la cafenea înainte de prînz îl găseam bînd cu cineva, pentru că bătrînul meu nu era zgîrcit, ca mulţi dintre jocheii care-şi cîştigaseră primul lor dolar alergînd în cursele organizate în '904 la Expoziţia Universală din St. Louis [1]. Aşa zicea bătrînul meu cînd voia să-l necăjească pe George Burns. Dar ai fi zis că toţi se fereau să-i propună bătrînului vreun angajament.

Plecam zilnic din Maisons cu maşina, la curse, şi ăsta era cel mai plăcut lucru din toate. M-am bucurat cînd s-au întors caii de la Deauville şi s-a sfîrşit vara. Chiar dacă asta însemna că se terminase cu hoinăreala prin pădure, pentru că ne duceam la curse la Enghien, Tremblay sau la St. Cloud, ca să-i privim din tribuna antrenorilor şi a jocheilor. Învăţasem, fireşte, o mulţime de lucruri despre alergări, mergînd cu toţi tipii aceia, şi de fiecare dată ne distram de minune.

Îmi aduc aminte că am fost o dată la Saint Cloud. Era o alergare mare, de vreo două sute de mii de franci, cu şapte concurenţi şi War Cloud mare favorit. M-am dus cu bătrînul în padoc să văd caii, şi cai ca ăia n-aţi mai văzut niciodată. War Cloud era un cal înalt, cu părul galben, făcut parcă numai să alerge la curse. Nu mai văzusem cal ca ăsta. Îl duceau de dîrlogi prin jurul padocului, şi cînd trecu

[1] Expoziţie organizată în oraşul St. Louis, centru industrial din statul Missouri, pentru aniversarea a 100 de ani de la semnarea actului prin care S.U.A. au cumpărat de la Franţa (aprilie 1803), teritoriul statului Louisiana.

pe lîngă mine, cu capul în jos, am simţit un gol în stomac, atît de frumos era. Nu mai fusese nicicînd pe lume un cal atît de minunat şi de zvelt, născut pentru curse. Mergea în jurul padocului cu paşi lini şi măsuraţi, mişcîndu-se uşor de parc-ar fi ştiut ce face, şi nu zvîrlea şi nu se cabra şi nu-şi holba ochii înnebunit, cum fac mîrţoagele care au fost drogate. Era atîta lume, încît nu i-am mai putut vedea decît picioarele lucind auriu pe lîngă mine, şi bătrînul meu îşi făcu loc prin mulţime, şi m-am dus după el la vestiarul jocheilor, din spatele copacilor, şi acolo se adunase o grămadă de lume, dar omul cu pălărie tare de la uşă îl salută pe bătrîn şi intrarăm, şi toţi băieţii şedeau şi se-mbrăcau ; unii îşi trăgeau cămaşa peste cap, alţii îşi trăgeau cizmele şi mirosea a cald şi a sudoare şi a vaselină, şi afară lumea stătea şi se uita înăuntru.

Bătrînul se duse şi se aşeză lîngă George Gardner, care-şi trăgea pe el pantalonii, şi-l întrebă : „Ei, cum e, George ?", pe tonul cel mai obişnuit, căci n-avea rost să se ferească, fiindcă George putea să-i spună sau să nu-i spună nimic.

— N-o să cîştige, zise George în şoaptă, aplecîndu-se şi încheindu-şi buzunarele de la spate.

— Atunci, cine ? întrebă bătrînul, aplecîndu-se şi el aşa ca nimeni să nu-l poată auzi.

— Foxless, zise George, şi-n caz că-i aşa, păstrează-mi şi mie vreo două bilete.

Bătrînul îi spuse ceva lui George, cu glasul lui obişnuit, şi George îi zise : „Să nu care cumva să

joci pe caii pe care ţi-i spun", ca şi cum ar fi glumit, şi am şters-o şi ne-am făcut loc prin mulţimea care se uita înăuntru, ca să ajungem la chioşcul unde se vindeau biletele de 100 de franci pentru pariul mutual. Eu însă ştiam că se pregăteşte ceva necurat, pentru că George era jocheul lui War Cloud. În drum, bătrînul ia o foaie din cele galbene cu cotele cailor, şi War Cloud era trecut cu 5 la 10, Cefisidote, al doilea, cu 3 la 1, şi al cincilea, în coada listei, Foxless — cu 8 la 1. Bătrînul meu parie cinci mii pe Foxless cîştigător şi o mie plasat, şi apoi ne-am dus în spatele tribunei, ca să urcăm şi să găsim un loc de unde să putem urmări cursele.

Eram înghesuiţi ca sardelele, şi primul se-ndreptă spre pistă un om îmbrăcat în redingotă, cu joben gri pe cap şi cu o cravaşă îndoită în mînă, şi după el veniră caii, cu jocheii în şa, şi cu cîte un băiat de la grajduri ţinînd caii de dîrlogi, de o parte şi de alta. Calul acela mare şi galben, War Cloud, era în frunte. La prima vedere nu ţi se părea atît de mare şi abia apoi vedeai ce picioare lungi are şi cît de bine e legat şi cum se mişcă. Dumnezeule, cal ca ăsta nu mai văzusem niciodată. Îl călărea George Gardner, şi caii treceau încet pe pistă, în spatele bătrînului cu joben gri, care mergea ca şi cum ar fi fost August Prostu la circ. După War Cloud, care păşea lin şi auriu în soare, venea un cal negru şi frumos, cu un cap drăguţ, avînd în şa pe Tommy Archibald, şi după calul acela negru se-nşirau, unul după altul, cinci cai, trecînd într-o procesiune lentă

prin faţa tribunei şi a pavilionului de cîntărire. Bătrînul îmi spuse că Foxless e ăla negru şi m-am uitat bine la el şi, nimic de zis, era el frumos, dar nu se compara cu War Cloud.

Toată lumea îl aplauda pe War Cloud, şi chiar era un cal grozav. Procesiunea făcu ocolul pistei şi trecu de cealaltă parte a peluzei şi apoi se întoarse, şi August Prostu le spuse băieţilor de la grajduri să lase caii liberi pe rînd, ca să poată trece în galop prin faţa tribunelor îndreptîndu-se spre potou şi ca fiecare să-i poată vedea în voie. Abia se aliniaseră la start, că se şi auzi gongul, şi-i văzui de cealaltă parte a peluzei, pornind-o ca nişte jucării, în pluton şi luînd prima turnantă. Mă uitam la ei cu binoclul, şi cînd trecură prin faţa noastră, War Cloud alerga în urmă bine, în frunte fiind un cal murg. Se apropiară, făcură ocolul pistei şi reveniră în galop, şi War Cloud era mult în urmă, şi calul acela Foxless alerga uşor în frunte. Tii, ce grozav e cînd îi vezi trecînd prin faţa ta şi după aceea te uiţi la ei cum se-ndepărtează şi se fac din ce în ce mai mici şi apoi se îngrămădesc cu toţii la turnante şi iar se înşiră cînd ajung în linia dreaptă şi-ţi vine să-njuri de toate alea ! În sfîrşit, ocoliră şi ultima turnantă şi o porniră pe linia dreaptă, cu Foxless în frunte. Oamenii aveau un aer ciudat şi spuneau mereu cu glasul stins de parc-ar fi fost bolnavi : „War Cloud", şi caii se apropiau în galop, şi deodată ţîşni ceva din pluton, chiar în lentila binoclului meu, o săgeată galbenă cu cap de cal, şi toţi începură să strige

ca niște nebuni: „War Cloud". Calul înainta cum nu se poate mai repede, apropiindu-se de Foxless, care, biciuit nebunește de jocheu, alerga cît poate s-alerge de repede un cal negru, și timp de-o secundă fură alături unul de celălalt, dar War Cloud părea să alerge de două ori mai repede, cu picioarele lui lungi și cu capul întins înainte, și cînd trecură linia de sosire erau unul lîngă altul, și pe tabela de marcaj numărul 2 fu în prima căsuță, ceea ce însemna că Foxless cîștigase.

Tremuram tot și nu știam ce-i cu mine, și după aceea ne-am înghesuit să coborîm de la tribună ca să așteptăm, împreună cu ceilalți, în fața tabelei unde avea să se anunțe cît plătea Foxless. Cinstit vorbind, prins de desfășurarea cursei, uitasem cît de mulți bani pariase bătrînul meu pe Foxless și tare-aș fi vrut să cîștige War Cloud! Dar acuma, că totul se terminase, mă simțeam grozav de bine știind că pariasem pe cîștigător.

— Ce zici, tăticule, așa-i c-a fost o cursă grozavă?

Bătrînul, cu pălăria tare dată pe ceafă, se uită lung la mine.

— Straşnic jocheu mai e și Gardner ăsta! zise el. Trebuie să fii un as în meserie ca să-l ții pe War Cloud să nu cîștige.

Firește, știam tot timpul că e ceva în neregulă. Dar să mi-o spună așa în față, asta mi-a stricat tot cheful și nu m-am mai bucurat nici cînd au afișat rezultatele și clopotul a sunat începerea plăților și

am văzut că Foxless plătea 67,50 pentru 10. În jurul meu, oamenii spuneau într-una: „Săracu War Cloud! Săracu War Cloud!" Și mi-am zis că tare aș fi vrut să fiu jocheu și să-l fi călărit eu în locul porcului ăluia. Și avea haz că mă gîndeam că George Gardner e un porc, fiindcă îmi plăcuse întotdeauna, și în afară de asta ne și spusese cine avea să fie cîștigătorul cursei. Cu toate astea, cred că de fapt chiar așa și era.

După cursa asta, bătrînul se umplu de bani și începu să vină mai des la Paris. Cînd erau curse la Tremblay, la întoarcere, în drum spre Maisons, băieții ne lăsau în oraș și ne duceam împreună pe terasa de la Café de la Paix și ne uitam la oamenii care treceau pe stradă. Era amuzant să stai acolo. Trecea multă lume și veneau tot felul de tipi și încercau să-ți vîndă diferite lucruri și-mi plăcea să stau acolo cu bătrînul meu. Și petreceam amîndoi de minune. Veneau tipi care vindeau niște iepuri tare amuzanți, care săreau cînd apăsai pe o pară de cauciuc, și veneau la masa noastră și bătrînul glumea cu ei. Vorbea franceza așa cum vorbea engleza, și oamenii aceia îl cunoșteau, fiindcă nu se poate să nu recunoști un jocheu... și mai și ședeam întotdeauna la aceeași masă și se obișnuiseră să ne știe acolo. Unii vindeau ziare cu anunțuri de căsătorie, niște fete vindeau ouă de gumă, din care, cînd le apăsai, ieșea un cocoș, și un bătrîn jerpelit și prăpădit trecea cu niște vederi din Paris și le arăta la toată lumea, și, desigur, nimeni nu le cumpăra, și atunci

se întorcea şi-ţi arăta ce avea sub vraful de cărţi poştale — un teanc de ilustrate porcoase — şi foarte mulţi oameni începeau să se caute prin buzunare şi să cumpere ilustrate.

Da, îmi mai aduc aminte de tipii ăia ciudaţi care treceau pe-acolo. Fetele care pe la ora prînzului căutau pe cineva să le invite la masă şi vorbeau cu bătrînul meu, care glumea cu ele în franceză, şi fetele mă mîngîiau pe cap şi plecau. O dată, la masa de lîngă noi s-a aşezat o americană cu fetiţa ei, şi amîndouă mîncau îngheţată, şi eu mă tot uitam la fată şi era grozav de drăguţă şi i-am zîmbit şi mi-a zîmbit, dar asta a fost tot, pentru că după aceea le-am căutat în fiecare zi pe ea şi pe maică-sa şi mă gîndeam cum să-i vorbesc şi mă-ntrebam : dacă aş fi cunoscut-o i-ar fi dat voie maică-sa să meargă cu mine la Tremblay sau la Auteuil ? dar de atunci nu le-am mai văzut niciodată. Cred însă că n-ar fi ieşit oricum nimic, fiindcă, tot gîndindu-mă aşa, mi-am adus aminte că socotisem că mijlocul cel mai bun de a intra în vorbă cu ea era să o întreb : „Mă scuzaţi, dar poate că vă interesează ce cal va cîştiga azi la cursele din Enghien ?“, şi m-ar fi luat drept un escroc, şi nu un om care vrea într-adevăr să-i spună ce cal cîştigă.

Stăteam la Café de la Paix, bătrînul şi cu mine, şi chelnerul era foarte atent cu noi, pentru că bătrînul meu bea *whisky*, care costa cinci franci paharul, şi asta însemna că la socoteală avea să ia un bacşiş gras. Bătrînul bea atunci mai mult ca oricînd, dar

nu mai călărea de loc, şi pe lîngă asta mai şi zicea că *whisky*-ul îl face să slăbească. Eu însă observam că totuşi se îngraşă. O rupsese cu băieţii din Maisons şi se părea că nu-i place altceva decît să stea cu mine acolo, pe bulevard. În fiecare zi pierdea bani la curse. Cînd pierdea, după ultima cursă rămînea mofluz pînă ajungeam la masa noastră şi-şi bea primul *whisky*, după aceea devenea iar vesel.

Se apuca să citească *Paris Sport*, şi deodată se uita la mine peste ziar şi mă-ntreba : „Unde ţi-e fata, Joe ?“, glumind pe chestia că-i spusesem povestea cu fata de la masa vecină. Şi eu mă-nroşeam, dar îmi făcea plăcere să glumească despre asta. Mă bucuram.

— Fii cu ochii-n patru, Joe, zicea el, o să se-ntoarcă.

Mă-ntreba tot felul de lucruri, şi de multe ori rîdea de ce-i spuneam. Şi după aceea începea să-mi povestească despre cursele de cai în care alergase în Egipt, sau la St. Moritz pe gheaţă, asta înainte de a muri mama, şi cum era în timpul războiului cînd se organizau curse adevărate în sudul Franţei, fără premii, pariuri sau public, fără nimic, numai aşa, ca să se antreneze caii. Alergări în toată regula, cu jochei care mînau caii ca nişte diavoli. Doamne, eram în stare să stau să-l ascult vorbind pe bătrîn ore întregi, mai ales după ce băuse un păhăruţ, două. Îmi povestea cum vîna dihori în Kentucky pe vremea cînd era băiat şi ce timpuri erau altădată în

America, înainte ca totul să se fi dus de rîpă. Şi-mi zicea :

— Joe, cînd o să punem mîna pe bani, o să te întorci în America şi o să te duci la şcoală.

— Da de ce să mă-ntorc acolo ca să merg la şcoală, cînd totul s-a dus de rîpă ? îl întrebam.

— Asta-i altceva, zicea el, şi chema chelnerul şi-i plătea, şi luam un taxi, care ne ducea la Gara St. Lazare, şi ne urcam în trenul de Maisons.

Într-o zi, la Auteuil, după o cursă cu obstacole, bătrînul meu cumpără cu 30.000 de franci calul care cîştigase cursa. Trebui să ofere ceva mai mult ca să-l poată obţine, dar pînă la urmă grajdul acceptă să-i cedeze calul, şi într-o săptămînă bătrînul avu permisul şi culorile proprii. Doamne, ce mîndru eram că bătrînul meu a devenit proprietar ! Se aranjă cu Charles Drake ca să-i dea un loc în grajd şi încetă să se mai ducă la Paris şi începu din nou să alerge şi să asude, şi el şi cu mine eram tot personalul de grajd. Numele calului nostru era Gilford, cal de rasă irlandeză, care ştia să sară bine şi frumos. Bătrînul îşi făcuse socoteala că, antrenîndu-l şi călărindu-l chiar el, Gilford avea să fie un bun plasament. Eram mîndru de toate astea şi ziceam că Gilford e un cal tot atît de bun ca şi War Cloud. Ştia să sară bine şi era un murg care alerga foarte repede pe teren plat dacă-l îndemnai s-o facă şi era şi frumos.

Da, îl iubeam mult de tot. Cînd alergă prima dată cu bătrînul, se plasă al treilea într-o cursă cu

obstacole pe 2.500 de metri, şi cînd bătrînul descălecă, asudat şi fericit, în boxa plasaţilor şi se duse să se cîntărească mă simţeam atît de mîndru de el, ca şi cum ar fi fost prima cursă în care să se fi plasat de cînd îl ştiam. Vă daţi seama : cînd cineva n-a mai alergat la curse de multă vreme, parcă nu-ţi mai vine să crezi că a alergat vreodată. De data asta era cu totul altceva, fiindcă la Milano chiar cursele mai importante păreau să nu-l impresioneze pe bătrîn, şi cînd cîştiga nici măcar nu se bucura, acuma însă abia reuşeam să adorm în noaptea dinaintea cursei şi ştiu că şi bătrînul era agitat, chiar dacă nu arăta. E cu totul altceva să călăreşti pentru tine.

A doua oară, bătrînul meu alergă cu Gilford la Auteuil într-o duminică ploioasă, în Prix du Marat, o cursă de 4.500 metri cu obstacole. După ce-o porni spre start, am şters-o, ducîndu-mă sus la tribună, cu binoclul cel nou, cumpărat de bătrîn, ca să-i văd cum aleargă. Luară startul de la celălalt capăt al pistei, şi de la început se produseră încurcături. Un cal cu clape la ochi se tot agita pe acolo şi se cabra, şi la un moment dat rupse şi coarda, totuşi reuşii să-l văd pe bătrîn îmbrăcat cu tunica noastră neagră cu cruce albă şi cu şapca neagră pe cap, cum îl mîngîie pe Gilford. Şi deodată, o porniră şi dispărură pe sub copaci, şi gongul suna într-una, şi obloanele ghişeurilor de pariuri mutuale se coborau cu zgomot. Dumnezeule, eram atît de agitat, că mi-era teamă să mă uit la ei, dar mi-am îndreptat

totuşi binoclul spre locul în care ar fi trebuit să apară de după copaci, şi iată-i apărînd, şi tunica neagră era a treia şi zburau cu toţii peste obstacole, ca nişte păsări. Apoi dispărură din nou şi apărură iar, coborînd dealul în galop, şi alergau cu toţii frumos şi repede, sărind uşor şi toţi o dată peste garduri, şi se îndepărtară în goană. Arătau de parcă ai fi putut merge pe spatele lor, atît de strîns şi de lin goneau. Apoi se arcuiră pe deasupra dublei banchete irlandeze, şi cineva căzu. N-am putut vedea cine e, dar imediat calul se ridică şi o porni singur în galop peste cîmp, iar ceilalţi, tot în pluton, înconjurau marea turnantă din stînga înainte de a porni iar în linie dreaptă. Săriră peste zidul de piatră şi alergau grămadă pe pistă înspre şanţul cu apă, care era drept în faţa tribunelor. Îi văzui venind şi strigai la bătrîn, cînd trecu pe lîngă tribună şi era înaintea celorlalţi cu o lungime şi călărea mult în faţa plutonului, uşor ca o maimuţică, şi se apropiau de şanţ. Săriră grămadă, cu toţii, gardul cel înalt din faţa apei, dar aici se produse o învălmăşeală, şi doi cai izbutiră să se desprindă şi-şi continuară cursa, iar alţi trei rămaseră trîntiţi unul peste celălalt. Pe bătrîn nu-l văzui nicăieri. Un cal se ridică sprijinindu-se în genunchi, şi jocheul îl trase de hăţuri şi-l încălecă, cravaşîndu-l, ca măcar să izbutească să se plaseze. Celălalt cal se ridică singur, zvîrlind cu capul, şi o porni cu hăţurile atîrnînde, iar jocheul, clătinîndu-se pe picioare, se tîrî spre marginea pistei şi se rezemă de gard. Şi atunci Gilford, care zăcea trîntit peste bătrînul meu, se rostogoli într-o parte şi se ridică şi o porni poticnindu-se, în trei picioare, copita celui de-al patrulea atîrnîndu-i în aer, şi acolo în iarbă îl văzui strivit pe bătrînul meu, zăcînd cu faţa în sus într-un lac de sînge. Am coborît în fugă de la tribună şi mi-am făcut loc cu greu în înghesuiala aceea şi am ajuns la gard, dar un poliţist mă prinse şi mă ţinu în loc, şi doi brancardieri voinici se duseră să-l ridice pe bătrînul meu, şi dincolo, de partea cealaltă a pistei, departe, am zărit trei cai înşiraţi unul după altul, cum apar pe după copaci şi sar peste un obstacol.

Cînd l-au adus înăuntru, bătrînul meu era mort, şi în timp ce doctorul îi asculta inima cu o chestie pe care şi-o băgase în urechi am auzit răsunînd undeva pe cîmp o împuşcătură, ceea ce însemna că-l omorîseră pe Gilford. Cînd au adus brancarda în infirmerie m-am aşezat pe jos lîngă bătrîn şi agăţîndu-mă de brancardă am plîns, şi-am plîns, şi arăta atît de palid şi de pierit şi atît de îngrozitor de mort şi nu puteam să nu mă gîndesc că de vreme ce bătrînul meu murise, n-avea rost să-l mai fi omorît şi pe Gilford. Rana de la copită s-ar fi putut vindeca. Nu ştiu, poate. Şi-l iubisem atît de mult pe bătrînul meu.

Şi atunci intrară doi indivizi, şi unul mă mîngîie pe spate, şi după aceea se duseră şi se uitară la bătrîn şi luară un cearşaf şi-l acoperiră, şi unul telefonă, vorbind în franceză, şi ceru să se trimită o ambulanţă ca să-l ia şi să-l ducă la Maisons. Şi eu

nu mă puteam opri din plîns şi plîngeam şi mai că mă-neca plînsul, şi George Gardner intră şi se aşeză lîngă mine pe podea şi mă luă de umeri şi-mi zise :

— Linişteşte-te, Joe. Hai, dragul meu, scoală-te şi vino să aşteptăm ambulanţa.

Ne-am dus la poartă, George şi cu mine, şi eu încercam să mă opresc din bocit, şi George îmi şterse obrazul cu batista lui, şi stăteam amîndoi acolo, ceva mai departe, şi lumea ieşea pe poartă, şi doi indivizi se apropiară de noi în timp ce aşteptam ca lumea să plece, şi unul din ei număra un teanc de bilete de pariu mutual şi-i spuse celuilalt :

— Ei, vezi că pînă la urmă şi-a găsit-o şi Butler ?

— Puţin îmi pasă, zise celălalt. Escrocul ăsta şi-a primit plata pe care a meritat-o.

— Şi-a găsit-o, asta-i, spuse celălalt, şi rupse teancul de bilete în două.

Şi George Gardner se uită la mine, să vadă dacă am auzit, şi eu auzisem totul, şi-mi zise :

— Nu te uita, Joe, la ce spun derbedeii ăştia. Bătrînul tău era un om minunat.

Ştiu şi eu. S-ar părea că atunci cînd se apucă oamenii să facă ceva praf, nu mai rămîi cu nimica.

O PISICĂ ÎN PLOAIE

În hotel locuiau numai doi americani. Nu cunoşteau pe nimeni din cei pe lîngă care treceau pe scări cînd coborau sau urcau în camera lor. Camera se afla la etajul doi, şi una dintre ferestre dădea spre mare. Cealaltă — spre grădina publică şi monumentul eroilor căzuţi în război. În grădina publică erau palmieri înalţi şi bănci vopsite în verde. Pe vreme frumoasă întîlneai întotdeauna pe alei cîte un pictor stînd în faţa şevaletului. Pictorilor le plăcea cum arată palmierii şi culorile luminoase ale hotelurilor aşezate cu faţa spre grădini şi spre mare. Italienii veneau de departe ca să admire monumentul celor căzuţi în război. Era de bronz şi lucea în ploaie. Ploaia picura de pe frunzele palmierilor. Apa se aduna în băltoace pe aleile aşternute cu pietriş. Valurile mării năvăleau de-a lungul plăjii, şi apoi se retrăgeau, ca să revină iar şi să se spargă de-a

lungul plăjii bătute de ploaie. Maşinile plecaseră din piaţa de lîngă monumentul eroilor căzuţi în război. De cealaltă parte a pieţei, în uşa unei cafenele, un chelner stătea şi privea piaţa pustie.

Soţia americanului stătea la fereastră şi se uita afară. În grădină, chiar sub fereastra lor, o pisică se ghemuise sub o masă verde şiroind de ploaie. Pisica încerca să se strîngă cît mai mult, ca să nu se ude.

— Mă duc jos să iau pisicuţa aia, spuse nevasta americanului.

— Mă duc eu, se oferi soţul, din pat.

— Nu, o iau eu. Sărmana pisicuţă, cum încearcă să se ferească de ploaie sub masă.

Soţul îşi continuă lectura, stînd rezemat pe două perne puse în capul patului.

— Vezi să nu te uzi, zise el.

Soţia coborî, şi cînd trecu pe lîngă administraţie, hotelierul se ridică şi se-nclină. Biroul lui era la celălalt capăt al camerei. Hotelierul era un om bătrîn şi foarte înalt.

— *Il piove*[1], spuse soţia.

Îi plăcea hotelierul.

— *Si, si, signora*[2], *brutto tempo*. E o vreme foarte urîtă.

Stătea în picioare, la birou, în celălalt capăt al camerei întunecoase. Soţiei îi plăcea. Îi plăcea aerul teribil de serios cu care asculta orice reclamaţie. Îi

[1] Ploaia (it.).

[2] Da, da, doamnă (it.).

plăcea demnitatea omului. Îi plăcea felul în care voia s-o servească. Îi plăcea felul în care înţelegea să fie hotelier. Îi plăceau faţa lui bătrînă şi greoaie şi mîinile lui mari.

Plăcîndu-i hotelierul, deschise uşa şi se uită afară. Ploua şi mai tare. Un om într-o manta de ploaie de cauciuc traversa piaţa pustie, îndreptîndu-se spre cafenea. Pisica trebuia să fie undeva la dreapta. Putea ajunge pînă acolo mergînd pe sub streaşină. Şi cum stătea aşa în uşă, o umbrelă se deschise în spatele ei. Era camerista, care făcea curat în camera lor.

— Să nu vă udaţi, zîmbi fata vorbind italieneşte. O trimisese, desigur, hotelierul.

Urmată de cameristă, care-i ţinea umbrela deschisă deasupra capului, merse pe aleea aşternută cu pietriş, pînă ajunse în dreptul ferestrei lor. Masa era la locul ei, verde şi strălucitoare în ploaie, dar pisica dispăruse. Şi deodată fu foarte dezamăgită. Camerista se uită la ea.

— *Ha perduto qualche cosa, signora?*[1]

— Aici era o pisică, spuse tînăra americană.

— O pisică?

— *Si, il gatto*[2].

— O pisică? rîse camerista. O pisică în ploaie?

— Da, zise ea, stătea sub masă. Şi deodată: Oh, şi doream atît de mult s-o găsesc! Voiam o pisicuţă.

[1] Aţi pierdut ceva, doamnă? (It.)

[2] Da, pisica (it.).

Cînd îi vorbea în engleză, camerista o privea cu o expresie de încordare pe faţă.

— Haideţi, *signora*. Să mergem înăuntru. O să vă udaţi.

— Da, s-ar putea, zise tînăra americană.

Se-ntoarseră pe aleea aşternută cu pietriş şi intrară în hotel. Camerista rămase afară, să închidă umbrela. Cînd tînăra americană trecu prin faţa administraţiei, *il padrone* [1], de la biroul lui, se înclină. Femeii i se urcă un nod în gît. *Il padrone* o făcea să se simtă în acelaşi timp şi tare măruntă, şi foarte importantă. O clipă, avu sentimentul că e o fiinţă extraordinar de importantă. Urcă. Deschise uşa camerei. George stătea în pat şi citea.

— Ai găsit pisica ? o întrebă el, lăsînd jos cartea.

— Plecase.

— Unde s-o fi dus oare ? zise el, odihnindu-şi ochii obosiţi de lectură.

Femeia se aşeză pe pat.

— O doream atît de mult. Nu ştiu de ce o doream atît de mult. Tare-aş fi vrut s-o găsesc pe biata pisicuţă. Nu-i de loc plăcut să fii o biată pisicuţă care stă afară în ploaie.

George se apucase să citească din nou.

Femeia se duse şi se aşeză în faţa oglinzii mesei de toaletă, privindu-se în oglinda de mînă. Îşi examină profilul, întîi dintr-o parte, apoi din cealaltă. După aceea îşi examină ceafa şi gîtul.

[1] Proprietarul (it.).

— Nu crezi c-ar fi o idee bună să-mi las părul să crească ? întrebă femeia, uitîndu-se iar cum arată din profil.

George îşi ridică privirea şi-i văzu ceafa cu părul tăiat scurt, băieţeşte.

— Mie îmi place aşa cum e.

— M-am săturat, spuse ea, m-am săturat să tot arăt a băiat.

George îşi schimbă poziţia în pat. De cînd începuse să vorbească, n-o mai părăsise din ochi.

— Eşti grozav de drăguţă, zise el.

Femeia puse oglinda pe masa de toaletă, se duse la fereastră şi privi afară. Se-ntuneca.

— Vreau să-mi las părul pe ceafă, lung şi mătăsos, şi să-mi fac un coc mare, ca să-l simt, spuse ea. Vreau să am o pisicuţă care să-mi stea în poală, şi cînd o mîngîi să toarcă.

— Mdaa ? făcu George din pat.

— Şi vreau să mănînc la o masă pe care să fie aşezate tacîmurile mele de argint, şi vreau şi lumînări. Şi vreau să fie primăvară, şi vreau să-mi pieptăn părul în faţa oglinzii, şi vreau o pisicuţă, şi vreau nişte rochii noi.

— O, mai taci odată şi ia-ţi ceva să citeşti. spuse George.

Şi se apucă din nou să citească.

Nevastă-sa se uita afară pe fereastră. Se întunecase de-a binelea şi ploua într-una peste palmieri.

— În orice caz, vreau o pisică, zise ea. Vreau o pisică. Acuma vreau o pisică. Dacă nu pot avea

părul lung şi dacă nu mă pot distra, măcar să am o pisică.

George n-o mai asculta. Citea. Nevasta lui se uita afară pe fereastră, la luminile care se aprinseseră în piaţă.

Cineva bătu la uşă.

— *Avanti!*[1] spuse George. Îşi ridică privirea de pe carte.

În uşă stătea camerista. Ţinea strîns în braţe o pisică mare, cu părul galben-cenuşiu.

— Mă scuzaţi, zise ea, *il padrone* mi-a spus s-o aduc pentru *signora*.

[1] Intră! (It.)

SAT INDIAN

La malul lacului fusese trasă încă o barcă. Cei doi indieni stăteau şi aşteptau.

Nick şi tatăl lui se aşezară la pupa bărcii, indienii o împinseră în apă, şi unul din ei urcă şi trecu la rame. Unchiul George se instală la pupa bărcii venite din sat. Indianul cel tînăr împinse barca în apă şi urcă în ea ca să vîslească.

Cele două bărci o porniră în întuneric. Nick auzea furcheţii celeilalte bărci scîrţîind în negură, mult înaintea lor. Indienii tăiau apa cu lovituri repezi de vîslă. Nick se lăsase pe spate, şi tatăl lui îl luase de umeri. Pe apă era rece. Indianul trăgea la rame din greu, dar cealaltă barcă se auzea mereu înaintea lor în beznă.

— Unde mergem, tăticule? întrebă Nick.

— În sat, la indieni. E o femeie acolo, tare bolnavă.

— Aha. făcu Nick.

Cînd ajunseră în cealaltă parte a golfului, barca din sat era sus, pe mal. În întuneric, unchiul George își fuma trabucul. Indianul cel tînăr le trase barca pe țărm. Unchiul George le dădu celor doi indieni cîte-o țigară de foi.

Depărtîndu-se de mal, trecură printr-o pajiște scăldată în rouă, mergînd după indianul cel tînăr, care ținea în mînă un felinar. După aceea intrară în pădure și o apucară pe o cărăruie care ducea către drumul buștenilor, și de aici în sus, înspre munți. Pe drumul buștenilor era mult mai multă lumină, deoarece copacii fuseseră tăiați de o parte și de cealaltă a drumului. Indianul cel tînăr se opri, stinse felinarul, și apoi o porniră cu toții mai departe.

La o cotitură, le ieși înainte un cîine lătrînd. Ceva mai încolo se zăreau luminile colibelor unde trăiau indienii care munceau la pădure. O ceată de cîini se repezi la ei. Cei doi indieni îi alungară. În fereastra primei colibe din marginea drumului pîlpîia o lumină. O bătrînă stătea în pragul ușii, cu o lampă în mînă.

Înăuntru, pe o laviță de lemn, zăcea o tînără indiană. De două zile se chinuia să nască. Toate babele din sat încercaseră să-i dea o mînă de ajutor. Bărbații, ca să n-o mai audă gemînd și văitîndu-se, ieșiseră în drum și stăteau acolo în întuneric și fumau. Cînd Nick și cei doi indieni intrară în colibă după tatăl lui și după unchiul George, femeia țipa de durere. Zăcea pe lavița de jos, și pătura se rotunjea peste pîntecele ei enorm. Capul îi era întors spre perete. Bărbatul ei zăcea pe o laviță suprapusă. În urmă cu trei zile se tăiase rău la picior cu securea. Fuma din lulea. În odaie mirosea greu.

Tatăl lui Nick spuse să se pună apă la încălzit, și pînă să se încălzească apa vorbi cu Nick.

— Femeia asta trebuie să nască, Nick.

— Știu, spuse Nick.

— Nu știi. Ascultă ce-ți spun. Acuma ea trece prin așa-numitele chinuri ale facerii. Pruncul vrea să se nască, și ea vrea să-l nască. Toți mușchii i se încordează ca să dea naștere pruncului. Cînd țipă, asta se-ntîmplă.

— Înțeleg, spuse Nick.

În clipa aceea, femeia țipă.

— Oh, tăticule, nu poți să-i dai ceva ca să nu mai țipe? întrebă Nick.

— Nu. N-am nici un anestezic, zise tatăl său. Dar țipetele ei n-au nici o importanță. Și eu nici nu le aud, pentru că n-au nici o importanță.

Bărbatul, pe lavița de sus, se întoarse cu fața la perete.

Femeia din bucătărie îi făcu semn doctorului că apa s-a încălzit. Tatăl lui Nick intră în bucătărie și turnă într-un lighean cam jumătate din apa din ceainicul cel mare. În apa rămasă în ceainic puse cîteva lucruri pe care le scoase dintr-o batistă.

— Astea trebuie să fiarbă, spuse el, și începu să-și spele mîinile în apa caldă din lighean cu o bucată de săpun adusă din sat. Nick privea mîinile tatălui

său, care se frecau una pe cealaltă cu săpunul. În timp ce-şi spăla mîinile cu grijă şi temeinic, tatăl lui îi vorbea.

— Vezi, Nick, pruncii se nasc de obicei cu capul înainte, dar uneori nu se întîmplă chiar aşa. Şi atunci se ivesc o mulţime de complicaţii pentru toată lumea. S-ar putea să fie nevoie s-o operez pe femeia asta. Aflăm noi repede dacă e nevoie sau nu.

Cînd fu mulţumit de felul în care-şi spălase mîinile, se duse în cealaltă încăpere şi se apucă de treabă.

— Nu vrei să dai la o parte pătura aia, George? zise el. N-aş vrea s-o ating.

Mai tîrziu, cînd începu să opereze, unchiul George împreună cu trei indieni o ţinură pe femeie să nu se mişte. Femeia îl muşcă pe unchiul George de braţ, şi unchiul George zise: „Putoare afurisită!", şi indianul cel tînăr, care vîslise în barca unchiului George, începu să rîdă. Nick ţinea ligheanul, ca taică-său să-l aibă la îndemînă. Operaţia dură multă vreme.

Tatăl lui ridică pruncul şi-l plesni cu palmele, ca să-l facă să respire, şi-l dădu apoi bătrînei indiene.

— Vezi, Nick, e băiat, zise el. Cum îţi place munca de infirmier?

Nick spuse:

— Merge.

Se uita în altă parte, să nu vadă ce face tatăl lui.

— Aşa. Acuma-i în regulă, zise tatăl lui, şi puse ceva în lighean.

Nick nu se uită să vadă ce e.

— Şi acuma, zise tatăl lui, să facem şi cîteva cusături. Dacă vrei, poţi să te uiţi; dacă nu vrei, nu te uita. O să cos tăietura pe care am făcut-o.

Nick nu se uită. De mult îi pierise orice curiozitate.

Tatăl lui termină şi se ridică. Unchiul George şi cei trei indieni se ridicară şi ei. Nick duse ligheanul în bucătărie.

Unchiul George îşi privi braţul. Indianul cel tînăr, amintindu-şi despre ce e vorba, zîmbi.

— O să-ţi pun nişte apă oxigenată, George, zise doctorul.

Se aplecă peste femeie, care stătea acum liniştită, cu ochii închişi. Faţa îi era foarte palidă. Habar n-avea ce i se întîmplase şi nici ce e cu pruncul.

— Mîine dimineaţă vin din nou, zise doctorul îndreptîndu-se din mijloc. Pe la amiază o să vină infirmiera din St. Ignace şi o să ne-aducă tot ce-avem nevoie.

Era înfierbîntat şi vorbăreţ ca jucătorii de fotbal în vestiar, după joc.

— Operaţia asta e bună pentru revista medicală, George, spuse el. Să faci o cezariană cu briceagul şi să coşi rana cu un fir subţire de undiţă de vreo trei metri...

Unchiul George stătea în picioare, rezemat de perete, şi-şi privea braţul muşcat.

— Ce mai încolo-ncoace, eşti cineva, asta-i, zise el.

— Şi acuma, să vedem ce mai face şi fericitul tată. De obicei suportă foarte greu poveştile astea, spuse doctorul. Trebuie să recunosc însă că a fost de ajuns de liniştit.

Dădu la o parte pătura, pe care indianul şi-o trăsese peste cap. Cînd îşi trase mîna, era umedă. Se urcă pe marginea laviţei, cu lampa într-o mînă, să vadă ce s-a întîmplat. Indianul zăcea cu faţa la perete. Îşi tăiase beregata, de la o ureche la cealaltă. Sîngele se adunase într-o băltoacă în locul în care trupul îndoise scîndura laviţei sub greutatea lui. Capul i se odihnea pe braţul stîng. Briciul, deschis, cu tăişul în afară, căzuse pe pătură.

— George, ia-l pe Nick afară, zise doctorul.

Nu mai era nevoie. Cînd tatăl lui, cu lampa în mînă, mişcase capul indianului, Nick, din pragul bucătăriei, văzuse limpede ce e pe laviţa de sus.

Începea să se facă ziuă cînd o porniră pe drumul buştenilor înapoi, spre lac.

— Îmi pare foarte rău, Nickie, că te-am luat cu mine, zise tatăl lui, căruia îi pierise tot entuziasmul postoperator. Îngrozitor prin cîte te-am făcut să treci.

— Întotdeauna nasc femeile atît de greu? întrebă Nick.

— Nu, asta se întîmplă foarte, foarte rar.

— Dar el de ce s-a omorît, tăticule?

— Nu ştiu, Nick. Cred că n-a putut suporta ce se întîmplă.

— Şi mulţi bărbaţi se omoară, tăticule?

— Nu prea mulţi.

— Dar femei?

— Aproape niciodată.

— Chiar niciodată?

— Ba da. Cîteodată.

— Tăticule...

— Da.

— Unde s-a dus unchiul George?

— Vine şi el, n-avea nici o grijă.

— Tăticule, e greu să mori?

— Nu, cred că e de ajuns de uşor. Depinde.

Şedeau în barcă, Nick la pupă, tatăl lui vîslea. Soarele urca încet deasupra munţilor. Un peşte sări, făcînd cercuri în apă. Nick încercă apa cu mîna. În răcoarea pătrunzătoare a dimineţii, i se păru caldă.

Şedea la pupa bărcii, tatăl lui vîslea, şi în dimineaţa care se ridica pe lac era foarte sigur că n-avea să moară niciodată.

DOCTORUL ŞI SOŢIA DOCTORULUI

Dick Boulton venise din satul indienilor la tatăl lui Nick, ca să-i taie lemne. Fiul lui, Eddy, şi un alt indian, un anume Billy Tabeshaw, îl însoţeau. Ieşind din pădure intrară prin poarta din dos, Eddy cu fierăstrăul cel lung pe umăr. Fierăstrăul se bălăbănea pe umărul lui şi scotea un sunet muzical. Billy ducea două ţapine, iar Dick ţinea sub braţ trei securi.

Dick se-ntoarse şi închise poarta. Ceilalţi doi îşi continuară drumul spre malul lacului, unde buştenii zăceau îngropaţi în nisip.

Buştenii se desprinseseră de plutele uriaşe pe care vasul *Magic* le remorca pe lac în jos, către fabrica de cherestea, şi fuseseră aduşi de ape la mal. Dacă nu i-ar fi luat nimeni, oamenii de pe *Magic* ar fi trecut mai devreme sau mai tîrziu pe lîngă ţărm, cu o barcă, i-ar fi reperat, le-ar fi înfipt la capăt cîte-o

ţepuşă de fier, terminată cu o verigă, şi i-ar fi tras în larg, ca să facă o nouă plută. Se putea întîmpla totuşi să nu vină nimeni să-i ia, deoarece plata oamenilor făcea mai mult decît cei cîţiva buşteni. Şi dacă nu-i lua nimeni, buştenii rămîneau pe mal, să se umfle de apă şi să putrezească.

Tatăl lui Nick presupunea întotdeauna că aşa aveau să se petreacă lucrurile, de aceea angajă cîţiva indieni din tabără să vină să taie buştenii cu fierăstrăul şi să-i despice, ca să aibă lemne de foc şi butuci de ars în cămin. Dick coborî spre lac, ocolind casa doctorului. Pe mal erau patru buşteni de fag, pe jumătate îngropaţi în nisip. Eddy atîrnă fierăstrăul de o cracă, într-un copac. Dick puse cele trei securi pe micul debarcader de lîngă ţărm. Dick era metis, şi mulţi dintre fermierii din jurul lacului ziceau că e alb de-a binelea. Era tare leneş, dar cînd se apuca să lucreze, muncea, nu glumă. Scoase o bucată de tutun din buzunar, muşcă din ea şi spuse ceva în *ojibway*[1] lui Eddy şi lui Billy Tabeshaw.

Cei doi îşi înfipseră ţapinele într-un buştean, ca să-l răsucească pe loc. Se lăsară cu toată greutatea pe coada ţapinelor. Buşteanul se mişcă în nisip. Dick Boulton se-ntoarse către tatăl lui Nick :

— Ei bine, doctore, zise el, să ştii c-ai şterpelit o cantitate frumuşică de lemne.

— Ce vorbă mai e şi asta, Dick ? spuse doctorul. Asta-i lemn adus de ape.

[1] Limba unui trib indian din America ; descendenţii acestuia locuiesc astăzi în rezervaţii, în Minnesota, S.U.A. şi în Canada.

Eddy şi Billy Tabeshaw clintiseră buşteanul din stratul acela de nisip umed şi-l rostogoleau înspre apă.

— Băgaţi-l în apă, le strigă Dick Boulton.

— De ce faceţi asta ? întrebă doctorul.

— Îl spălăm. Îl curăţăm de nisip, să nu se strice fierăstrăul. Vreau să văd al cui e, răspunse Dick.

Buşteanul plutea pe apă.

Sprijiniţi în coada ţapinelor, Eddy şi Billy Tabeshaw asudau de căldură. Dick îngenunchie în nisip şi se uită la capătul buşteanului unde lemnul era marcat cu ciocanul.

— E-al lui White şi Mac Nally, zise el ridicîndu-se şi ştergîndu-şi genunchii pantalonilor.

Doctorul îl privi foarte încurcat.

— Atunci, mai bine nu-l tăia, zise el scurt.

— Nu te-nfierbînta, doctore, zise Dick. Nu te-nfierbînta. Puţin îmi pasă pe cine ciupeşti. Nu-i treaba mea.

— Dacă crezi că buştenii ăştia-s furaţi, lasă-i aici şi întoarce-te-n sat cu scule cu tot, spuse doctorul.

I se urcase tot sîngele-n obraz.

— Nu lua vînt, doctore, zise Dick. Scuipă zeama de tutun pe buştean. Saliva se prelinse în apă şi se subţie. Ştii la fel de bine ca şi mine că buştenii-s furaţi. Mie însă puţin îmi pasă.

— Foarte bine. Dacă crezi că buştenii-s furaţi, ia-ţi lucrurile şi şterge-o.

— Dar, doctore...

— Ia-ţi odată lucrurile şi şterge-o.

— Ascultă, doctore.

— Dacă-mi mai zici o dată „doctore", te fac să-ţi înghiţi colţii.

— A, n-aş crede una ca asta, doctore.

Dick Boulton se uită la doctor. Dick era un om voinic. Ştia prea bine cît de voinic e. Nu se ferea de bătaie. Îi plăcea treaba asta. Eddy şi Billy Tabeshaw, rezemaţi în coada ţapinelor, se uitau la doctor. Doctorul îşi muşca barba cu buza de jos şi se uita la Dick Boulton. Apoi se-ntoarse şi urcă spre casă. Se vedea după spate cît era de furios. Se uitau cu toţii cum urcă şi intră în casă.

Dick spuse ceva în *ojibway*. Eddy izbucni în rîs, dar Billy Tabeshaw rămase tot atît de serios ca şi pînă atunci. Nu ştia englezeşte, dar cînd se certaseră cei doi îl trecuseră sudorile. Era gras şi avea o mustaţă rară, de parc-ar fi fost un chinez. Apucă ţapinele, Dick strînse securile, şi Eddy luă fierăstrăul din copac. Plecară, trecînd prin faţa casei, şi ieşiră pe poarta din dos, intrînd în pădure. Dick lăsă poarta deschisă. Billy se-ntoarse şi o închise. Dispărură apoi printre copaci.

În casă, stînd pe pat în camera sa, doctorul observă un vraf de reviste medicale trîntite pe podea, lîngă birou. Plicurile revistelor erau încă nedesfăcute. Se înfurie.

— Nu te-apuci din nou de lucru, dragă ? întrebă nevasta doctorului, din camera cu storurile trase, în care stătea culcată.

— Nu !

— S-a întîmplat ceva ?

— Am avut o discuţie cu Dick Boulton.

— O, făcu soţia sa. Sper că nu ţi-ai ieşit din fire, Henry.

— Nu, zise doctorul.

— „Ia aminte că acel ce mintea-şi stăpîneşte e mai presus decît cel ce supune o cetate", îi spuse soţia sa. Era o adeptă a Ştiinţei creştine [1]. *Biblia*, ultimul număr din *Science and Health* [2] şi din *Quarterly* [3] stăteau pe o măsuţă lîngă pat, în camera ei.

Bărbatul nu-i răspunse nimic. Şedea pe pat şi curăţa o puşcă de vînătoare. Umplu magazia cu cartuşe mari şi galbene şi le împinse din nou afară. Cartuşele se-mprăştiară pe pat.

— Henry, îl strigă soţia sa. Şi după o pauză strigă iar : Henry !

— Da, răspunse doctorul.

— Nu i-ai zis nimic lui Boulton care să-l facă să se-nfurie, nu-i aşa ?

— Nu, spuse doctorul.

— Şi de la ce s-a pornit discuţia, dragă ?

— De la o nimica toată.

---

[1] Doctrină religioasă fondată pe principiile teosoafei americane Mary Baker Eddy (1821—1910) după care rugăciunea continuă învinge prin forţa minţii minciuna, boala şi moartea.

[2] *Ştiinţă şi sănătate.*

[3] Revistă engleză cu apariţie trimestrială, avînd un caracter politic şi literar.

— Spune-mi, Henry. Te rog să nu încerci să-mi ascunzi ceva. De la ce s-a pornit discuţia ?

— Atunci, iată despre ce e vorba. Dick îmi datorează o mulţime de bani fiindcă i-am vindecat femeia de pneumonie şi bănuiesc că şi-a căutat un motiv ca să nu trebuie să-şi plătească datoria muncind.

Nevasta doctorului tăcea. Doctorul îşi ştergea puşca atent, cu o cîrpă. Băgă cartuşele la loc şi trase arcul magaziei. Şedea cu puşca pe genunchi. Ţinea mult la puşca asta. Şi atunci se auzi glasul soţiei sale, venind din camera cu storurile trase.

— Nu cred, dragă, pur şi simplu nu pot să cred că ar fi cineva în stare să facă aşa ceva în mod intenţionat.

— Nu ? spuse doctorul.

— Nu. Nu pot să cred că ar fi cineva în stare să facă aşa ceva în mod intenţionat.

Doctorul se sculă şi puse puşca într-un colţ, pe după instrumentar.

— Ieşi, dragă ?

— M-aş duce să fac o plimbare, spuse doctorul.

— Dacă-l vezi, dragă, pe Nick, te-aş ruga să-i spui că mama lui vrea să-l vadă.

Doctorul ieşi pe verandă. În urma lui oblonul uşii se trînti. O auzi pe nevastă-sa răsuflînd adînc cînd se trînti uşa.

— Iartă-mă, zise el în faţa ferestrei cu storurile trase.

— Nu-i nimic, dragă.

Ieşi în zăpuşeala de-afară şi trecu pe poartă, apoi o apucă pe cărarea dinspre pădurea de brazi. În pădure era răcoare, cu toată arşiţa din ziua aceea. Îl găsi pe Nick şezînd la rădăcina unui copac şi citind.

— Maică-ta ar vrea să te duci să stai de vorbă cu ea, îi spuse el.

— Dar eu vreau să merg cu tine, zise Nick.

Tatăl se uită în jos la el.

— Bine. Atunci, hai. Dă-mi cartea s-o pun în buzunar.

— Tăticule, ştiu un loc unde sînt veveriţe negre, zise Nick.

— Bine, spuse tatăl lui. Să ne ducem acolo.

SFÎRŞITUL UNEI POVEŞTI

Hortons Bay fusese pe vremuri un oraş forestier. Zgomotul marilor fierăstraie de la fabrica de cherestea de pe malul lacului se auzea în tot oraşul. Şi deodată, buştenii din care se făcea cheresteaua se terminară. Goeletele folosite pentru transportul cherestelei intrară în golf şi încărcară tot bracul adunat grămezi în curtea fabricii. Stivele de cherestea fură ridicate. Din clădirea cea mare a fabricii fură scoase toate maşinile care puteau fi demontate, şi oamenii care lucraseră în fabrică le transportară pe bordul unuia dintre vase. Goeleta o porni în larg, ducînd cele două mari fierăstraie, platforma mobilă, care zvîrlea buştenii în gura fierăstraielor circulare, cilindrii, roţile, curelele de transmisie şi tot felul de fiare aruncate peste încărcătura de cherestea depozitată în pîntecele vasului. Magaziile deschise ale calei fură acoperite cu o prelată legată strîns cu funia, şi

goeleta o porni, cu pînzele umflate, în larg, ducînd cu ea tot ceea ce făcuse ca fabrica să fie fabrică, şi Hortons Bay un oraş.

Barăcile cu un etaj, cantina, magazinul societăţii, birourile şi clădirea cea mare a fabricii rămaseră părăsite în mijlocul a zeci de pogoane de rumeguş care acoperea cîmpia mlăştinoasă de pe malul golfului.

După zece ani, din fabrică nu mai rămase nimic decît ruinele de piatră albă ale fundaţiilor, ivindu-se printre mlaştini, în faţa ochilor lui Nick şi Marjorie, care treceau cu barca pe lîngă malul lacului. Pescuiau pe marginea canalului acolo unde albia coboară brusc, şi apa scăzută, străbătută de bancuri de nisip, ajunge, dintr-o dată întunecată, pînă la douăsprezece picioare. Pescuiau cu lingura, în drum spre locul unde aveau să pună undiţele de adînc pentru păstrăvii-curcubeu.

— Uite, Nick, vechea noastră ruină, spuse Marjorie.

Vîslind, Nick se uită la piatrele albe care se zăreau printre copaci.

— Da, uite-o, zise el.

— Îţi mai aduci aminte cînd era fabrica aici ? îl întrebă Marjorie.

— Abia îmi mai aduc aminte, răspunse Nick.

— Parc-ar fi mai degrabă un castel, zise Marjorie.

Nick tăcu. Continuară să vîslească pe lîngă mal, şi ruinele se pierdură în urmă. Şi atunci Nick o porni de-a curmezişul golfului.

— Nu muşcă, zise el.

— Nu, spuse Marjorie.

Era atentă tot timpul la undiţă, chiar atunci cînd vorbea. Îi plăcea foarte mult să pescuiască. Îi plăcea foarte mult să pescuiască cu Nick.

Un păstrăv mare ieşi la suprafaţă chiar lîngă barcă. Nick trase cu putere de-o vîslă, ca să întoarcă barca în aşa fel încît momeala care se răsucea undeva, departe, să treacă prin locul în care păstrăvul îşi căuta mîncarea. În clipa în care spinarea păstrăvului se ivi din unde, roşioarele ţîşniră înnebunite. Zeci de stropi îi împroşcară, de parcă s-ar fi tras în apă. Un alt păstrăv se ivi în cealaltă parte, căutîndu-şi hrană.

— Umblă după mîncare, zise Marjorie.

— Da, dar nu vor să muşte.

Nick vîsli în cerc, ca să treacă prin locurile unde vînau cei doi peşti, apoi se îndreptă spre promontoriu. Marjorie nu strînse firul pînă nu ajunseră la mal.

Traseră barca sus pe mal, şi Nick scoase o găleată plină cu bibani vii. Peştii înotau în apa din găleată. Nick prinse vreo trei, le tăie capul şi-i curăţă de solzi, în timp ce Marjorie, care bîjbîia cu mîna prin găleată, prinse doar unul, îi tăie capul şi-l curăţă de solzi. Nick se uită la ea.

— Nu trebuie să le scoţi şi înotătoarea ventrală. Aşa sînt buni de momeală, dar cu înotătoarea ventrală sînt şi mai buni.

Luă bibanii curăţaţi de solzi şi-i înfipse în cîrlige. Fiecare undiţă avea cîte două cîrlige. Apoi Marjorie, cu firul între dinţi, vîsli spre celălalt mal al canalului, uitîndu-se înapoi la Nick, care, stînd pe mal, ţinea undiţa în mînă şi dădea drumul firului de pe mulinetă.

— Ajunge, strigă el.

— Să-i dau drumul în apă ? strigă Marjorie, ţinînd firul în mînă.

— Da, dă-i drumul.

Marjorie zvîrli firul peste copastie şi se uită cum se cufundă momeala în apă.

Se-ntoarse şi puse un nou cîrlig în acelaşi fel. De fiecare dată, Nick fixa vergeaua de oţel de cîte o buturugă mai grea şi-o proptea în aşa fel încît să aibă o anumită înclinaţie. Strînse un fir care se lăsase şi-l întinse ca o strună pînă la locul în care momeala se odihnea pe albia nisipoasă a canalului, şi după aceea puse piedică mulinetei. Cînd păstrăvul avea să-şi caute hrana pe fund şi avea să muşte din momeală fugind cu ea, firul ţinut de mulineta împiedicată avea să înceapă a zbîrnîi.

Marjorie vîsli ceva mai departe de promontoriu, ca să nu mişte firele. Trăgea din răsputeri la rame, şi barca acostă mai încolo, pe plajă. Valuri mărunte se izbiră de mal. Marjorie sări din barcă, şi Nick trase barca sus, pe ţărm.

— Ce e, Nick ? îl întrebă Marjorie.

— Ştiu şi eu ? spuse Nick, adunînd vreascuri pentru foc.

Făcură un foc de vreascuri, şi Marjorie se duse să ia o pătură din barcă. Briza de seară ducea fumul spre promontoriu, aşa că Marjorie întinse pătura pe jos, între foc şi lac.

Marjorie se aşeză pe pătură cu spatele la foc şi-l aşteptă pe Nick. Băiatul veni şi se aşeză lîngă ea. În

spatele lor erau pîlcurile de copaci tineri de pe promontoriu, iar în faţă, golful şi gurile rîului Hortons. Încă nu se-ntunecase. Lumina focului ajungea pînă spre apă. Cele două vergele înclinate deasupra apei întunecate se vedeau limpede. Flăcările sclipeau pe oţelul mulinetelor.

Marjorie desfăcu coşul cu mîncare.

— Nu prea am poftă să mănînc, zise Nick.

— Hai, Nick, vino şi mănîncă.

— Bine.

Mîncară în tăcere şi se uitau la cele două undiţe şi la sclipirile focului în apă.

— Diseară o să fie lună plină, zise Nick.

Se uita peste apă spre munţii care începeau să se profileze pe cer. Ştia că, dincolo de munţi, luna urca.

— Ştiu, zise Marjorie cu mulţumire în glas.

— Tu ştii totul, spuse Nick.

— O, Nick, încetează te rog ! Te rog, te rog, Nick, nu te mai purta aşa !

— N-am ce face, zise Nick. Aşa e. Tu ştii totul. Asta mă sîcîie. Ştii bine că e aşa.

Marjorie tăcu.

— Te-am învăţat totul. Ştii bine că ştii totul. De altfel, ce nu ştii tu ?

— Oh, taci odată, zise Marjorie. Uite, răsare luna.

Şedeau pe pătură şi nici nu se atingeau, şi se uitau cum răsare luna.

— De ce trebuie să spui tot felul de prostii ? întrebă Marjorie. De fapt, despre ce e vorba ?

— Nu ştiu.

— Ba ştii, sînt sigură.

— Nu, nu ştiu.

— Hai, spune, ce e ?

Nick privea luna, care se înălţa deasupra munţilor.

— Nu mai merge.

Îi era teamă să se uite la Marjorie. Şi apoi se uită. Şedea cu spatele la el. Se uită la spatele ei.

— Nu mai merge. De loc.

Fata tăcea. Nick continuă :

— Mă simt ca şi cum înăuntrul meu s-ar fi dus totul dracului. Nu ştiu, Marge. Nu ştiu ce să-ţi spun.

Se uită la spatele ei.

— Şi dragostea, nu mai merge nici dragostea ?

— Nu, zise Nick.

Marjorie se sculă. Nick rămase pe pătură, cu capul rezemat în mîini.

— O să iau barca, îi zise Marjorie. O să mergi pe jos de-a lungul promontoriului.

— Bine, zise Nick. Să-ţi împing barca în apă.

— Nu-i nevoie, zise fata.

Stătea în barcă, pe apă, cu faţa luminată de lună. Nick se-ntoarse şi se trînti pe pătură, cu faţa în jos, lîngă foc. O auzea pe Marjorie vîslind.

Stătu aşa multă vreme. Stătea tot acolo cînd îl auzi pe Bill că vine, făcîndu-şi drum printre copaci. Îl simţi că se apropie de foc. Nici Bill nu-l atinse.

— Chiar a plecat ? întrebă Bill.

— Da, zise Nick, stînd pe pătură cu faţa în jos.

— Ţi-a făcut vreo scenă ?

— Nu, nu mi-a făcut nici o scenă.

— Cum te simţi ?

— Oh, lasă-mă-n pace, Bill ! Du-te şi lasă-mă-n pace.

Bill îşi alese un sandvici din coşul cu mîncare şi se duse să se uite la undiţe.

CAMPIONUL

Nick se ridică în picioare. N-avea nimic. Se uită lung după luminile vagonului, care dispăreau la o cotitură a căii ferate. De o parte şi de alta a liniilor, apă, mlaştini şi pîlcuri de zadă neagră.

Îşi pipăi genunchiul. Pantalonul era rupt, şi pielea jupuită. Pe mîini avea zgîrieturi şi sub unghii îi intrase nisip şi zgură. Se duse la marginea căii ferate, coborî taluzul şi se spălă pe mîini. Se spălă îndelung cu apă rece, pînă îşi scoase murdăria de sub unghii. Se lăsă pe vine şi-şi spălă genunchiul.

Afurisitul ăla de frînar. Odată şi-odată o să-i pice în mînă. O să-l ţină minte. Frumos se mai purtase.

— Ia vino-ncoa, puştiule, i-a zis. Vino să-ţi dau ceva.

Şi el se prinsese. Ca un dobitoc ce era.

A doua oară n-avea să-l mai ducă nimeni în halul ăsta.

— Ia vino aici, puştiule, să-ţi dau ceva.

Şi deodată, zdup, şi se pomeni aterizînd de-a buşilea pe taluzul căii ferate.

Nick se frecă la un ochi. Ce-o să i se mai umfle. O să i se facă o vînătaie de toată frumuseţea. Îl şi durea. Afurisitul ăla de frînar.

Îşi pipăi ochiul umflat cu degetele. Ce să-i faci, o să aibă o vînătaie la ochi. Asta e. Scăpase de ajuns de ieftin din toată povestea asta. Ar fi vrut să vadă cum arată ochiul. Totuşi, nu se putea vedea în apă. Se-ntunecase şi era departe tare de orice aşezare. Îşi şterse mîinile de pantaloni, se ridică şi urcă taluzul.

O porni înainte pe calea ferată. Se mergea uşor. Nisipul şi pietrişul fuseseră îndesate şi bătătorite bine între traverse. Terasamentul neted străbătea mlaştinile, asemeni unui dig. Nick mergea înainte. Trebuia să ajungă undeva.

Cînd trenul de marfă îşi încetinise viteza, trecînd prin faţa depoului de lîngă Walton Junction, Nick sărise în el. Şi trenul, dimpreună cu Nick, trecuse prin Kalkaska cînd începuse să se întunece. Acum trebuia să fie aproape de Mancelona. Patru sau cinci kilometri de mlaştini. Mergea între linii, continuîndu-şi drumul pe pietrişul dintre traverse, mlaştina ivindu-se spectrală prin ceaţa care se lăsa. Îl durea ochiul şi-i era foame. Mergea mereu înainte, lăsînd în urmă kilometri de cale ferată. De o parte şi de alta a drumului mlaştini şi iar mlaştini.

În faţă, un pod. Nick îl trecu, şi ghetele sunară a gol pe tăblia de fier. Jos, printre traverse, se zărea apa neagră. Nick lovi cu piciorul un bulon deşurubat, care căzu în apă. Dincolo de pod începeau munţii. Înalţi şi întunecoşi, de ambele părţi ale căii ferate. Ceva mai departe licărea un foc.

Mergînd între linii, Nick se apropie cu precauţie de locul unde zărise focul, care ardea la cîţiva paşi de calea ferată, mai jos de taluz. De departe nu-i văzuse decît lucirea. Calea ferată trecea printr-un luminiş, şi acolo unde ardea focul se întindea o pajişte, care se pierdea printre desişuri de pădure. Nick coborî taluzul şi o luă prin desiş, ca să se apropie de foc la adăpostul copacilor. Era o pădure de fagi, şi mergînd printre copaci călca pe jir. Focul pîlpîia vesel chiar la marginea desişului. Lîngă foc şedea un om. Nick rămase după copac şi se uită la el. Părea să fie singur. Şedea cu capul în mîini şi se uita la foc. Nick ieşi din desiş şi se-ndreptă spre foc.

Omul şedea şi se uita ţintă la flăcări. Cînd Nick se opri lîngă el, omul nici nu se clinti.

— Hello, zise Nick.

Omul se uită în sus la el.

— De unde ai vînătaia asta ? îl întrebă omul.

— M-a zvîrlit din tren un frînar.

— Din trenul de marfă ?

— Da.

— L-am văzut pe măgarul ăla, zise omul. A trecut pe-aici acum vreun ceas şi jumătate. Mergea pe acoperişul vagoanelor, bătînd din braţe şi cîntînd.

— Măgarul !

— Trebuie să-i fi făcut o mare plăcere cînd te-a zvîrlit din tren, zise omul cu seriozitate.

— Lasă, c-o să-l zvîrl şi eu.

— Cînd mai trece pe-aici, trage-n el cu o piatră, îl sfătui omul.

— O să-i arăt eu lui.

— Eşti un tip colţos, nu-i aşa ?

— Nu, zise Nick.

— Voi puştii sînteţi cu toţii colţoşi.

— Cînd n-ai încotro, spuse Nick.

— Păi asta ziceam şi eu.

Omul se uită la Nick şi zîmbi. La lumina focului, Nick îi văzu obrazul diform. Nasul îi era turtit, ochii, ca două crăpături, şi gura, strîmbă. Nu observă toate acestea din primul moment, dar îşi dădu seama că obrazul omului avea un aer ciudat şi că era mutilat. Pielea obrazului avea o culoare galben-verzuie. La lumina focului părea lipsită de viaţă.

— Nu-ţi place mutra mea ?

Nick nu ştia ce să zică.

— Ba da, spuse el.

— Ia uită-te aici ! zise omul, şi-şi scoase şapca din cap.

N-avea decît o ureche. Groasă şi lipită de ţeastă. În locul celeilalte nu era decît un ciot.

— Ai mai văzut vreodată aşa ceva ?

— Nu, zise Nick.

I se cam făcuse greaţă.

— Ţineam la bătaie, spuse omul. Ce, nu crezi, puştiule, că ţineam ?

— Mai e vorbă !

— Toţi şi-au frînt laba dînd în mine, zise omuleţul. Dar n-au putut să-mi facă nimic.

Se uită la Nick.

— Stai jos, îl pofti el. Nu vrei să mănînci ceva ?

— Nu vă deranjaţi, zise Nick, mă duceam spre oraş.

— Ştii ceva ? zise omul. Spune-mi Ad.

— Bine !

— Ştii, zise omuleţul, eu nu-s chiar teafăr.

— Dar ce ai ?

— Sînt nebun.

Îşi puse şapca în cap. Lui Nick îi veni să rîdă.

— Ba eşti teafăr, zise el.

— Nu, nu sînt. Sînt nebun. Spune-mi, ai fost vreodată nebun ?

— Nu, zise Nick. Şi cum îţi vine ?

— Habar n-am, spuse Ad. Cînd te-apucă nu mai ştii ce-i cu tine. Ştii cine sînt eu ?

— Nu.

— Ad Francis.

— Fără glumă ?

— Nu crezi ?

— Ba da.

Nick simţi că omul nu minte.

— Ştii de ce-i băteam pe toţi ?

— Nu.

— Inima mea bate mai încet. Patruzeci de bătăi pe secundă. Ia-mi pulsul.

Nick ezita.

— Hai, zise omul, şi-l luă de mînă. Apucă-mă de încheietura mîinii. Şi pune degetul aici.

Încheietura mîinii era groasă, şi muşchii jucau pe os. Nick simţi sub degete bătaia rară a pulsului.

— Ai ceas ?

— Nu.

— Nici eu, zise Ad. N-are nici un haz dacă n-ai ceas.

Nick dădu drumul mîinii.

— Ştii ce ? zise Ad. Apucă-mă din nou de mînă. Numeri tu, şi număr şi eu pînă la şaizeci.

Cînd simţi sub deget bătaia puternică şi lentă a pulsului, Nick începu să numere. Îl auzea pe omuleţ numărînd rar, cu glas tare : unu, doi, trei, patru, cinci şi aşa mai departe...

— Şaizeci, spuse Ad. Un minut. Tu unde ai ajuns ?

— La patruzeci, zise Nick.

— E-n regulă, zise Ad mulţumit. Nu se grăbeşte niciodată.

Un bărbat coborî taluzul şi, trecînd prin poiană, se îndreptă spre foc.

— Hello, Bugs ! zise Ad.

— Hello ! răspunse Bugs.

Glasul era al unui negru. Nick îşi dăduse seama că e un negru după cum mergea. Se opri cu spatele la ei şi se aplecă deasupra focului. Se ridică.

— Bugs, prietenul meu, zise Ad. E nebun şi el.

— Îmi pare bine, spuse Bugs. De unde spuneaţi că sînteţi ?

— Din Chicago, zise Nick.

— E un oraş frumos, spuse negrul. N-am înţeles bine, cum vă cheamă ?

— Adams, Nick Adams.

— Auzi, Bugs, zice că n-a fost nebun niciodată.

— Nici nu ştie ce bucurie îl aşteaptă, spuse negrul. Stătea lîngă foc şi despacheta ceva.

— Cînd mîncăm, Bugs ? întrebă boxerul.

— Îndată.

— Ţi-e foame, Nick ?

— Mi-e o foame de lup.

— Auzi, Bugs ?

— De obicei, aud cam tot ce se spune.

— Nu te-am întrebat asta.

— Ştiu. Am auzit ce-a spus domnul.

Punea felii de şuncă într-o tigaie cu mîner şi picioare. Cînd tigaia se-ncălzi şi grăsimea începu să sfîrîie, Bugs se ciuci lîngă foc pe picioarele lui lungi de negru, întoarse feliile de şuncă şi sparse cîteva ouă deasupra tigăii, aplecînd-o mereu într-o parte şi în cealaltă, ca ouăle să fie bine stropite cu grăsimea aceea fierbinte.

— Dacă sînteţi bun, *Mister* Adams, vreţi să tăiaţi pîinea ? E-n sacul acela, zise negrul întorcîndu-se spre Nick.

— Desigur.

Nick băgă mîna în sac şi scoase o pîine. Tăie şase felii. Ad, care îl privea atent, se aplecă înainte.

— Nick, dă-mi şi mie cuţitul, zise el.

— Nu, nu ţi-l dă, spuse negrul. Ţineţi-l bine, *Mister* Adams.

Boxerul se trase la loc.

— Dacă sînteţi bun, *Mister* Adams, vreţi să-mi daţi pîinea ? zise Bugs.

Nick i-o întinse.

— Vă place pîinea muiată în grăsime ? întrebă negrul.

— Mai întrebi ?

— Atunci, să mai aşteptăm puţin. La sfîrşitul mesei e mai bună. Aşa.

Negrul luă o bucată de şuncă, o puse pe o felie de pîine, şi peste ea un ochi.

— Dacă sînteţi bun, puneţi pe deasupra încă o felie de pîine, şi daţi-i sandviciul lui *Mister* Francis.

Ad luă sandviciul şi începu să mănînce.

— Fii atent, oul e moale, îl preveni negrul. Şi acum, sandviciul acesta e pentru dumneavoastră, *Mister* Adams. Celălalt, pentru mine.

Nick muşcă din sandvici. Negrul şedea în faţa lui, lîngă Ad. Şunca prăjită şi fierbinte cu ouă era delicioasă.

— Chiar îi era foame lui *Mister* Adams, zise negrul.

Omuleţul pe care, după nume, Nick îl ştia a fi fost campion de box, tăcea. De cînd intervenise negrul în chestia aceea cu cuţitul, nu mai scosese nici un cuvînt.

— Pot să vă ofer o felie de pîine bine muiată în grăsime fierbinte ? întrebă Bugs.

— Da, mulţumesc.

Omuleţul cu faţa palidă se uita la Nick.

— Dumneata nu vrei, *Mister* Adolph Francis ? îl întrebă Bugs, aplecat deasupra tigăii.

Ad tăcea. Se uita la Nick.

— *Mister* Francis, se auzi din nou glasul potolit al negrului.

Ad tăcea. Se uita la Nick.

— Vorbesc cu dumneata, *Mister* Francis, zise negrul, cu glasul blînd.

Ad continua să-l privească pe Nick. Şapca îi era trasă pe ochi. Nick se simţea prost.

— Cum dracu îndrăzneşti să te porţi în halul ăsta ? îi zvîrli în faţă glasul aspru de sub şapcă. Cine dracu crezi c-ăi mai fi ? Nu eşti decît un mucos, şi nimic altceva. Vii aici fără să te fi poftit nimeni şi mănînci pîinea altuia, şi cînd omul îţi cere să-i dai cuţitul te porţi ca un mucos.

Alb la faţă, omul îl privea furios, şi ochii abia i se vedeau de sub şapcă.

— Ştii că eşti bine ! Ş-apoi, cine dracu te-a mai chemat să dai buzna aici ?

— Nimeni.

— Chiar aşa e, nimeni. Şi nimeni nu ţi-a zis să rămîi. Vii aici, te uiţi ca un mucos la mine, îmi fumezi ţigările şi-mi bei vinul, şi după aia mai vorbeşti şi obraznic. Cum dracu crezi că o să se termine povestea asta ?

Nick tăcea. Ad se ridică de jos.

— Să-ţi spun eu cum, derbedeu fricos din Chicago. O să-ţi aranjez mutra. Ai înţeles ?

Nick se dădu înapoi. Omuleţul se îndreptă greoi spre el, avea picioarele plate şi păşea întîi pe piciorul stîng, şi apoi îl tîra pe cel drept după el.

— Dă, zise el clătinîndu-şi capul. Hai, dă.

— Nu vreau să dau.

— Să ştii că aşa nu scapi. O să-ţi trag o mamă de bătaie, de n-ai s-o poţi duce. Ai înţeles ? Hai, zi-i odată.

— Lasă-te păgubaş, spuse Nick.

— Aşa, derbedeule ? Bine.

Omuleţul se uită în jos, la picioarele lui Nick. Şi atunci, negrul, care-l urmărise îndeaproape din clipa în care plecase de lîngă foc, ridică braţul şi-l lovi la baza craniului. Omul căzu cu faţa înainte, şi Bugs zvîrli în iarbă măciuca învelită în pînză. Omul zăcea pe jos, cu faţa în iarbă. Negrul îl luă în braţe, capul îi atîrna, şi-l duse lîngă foc. Faţa lui Ad, cu ochii holbaţi, era groaznică. Bugs îl aşeză cu grijă pe jos.

— Dacă sînteţi bun, *Mister* Adams, vreţi să-mi daţi găleata aceea cu apă ? zise el. Mi-e teamă că l-am lovit prea tare.

Negrul luă apă în căuşul palmelor şi-l stropi pe Ad pe obraz şi-i frecă uşor urechea. Omul închise ochii.

Bugs se ridică.

— Acum e-n regulă, zise el. Nu-i nici un motiv de îngrijorare. Îmi pare rău, *Mister* Adams.

— Nu-i nimic. Nick se uită la omul care zăcea lîngă foc. Văzu măciuca în iarbă şi o ridică. Era mlădioasă şi avea un mîner flexibil. Era acoperită cu o

piele neagră, uzată, şi vîrful, mai tare, era înfăşurat într-o batistă.

— Mînerul e făcut din os de balenă, zise negrul zîmbind. Azi nu se mai fac din astea. Nu ştiam cît de bine puteţi să vă apăraţi şi în orice caz nu voiam să-l loviţi prea tare sau să-l însemnaţi şi mai rău decît e.

Negrul zîmbi din nou.

— Totuşi, dumneata l-ai lovit.

— Eu ştiu cum trebuie s-o fac. N-o să-şi mai aducă aminte de nimic. Cînd se înfurie în halul ăsta, trebuie să-l lovesc, ca să-l facă să-i treacă.

Nick se tot uita la omuleţul care zăcea lîngă foc, cu ochii închişi.

— N-aveţi de ce să fiţi îngrijorat, *Mister* Adams. L-am mai văzut aşa de multe ori.

— Din ce pricină a înnebunit ? întrebă Nick.

— O, sînt atîtea, răspunse negrul de lîngă foc. Nu vreţi să beţi o ceaşcă de cafea, *Mister* Adams ?

Îi întinse ceaşca şi netezi haina, pe care o pusese sub capul omului care zăcea în nesimţire.

— A încasat prea multe bătăi, asta-i una la mînă, începu negrul sorbind din cafea. Într-un anume fel, asta l-a prostit numai. Apoi a venit povestea cu sora sa, care îi era manager, şi mereu se scria despre ei prin ziare tot felul de poveşti cu fraţi şi surori şi cît de mult îşi iubea ea fratele şi cît de mult îşi iubea el sora, şi după aceea s-au căsătorit la New York şi au avut din pricina asta o mulţime de neplăceri.

— Îmi aduc aminte.

— Cu siguranţă. Bineînţeles, nici vorbă că nu erau frate şi soră, dar povestea asta nu le plăcea multora, oricum ar fi fost, şi au început să se certe, şi într-o zi ea a plecat şi nu s-a mai întors.

Îşi bău cafeaua şi-şi şterse buzele cu mîna aceea cu palma trandafirie.

— Atunci a înnebunit de-a binelea. Nu mai vreţi o cafea, *Mister* Adams ?

— Mulţumesc.

— Am văzut-o de două ori, continuă negrul. Era o femeie grozav de bine. Îi semăna de ajuns de mult ca să poată fi luaţi drept gemeni. Dacă obrazul nu i-ar fi aranjat în halul ăsta, Ad n-ar arăta rău de loc.

Se opri. După cît se părea, povestea se terminase.

— Unde l-ai cunoscut ? întrebă Nick.

— La închisoare, spuse negrul. După plecarea fetei, se lega mereu de toată lumea, aşa că a fost închis. Eu eram acolo pentru că tăiasem pe unul.

Zîmbi şi continuă cu glasul blînd :

— Mi-a plăcut de la bun început, şi cînd am ieşit l-am căutat. Îi place să creadă că sînt şi eu nebun, dar mie puţin îmi pasă. Îmi place să fim împreună şi-mi place să mă plimb prin ţară, şi nu trebuie să mă apuc de furtişaguri ca s-o fac. Îmi place să trăiesc ca un domn.

— Şi ce faceţi amîndoi ? întrebă Nick.

— A, nimic. Ne plimbăm, asta-i tot. Ad are bani.

— Trebuie să fi cîştigat o mulţime de bani.

— Cred şi eu. Totuşi, i-a cheltuit pe toţi. Sau i s-au luat. Ea-i trimite bani.

Aţîţă focul.

— E o femeie grozav de drăguţă, zise el. Seamănă de ajuns de bine cu el ca să fie luaţi drept gemeni.

Negrul se uită la omuleţul care zăcea în iarbă şi respira greu. Părul blond îi căzuse pe frunte. În somn, faţa lui mutilată avea un aer copilăros.

— Acum, *Mister* Adams, îl pot trezi oricînd. Dacă nu vă supăraţi, ar fi bine, cum să vă spun, s-o ştergeţi. Nu-mi place să nu fiu ospitalier, dar s-ar putea să se înfurie din nou dacă o să vă vadă aici. Mi-e silă cînd trebuie să-l dobor, dar cînd o ia razna n-am încotro. Trebuie, cum să vă zic, să-l ţin departe de ceilalţi oameni. N-o să vă supăraţi, nu-i aşa, *Mister* Adams ? Nu, n-are rost să-mi mulţumiţi, *Mister* Adams. V-aş fi spus ce-i cu el, dar am văzut că i-aţi plăcut atît de mult, încît m-am gîndit că n-o să se întîmple nimic. Mergeţi pe calea ferată, şi la vreo doi kilometri de-aici o să daţi de-un oraş. I se spune Mancelona. La revedere. Aş fi vrut să vă pot pofti să petreceţi noaptea asta cu noi, dar pur şi simplu nu se poate. Nu vreţi să luaţi o bucată de şuncă cu puţină pîine ? Nu ? Atunci, luaţi un sandvici, şi toate acestea le spuse cu vocea aceea joasă, plăcută şi politicoasă de negru.

— Bine. Şi acuma, la revedere, *Mister* Adams. La revedere şi noroc.

Nick se îndepărtă de foc, trecu prin poiană şi se îndreptă spre calea ferată. O dată aflat dincolo de lumina focului, se opri şi ascultă. Glasul jos şi potolit al negrului se auzea vorbind. Nu putea deosebi ce spune. Şi apoi îl auzi pe omuleţ zicînd :

— Tare mă mai doare capul, Bugs.

— O să-ţi treacă, *Mister* Francis, îl linişti glasul negrului. Bea numai cafeaua asta.

Nick urcă taluzul şi o porni înainte pe calea ferată. Şi atunci îşi dădu seama că ţine în mînă un sandvici cu şuncă, şi-l puse în buzunar. Ajuns la capătul urcuşului, înainte ca linia ferată s-o cotească printre munţi, se uită înapoi şi zări departe în poiană focul licărind.

MR. ŞI *MRS.* ELLIOT

Mr. şi *Mrs.* Elliot încercau din răsputeri să facă un copil. Încercau ori de cîte ori era în stare *Mrs.* Elliot să reziste la treaba asta. Încercaseră la Boston, după căsătorie, apoi încercară pe vapor, în timpul traversării. Pe vapor totuşi nu prea des, deoarece *Mrs.* Elliot se simţea foarte rău. Îi era rău, şi cînd îi era rău, îi era rău aşa cum numai femeilor din Sud le este rău. Adică femeilor din sudul Statelor Unite. Ca orice femeie din Sud, *Mrs.* Elliot se descompunea foarte repede sub influenţa răului de mare, a călătoriilor făcute noaptea şi a sculatului de dimineaţă devreme. Pe vapor, multă lume o lua drept mama lui Elliot. Cei care ştiau că sînt căsătoriţi credeau că e însărcinată. În realitate, ea avea patruzeci de ani. Cînd începu să călătorească însă, îmbătrîni subit.

Păruse mult mai tînără, de fapt păruse a fi o femeie fără vîrstă cînd, după ce-i făcuse curte vreo

cîteva săptămîni, Elliot se însurase cu ea, şi asta la multă vreme după ce o cunoscuse în mica ei ceainărie, înainte de a o săruta într-o seară.

Pe vremea cînd se-nsurase, Hubert Elliot îşi pregătea teza de doctorat în drept la Universitatea din Harvard. Era poet şi avea un venit anual de aproape zece mii de dolari. Scria foarte repede poeme foarte lungi. Avea douăzeci şi cinci de ani, şi pînă a se-nsura cu *Mrs.* Elliot nu se culcase cu nici o femeie. Voia să se păstreze neprihănit, ca să poată aduce soţiei sale în dar aceeaşi neprihănire a minţii şi a trupului pe care o aştepta din partea ei. Pentru el, asta însemna a trăi curat. Făcuse curte cîtorva fete înainte de a o săruta pe *Mrs.* Elliot şi le spunea întotdeauna, mai devreme sau mai tîrziu, că a dus o viaţă curată. Aproape toate fetele încetau să se mai uite la el. Era şocat şi chiar îngrozit cînd vedea cu cîtă uşurinţă se logodeau şi se măritau fetele cu oameni despre care nu puteau să nu ştie că se tîrîseră prin şanţuri. O dată încercă să pună în gardă o fată pe care o cunoştea, împotriva unui tînăr despre care avea dovezi aproape sigure că fusese un stricat în timpul universităţii, şi rezultatul fu un incident cu totul neplăcut.

Pe *Mrs.* Elliot o chema Cornelia. Îl învăţase să-i spună Calutina, porecla ei de acasă, din Sud. Mama lui plînse cînd, după nuntă, o aduse pe Cornelia acasă, dar se bucură foarte mult cînd află că aveau să se stabilească în străinătate.

Cînd îi mărturisi că s-a păstrat neprihănit pentru ea, Cornelia îi spuse „Dragul meu băiat dulce" şi-l strînse la piept mai tare ca oricînd. Şi Cornelia era neprihănită.

— Sărută-mă încă o dată aşa, îi spuse ea.

Hubert îi explică atunci că învăţase să sărute aşa ascultînd ce-i povestise o dată un coleg. Era încîntat de cîtă experienţă are şi o repetară pînă la istovire. Cîteodată, după ce se sărutau aşa multă vreme, Cornelia îi cerea să-i spună încă o dată că se păstrase cu adevărat neprihănit pentru ea. Declaraţia o stîrnea iar.

La început, lui Hubert nici prin gînd nu-i trecea să se însoare cu Cornelia.

Nu se gîndise niciodată la ea ca la o viitoare soţie. Îi fusese doar o bună prietenă, şi într-o zi, în timp ce dansau după muzica unui gramofon în cămăruţa din fundul ceainăriei, iar în faţă, în ceainărie, stătea o prietenă de-a ei, Cornelia îl privise drept în ochi, şi el o sărutase. Nu-şi mai amintea de loc cînd anume hotărîseră să se căsătorească. Dar se căsătoriseră.

Noaptea nunţii şi-o petrecură într-un hotel din Boston. Amîndoi fură dezamăgiţi, dar pînă la urmă Cornelia adormi. Hubert nu putu să adoarmă şi ieşi de vreo cîteva ori pe coridor, învîrtindu-se în sus şi-n jos în noul halat Jaeger, pe care şi-l cumpărase anume pentru voiajul de nuntă. În faţa camerelor erau înşiruite, de-a lungul coridorului, tot felul de perechi de pantofi, pantofi mai mici sau mai mari.

Vederea lor făcu să-i bată inima mai tare şi se grăbi să se-ntoarcă în camera sa, dar Cornelia dormea. Nu voia s-o scoale din somn, şi peste puţin timp se potoli şi el şi adormi liniştit.

A doua zi se duseră s-o vadă pe mama lui, şi în ziua următoare plecară cu vaporul în Europa. Ar fi putut încerca să facă un copil, dar Cornelia nu era în stare să încerce treaba asta prea des, deşi voiau un copil mai mult ca orice pe lumea asta. Debarcară la Cherbourg, şi de aici plecară la Paris. Încercară şi la Paris să facă un copil. După aceea se hotărîră să se ducă la Dijon, unde se ţineau nişte cursuri de vară şi unde plecaseră mulţi din cei cu care călătoriseră pe vapor. Îşi dădură seama că n-au ce să facă la Dijon. Totuşi, Hubert scria mereu alte poeme, şi Cornelia le bătea la maşină. Toate erau foarte lungi. Era foarte sever şi nu-i trecea cu vederea nici o greşeală, şi pentru o singură greşeală de maşină o punea să rebată întreaga pagină. Cornelia plîngea mereu, şi înainte de a pleca din Dijon încercară de mai multe ori să facă un copil.

Se-ntoarseră la Paris, ca şi cea mai mare parte a prietenilor lor de pe vapor. Se săturaseră de Dijon, şi, oricum, acuma puteau spune că după ce studiaseră la Harvard [1], Columbia [2] sau Wabash [3], învăţa-

[1] Cea mai veche instituţie de învăţămînt din S.U.A., datînd din anul 1636, astăzi una dintre cele mai mari universităţi din Statele Unite.

[2] Universitate din New York, înfiinţată în 1754.

[3] Universitate particulară din statul Indiana, S.U.A., înfiinţată în 1832.

seră şi la Universitatea din Dijon, de pe Côte d'or[1]. Mulţi ar fi preferat să se ducă în Languedoc, la Montpellier sau la Perpignan, dac-ar fi fost şi pe-acolo universităţi. Dar toate aceste localităţi erau prea îndepărtate. Dijon în schimb era numai la patru ore şi jumătate de Paris şi se putea lua masa în tren.

Aşa că vreo cîteva zile se întîlniră la Café du Dôme, evitînd La Rotonde[2], care era peste drum, deoarece acolo se îngrămădeau tot felul de străini, şi după aceea soţii Elliot închiriară un castel în Touraine, în urma unui anunţ apărut în *New York Herald*. La vremea asta, Elliot avea un număr oarecare de prieteni care-i admirau poezia, şi *Mrs.* Elliot reuşise să-l convingă să o cheme pe prietena ei din Boston, aceea care fusese în ceainărie. După sosirea prietenei sale, *Mrs.* Elliot deveni mult mai vioaie şi plînseră fericite împreună de multe ori. Prietena era cu cîţiva ani mai mare decît Cornelia şi-i zicea *Honey*[3]. Şi ea făcea parte dintr-o foarte veche familie din Sud.

Însoţiţi de cîţiva prieteni de-ai lui Elliot, care-i spuneau Hubie, cei trei se instalară în castelul din Touraine. Castelul se afla într-o regiune de şes, foarte călduroasă, care li se păru că seamănă cu

[1] Coasta de aur; dealuri acoperite de podgorii bogate, în sudul oraşului Dijon, care au dat denumirea unui departament din estul Franţei.

[2] Local vestit din cartierul Montparnasse din Paris, unde se aduna boema timpului.

[3] Miere (engl.); apelativ pentru o persoană iubită.

Kansasul[1]. Elliot avea acum aproape atîtea poeme cîte îi trebuiau ca să facă o carte. Urma s-o publice la Boston şi îi şi trimisese editorului, cu care făcuse contractul, un cec.

În scurtă vreme, prietenii începură a pleca înapoi la Paris. Regiunea nu se dovedise chiar atît de plăcută pe cît li se păruse la început. Şi curînd plecară toţi, urmîndu-l pe un tînăr poet, bogat şi necăsătorit, într-o localitate de pe malul mării, lîngă Trouville. Şi acolo fură cu toţii fericiţi.

Elliot rămase la castelul din Touraine, deoarece îl închiriase pentru toată vara. El şi *Mrs.* Elliot se străduiră din răsputeri să facă un copil în patul acela larg şi tare din dormitorul imens şi înăbuşitor. *Mrs.* Elliot încercă să scrie fără să se uite la claviatura maşinii, dar îşi dădu seama că, pe măsură ce bătea mai repede, făcea tot mai multe greşeli. Aşa că de fapt prietena ei bătea acum mai toate manuscrisele. Lucra foarte curat şi repede şi se părea că-i place să scrie la maşină.

Elliot începuse să bea vin alb şi locuia într-o cameră separată. Noaptea scria multe versuri, şi dimineaţa era sleit de puteri. *Mrs.* Elliot dormea împreună cu prietena ei în imensul pat medieval. De multe ori plîngeau împreună. Seara şedeau cu toţii la masă în grădină, sub un platan, vîntul de seară bătea, Elliot bea vin alb, şi *Mrs.* Elliot vorbea cu prietena ei, şi toată lumea era foarte fericită.

[1] Stat din centrul S.U.A.

PE CHEI LA SMYRNA

Cel mai ciudat lucru, îmi spunea el, era să-i auzi cum urlau în fiecare noapte pe la miezul nopţii. De ce urlau la ora aia, nu ştiu. Eram în port, şi ei stăteau grămadă pe chei, şi la miezul nopţii începeau să urle. Ca să-i liniştim, îi orbeam cu reflectorul. Şiretlicul ăsta nu dădea greş niciodată. Măturam cheiul cu reflectorul de două sau de trei ori, în sus şi-n jos, şi încetau. O dată eram ofiţer de serviciu pe chei şi văd că se apropie de mine un ofiţer turc, furios nevoie-mare, fiindcă unul dintre marinarii noştri îl insultase foarte grav. I-am spus că omul va fi trimis pe vas şi va fi aspru pedepsit. I-am cerut să mi-l arate pe marinarul cu pricina. Şi-mi arătă un ajutor de tunar, un băiat foarte de treabă. Zicea că fusese insultat într-un mod îngrozitor şi de mai multe ori ; îmi vorbea prin interpret. Nu-mi puteam închipui de unde ştia ajutorul de tunar atît de bine

turceşte încît să-l poată insulta. L-am chemat la mine şi l-am întrebat :

— N-ai vorbit cumva cu vreun ofiţer turc ?

— N-am vorbit cu nici unul, domnule comandant.

— Sînt convins că e aşa, i-am zis, dar mai bine te-ai duce pe vas şi n-ai mai coborî azi la ţărm.

După aceea i-am spus turcului că omul fusese trimis pe vas şi va fi tratat cu cea mai mare severitate. A, desigur, cu cea mai mare asprime. Părea să fie în culmea bucuriei. Devenisem prieteni, nu glumă.

Dar lucrul cel mai groaznic, spunea el, erau femeile cu pruncii morţi în braţe. Nu le puteai face să-i lepede. Ţineau în braţe pruncii morţi de şase zile. Nu-i lepădau. N-aveai ce să le faci. Pînă la urmă, a trebuit să-i luăm cu forţa. Şi cazul acela extraordinar, cu femeia aceea bătrînă. I l-am povestit unui doctor, şi spunea că mint. Îi evacuam de pe chei, trebuia să evacuăm morţii, şi bătrîna asta zăcea pe un fel de brancardă. Mi-au zis :

— Nu vreţi să vedeţi ce-i cu ea, domnule comandant ?

Aşa că m-am uitat la ea, şi în clipa aceea muri şi înţepeni pe loc. Picioarele i se întinseră, şi trupul i se lungi, înţepenind cu totul. Exact ca şi cum ar fi murit peste noapte. Era moartă de-a binelea şi absolut rigidă. I-am spus unui prieten medic şi mi-a zis că e imposibil să se fi întîmplat aşa ceva.

Stăteau cu toţii acolo pe chei şi nu părea să fi fost vreun cutremur sau ceva de felul ăsta, pentru că ei habar n-aveau ce intenţii are turcul. Habar n-aveau ce era în stare să facă turcul ăla bătrîn. Îţi aduci aminte cînd ne-au dat ordin să încetăm evacuările? Nu mi-a fost de loc uşor în dimineaţa aceea cînd am intrat în port. Avea nu ştiu cîte baterii şi-ar fi putut să ne facă zob. Trebuia să intrăm, mergînd foarte aproape de chei, să aruncăm ancora, şi după aceea să bombardăm cartierul turcesc al oraşului. Ei ne-ar fi făcut praf, dar şi noi am fi făcut oraşul praf şi pulbere. Şi totuşi, au tras cîteva salve cu obuze oarbe cînd am intrat în port. Şi atunci a venit Kemal[1] şi l-a destituit pe comandantul turc. Pentru că-şi depăşise atribuţiile, sau ceva de genul acesta. Se cam înfierbîntase. Şi s-ar fi putut întîmpla o mare nenorocire.

Îţi aduci aminte cum arăta portul? Pe apă pluteau o mulţime de lucruri atrăgătoare. Atunci a fost singura dată în viaţa mea cînd mi s-a întîmplat să visez tot felul de lucruri. Nu te impresionau atît femeile care năşteau, cît femeile cu pruncii morţi în braţe. Şi totuşi năşteau. Surprinzător cît de puţini mureau. Le acopereai cu ceva şi le lăsai în pace. Alegeau întotdeauna colţul cel mai întunecat al calei şi năşteau acolo. Nu le mai păsa de nimic din moment ce nu mai stăteau pe chei.

Şi grecii erau nişte băieţi drăguţi. Cînd s-au evacuat, n-au putut lua cu ei toate animalele de povară, aşa că le-au frînt picioarele dinainte şi le-au aruncat în apa scăzută de lîngă mal. Toţi catîrii aceia cu picioarele dinainte frînte, aruncaţi în apa aceea mică. Toată povestea asta a fost de ajuns de plăcută. Pe cuvîntul meu că da, chiar foarte plăcută.

[1] Atatürk Kemal Mustafa (18881—1938), lider al Partidului Popular republican, primul preşedinte al Republicii Turce (1923—1938), reprezentant al intereselor burgheziei naţionale. A participat la revoluţia „Junilor turci" (1908), apoi a condus revoluţia burgheză naţională din 1919, care s-a terminat cu izgonirea armatelor anglo-greceşti şi a sultanului (1922), cu proclamarea republicii (1923).

REVOLUŢIONARUL

În anul 1919 călătorea cu trenul prin Italia, avînd la el o adeverinţă emisă de conducerea partidului, scrisă cu creionul chimic pe o foaie de pînză cerată. Adeverinţa spunea că e un tovarăş care a suferit foarte mult sub albi, la Budapesta, şi cerea tovarăşilor să-l ajute prin toate mijloacele. Folosea adeverinţa drept bilet de tren. Era tare sfios şi foarte tînăr, şi feroviarii şi-l treceau unii celorlalţi de la un tren la altul. N-avea bani şi-i dădeau de mîncare după tejghea, în ospătăriile căilor ferate.

Italia îl încîntase. E o ţară frumoasă, spunea el. Oamenii sînt foarte cumsecade. Vizitase multe oraşe, mersese mult pe jos şi văzuse multe tablouri. Cumpărase reproduceri după Giotto [1], Masaccio [2] şi Piero

[1] Ambrogio sau Angiolotto di Bondone, zis Giotto (1266 ?—1336), cunoscut pictor italian.

[2] Tomaso Guidi (Masaccio) (1401—1428), pictor italian.

della Francesca [1] şi le purta la el, învelite într-un exemplar din ziarul *Avanti*. Nu-i plăcea Mantegna [2].

Se prezentase la noi la Bologna, şi l-am luat cu mine pînă la Romagna, unde trebuia să mă întîlnesc cu cineva. Am făcut împreună o călătorie plăcută. Era pe la începutul lui septembrie, şi cîmpia era foarte frumoasă. Era maghiar, un băiat foarte drăguţ şi foarte timid. Oamenii lui Horthy îl chinuiseră groaznic. Vorbea puţin despre asta. În ciuda celor ce se petrecuseră în Ungaria, credea cu tărie în revoluţia mondială.

— Şi cum merge mişcarea în Italia ? mă întrebă el.

— Foarte prost, i-am răspuns.

— Dar o să meargă mai bine, îmi spuse el. Aveţi tot ce vă trebuie. E ţara de care sîntem cu toţii siguri. De aici o să pornească totul.

N-am mai spus nimic.

La Bologna ne-am despărţit. El lua trenul de Milano, şi de acolo pleca la Aosta, ca să treacă apoi în Elveţia. I-am vorbit de tablourile lui Mantegna care se aflau la Milano. Nu, spuse el, cu multă timiditate, nu-i plăcea Mantegna. I-am scris unde să mănînce în Milano şi i-am dat adresele tovarăşilor. Mi-a mulţumit foarte mult, dar se şi gîndea cum avea să treacă peste munte. Ţinea foarte mult să traverseze trecătoarea cît mai era vreme bună. Îi plăceau munţii toamna. Ultimele ştiri pe care le-am aflat despre el spuneau că elveţienii îl băgaseră la închisoare în apropiere de Sion.

[1] Piero Borghese, zis Piero della Francesca (1416—1492), pictor italian.

[2] Andrea Mantegna (1431—1506), pictor şi gravor italian.

SOLDATUL S-A ÎNTORS ACASĂ

Krebs plecă în război de pe băncile unui colegiu metodist din Kansas. O fotografie ni-l arată printre colegii săi, avînd cu toţii acelaşi guler înalt şi elegant. În 1917 se înrolă într-un regiment de puşcaşi ai marinei şi se-ntoarse în Statele Unite abia în vara anului 1919, o dată cu cea de-a doua divizie de pe Rin.

O altă fotografie ni-l arată pe Rin, cu două nemţoaice şi un caporal. Krebs şi caporalul poartă nişte uniforme cam scurte. Nemţoaicele nu sînt drăguţe. Rinul nu se vede în fotografie.

Cînd Krebs se întoarse în oraşul său natal din Oklahoma, eroii nu mai erau primiţi sărbătoreşte. Venea acasă mult prea tîrziu pentru aşa ceva. La întoarcerea lor din război, concetăţenii săi fuseseră primiţi cu multă căldură. Un val de isterie îi cuprinsese atunci pe oamenii din oraş. Acuma, atitudinea lor era alta. Oamenii păreau să-l considere

pe Krebs cam ridicol că venea atît de tîrziu, cu ani după terminarea războiului.

La început, Krebs, care luptase la Belleau, Soissons, în Champagne, la St.-Mihiel şi în Argonne[1], nu voi să vorbească de loc despre război. Mai tîrziu simţi nevoia s-o facă, dar nimeni nu voia să-l asculte. Oamenii auziseră prea multe poveşti despre atrocităţile războiului ca să mai fie mişcaţi de nişte fapte reale. Krebs îşi dădu seama că pentru a fi ascultat trebuia să mintă, şi după ce minţi de două ori i se făcu şi lui silă de război şi de poveştile din război. Din pricina acestor minciuni, îl năpădi un dezgust profund pentru tot ce i se întîmplase în timpul războiului. Toate acele clipe care-l făceau, cînd se gîndea la ele, să se simtă calm şi cu cugetul curat; îndepărtatele clipe în care făcuse un singur lucru, singurul lucru pe care trebuia să-l facă orice bărbat în chip firesc şi cu uşurinţă, deşi ar fi putut face şi altceva, îşi pierduseră acum puterea lor de a-i dărui o linişte preţioasă, şi apoi pieriră cu totul.

Minciunile lui erau cu totul neînsemnate şi constau în faptul că-şi atribuia nişte lucruri pe care le văzuseră, le făcuseră sau le auziseră alţii şi că prezentau drept sigure nişte fapte îndoielnice, „întîmplate" oricărui soldat. Minciunile lui nu făcuseră senzaţie nici

[1] Localităţi din Franţa unde s-au dat lupte la care au participat trupele americane, în cadrul operaţiunilor desfăşurate de armatele aliate la sfîrşitul primului război mondial, operaţii care au dus la izgonirea ocupanţilor germani din acest sector al frontului de luptă.

măcar în sala de biliard. Cunoscuţii lui, care auziseră relatări amănunţite despre nemţoaicele din pădurea Argonne, legate cu lanţuri de mitraliere, şi care, orbiţi de şovinism, nu puteau înţelege sau nu puteau arăta vreun interes faţă de nişte mitraliori germani care n-ar fi legaţi în lanţuri, nu fură de loc mişcaţi de povestirile lui.

Experienţa căpătată ca rezultat al exagerărilor şi al neadevărului îl dezgustă pe Krebs şi de aceea, cînd se întîlnea din întîmplare cu cineva care fusese într-adevăr pe front şi, cu prilejul vreunei serate, stăteau de vorbă cîteva minute la garderobă, adopta poza degajată a soldatului trecut prin multe, aflat printre camarazii lui şi spunea că-i fusese întotdeauna frică, îngrozitor de frică. În felul acesta pierdu totul.

În perioada aceasta, era către sfîrşitul verii, dormea dimineaţa tîrziu, se scula şi se ducea în oraş la bibliotecă să ia o carte, mînca la prînz acasă, citea pe veranda dinspre stradă pînă îl apuca plictiseala, şi după aceea se ducea iar în oraş, ca să-şi petreacă în sala de biliard, întunecoasă şi răcoroasă, cele mai calde ore din zi. Îi plăcea să joace biliard.

Seara exersa la clarinet, hoinărea prin oraş, citea, şi după aceea se culca. Pentru cele două surori mai mici ale lui rămăsese totuşi un erou. Dac-ar fi vrut, maică-sa i-ar fi adus micul dejun la pat. Adeseori venea cînd el mai stătea în pat şi-l ruga să-i povestească cum a fost în război, dar nu-l asculta niciodată cu atenţie. Pe tatăl lui nu-l interesau de loc poveştile astea.

Înainte de a pleca în război, lui Krebs nu i se dăduse niciodată voie să conducă maşina familiei. Tatăl său ţinea o agenţie imobiliară şi voia să aibă maşina la îndemînă în caz că ar fi trebuit să-şi ducă la ţară clienţii, să le arate vreun teren sau vreo fermă. Maşina era parcată întotdeauna în faţa clădirii lui First National Bank, în care, la etajul doi, era biroul tatălui său. Nu-şi luaseră altă maşină nici acum, după război.

În oraş nu se schimbase nimic, în afara fetelor, care se făcuseră mari. Trăiau însă într-o lume atît de complicată de existenţa unor prietenii de mult închegate şi a unor rivalităţi mereu schimbătoare, încît Krebs nu se simţea nici atît de energic şi nici atît de curajos ca să pătrundă înăuntrul ei. Îi plăcea totuşi să le privească. Erau atît de multe fete drăguţe. Aproape toate aveau părul tăiat scurt. Cînd plecase, numai fetiţele sau fetele de moravuri uşoare purtau părul scurt. Toate purtau sweatere şi bluze cu gulerul rotund, olandez. Aşa era moda. Îi plăcea să le privească de pe veranda dinspre stradă cum se plimbau pe celălalt trotuar. Îi plăcea să se uite la ele cum se plimbă în umbra copacilor. Îi plăceau gulerele lor olandeze, care se vedeau pe deasupra sweaterelor. Îi plăceau ciorapii lor de mătase şi pantofii lor cu tocuri joase. Îi plăcea cum erau pieptănate şi cum mergeau.

Cînd se plimba prin oraş, fetele nu-l prea atrăgeau. Nu-i plăceau cînd le vedea în cofetăria Grecului. De fapt nici nu prea le dorea. Erau prea complicate. La mijloc era însă altceva. Vag, ar fi vrut să aibă o

prietenă, dar nu voia să lupte ca să şi-o cîştige. I-ar fi plăcut să aibă o prietenă, dar nu voia să-şi piardă prea multă vreme ca s-o cucerească. Nu voia să se bage în tot felul de intrigi şi manevre diplomatice. Nu voia să fie obligat să facă curte. Nu mai voia să spună minciuni. Nu făcea.

Nu voia să accepte nici un fel de urmări. Nu voia să mai ştie de ele. Voia să trăiască de aci înainte fără nici un fel de urmări. Şi de fapt nici nu simţea nevoia să aibă o prietenă. Treaba asta o învăţase în armată. Era cu totul normal să zici că nu mai poţi trăi fără o fată. Mai toţi spuneau asta. Dar nu era adevărat. N-aveai nevoie de nici o fată. Aici era tot hazul. Mai întîi venea unul şi se lăuda că fetele nu-i spun nimic, că nu se gîndeşte la ele niciodată şi că-l lasă absolut rece. Apoi venea altul şi se lăuda că nu se poate lipsi de ele, că are nevoie de ele mereu şi că fără o fată în pat nu poate trăi. Totul era însă o minciună. Şi într-un caz, şi într-altul. N-aveai nevoie de nici o fată dacă nu te gîndeai la asta. Treaba asta o învăţase în armată. Şi apoi, mai devreme sau mai tîrziu, tot te alegeai cu una. Cînd eşti copt pentru aşa ceva, găseşti una întotdeauna. Nu trebuie să te gîndeşti cum o să fie. Mai devreme sau mai tîrziu, vine şi asta. Treaba asta o învăţase în armată.

Fireşte că i-ar fi plăcut să aibă o prietenă dacă ar fi venit la el şi n-ar fi vrut să stea de vorbă. Dar aici, acasă, totul era prea complicat. Ştia că n-ar mai fi putut încerca asta niciodată. Nu merita nici o osteneală. Asta era cu franţuzoaicele sau cu nemţoaicele. Nu era nevoie de atîta pălăvrăgeală. Nici nu puteai vorbi prea mult şi nici n-aveai nevoie să vorbeşti. Totul era simplu şi te-nţelegeai de minune. Se gîndi cum fusese în Franţa şi apoi se apucă să se gîndească şi cum a fost în Germania. În general, în Germania îi plăcuse mai mult. Nu voise să plece din Germania. Nu voia să se întoarcă acasă. Şi totuşi, venise acasă. Şedea pe veranda dinspre stradă.

Îi plăceau fetele care se plimbau pe celălalt trotuar. Îi plăceau cum arată mai mult decît oricare franţuzoaică sau nemţoaică. Dar lumea în care trăiau ele nu era şi lumea lui. I-ar fi plăcut să fie prieten cu una din ele. Dar nu făcea să încerci aşa ceva. Şi erau atît de drăguţe. Îi plăceau cum arată. Îl atrăgeau. Dar nu suporta pălăvrăgeala. Nu o dorea în mod deosebit pe vreuna din ele. Îi plăcea totuşi să le privească. Nu, nu face. Nu acuma, cînd lucrurile încep iar să fie cum trebuie.

Şedea acolo pe verandă şi citea o carte despre război. Era o lucrare de istorie, în care se vorbea despre toate luptele la care luase şi el parte. Nu mai citise pînă atunci o carte atît de pasionantă. I-ar fi plăcut să aibă mai multe hărţi. Un sentiment plăcut îl năpădi la gîndul lucrărilor de istorie cu hărţi la scară mare pe care avea să le citească de acum înainte. Acum învăţa şi el cu adevărat ce e războiul. Fusese un soldat cum scrie la carte. Asta era totuşi altceva.

Într-o dimineaţă, la vreo lună după ce se-ntorsese acasă, maică-sa intră în camera lui şi se aşeză pe pat. Îşi tot netezea şorţul.

— Aseară am vorbit cu tatăl tău, Harold, zise ea, şi e cu totul de acord să-ţi dea maşina ca să te plimbi cu ea serile.

— Daa ? făcu Krebs pe jumătate treaz. Să mă plimb cu maşina ? Daa ?

— Da. Tatăl tău se gîndea mai demult că ai putea lua maşina cînd vrei să te plimbi seara prin oraş, dar de vorbit am vorbit doar aseară.

— Pariez că tu l-ai împins s-o facă, spuse Krebs.

— Nu. Dimpotrivă, tatăl tău mi-a propus să discutăm despre această chestiune.

— Daa ? Pariez totuşi că tu l-ai hotărît s-o facă, zise Krebs, şi se ridică în capul oaselor.

— Nu cobori să-ţi iei micul dejun, Harold ? îl întrebă maică-sa.

— Mă-mbrac şi vin.

Maică-sa plecă, şi în timp ce se spăla, se bărbierea şi se îmbrăca pentru a coborî în sufragerie să-şi ia micul dejun, o auzi prăjind ceva la bucătărie.

Mînca, şi soră-sa îi aduse corespondenţa.

— Iată-l şi pe Hare. Ce ţi s-a întîmplat, Somnorilă ? De ce te-ai mai sculat ?

Krebs o privi lung. O iubea. Era sora la care ţinea cel mai mult.

— Ai ziarul de azi ? o întrebă el.

Fata îi dădu *The Kansas City Star*, şi Krebs scoase banderola de hîrtie cafenie şi deschise ziarul la pagina sportivă. Îl îndoi şi-l rezemă de cana cu apă, punînd farfuria cu fiertura de cereale în faţă, ca să-l ţină drept. Aşa îl putea citi în timp ce mînca.

— Harold, se ivi maică-sa în pragul bucătăriei, Harold, te rog să nu boţeşti ziarul. Tatăl tău nu poate citi ziarul dacă-i boţit.

— N-o să-l boţesc, zise Krebs.

Sora sa se aşezase la masă şi se uita la el cum citeşte.

— După amiază jucăm *baseball* pe pajiştea şcolii, îi zise ea. Eu-s la aruncat.

— Grozav, zise Krebs. Şi eşti în formă ?

— Arunc mai bine decît mulţi băieţi. Şi la toţi le zic că tu m-ai învăţat. Celelalte fete nu fac prea multe parale.

— Zău ?

— Le-am zis fetelor că eşti drăguţul meu. Nu-i aşa că eşti drăguţul meu, Hare ?

— Mai e vorbă ?

— Şi nu se poate ca fratele să-ţi fie drăguţ, pur şi simplu pentru că ţi-e frate ?

— Ştiu şi eu ?

— Trebuie să ştii. Dacă aş fi de ajuns de mare şi ai vrea, n-ai putea să fii drăguţul meu ?

— Desigur. Gata, eşti drăguţa mea.

— Chiar sînt drăguţa ta ?

— Desigur.

— Mă iubeşti ?

— Ohoho.

— Şi o să mă iubeşti întotdeauna ?

— Fireşte.

— Vii să mă vezi jucînd *baseball* ?

— Poate.

— O, Hare, nu mă iubeşti. Dacă m-ai iubi, ai ţine să vii să mă vezi cum joc.

Mama lui Krebs intră în sufragerie. Venea din bucătărie, aducînd o farfurie cu două ochiuri cu costiţă şi o farfurie cu colţunaşi umpluţi cu hrişcă.

— Du-te, Helen, zise ea. Vreau să vorbesc cu Harold.

Puse farfuria cu ochiuri în faţa lui Krebs şi aduse o cană cu sirop de arţar pentru colţunaşi. Apoi se aşeză la masă, în faţa lui Krebs.

— Ce-ar fi, Harold, să laşi puţin ziarul deoparte?

Krebs împături ziarul şi-l puse deoparte.

— Te-ai hotărît ce ai de gînd să faci, Harold? îl întrebă maică-sa, scoţîndu-şi ochelarii de pe nas.

— Nu, zise Krebs.

— Nu crezi c-ar fi timpul s-o faci?

Maică-sa nu-i vorbea din meschinărie, ci părea într-adevăr să fie necăjită.

— Nu m-am gîndit la asta, zise Krebs.

— Dumnezeu are de lucru pentru fiecare om, spuse maică-sa. În Împărăţia Lui nu-i loc pentru cei ce trîndăvesc.

— Eu nu trăiesc în Împărăţia Lui.

— Toţi trăim în Împărăţia Lui.

Încurcat, Krebs se-nfurie, ca de obicei.

— M-am frămîntat atît de mult din cauza ta, Harold, continuă maică-sa. Ştiu că te-au încercat multe ispite şi ştiu cît de slabi sînt bărbaţii. Îmi aduc aminte ce ne povestea iubitul tău bunic, tatăl meu,

despre războiul civil[1] şi de aceea m-am rugat pentru tine. Mă rog pentru tine, Harold, toată ziua.

Krebs se uita la costiţa grasă care se sleia în farfurie.

— Şi tatăl tău e necăjit, continuă maică-sa. I se pare că nu mai ai nici un fel de ambiţie, că n-ai nici un scop în viaţă. Charley Simmons, care-i de vîrsta ta, are o slujbă bună, şi în curînd o să se căsătorească. Toţi băieţii s-au aranjat, toţi vor să ajungă undeva şi-ţi poţi da seama şi tu că băieţi ca Simmons vor face, fără îndoială, cinste societăţii.

Krebs tăcea.

— Nu te uita aşa la mine, Harold, îi spuse maică-sa. Ştii că te iubim şi-ţi spun lucrurile astea numai spre binele tău. Tatăl tău nu vrea să-ţi stînjenească libertatea. El e de părere că ar trebui să ai voie să conduci maşina. Dacă ai vrea să te plimbi cu maşina cu vreo fată drăguţă, nu ne-ar face decît plăcere. Vrem să te bucuri de viaţă. Dar trebuie să te hotărăşti, Harold, să te apuci de lucru. Tatăl tău n-are nici o preferinţă. Cum spune el, orice muncă este onorabilă. Dar trebuie să începi prin a face ceva. M-a rugat pe mine să-ţi vorbesc în dimineaţa asta, şi după aceea poţi să te duci să vorbeşti cu el la birou.

[1] Război dus între statele din nordul S.U.A. (Uniunea Nordului) şi cele din Sud (Confederaţia Sudului) în perioada 1861—1865, pentru abolirea sclaviei şi soluţionarea altor divergenţe economice. Victoria Uniunii antisclavagiste a Nordului a dus la victoria modului de producţie capitalist asupra modului de producţie feudal, caracteristic pentru marile latifundii din Sud.

— Asta-i tot ? zise Krebs.

— Da. Nu o iubeşti pe mama ta, dragul meu băiat ?

— Nu, zise Krebs.

Din cealaltă parte a mesei, maică-sa se uită lung la el. Ochii îi străluceau. Începu să plîngă.

— Nu iubesc pe nimeni, spuse Krebs.

N-avea nici un rost. Nici nu putea să-i spună, nici nu putea s-o facă să-nţeleagă despre ce e vorba. Făcuse o prostie că-i spusese ce i-a spus. O jignise numai. Se duse la ea şi o luă de braţ. Plîngea cu capul în mîini.

— N-am vrut să spun asta, zise el. Mă supărase numai ceva. N-am vrut să spun că nu te iubesc.

Mama lui continua să plîngă. Krebs o luă după umeri.

— Nu mă crezi, mamă ?

Mama lui clătină din cap.

— Te rog, te rog, mamă. Te rog, crede-mă.

— Bine, spuse maică-sa cu glasul întretăiat de plîns. Îşi ridică ochii spre el. Te cred, Harold.

Krebs o sărută pe cap. Mama se-ntoarse spre el.

— Sînt mama ta, zise ea. Cînd erai mic de tot te-am purtat lîngă inima mea.

Lui Krebs i se făcu rău şi-l năpădi o senzaţie vagă de greaţă.

— Ştiu, mămico, spuse el. Am să-ncerc să fiu pentru tine un fiu bun.

— Nu vrei să-ngenunchem şi să te rogi împreună cu mine, Harold ?

Îngenuncheară lîngă masa din sufragerie, şi mama lui Krebs începu să se roage.

— Hai, roagă-te şi tu, Harold, îl îndemnă ea.

— Nu pot, zise Krebs.

— Încearcă, Harold.

— Nu pot.

— Vrei să mă rog eu pentru tine ?

— Da.

Aşa că maică-sa se rugă pentru el, şi după aceea se ridicară de jos, şi Krebs o sărută pe maică-sa şi plecă de acasă. Încercase să se ferească de toate complicaţiile astea. Şi totuşi, nimic din toată povestea asta nu-l mişcase. Îi păruse rău că maică-sa se necăjeşte atîta, şi de aceea o minţise. Avea să plece la Kansas City să-şi caute o slujbă, şi atunci o să fie mulţumită. Poate c-o să-i mai facă o scenă înainte de a pleca. N-o să se mai ducă pe la taică-său la birou. De data asta o s-o lase baltă. Voia să ducă o viaţă lipsită de orice complicaţii. Şi era cît pe-aci să reuşească. Acuma însă totul se terminase. O să se ducă s-o vadă pe Helen jucînd *baseball* pe pajiştea şcolii.

O OPERAŢIE SIMPLĂ [1]

De partea cealaltă a văii Ebrului se înălţau munţii albi şi prelungi. De partea asta nu se simţea nici un pic de răcoare, nu se zărea nici un copac, iar gara dintre cele două linii de cale ferată se afla în plin soare. Un petic de umbră caldă se lungea pe după clădirea gării, şi în faţa uşii deschise a bufetului atîrna o perdea din mărgele de bambus, ca să nu intre muştele. Americanul şi fata şedeau la o masă, afară la umbră. Era o căldură înăbuşitoare, şi expresul de Barcelona trebuia să sosească peste patruzeci de minute. Oprea două minute în haltă şi apoi pleca mai departe, spre Madrid.

— Ce-am putea bea ? întrebă fata.

Îşi scosese pălăria şi o pusese pe masă.

[1] În original, titlul ar suna astfel : „Munţi care arată a nişte elefanţi albi".

— E tare cald, zise bărbatul.

— Să bem o bere.

— *Dos cervezas* [1], spuse bărbatul prin perdea.

— Mari ? întrebă din uşă o femeie.

— Da, două mari.

Femeia aduse două pahare cu bere şi două suporturi de pîslă. Puse suporturile şi paharele de bere pe masă şi se uită la cei doi. Fata privea înspre lanţul de munţi. În lumina soarelui, munţii erau albi, iar pămîntul, uscat şi cenuşiu.

— Parc-ar fi nişte elefanţi albi, spuse ea.

— N-am văzut niciodată aşa ceva, zise omul, şi-şi bău berea.

— Eram sigură că n-ai văzut.

— Aş fi putut totuşi să văd. Aşa că siguranţa ta nu dovedeşte nimic.

Fata se uită la perdeaua de mărgele.

— E scris ceva pe ea. Ce scrie ?

— „Anis del Toro". Numele unei băuturi.

— Ce-ar fi să vedem ce gust are ?

— Chelner, strigă bărbatul prin perdea.

Femeia veni la ei.

— Patru *reales* [2], zise ea.

— Dă-ne două „Anis del Toro".

— Cu apă ?

— Să-i pună şi apă ?

— Nu ştiu, spuse fata. E bun cu apă ?

[1] Două pahare cu bere (sp.).

[2] Monedă spaniolă.

— E foarte bun.

— Cu apă ? întrebă femeia.

— Da, cu apă.

— Are gust de mentă, zise fata, şi puse paharul pe masă.

— Aşa se-ntîmplă cu toate.

— Da, zise fata. Toate au gust de mentă. Mai ales lucrurile pe care le-ai aşteptat multă vreme ; cum ar fi absintul de pildă.

— Oh, termină odată.

— Tu ai început, zise fata. Eu mă amuzam. Mă distram de minune.

— Bine, atunci, hai să încercăm să ne distrăm.

— Foarte bine. Asta şi-ncercam. Ziceam că munţii arată ca nişte elefanţi albi. Nu-i o idee deşteaptă ?

— Este.

— Am vrut să văd şi eu ce gust are băutura asta nouă. Că asta-i cam tot ce facem... ne uităm în jurul nostru şi bem mereu alte băuturi.

— Să zicem.

Fata se uită înspre munţi.

— Ce munţi frumoşi, zise ea. De fapt, nu prea arată a elefanţi albi. Mă gîndeam mai ales la culoarea pielii lor, aşa cum se vede printre copaci.

— Mai bem ceva ?

— Da.

O adiere caldă împinse spre masă şirurile de mărgele.

— Berea e bună şi rece, spuse bărbatul.

— Ce plăcut e, zise fata.

— De fapt e o operaţie grozav de simplă, Jig, zise bărbatul. Şi de fapt nici nu e operaţie.

Fata se uită în jos, la pămîntul în care se înfundau picioarele mesei.

— Ştiam că n-ai să te opui, Jig. Nici nu e cine ştie ce. Îţi suflă numai aer înăuntru.

Fata nu zicea nimic.

— O să merg cu tine şi-o să stau tot timpul cu tine. Ţi se suflă numai aer înăuntru, şi după aceea totul e perfect normal.

— Şi după aceea ce-o să facem ?

— După aceea o să ne simţim foarte bine. Ca şi pînă acuma.

— Şi ce te face să crezi asta ?

— Păi ăsta e singurul lucru care ne chinuie. Singurul lucru care ne face să nu fim fericiţi.

Fata se uită la perdeaua de mărgele, întinse mîna şi apucă două şiraguri de mărgele.

— Şi crezi că după aceea o să ne simţim iar bine şi o să fim iar fericiţi ?

— Sînt convins c-aşa o să fie. N-ai de ce să-ţi fie teamă. Am cunoscut o mulţime de oameni care au făcut treaba asta.

— Şi eu, zise fata. Şi după aceea au fost cu toţii cum nu se poate mai fericiţi.

— Bine, spuse bărbatul, dacă nu vrei s-o faci nu te sileşte nimeni. Dacă nu vrei, nu te oblig. Ştiu însă că e un lucru foarte simplu.

— Şi chiar vrei s-o fac ?

— Cred că e cel mai bun lucru pe care l-ai putea face. Dar nu ţin s-o faci dacă într-adevăr nu vrei.

— Şi dacă o fac, ai să fii fericit şi totul va fi ca şi pînă acuma şi ai să mă iubeşti ?

— Dar te iubesc şi acuma. Ştii bine că te iubesc.

— Ştiu. Dar dacă o fac, o să-ţi placă să spun că munţii seamănă cu nişte elefanţi albi ?

— O să-mi placă foarte mult. Îmi place şi-acuma, dar nu pot să mă gîndesc la asta. Ştii cum sînt cînd sînt necăjit.

— Şi dacă o fac, n-ai să mai fii necăjit ?

— Din pricina asta n-am să fiu necăjit, pentru că e un lucru foarte simplu.

— Atunci, o fac. Pentru că mie mi-e totuna.

— Ce vrei să spui ?

— Puţin îmi pasă ce se întîmplă cu mine.

— Ei bine, mie îmi pasă.

— O, da. Dar mie nu-mi pasă. Şi-am s-o fac, şi totul va fi bine şi frumos.

— Dacă lucrurile stau aşa, atunci nu vreau s-o faci.

Fata se ridică şi se duse spre celălalt capăt al peronului. Pe malul celălalt, de-a lungul Ebrului, se vedeau lanuri de grîu şi copaci. Departe, departe, dincolo de fluviu, se-nălţau munţii. Umbra unui nor trecu peste lanurile de grîu, şi fata se uita printre copaci la apa fluviului.

— Şi cînd te gîndeşti că ne-am putea bucura de toate lucrurile astea, spuse ea. Şi cînd te gîndeşti că ne-am putea bucura de toate şi că pe zi ce trece

facem totul ca lucrul ăsta să fie din ce în ce mai puţin posibil.

— Ce-ai zis ?

— Ziceam că ne-am putea bucura de toate.

— Ne putem bucura de toate.

— Nu, nu putem.

— Putem să ne bucurăm de tot ce există pe lume.

— Nu, nu putem.

— Putem merge oriunde.

— Nu, nu putem. Lumea nu mai e a noastră.

— Ba e a noastră.

— Nu, nu e. Şi o dată ce ţi-au luat-o, nu ţi-o mai dau înapoi niciodată.

— Da, dar nu ne-a luat-o nimeni.

— Bine, aşteaptă şi-ai să vezi.

— Vino înapoi la umbră, zise el. N-are rost să te superi în halul ăsta.

— Nu mă supăr de loc, spuse fata. Ştiu numai cum arată lucrurile.

— Nu vreau să faci nici un lucru pe care să-l regreţi după aceea...

— Sau care să-mi facă rău, îl întrerupse fata. Ştiu. Ce-ar fi să mai bem o bere ?

— Bem. Dar trebuie să-ţi dai seama că...

— Îmi dau seama, zise fata. N-am putea să tăcem oleacă ?

Şedeau la masă, şi fata privea munţii de dincolo de coasta pustie a văii, iar bărbatul se uită întîi spre ea şi apoi spre masă.

— Trebuie să-ţi dai seama, zise el, că nu ţin s-o faci dacă nu vrei. Sînt cu totul de acord să accept această idee dacă ţie-ţi spune ceva.

— Şi ţie nu-ţi spune nimic? Am putea foarte bine să ne înţelegem ca şi pînă acum.

— Fireşte că-mi spune. Dar eu nu vreau pe nimeni altcineva decît pe tine. Pe nimeni altcineva. Şi ştiu că e un lucru foarte simplu.

— Da, tu ştii că e foarte simplu.

— Poţi spune ce vrei, dar eu ştiu asta bine.

— N-ai vrea să faci ceva pentru mine?

— Pentru tine sînt în stare să fac orice.

— Atunci, n-ai vrea te rog te rog te rog te rog te rog te rog te rog să taci?

Bărbatul tăcu şi-şi îndreptă privirea spre bagajele aşezate lîngă zidul gării. Pe valize erau lipite etichetele tuturor hotelurilor în care-şi petrecuseră nopţile.

— Dar eu nu vreau s-o faci, zise el. Mi-e totuna dacă o faci sau nu.

— Să ştii că ţip, zise fata.

Femeia se ivi de după perdea cu două pahare de bere, pe care le puse pe suporturile de pîslă umede.

— Trenul soseşte în cinci minute, spuse ea în spaniolă.

— Ce-a zis? întrebă fata.

— Că trenul soseşte în cinci minute.

Fata îi zîmbi femeii, ca să-i mulţumească.

— Ar fi bine să duc bagajele pe celălalt peron, zise bărbatul.

Fata-i zîmbi.

— Bine. După aceea vino să ne terminăm berea.

Bărbatul luă cele două valize grele, străbătu peronul, ocoli clădirea gării şi le aşeză pe peronul opus. Apoi se uită în lungul liniei, să vadă dacă vine trenul, Dar nu se zărea nimic.

Întorcîndu-se, trecu prin sala bufetului, în care oamenii stăteau şi beau aşteptînd trenul. Bău un *anis* la bar şi se uită în jur. Oamenii aşteptau liniştiţi trenul. Ieşi, dînd la o parte perdeaua de mărgele. Fata şedea la masă şi-i zîmbi.

— Te simţi mai bine?

— Excelent. N-am nimic. Mă simt excelent.

UCIGAŞII

Uşa restaurantului lui Henry se deschise, şi doi bărbaţi intrară în local. Se aşezară în faţa barului.

— Ce doriţi ? îi întrebă George.

— Nu ştiu, spuse unul dintre cei doi. Al, tu ce-ai vrea să mănînci ?

— Nu ştiu, zise Al. Nu ştiu ce-aş vrea să mănînc.

Afară se-ntuneca. În faţa vitrinei se aprinse un felinar. Cei doi bărbaţi aşezaţi în faţa barului se uitau peste lista de mîncare. De la celălalt capăt al barului, Nick Adams îi privea. Vorbea cu George cînd intraseră cei doi.

— Mie să-mi dai un filé de porc cu sos de mere şi cartofi piuré, zise primul.

— Încă nu-i gata.

— Atunci, de ce dracu îl mai puneţi pe listă ?

— Fileul e pentru masa de seară. La ora şase vi-l pot servi.

George se uită la ceasul de pe peretele din spatele barului.

— E abia cinci.

— Ceasul arată cinci şi douăzeci, spuse cel de-al doilea.

— Merge înainte cu douăzeci de minute.

— Ducă-se dracului de ceas, zise primul. Ce-ai de mîncare ?

— Vă pot servi gustări de tot felul, spuse George. Ochiuri cu şuncă, ochiuri cu costiţă, ficat cu costiţă sau un cotlet.

— Mie dă-mi nişte crochete de pui cu mazăre verde, sos *crème* şi cartofi piuré.

— Şi asta-i tot pentru masa de seară.

— Va să zică, tot ce vrem să mîncăm e pentru masa de seară ? Aşa se lucrează pe-aici ?

— Vă pot servi ochiuri cu şuncă, ochiuri cu costiţă, ficat...

— Mie dă-mi ochiuri cu şuncă, zise omul căruia celălalt îi spusese Al.

Purta pălărie tare şi un pardesiu negru, încheiat la două rînduri. Avea o faţă mică şi albă şi-şi ţinea buzele strînse. La gît avea un fular de mătase şi purta mănuşi.

— Mie să-mi dai nişte ochiuri cu costiţă, spuse cel de-al doilea.

Era cam de aceeaşi statură ca şi Al. Nu semănau la faţă, dar erau îmbrăcaţi ca doi gemeni. Amîndoi purtau pardesie puţin cam prea strînse pe corp.

Şedeau aplecaţi cu pieptul înainte şi cu coatele rezemate pe bar.

— Ce-ai de băut ?

— Bere argintie, *bevo* şi *ginger ale*[1].

— Te-am întrebat ce-ai de *băut*.

— Ce v-am spus.

— Vesel mai e şi oraşul ăsta, spuse celălalt. Şi cum îi spune ?

— Summit.

— Ai auzit vreodată vorbindu-se de oraşul ăsta ? îl întrebă Al pe amicul lui.

— Nu, zise amicul.

— Şi seara ce faceţi pe-aici ? întrebă Al.

— Iau masa de seară, îi spuse amicul lui. Vin aici şi iau cu toţii faimoasa masă de seară.

— Aşa e, zise George.

— Şi după tine, e bine aşa, nu ? îl întrebă Al pe George.

— Desigur.

— Şi t-ei fi crezînd un şmecher, nu ?

— Desigur.

— Ei bine, nu eşti, zise cel de-al doilea. Al, tu ce crezi ?

— E un bleg, spuse Al. Se întoarse spre Nick. Cum te cheamă ?

— Adams.

— Alt şmecher, zise Al. Nu-i aşa, Max, că e un şmecher ?

[1] Limonadă cu ghimber.

— Oraşul ăsta e plin de şmecheri, zise Max.

George puse pe bar cele două farfurii, una cu ochiuri cu şuncă, alta cu ochiuri cu costiţă. Alături puse două farfurioare cu cartofi prăjiţi şi închise ghişeul dinspre bucătărie.

— Care-i a ta ? întrebă Al.

— Ai şi uitat ?

— Ochiuri cu şuncă.

— Aşa, băiatule, zise Max.

Se aplecă şi luă farfuria cu ochiuri cu şuncă. Amîndoi mîncau cu mănuşile pe mînă. George se uita la ei cum mănîncă.

— Şi la ce te chiorăşti aşa ? îl întrebă Max pe George.

— La nimic.

— Pe dracu. Te chiorai la mine.

— Poate că băiatu a vrut să glumească, Max, spuse Al.

George rîse.

— *Tu* să nu rîzi, îi zise Max. Mă-nţelegi ? *Tu* n-ai dreptul să rîzi.

— Bine, zise George.

— Şi lui i se pare că e bine, se-ntoarse Max spre Al. I se pare că-i bine. Asta-i bună.

— Ce să mai vorbim, e un om cu păreri, zise Al.

Continuară să mănînce.

— Şi cum îl cheamă pe şmecheru de la capătul barului ? îl întrebă Al pe Max.

— Hei, şmechere, îi zise Max lui Nick. Ia treci după bar lîngă amicul tău.

— Da de ce ? întrebă Nick.

— Aşa.

— Treci mai bine după bar, măi băiete, zise Al.

Nick trecu după bar.

— Da de ce ? întrebă George.

— Nu te priveşte pe tine, zise Al. Cine-i în bucătărie ?

— Negrul.

— Cine-i ăsta, negrul ?

— Negrul care găteşte mîncarea.

— Spune-i să vină aici.

— Ce ţi-a venit ?

— Spune-i să vină aici.

— Dar unde crezi că te afli ?

— Ştim al dracului de bine unde ne aflăm, zise omul căruia i se spunea Max. Avem noi mutre de proşti ?

— Hai, că vorbeşti prostii, îi zise Al. Ce dracu te-ai apucat să discuţi cu mucosu ăsta ? Ia ascultă, îi spuse el lui George, zi-i negrului să vină aici.

— Ce vreţi să-i faceţi ?

— Nimic. Pune-ţi căpăţîna la treabă, băiete. Ce să-i facem unui negru ?

George deschise ghişeul dinspre bucătărie.

— Sam, zise el. Vino o clipă aici.

Uşa bucătăriei se deschise, şi negrul intră în restaurant.

— Ce este ? întrebă el.

Cei doi oameni de după bar îi aruncară o privire.

— Nimic, cioroiule. Stai acolo, zise Al.

În picioare, cu şorţul încins pe dinainte, Sam, negrul, se uită la cei doi oameni din faţa barului.

— Da, domnule, zise el.

Al coborî de pe scaun [1].

— Eu o să mă duc în bucătărie cu negrul şi cu şmecherul ăstălalt, zise el. Hai, cară-te-n bucătărie, cioroiule. Şi tu, şmechere.

Al se duse după Nick şi după Sam, bucătarul, în bucătărie. Uşa se-nchise după ei. Numitul Max şedea în faţa lui George. Nu se uita la el, ci la oglinda prelungă din spatele barului. Localul fusese transformat din bar în restaurant.

— Şi-acuma, şmechere, zise Max uitîndu-se în oglindă, de ce taci ?

— Ce-nseamnă toată povestea asta ?

— Hei, Al, strigă Max, şmecherul ăsta de-aici vrea să ştie ce-nseamnă toată povestea asta.

— Şi de ce nu-i spui ? se auzi glasul lui Al din bucătărie.

— Şi tu ce crezi c-o fi însemnînd toată povestea asta ?

— Nu ştiu.

— Dar ce crezi ?

Max se uita într-una în oglindă.

— Mai bine n-aş spune.

— Hei, Al, şmecherul ăsta zice că mai bine n-ar spune ce crede că-nseamnă toată povestea asta.

— Bine, am auzit, zise Al din bucătărie.

[1] E vorba de scaunele înalte care sînt aşezate în faţa barului.

Ridicase micul oblon al ghişeului şi-l proptise cu un borcan de sos de tomate.

— Ascultă aici, şmechere, îi zise el din bucătărie lui George. Dă-te ceva mai încolo, şi tu, Max, treci ceva mai la stînga.

Parcă era un fotograf care se pregătea să facă o poză.

— Ia zi, şmechere, spuse Max. Şi acuma ce crezi c-o să se-ntîmple ?

George tăcu.

— O să-ţi spun eu. O să-l curăţăm pe-un suedez. Cunoşti cumva un suedez solid cu numele de Ole Andreson ?

— Da.

— Vine aici să mănînce în fiecare seară, nu-i aşa ?

— Cîteodată vine.

— Pe la şase, nu ?

— Dacă vine.

— Asta ştim, şmechere, zise Max. Altceva mai ştii ? Te duci vreodată la cinema ?

— Cîteodată.

— Ar trebui să te duci mai des. Unui şmecher ca tine, cinematograful i-ar prinde bine.

— De ce vreţi să-l omorîţi pe Ole Andreson ? Ce v-a făcut ?

— Nici n-a avut cînd să ne facă ceva. Nu ne-a văzut niciodată la faţă.

— Şi-o să ne vadă doar o singură dată, zise Al din bucătărie.

— Atunci, de ce vreţi să-l omorîţi ? întrebă George.

— O să-l omorîm ca să-i facem un serviciu unui prieten. Chiar aşa, şmechere, ca să facem un serviciu unui prieten.

— Gura, zise Al din bucătărie. Vorbeşti al dracului de mult.

— Păi, ca să-l distrez pe şmecheru ăsta. Nu-i aşa ?

— Vorbeşti al dracului de mult, zise Al. Negrul şi şmecherul meu se distrează singuri. I-am legat ca pe două călugăriţe.

— Vrei să zici c-ai fost la vreo mînăstire ?

— Mai ştii ?

— Ai fost. Poate la vreo sinagogă.

George se uită la ceas.

— Dacă vine cineva îi spui că bucătarul e plecat, şi dacă nu se lasă păgubaş, îi spui că te duci tu să găteşti. Ai înţeles, şmechere ?

— Bine, am înţeles, zise George. Şi după aceea ce-o să faceţi cu noi ?

— Depinde, zise Max. Asta nu se poate şti niciodată dinainte.

George se uită la ceas. Era şase şi-un sfert. Uşa dinspre stradă se deschise. Un vatman intră în restaurant.

— Hello, George, zise el. Pot să mănînc ceva ?

— Sam e plecat, spuse George. Se-ntoarce într-o jumătate de ceas.

— Atunci, mă duc în altă parte, zise vatmanul.

George se uită la ceas. Era şase şi douăzeci.

— Mi-ai plăcut, băiete, zise Max. Eşti un adevărat *gentleman*.

— Ştia că-i zbor creierii, spuse Al din bucătărie.

— Nu, zise Max. Nu din cauza asta. Aşa e el. E un băiat drăguţ. Îmi place.

La şase şi cincizeci şi cinci de minute, George spuse :

— Nu mai vine.

Între timp, intraseră în restaurant încă doi clienţi. Prima dată, George se duse în bucătărie şi făcu un sandvici cu ouă cu şuncă pentru un om care voia să-l ia cu el la drum. În bucătărie, Al, cu pălăria tare dată pe ceafă, şedea lîngă ghişeu pe-un scaun de spătarul căruia se rezema ţeava retezată a unei puşti de vînătoare. Pe jos, într-un colţ, Nick şi cu bucătarul şedeau legaţi spate-n spate, în gură cu cîte-un căluş făcut dintr-un şervet. George făcu sandviciul, îl înveli în hîrtie pergament, îl puse într-o pungă, îl aduse în local, şi omul plăti şi plecă.

— Şmecheru ăsta se pricepe la toate, zise Max. Ştie să gătească, şi multe alte lucruri. O s-o faci fericită, băiete, pe fata pe care-ai s-o iei de nevastă.

— Daa ? făcu George. Amicul vostru Ole Andreson n-are de gînd să vină.

— Îi mai dăm zece minute, zise Max.

Max se uita atent la oglindă şi la ceas. Acele ceasului arătară ora şapte, şi apoi şapte şi cinci minute.

— Hai, Al, zise Max. Să mergem. Nu mai vine.

— Să-i mai dăm cinci minute, zise Al din bucătărie.

În aceste cinci minute intră în local un alt client, şi George îi spuse că bucătarul e bolnav.

— Atunci, ce dracu nu angajaţi un altul ? întrebă omul. Păi ce-i aici, nu restaurant ?

Plecă.

— Hai, Al, zise Max.

— Ce facem cu cei doi şmecheri şi cu cioroiul ăla ?

— Lasă-i în pace.

— Crezi că-i bine aşa ?

— Da. Gata, am terminat cu povestea asta.

— Mie nu-mi place treaba asta, zise Al. Treabă de mîntuială. Vorbeşti prea mult.

— Ei, şi ce ? zise Max. Trebuie să ne mai şi distrăm, nu ?

— Totuşi, vorbeşti prea mult, spuse Al.

Ieşi din bucătărie. Ţeava retezată a puştii de vînătoare îi umfla uşor pieptul pardesiului, prea strîmt. Îşi netezi pardesiul cu mîinile înmănuşate.

— Sal'tare, băiete, îi zise el lui George. Ai un noroc chior.

— Asta aşa e, zise Max. Ar trebui să joci la curse, băiete.

Cei doi ieşiră din local. George se uită după ei, urmărindu-i cu privirea prin vitrină, cum trec pe sub felinar şi traversează strada. Cu pardesiele lor strîmte şi cu pălăriile tari, aveau aerul unor actori de revistă. George se duse la bucătărie şi-i dezlegă pe Nick şi pe bucătar.

— Mie mi-ajunge povestea asta, zise Sam, bucătarul. Mi-ajunge.

Nick se sculă de jos. Pentru prima dată i se pusese un căluş în gură.

— Ei, făcu el. Ce dracu a mai fost şi asta ?

Încerca s-o facă pe curajosul.

— Voiau să-l omoare pe Ole Andreson, zise George. Voiau să-l împuşte dacă venea să ia masa.

— Pe Ole Andreson ?

— Da, da.

Bucătarul îşi pipăia colţurile gurii cu degetul cel mare.

— Au plecat ? întrebă el.

— Mda, zise George. Au plecat.

— Nu-mi place povestea asta, spuse bucătarul. Nu-mi place de loc.

— Ştii ce ? îi spuse George lui Nick. Ar fi bine să te duci la Ole Andreson.

— Mă duc.

— Ar fi mai bine să nu te-amesteci în povestea asta, zise Sam, bucătarul. Mai bine ai sta deoparte.

— Dacă nu vrei, nu trebuie să te duci, zise George.

— Nu te băga în povestea asta, că n-o să iasă bine, zise Sam, bucătarul. Lasă-te păgubaş.

— Mă duc la el, îi zise Nick lui George. Unde stă ?

Bucătarul le întoarse spatele.

— Tinerii ştiu întotdeauna mai bine ce trebuie să facă, spuse el.

— Stă în gazdă la Hirsch, îi zise George lui Nick.

— Mă duc acolo.

Afară, lumina felinarului strălucea printre ramurile desfrunzite ale unui copac. Nick o porni pe linia tramvaiului, şi la primul felinar coti pe o stradă laterală. A treia casă de pe stradă era pensiunea Hirsch. Nick urcă două trepte şi sună. O femeie se ivi în uşă.

— Ole Andreson e acasă ?

— Vrei să-l vezi ?

— Da, dacă e acasă.

Nick o urmă pe femeie, urcă scara, şi după aceea se opri la capătul coridorului. Femeia bătu în uşă.

— Cine-i acolo ?

— E cineva care vrea să vă vadă, *Mr.* Andreson, zise femeia.

— Eu sînt, Nick Adams.

— Intră.

Nick deschise uşa şi intră în cameră. Ole Andreson stătea întins în pat, îmbrăcat. Fusese boxer de categorie grea şi era mai lung decît patul. Şedea culcat, cu capul rezemat pe două perne. Nu se uită la Nick.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă el.

— Eram la „Henry", începu Nick, şi au intrat doi tipi şi ne-au legat, pe mine şi pe bucătar, şi spuneau că o să te omoare.

Aşa cum vorbea, parcă era un fleac. Ole Andreson tăcea.

— Ne-au băgat în bucătărie, continuă Nick. Voiau să te-mpuşte cînd ai fi venit la cină.

Ole Andreson se uita la perete şi nu zicea nimic.

— George a fost de părere că ar fi bine să vin să-ţi spun ce-a fost.

— În chestia asta sînt cu mîinile legate, zise Ole Andreson.

— Să-ţi spun cum arătau.

— Nu vreau să ştiu cum arătau, zise Ole Andreson. Se uita la perete. Îţi mulţumesc că ai venit să-mi spui ce s-a întîmplat.

— Pentru nimic.

Nick se uita la omul acela voinic, care stătea lungit în pat.

— Nu vrei să mă duc s-anunţ poliţia ?

— Nu. N-ajută la nimic.

— Ţi-aş putea fi de folos cu ceva ?

— Nu. Nimic nu-mi poate fi de folos.

— Poate că era numai o farsă.

— Nu, nu e o farsă.

Ole Andreson se întoarse cu faţa la perete.

— Ce e mai rău, spuse el vorbind spre perete, e că nu mă pot hotărî să ies din casă. Am stat în casă toată ziua.

— N-ai putea pleca din oraş ?

— Nu, zise Ole Andreson. M-am săturat să tot alerg de colo pînă colo.

Se uită la perete.

— Acuma, nu mai e nimic de făcut.

— Şi nu se poate să aranjezi într-un fel lucrurile astea ?

— Nu. Am scrîntit-o. Vorbea cu acelaşi glas monoton. Nu mai e nimic de făcut. După cîtva timp o să mă hotărăsc şi eu să ies din casă.

— Atunci, am plecat, mă duc la George, spuse Nick.

— La revedere, zise Ole Andreson fără să se uite la Nick. Îţi mulţumesc că ai venit.

Nick ieşi din cameră. Închise uşa şi-l mai văzu o dată pe Ole Andreson, cu hainele pe el, stînd lungit în pat şi uitîndu-se la perete.

Jos, gazda îi spuse :

— A stat închis în cameră toată ziua. Mi se pare că nu se simte bine. I-am zis : „Domnule Andreson, într-o zi frumoasă de toamnă cum e asta ar trebui să te duci să te plimbi", dar el, nimic.

— Nu vrea să iasă din casă.

— Îmi pare rău că nu se simte bine, zise femeia. E un om tare cumsecade. Ştiţi, a fost boxer.

— Ştiu.

— N-ai zice, dacă n-ai vedea cum arată la faţă, spuse femeia.

Stăteau şi vorbeau în faţa uşii dinspre stradă.

— E un om foarte liniştit.

— Ei, bună seara, *Mrs.* Hirsch, spuse Nick.

— Eu nu sînt *Mrs.* Hirsch. Ea e proprietara casei. Eu sînt îngrijitoarea, *Mrs.* Bell.

— Atunci, bună seara, *Mrs.* Bell, zise Nick.

— Bună seara.

Nick ieşi pe strada cufundată în întuneric, ajunse la colţul unde era felinarul, şi apoi se îndreptă spre restaurantul lui Henry. George era înăuntru, la bar.

— L-ai văzut pe Ole ?

— Da. Stă în cameră şi nu vrea să iasă din casă.

Cînd auzi glasul lui Nick, bucătarul deschise uşa dinspre bucătărie.

— Nici nu vreau să aud ce spui, zise el şi închise uşa la loc.

— I-ai spus ce-a fost ? întrebă George.

— Desigur. I-am spus, dar el ştia totul.

— Şi ce-are de gînd să facă ?

— Nimic.

— O să-l omoare.

— Şi eu cred c-o să-l omoare.

— O fi fost amestecat în vreo afacere murdară la Chicago.

— După cît se pare, a fost.

— Păcătoasă poveste.

— Groaznică, zise Nick.

Tăcură amîndoi. George luă un şervet şi şterse barul.

— Mă-ntreb ce-o fi făcut, zise Nick.

— O fi tras pe sfoară pe cineva. Pentru asta, la ei se omoară.

— Să ştii că plec din oraş, zise Nick.

— Da, zise George. Ai face foarte bine.

— Nu pot să mă-mpac cu gîndul că stă în camera lui şi ştie ce-l aşteaptă. E prea groaznic.

— Mai bine, zise George, nu te-ai mai gîndi la asta.

CHE TI DICE LA PATRIA ?[1]

În primele ore ale dimineţii, şoseaua de piatră care străbătea trecătoarea era netedă şi încă neprăfuită. În vale se vedeau colinele, acoperite de stejari şi castani, şi departe, la orizont, marea. De cealaltă parte se înălţau munţii, cu crestele înzăpezite.

Ieşind din trecătoare am coborît printr-o regiune de păduri. La marginea drumului zăceau, grămadă, saci cu cărbuni de lemn, şi printre copaci se zăreau colibele cărbunarilor. Era într-o duminică, şi şoseaua cînd cobora, cînd urca, pierzînd mereu din înălţime şi făcîndu-şi drum printre hăţişuri şi sate.

La marginea satelor se-ntindeau podgoriile. Cîmpurile erau cafenii, şi butucii, deşi şi neîngrijiţi. Casele erau albe, şi bărbaţii, îmbrăcaţi în haine de duminică, jucau popice pe uliţă. Pe zidurile unora

[1] Ce-ţi spune patria ? (It.)

din case se căţărau crengi de peri, puse pe spaliere, ca nişte candelabre fixate de pereţii albi. Perii fuseseră stropiţi cu soluţie de piatră vînătă, şi pereţii caselor erau mînjiţi cu pete de un albastru-verzui, metalic. Viţa-de-vie creştea în mici poieni, care înconjurau satele, dincolo de ele începeau pădurile.

Într-un sat, cam la vreo douăzeci de kilometri mai sus de Spezia, dădurăm peste un grup de oameni care se adunaseră în piaţă, şi un tînăr, cu o valiză în mînă, se apropie de maşină şi ne spuse să-l ducem pînă la Spezia.

— N-avem decît două locuri în maşină, şi amîndouă sînt ocupate, i-am zis. Maşina noastră e un Ford de tip vechi.

— O să stau pe scara maşinii.

— O să-ţi fie greu.

— Nu-i nimic. Trebuie să merg la Spezia.

— Să-l luăm ? îl întrebai pe Guy.

— După cîte vezi, e hotărît să meargă, fie ce-o fi, zise Guy.

Prin ferăstruica maşinii, tînărul ne întinse un pachet.

— Aveţi grijă de asta, zise el.

Doi oameni îi legară valiza în spatele maşinii, deasupra valizelor noastre. Dădu mîna cu toţi cei de faţă şi ne spuse că pentru el, ca fascist şi ca om obişnuit să călătorească, nimic nu e greu, şi se urcă pe scara din partea stîngă a maşinii, ţinîndu-se cu braţul drept trecut prin ferăstruică.

— Puteţi porni, zise el.

Oamenii din piață îi făcură semn cu mîna. Cu mîna liberă, el le răspunse.

— Ce-a zis ? mă întrebă Guy.

— Că putem porni.

— Nu-i drăguț ? zise Guy.

Șoseaua mergea pe marginea unui rîu. Dincolo de rîu se înălțau munții. Soarele topea bruma înghețată pe firele de iarbă. Era frumos și rece, și prin geamul deschis aerul pătrundea în mașină.

— Crezi că-i place să stea acolo afară ? mă-ntrebă Guy privind înaintea noastră pe șosea.

În lături nu se mai putea uita, fiindcă pasagerul nostru îi bloca vederea. Tînărul se profila într-o parte a mașinii ca figurile acelea de la prova vaselor. Își ridicase gulerul hainei și-și trăsese pălăria pe urechi, și nasul părea să-i fi înghețat, din cauza vîntului.

— Cine știe, poate că o să se sature să tot stea acolo, zise Guy. În partea aceea e cauciucul ăla prăpădit.

— A, dacă plesnește, ne lasă-n pace, i-am zis. N-o să-și murdărească el costumul de voiaj.

— N-am nimic cu el, zise Guy, numai că nu-mi place cum se apleacă la viraje.

Pădurile rămăseseră în urmă, șoseaua se depărtase de rîu și urca ; radiatorul fierbea ; tînărul se uita sîcîit și bănuitor la aburii și la apa aceea ruginie care țîșnea din radiator ; motorul hîrîia ; Guy apăsa cu amîndouă picioarele pe pedala vitezei întîi, mereu mai sus, înapoi și înainte, și iar mai sus,

și în cele din urmă am ajuns pe platou. Hîrîitul încetă, și în liniștea aceea neașteptată se auzi bolboroseala zgomotoasă a radiatorului. Eram pe creasta ultimei înălțimi de deasupra Speziei și a mării. Șoseaua cobora în serpentine scurte, abia rotunjite. La cotituri, oaspetele nostru se apleca în afară, mai să tragă mașina greoaie după el.

— N-ai cum să-i spui să nu mai facă așa. Instinctul lui de conservare acționează.

— Marele instinct italian.

— Cel mai de seamă instinct italian.

Coboram de-a lungul serpentinelor, prin praful gros care se așternea pe ramurile măslinilor. La picioarele noastre, de-a lungul mării, se desfășura priveliștea Speziei. Apropiindu-se de oraș, șoseaua nu mai cobora. Pasagerul nostru își băgă capul pe ferăstruica mașinii.

— Aș vrea să mă opresc aici.

— Oprește, i-am spus lui Guy.

Am tras la marginea drumului. Tînărul coborî, se duse în spatele mașinii și-și luă valiza.

— Mă opresc aici, așa că n-o să aveți nici o complicație din cauză că ați transportat pasageri. Pachetul meu.

Îi dădui pachetul. Băgă mîna în buzunar.

— Cît vă datorez ?

— Nimic.

— Cum asta nimic ?

— Știu eu cum, i-am zis.

— Atunci, mulţumesc, zise tînărul, nu „vă mulţumesc“ sau „vă mulţumesc foarte mult“, sau „mii de mulţumiri“, formule care se foloseau altădată în Italia ori de cîte ori îţi dădea cineva vreun mers al trenurilor sau îţi explica încotro s-o apuci.

Tînărul folosise cea mai simplă formulă: „mulţumesc“, şi se uită bănuitor după noi cînd Guy o porni. Îi făcui semn cu mîna. Era prea plin de importanţă ca să-mi răspundă. Ne continuarăm drumul spre Spezia.

— Iată un tînăr care o să ajungă departe în Italia, i-am zis lui Guy.

— În orice caz, spuse Guy, cu noi a şi făcut douăzeci de kilometri.

O *masă la Spezia*

Am intrat în Spezia şi am pornit-o în căutarea unui loc unde să mîncăm. Strada pe care treceam era largă, şi casele, înalte, aveau zidurile galbene. Ne-am luat după linia de tramvai şi am ajuns în centrul oraşului. Pe zidurile caselor era zugrăvit cu şablonul chipul lui Mussolini, cu ochii bulbucaţi, şi sub el era scris de mînă „*Viva*“ [1], cei doi „v“ fiind traşi cu vopsea neagră prelinsă pe zid. Străzile laterale duceau spre port.

[1] Trăiască (it.); cuvîntul se scria *vv*.

Era o zi frumoasă, şi oamenii ieşiseră să-şi facă plimbarea de duminică. Caldarîmul fusese stropit, şi-n praf se zăreau încă dîre de umezeală. Ca să evităm un tramvai, am mers pe lîngă trotuar.

— Să mîncăm undeva într-un local mai modest, spuse Guy.

Ne-am oprit în faţa a două restaurante. Am coborît pe trotuarul celălalt şi am cumpărat nişte ziare. Cele două restaurante erau uşă-n uşă. O femeie care stătea în pragul unuia ne zîmbi, şi traversarăm strada şi intrarăm în restaurant.

Localul era întunecos, şi în fundul sălii, la o masă, şedeau trei fete şi o bătrînă. În faţa noastră, la o altă masă, era un marinar. Stătea acolo, dar nu mînca şi nici nu bea. Ceva mai departe, un tînăr într-un costum albastru şedea la o masă şi scria. Părul, dat cu briantină, îi lucea, şi tînărul era foarte spilcuit.

Lumina venea prin uşă şi prin fereastra în care erau aranjate, ca într-o vitrină, zarzavaturi, fructe, cotlete şi antricoate. O fată veni şi luă comanda, şi o altă fată se duse să stea la uşă. Observarăm că sub halat nu avea nimic pe ea. Fata care ne servea îl luă de gît pe Guy în timp ce ne uitam peste lista de mîncăruri. Erau cu totul trei fete, şi fiecare dintre ele se ducea, pe rînd, să stea în pragul uşii. Bătrîna de la masa din fund le spuse ceva şi se aşezară din nou în jurul ei.

Din sală se intra direct în bucătărie. Nu se vedea nici o altă uşă. Intrarea în bucătărie era mascată

cu o perdea. Fata care ne luase comanda veni din bucătărie cu farfuriile cu *spaghetti*. Le puse pe masă, ne aduse o sticlă cu vin roşu şi se aşeză la masă.

— Ei, îi spusei lui Guy, ai vrut să mănînci într-un local mai modest.

— O fi modest, dar nu-i de loc simplu.

— Ce spuneţi ? ne întrebă fata. Sînteţi nemţi ?

— Nemţi din sud, i-am zis. Nemţii din sud sînt nişte oameni blînzi şi iubitori.

— Nu înţeleg ce spui.

— Cum se obişnuieşte pe-aici ? mă întrebă Guy. Trebuie s-o las să mă ia de gît ?

— Desigur. Mussolini a desfiinţat bordelurile. Aici te afli într-un restaurant.

Fata purta o rochie dintr-o bucată. Se aplecă peste masă, îşi puse mîinile pe sîni şi zîmbi. Zîmbea mai frumos cu o parte a feţei decît cu cealaltă şi se-ntoarse spre noi cu partea care zîmbea frumos. Farmecul acestei părţi fusese accentuat prin cine ştie ce întîmplare, care făcuse ca partea cealaltă a nasului să rămînă turtită şi netedă, de parcă ar fi fost din ceară caldă. Nasul însă nu părea de loc a fi din ceară caldă. Dimpotrivă, era foarte rece şi solid, numai că era turtit.

— Îţi plac ? îl întrebă ea pe Guy.

— Te adoră, i-am zis. Dar nu ştie italieneşte.

— *Ich spreche deutsch* [1], spuse fata şi-l mîngîie pe cap pe Guy.

— Vorbeşte-i doamnei în limba ta natală, Guy.

[1] Ştiu nemţeşte (germ.).

— De unde sînteţi ? întrebă doamna.

— Din Potsdam.

— Şi mai rămîneţi aici cîtăva vreme ?

— Aici, în acest preafrumos oraş ?

— Spune-i că trebuie să plecăm, zise Guy. Spune-i că sîntem grav bolnavi şi n-avem nici un ban.

— Prietenul meu e un misogin, i-am zis, un neamţ bătrîn şi misogin.

— Spune-i că-l iubesc.

I-am spus.

— Ce-ar fi să mai taci odată şi s-o luăm din loc ? mă-ntrebă Guy.

Doamna îl luase de gît şi cu celălalt braţ.

— Spune-i că-i al meu, zise ea.

I-am spus.

— Nu vrei să plecăm odată de-aici ?

— Vă certaţi, zise doamna. Nu ţineţi unul la celălalt.

— Sîntem nemţi, i-am spus eu mîndru, nemţi de viţă veche din sud.

— Spune-i că e un băiat frumos, spuse doamna. Guy are treizeci şi opt de ani şi e oarecum mîndru de faptul că în Franţa e luat drept voiajor comercial.

— „Eşti un băiat frumos", i-am zis.

— Cine zice asta ? mă-ntrebă Guy. Tu, sau ea ?

— Ea. Eu nu fac altceva decît să-ţi traduc. Nu pentru asta m-ai luat să călătoresc cu tine ?

— Mă bucur c-o spune ea, zise Guy. N-aş fi vrut să fiu silit să te las şi pe tine aici.

— Mai ştii ? Spezia e un oraş care-mi place.

— Spezia, spuse doamna. Vorbiţi despre Spezia.

— Drăguţ oraş, am zis.

— Asta-i ţara mea. Spezia e casa mea, şi Italia, ţara mea.

— Spune că Italia e ţara ei.

— Spune-i că arată întocmai ca şi ţara ei, zise Guy.

— Ce aveţi la desert ? am întrebat-o pe fată.

— Fructe, zise ea. Banane.

— Banane ? Straşnic, zise Guy. Au coajă.

— A, ia banane, zise doamna.

Şi îl îmbrăţişă pe Guy.

— Ce spune ? întrebă Guy, ferindu-şi obrazul.

— E bucuroasă că iei banane.

— Spune-i că nu mai iau banane.

— *Signor* nu mai ia banane.

— Ah, zise doamna dezamăgită, nu mai ia banane.

— Spune-i că în fiecare dimineaţă fac[1] o baie rece.

— *Signor* face în fiecare dimineaţă o baie rece.

— Nu înţeleg, zise doamna.

În faţa noastră, marinarul stătea la locul lui. Nimeni nu-i dădea nici cea mai mică atenţie.

— Socoteala, te rog, i-am zis fetei.

— O, nu se poate. Mai staţi.

— Ascultă, interveni tînărul spilcuit de la masa la care scria, lasă-i să plece. Indivizii ăştia doi nu fac nici două parale.

[1] Joc de cuvinte. În engleză se zice „a lua o baie".

Doamna mă luă de mînă.

— Nu vreţi să mai staţi ? Nu-i spui să mai stea ?

— Trebuie să plecăm, i-am zis. Trebuie să ajungem în noaptea asta la Pisa, sau, dacă va fi posibil, la Florenţa. Acolo, ne vom putea distra, seara. Acuma, însă, sîntem în plină zi. Şi ziua trebuie să călătorim.

— Să mai staţi puţin e plăcut.

— Să călătorim se poate numai în timpul zilei.

— Ascultă, zise tînărul spilcuit. Nu te mai osteni să vorbeşti cu indivizii ăştia. Îţi spun eu că nu fac nici două parale, şi eu ştiu ce spun.

— Adu-ne nota, am zis.

Fata luă nota de la bătrînă, ne-o aduse şi se-ntoarse la masa din fundul sălii. O altă fată ieşi din bucătărie, traversă sala şi se duse să stea în pragul uşii.

— Nu te mai ocupa de indivizii ăştia doi, spuse cu glas plictisit tînărul spilcuit. Vino şi mănîncă. Nu fac nici două parale.

Plătirăm şi ne ridicarăm de la masă. Fetele, bătrîna şi tînărul spilcuit se aşezară împreună la masă. Marinarul şedea cu capul în mîini. Nimeni nu-i adresase vreun cuvînt în tot timpul cît mîncasem. Fata ne aduse restul, pe care i-l numărase bătrîna, şi se duse înapoi la masă. Am lăsat un bacşiş pe masă şi-am plecat. Eram în maşină, gata s-o pornim, cînd fata veni la uşă şi rămase în prag. Am plecat şi i-am făcut semn cu mîna. Nu-mi răspunse, dar rămase în uşă, uitîndu-se după noi.

Ploua cu găleata cînd am trecut prin mahalalele Genovei, şi chiar mergînd foarte încet în urma tramvaielor şi a camioanelor, tot împroşcam cu noroi pe trotuare, aşa că oamenii cînd ne vedeau venind se refugiau în pragul uşilor. În San Pier d'Arena, cartierul industrial de la marginea Genovei, există o stradă largă, pe care se circulă în amîndouă sensurile, şi noi mergeam prin mijlocul ei, pentru a evita să-i stropim cu noroi pe oamenii care veneau de la lucru. În stînga noastră se vedea Mediterana. Marea era agitată, valurile se spărgeau de ţărm, şi vîntul spulbera spuma mării de pereţii maşinii. Albia unui rîu, care la sosirea noastră în Italia fusese seacă şi plină de pietre, era acum înecată de un torent cafeniu, gata-gata să se reverse peste maluri. Şuvoaiele cafenii decolorau marea, şi cînd valurile, spărgîndu-se de mal, se răsfirau şi se limpezeau, lumina străbătea unda gălbuie, iar spuma de pe creste, luată de vînt, se spulbera pe şosea.

O maşină grea trecu pe lîngă noi în mare viteză, şi o pleasnă de apă noroioasă ne împroşcă parbrizul şi radiatorul. Ştergătorul automat al parbrizului se mişca în sus şi-n jos, întinzînd o peliculă fină de noroi pe geam. Ne-am oprit la Sestri, să luăm prînzul. Restaurantul nu era încălzit, aşa că am rămas cu pardesiele pe noi şi cu pălăriile în cap. Prin fereastră, ne uitam la maşină. Era plină de noroi, şi

alături se aflau cîteva bărci trase sus pe mal, ca să fie la adăpost de furia valurilor. În restaurant, cînd respirai îţi ieşeau aburi din gură.

Pasta asciuta[1] era bună, vinul avea gust de piatră vînătă şi-l îndoirăm cu apă. După macaroane, chelnerul ne aduse o friptură cu cartofi prăjiţi. În fundul restaurantului şedeau la o masă un bărbat şi o femeie. El, un om de vîrstă mijlocie, ea, tînără şi îmbrăcată în negru. În tot timpul mesei, femeia se distră suflînd în aerul rece şi umed. Bărbatul se uita la ea şi clătina din cap. Mîncau fără să vorbească şi, pe sub masă, omul o ţinea de mînă. Femeia era drăguţă şi amîndoi păreau să fie foarte trişti. Alături de ei era o valiză.

Luasem ziarele şi i-am citit cu glas tare lui Guy ştirile cu privire la luptele din Shanghai. După masă, Guy, condus de un chelner, plecă în căutarea unui loc care nu se afla în restaurant, iar eu m-am apucat să curăţ cu o cîrpă parbrizul, farurile şi plăcuţele cu numărul maşinii. Guy se-ntoarse şi plecarăm. Chelnerul îl dusese undeva într-o casă veche de peste drum. Locatarii îl priviseră bănuitori, iar chelnerul rămăsese cu el, ca să nu fure cumva ceva.

— Deşi nu ştiu cum aş fi putut fura ceva, nefiind instalator, zise Guy.

Am ieşit din oraş, şi cînd să trecem peste creasta unei coline, o rafală puternică de vînt ne izbi maşina, gata-gata, s-o răstoarne.

[1] Macaroane (it.).

— Bine că nu ne împinge în mare, spuse Guy.

— Să ştii chiar că undeva pe-aici s-a înecat Shelley [1].

— Mai jos, pe lîngă Viarreggio, preciză Guy. Mai ţii minte pentru ce-am venit în ţara asta ?

— Da, dar n-am găsit ce-am căutat.

— La noapte n-o să mai fim în Italia.

— Da, dacă trecem de Ventimiglia.

— O să vedem. Nu prea aş vrea să merg cu maşina în timpul nopţii prin locurile astea.

Eram în primele ore ale după-amiezii, şi soarele se ascundea după nori. Jos, marea albastră era brăzdată de crestele albe ale valurilor care alergau spre Savona. Înapoi, în larg, apele cafenii şi albastre se uneau, şi departe, în faţa noastră, un vas de coastă se îndrepta spre ţărm.

— Se mai vede Genova ? mă întrebă Guy.

— Da, fireşte.

— După prima colină mai înaltă, n-o s-o mai vezi.

— O s-o mai vedem încă o bună bucată de vreme. Se mai vede încă, dincolo de oraş, şi capul Portofino.

În cele din urmă, nu mai văzurăm Genova. Cînd am ajuns sus pe platou, ne-am uitat înapoi, dar nu se mai zărea decît marea, şi jos, înspre golf, plaja cu vasele de pescuit, iar sus, pe coasta dealului, un oraş, şi-n depărtare, capurile de pe coastă.

[1] *Percy Bysshe Shelley* (1792—1822), mare poet romantic revoluţionar englez ; a murit înecîndu-se în golful Spezia, din Italia.

— Nu se mai vede, i-am zis lui Guy.

— O, de multă vreme.

— Dar pentru asta a trebuit să ajungem de ajuns de departe.

Un stîlp cu o placă pe care erau un S şi cuvintele *Svolta pericolosa* [1] răsări în faţa noastră. Şoseaua ocolea colina, şi vîntul bătea prin crăpătura parbrizului. Dedesubt, de-a lungul mării, se întindea o fîşie netedă de pămînt. Vîntul uscase noroiul, şi roţile începuseră să stîrnească praful de pe drum. Pe şosea trecurăm pe lîngă un fascist care mergea cu bicicleta, purtînd la şold un revolver greu. Mergea prin mijlocul drumului, aşa că a trebuit să-l ocolim. Cînd am trecut pe lîngă el, se uită lung după noi. În faţa noastră era o barieră de cale ferată, şi cînd am ajuns la ea, bariera coborî.

În timp ce aşteptam, fascistul de pe bicicletă ne ajunse din urmă. Trenul trecu, şi Guy porni motorul.

— Staţi, strigă din spatele maşinii omul de pe bicicletă. Numărul maşinii e acoperit de noroi.

Coborîi din maşină cu o cîrpă în mînă. Curăţasem plăcuţa la prînz.

— Numărul se vede, i-am zis.

— Crezi ?

— Păi ce, nu-l vezi ?

— Nu, din cauza noroiului.

Am şters plăcuţa cu cîrpa.

— Aşa e bine ?

[1] Curbă periculoasă (it.).

— Douăzeci şi cinci de lire.

— Ce ? am zis. Numărul se vedea de ajuns de bine. Plăcuţa e murdară numai din cauza halului în care sînt drumurile.

— Nu-ţi plac drumurile din Italia ?

— Sînt tare murdare.

— Cincizeci de lire. Scuipă în drum. Maşina ta e murdară, şi tu eşti un murdar.

— Bine. Dă-mi o chitanţă semnată.

Scoase un chitanţier cu foi duble şi perforate, aşa că o parte a chitanţei putea fi dată celui amendat, iar cealaltă, completată, rămînea la cotor. Nu avea carbon, aşa că la cotor nu rămînea scris ce se trecea pe chitanţa înmînată celui amendat.

— Dă-mi cincizeci de lire.

Scrise ceva cu creionul chimic, rupse chitanţa şi mi-o dădu. O citii.

— Păi aici scrie numai douăzeci şi cinci de lire.

— Am greşit, zise el, şi făcu din douăzeci şi cinci, cincizeci.

— Şi acuma, schimbă şi la cotor. Scrie şi acolo cincizeci.

Zîmbi, cu frumosul său zîmbet italienesc, şi scrise ceva pe cotorul chitanţierului, ţinîndu-l în aşa fel încît să nu pot vedea ce scrie.

— Hai, pleacă, zise el, pînă nu se murdăreşte plăcuţa din nou.

Am mai mers vreo două ore, după ce se întunecă, şi în noaptea aceea am dormit la Mentone. Oraşul

avea un aer vesel, era curat, drăguţ şi bine întreţinut. Merseserăm cu maşina de la Ventimiglia la Pisa şi Florenţa, trecînd prin regiunea Romagna pe la Rimini, şi ne întorseserăm prin Forli, Imola, Bologna, Parma, Piacenza şi Genova înapoi la Ventimiglia. Întreaga călătorie durase numai zece zile. Fireşte, într-o călătorie atît de scurtă n-am avut posibilitatea să ne dăm seama cum stau lucrurile cu oamenii şi care e situaţia în ţară.

CINCIZECI DE BĂTRÎNE

— Şi cum îţi mai merge, Jack ? l-am întrebat.

— L-ai văzut pe Walcott ? zice el.

— Numai la sală.

— Ştii, zice Jack, cu tipul ăsta trebuie să am noroc, nu glumă.

— Nu poate să te bată, Jack, zice Soldier.

— Al dracului aş vrea să nu poată !

— Nu te bate nici dac-ar avea pumnul plin de alice.

— Dac-ar fi plin de alice n-aş zice nimic, zice Jack. Nu m-aş supăra.

— Nu mi se pare că-i chiar atît de greu să-l baţi, i-am zis.

— Te cred şi eu, zice Jack. Nu ţine el aşa multă vreme. Nu ţine el ca tine şi ca mine, Jerry. Dar acuma e-n formă.

— Îl atingi cu stînga şi-l faci praf.

— Să vedem, zice Jack. Desigur. Dacă apuc s-o fac.

— Aranjează-l cum l-ai aranjat pe Richie Lewis.

— Richie Lewis, zice Jack. Marmonul ăla !

Eram toţi trei, Jack Brennan, Soldier Bartlett şi cu mine, la bar la Hanley. La masa de lîngă noi şedeau două tîrfe care băuseră zdravăn.

— Ce înseamnă asta marmon ? întreabă una din tîrfe. Ce vrei să spui cu asta : marmon, irlandez vagabond ce eşti ?

— Păi, zise Jack, aşa e.

— Marmoni, continuă tîrfa. Cînd îi auzi, numai de asta vorbesc namilele astea de irlandezi. Ce-i asta marmoni ?

— Haideţi, zice Jack. Hai s-o luăm din loc.

— Marmoni, continua să vorbească tîrfa. V-a văzut cineva făcînd cinste vreodată ? Vă coase nevasta buzunarele în fiecare dimineaţă. Irlandezii ăştia cu marmonii lor. Richie Lewis putea să te bată şi el.

— Vezi să nu, zice Jack. Şi tu ăi fi dînd ceva de pomană, nu ?

Ieşirăm. Ăsta era Jack. Cînd voia să spună ceva, nu se-ncurca de loc.

Jack începu să se antreneze la ferma lui Danny Hogan, undeva în Jersey. Era frumos pe-acolo, dar lui Jack nu-i prea plăcea. Nu-i făcea nici o plăcere să fie departe de nevastă şi de copii şi mai tot timpul era nemulţumit şi posomorît. Pe mine mă iubea şi ne înţelegeam de minune şi se-mpăca şi cu Hogan, dar după cîtva timp Soldier Bartlett începu să-i calce pe nervi. Într-un loc ca ăsta, un tip care-şi bate joc de

ceilalţi devine cu timpul de nesuportat, mai ales cînd bancurile lui sînt şi nesărate. Soldier îşi bătea joc de Jack într-una şi se lua de el tot timpul. Glumele lui nici nu prea aveau haz şi nici nu erau prea reuşite, aşa că Jack începuse să se enerveze. Lucrurile se petreceau cam aşa. După ce-şi termina exerciţiile la greutăţi şi la sac, Jack îşi punea mănuşile.

— Vrei să te baţi ? îl întreba el pe Soldier.

— Desigur. Şi cum vrei să te bat ? îi răspundea Soldier. Să te-ating mai tare, aşa ca Walcott ? Sau să te trimit la podea de vreo cîteva ori ?

— Chiar aşa, zicea Jack.

Dar nu-i plăceau de loc glumele astea.

Într-o dimineaţă ieşiserăm cu toţii să mărşăluim pe şosea. Ajunseserăm de ajuns de departe, şi acuma ne întorceam spre casă. Alergam întîi trei minute, şi după aceea mergeam un minut, şi apoi alergam iar trei minute. Jack n-a fost niciodată ceea ce se cheamă un sprinter. Pe ring avea mişcări de ajuns de repezi, dar la mers nu se arăta niciodată prea iute de picior. Şi de cîte ori ne reluam mersul cu pas obişnuit, Soldier îşi bătea joc de el. Cînd am ajuns pe creasta dealului, la fermă, Jack zise :

— Soldier, cred c-ar fi mai bine să pleci la oraş.

— Ce vrei să spui ?

— Du-te mai bine la oraş, şi stai acolo.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— M-am săturat de trăncănelile tale.

— Daa ? făcu Soldier.

— Da, zise Jack.

— Şi ce-o să te mai saturi cînd o să te aranjeze Walcott.

— Da, poate c-o să mă satur. Dar de tine, unul, sînt sigur că m-am săturat.

Aşa că Soldier plecă cu trenul în dimineaţa aceea. L-am însoţit pînă la gară. Era cam amărît.

— Ce i-am făcut ? Glumeam şi eu ca omul, zise el. Stăteam pe peron şi aşteptam trenul. N-ar trebui să se poarte aşa cu mine, Jerry.

— E nervos şi se-nfurie repede, i-am spus. Altfel, e băiat de treabă.

— Pe dracu-i de treabă. N-a fost niciodată băiat de treabă.

— Mă rog, i-am zis. La revedere, Soldier.

Trenul intrase în gară. Se urcă pe scară, cu valiza în mînă.

— Salutare, Jerry, zise el. O să fii la New York înainte de meci ?

— Nu cred.

— O să ne vedem atunci.

Intră în compartiment, conductorul făcu semn cu mîna, şi trenul plecă. M-am întors la fermă cu şareta. Jack şedea pe terasă şi-i scria soţiei. Venise poşta şi mi-am luat ziarele şi m-am dus în celălalt capăt al terasei şi m-am apucat să citesc. Hogan ieşi din casă şi se apropie de mine.

— S-a certat cu Soldier ?

— Nu s-au certat. Pur şi simplu i-a spus să plece.

— Era de aşteptat, zise Hogan. Soldier nu i-a plăcut prea mult niciodată.

— Nu. Nu-i prea plac oamenii.

— E un tip de ajuns de rece, zise Hogan.

— Ştiu şi eu?! Cu mine s-a purtat întotdeauna foarte frumos.

— Şi cu mine, zise Hogan. N-am nimic cu el. Totuşi, e un tip rece.

Hogan ieşi pe portiţă şi am rămas pe terasă, să citesc ziarele. Venise toamna, şi locurile sînt frumoase acolo în Jersey, sus pe deal, şi după ce-am citit ziarele am stat aşa şi m-am uitat în jur şi-nspre şoseaua din vale care ocolea pădurea şi pe care treceau maşinile, ridicînd nori de praf. Vremea era frumoasă, şi locurile admirabile. Hogan se ivi în pragul uşii şi-i spusei:

— Ia zi, Hogan, vînat se găseşte pe-aici?

— Nu. Numai vrăbii.

— Ai citit ziarul? l-am întrebat pe Hogan.

— E ceva nou?

— Sande a mai găbjit trei cîştigători, ieri.

— Am aflat asta aseară, prin telefon.

— Va să zică îi urmăreşti de-aproape.

— O, nu, ţin doar legătura cu ei, zise Hogan.

— Şi ce-i cu Jack? îi zic. Joacă şi el?

— El? Îl vezi pe el jucînd?

În clipa aceea, Jack se apropie de noi cu scrisoarea în mînă. Purta un pulover pe el, o pereche de pantaloni uzaţi şi ghete de box.

— N-ai o marcă, Hogan? întrebă el.

— Dă-mi scrisoarea, zise Hogan. O expediez eu.

— Spune-mi, Jack, i-am zis, tu nu jucai la curse?

— Ba bine că nu.

— Ştiam eu că jucai. Mi-aduc aminte că te vedeam la Sheepshead.

— Şi de ce te-ai lăsat? întrebă Hogan.

— Pierdeam.

Jack se aşeză pe jos lîngă mine şi se rezemă de-un stîlp. Închise ochii, din cauza soarelui.

— Nu vrei un scaun? îl întrebă Hogan.

— Nu. Aşa e mai bine.

— E o zi frumoasă, zisei. E frumos pe-aici, la ţară.

— Eu tare-aş mai vrea să fiu la oraş, cu soţia.

— Păi, nu mai ai de stat decît o săptămînă.

— Da, zise Jack. Aşa e.

Şedeam amîndoi pe terasă. Hogan se dusese înăuntru, la birou.

— Ce părere ai, sînt în formă? mă întrebă Jack.

— Păi, nu prea, i-am spus. Mai ai o săptămînă, şi-ai să fii în formă.

— Nu mă duce.

— Atunci, i-am zis, află că nu eşti în formă.

— Nu pot dormi.

— Într-o zi, două îţi revii tu.

— Nu, zise Jack. Am insomnii.

— Ce te frămîntă?

— Îi duc dorul nevestei.

— Spune-i să vină aici.

— Nu. Sînt prea bătrîn pentru aşa ceva.

— O să facem o plimbare lungă înainte de a te culca şi o să oboseşti bine.

— Să obosesc, zise Jack. Mă simt obosit tot timpul.

Așa fu toată săptămîna. Nu dormea noaptea și se scula dimineața simțindu-se tare obosit, știți cum, ca atunci cînd nici pumnii nu poți să-i strîngi.

— E moale ca o cîrpă, zise Hogan. Nu face nici două parale.

— Nu l-am văzut niciodată pe Walcott, i-am zis.

— O să-l curețe, spuse Hogan. O să-l frîngă în două.

— Ce să-i faci, fiecăruia îi vine rîndul.

— Totuși, nu așa, spuse Hogan. O să creadă că nu s-a antrenat de loc. Și reputația fermei mele o să fie știrbită.

— Ai auzit ce-au scris reporterii despre el ?

— Eu să nu aud ! Ziceau că e la pămînt. Că n-ar trebui să fie lăsat să se bată.

— Și, ca de obicei, n-au dreptate, nu-i așa ?

— De obicei, nu. De data asta însă, au dreptate.

— De unde dracu știu ei cînd cineva e în formă sau nu ?

— Ei, zise Hogan, nu-s chiar atît de proști.

— N-or fi făcut altceva decît să-l găsească pe Willard la Toledo. Uite, Lardner ăsta o face acuma pe deșteptu, dar ia întreabă-l cînd l-a găsit pe Willard la Toledo.

— Aș, ăsta n-a fost pe-aici, zise Hogan. Ăsta se ocupă numai de meciurile mari.

— Puțin îmi pasă cine o fi fost, i-am zis. Da de unde dracu scot ei că se pricep ? Or fi știind ei să scrie, dar de priceput, nevoie.

— Totuși, nici tu nu crezi că Jack e-n formă, nu ? mă întrebă Hogan.

— Da. S-a terminat cu el. Numai asta i-ar mai lipsi, să-l dea Corbett drept cîștigător.

— Ei, află că o să-l dea, zice Hogan.

— Sînt sigur c-o să-l dea.

În noaptea aceea, Jack nu dormi de loc. A doua zi era ultima zi dinaintea meciului. După micul dejun am ieșit din nou pe terasă.

— Cînd nu dormi, la ce te gîndești, Jack ? l-am întrebat.

— Mă frămînt, zice Jack. Mă frămînt din cauza proprietății pe care o am în Bronx [1], din cauza aceleia din Florida. Mă gîndesc ce-o să fie cu puștii. Mă gîndesc la nevastă. Uneori mă gîndesc și la meciuri. La marmonul ăla de Richie Lewis, și mă înfurii. Am niște acțiuni, și astea îmi dau griji. La ce dracu nu mă gîndesc ?

— Lasă, i-am zis, mîine seară totul se va termina.

— Desigur, zise Jack. Și asta te-ajută mai mult de-o grămadă, nu-i așa ? Te gîndești la asta, și totul se aranjează, nu-i așa ?

Toată ziua fu supărat și furios. N-am lucrat de loc. Jack se plimbă puțin, ca să se relaxeze. Apoi boxă cu umbra cîteva runduri. Nu arătă mai bine

[1] Cartier din New York.

nici după asta. Sări coarda un timp. Nu putea să asude.

— Ar fi mai bine să nu mai facă nimic, zise Hogan. Stăteam şi ne uitam cum sare coarda. Nu mai asudă de loc ?

— Nu poate să asude.

— Crezi că are ceva la plămîni ? Cu greutatea stă bine, nu-i aşa ?

— Nu, n-are nimic la plămîni. I-au slăbit însă balamalele.

— Ar trebui să asude, zise Hogan.

Jack se apropie de noi sărind coarda. Sărea în faţa noastră, înainte şi-napoi, încrucişîndu-şi braţele la fiecare trei sărituri.

— Ei, zice el, ce tot croncăniţi acolo ?

— Cred că n-ar mai trebui să lucrezi, zice Hogan. O să fii frînt de oboseală.

— Şi asta o să fie îngrozitor, nu ? zice Jack, şi sare mai departe, izbind cu putere coarda de podea.

În după-amiaza aceea îşi făcu apariţia la fermă John Collins. Jack era sus, în camera lui. John venise de la oraş. Cu maşina şi cu doi prieteni de-ai lui. Maşina se opri şi coborîră din ea toţi trei.

— Unde-i Jack ? mă întrebă John.

— Sus, la el în cameră, se odihneşte.

— Se odihneşte ?

— Da, i-am zis.

— Şi cum stă ?

Mă uitai la cei doi indivizi care erau cu John.

— Sînt prieteni de-ai lui, spuse John.

— Stă de ajuns de prost.

— Dar ce are ?

— Nu doarme.

— Fir-ar al dracului, zise John. Păi, irlandezu ăsta n-a putut să doarmă niciodată.

— Îi merge prost.

— Pe dracu, zise John. Aşa e el întotdeauna. De zece ani mă ocup de el, şi niciodată nu i-a mers mai bine.

Tipii care erau cu el izbucniră în rîs.

— Să-ţi prezint pe *Mr.* Morgan şi pe *Mr.* Steinfelt, zice John. *Mr.* Doyle. Îl antrenează pe Jack.

— Îmi pare bine, zic eu.

— Ce-ar fi să mergem să-l vedem pe Jack ? zice cel pe care-l chema Morgan.

— Să-l vedem cum arată, spune Steinfelt.

O pornirăm pe scări.

— Unde-i Hogan ? mă întrebă John.

— E afară, în şură, cu doi clienţi, i-am zis.

— E multă lume pe-aici ? întrebă John.

— Numai ăştia doi.

— E linişte şi pace pe-aici, nu-i aşa ? zice Morgan.

— Da, e linişte.

Ajunserăm la camera lui Jack. John bătu în uşă. Nici un răspuns.

— Poate că doarme, zic.

— Ce dracu l-a apucat să doarmă ziua-n amiaza mare ?

John apăsă pe clanţă şi intrarăm înăuntru. Jack

dormea în pat, pe burtă, cu faţa în perna pe care o ţinea în braţe.

— Hei, Jack, îi zice John.

Capul lui Jack se mişcă puţin. Jack, zice John, aplecîndu-se peste el. Jack îşi înfundă şi mai tare nasul în pernă. John îl atinse pe umăr. Jack se ridică şi se uită la noi. Era nebărbierit şi purta un pulover vechi.

— Dumnezeule! De ce nu mă lăsaţi să dorm? îi zice el lui John.

— Nu te-nfuria, zice John. N-am vrut să te scol.

— O, nu, spune Jack. Sînt convins că nu.

— Îi cunoşti pe Morgan şi pe Steinfelt? întrebă John.

— Îmi pare bine, spune Jack.

— Cum te simţi, Jack? îl întrebă Morgan.

— Foarte bine, zice Jack. Cum dracu vrei să mă simt?

— Chiar arăţi foarte bine, zice Steinfelt.

— Da, nu-i aşa? spune Jack. Ia ascultă, se-ntoarce el spre John. Eşti managerul meu. Încasezi pentru treaba asta o sumă frumuşică. De ce dracu n-ai fost aici cînd au venit reporterii? Vrei ca eu şi cu Jerry să vorbim cu ei?

— Păi, îmi boxa Lew, la Philadelphia, spuse John.

— Şi ce-mi pasă mie ce dracu făcea el? zice Jack. Eşti managerul meu. Încasezi pentru treaba asta o sumă frumuşică, nu? Şi la Philadelphia nu te-ai

dus ca să cîştigi bani pentru mine. Atunci, de ce dracu nu eşti aici cînd am nevoie de tine?

— Era Hogan aici.

— Hogan, zice Jack. Hogan e la fel de prost ca şi mine.

— Ia spune-mi, Soldier Bartlett n-a fost pe-aici şi-a lucrat un timp cu tine? zise Steinfelt ca să mai schimbe vorba.

— Da, a fost, zice Jack. Cred şi eu c-a fost.

— Ia zi, Jerry, îmi spune John, n-ai vrea să te duci să-l găseşti pe Hogan şi să-i spui că-l rog să vină pe-aici într-o jumătate de ceas?

— Ba vreau.

— Şi de ce dracu nu rămîne şi el cu noi? zice Jack. Stai aici, Jerry.

Morgan şi Steinfelt se uitară unul la altul.

— Fii calm, Jack, îi zice John.

— Mă duc mai bine să-l caut pe Hogan, spun.

— Bine, dacă vrei tu să pleci, du-te, zice Jack. Dar să ştii că nici unul dintre tipii ăştia nu-ţi poate spune să pleci.

— Mă duc să-l caut pe Hogan.

Hogan era în sala de gimnastică din şură, cu cei doi elevi ai lui, care se aflau pe ring, cu mănuşile în mînă. Nici unul n-avea curaj să dea în celălalt, de teamă să nu încaseze şi el în schimb.

— Pentru azi ajunge, zise Hogan cînd mă văzu venind. Opriţi masacrul. Domnilor, duceţi-vă să faceţi un duş, şi Bruce o să vă maseze.

Se dădură jos printre corzi, şi Hogan se apropie de mine.

— A venit John Collins, cu doi prieteni, să-l vadă pe Jack, îi zic.

— I-am văzut venind cu maşina.

— Cine-s cei doi tipi care-s cu John ?

— Nişte şmecheri, zise Hogan. Nu-i ştii ?

— Nu.

— Unu-i Happy Steinfelt, şi celălalt e Lew Morgan. Ţin pe undeva un tripou.

— Am lipsit de pe-aici multă vreme, zic.

— Ştiu, zise Hogan. Happy Steinfelt ăsta e un mare pungaş.

— Am auzit de el.

— E un tip destul de abil, zise Hogan. Amîndoi sînt nişte şmecheri clasa una.

— Ştii, vor să ne vadă într-o jumătate de ceas.

— Vrei să spui că nu vor să ne vadă pînă într-o jumătate de ceas ?

— Exact.

— Hai în birou, zise Hogan. Să-i ia dracu pe toţi şmecherii ăştia.

Cam după vreo treizeci de minute, Hogan şi cu mine ne ducem sus. Batem la uşa camerei lui Jack. Înăuntru, oamenii discutau.

— O clipă, strigă cineva dinăuntru.

— Ce dracu mai e şi cu chestia asta ? zise Hogan. Cînd o să vreţi să mă vedeţi, o să mă găsiţi jos, la birou.

Cineva descuie uşa, Steinfelt deschise.

— Intră, Hogan, zice el. Hai să bem un păhărel cu toţii.

— Aşa da, mai merge, spune Hogan.

Intrarăm. Jack şedea pe pat. John şi Morgan şedeau pe nişte scaune. Steinfelt stătea în picioare.

— Ce tipi misterioşi mai sînteţi şi voi, zise Hogan.

— Hello, Danny, zice John.

— Hello, Danny, zice Morgan, şi-i dă mîna lui Hogan.

Jack nu zice nimic. Stă acolo pe pat şi tace. Nu-i cu ceilalţi. E numai cu el. Poartă un pulover vechi albastru, pantaloni, şi-i încălţat cu ghete de box. E nebărbierit. Steinfelt şi Morgan arată ca nişte fanţi. Şi John arată ca un fante. Jack stă printre ei şi arată mai necioplit şi mai irlandez ca oricînd.

Steinfelt scoase o sticlă, şi Hogan aduse nişte pahare şi băurăm cu toţii. Jack şi cu mine am băut numai cîte un pahar, iar ceilalţi băură, unul după altul, cîte două-trei pahare.

— N-ar fi rău să mai păstraţi ceva ca să aveţi la întors acasă, zise Hogan.

— N-avea tu grijă. Avem berechet.

După paharul ăla, Jack nu mai bău nimic. Se ridicase în picioare şi se uita la ei. Morgan se aşezase pe pat în locul lui.

— Bea, Jack, îl îndemnă John şi-i întinse paharul şi sticla.

— Nu, zise Jack. Nu mi-au plăcut niciodată hramurile astea.

Rîseră cu toţii. Jack nu rîse.

Cînd au plecat erau cu toţii bine făcuţi. Jack stătea pe terasă şi se uita la ei cum urcă în maşină. Îi făcură semn cu mîna.

— La revedere, zise Jack.

Ne-am dus apoi la cină. În timpul mesei, Jack n-a zis nimic altceva decît: „Dă-mi, te rog, asta", „Dă-mi, te rog, aia". Cei doi elevi ai lui Hogan mîncau la aceeaşi masă cu noi. Erau nişte băieţi tare drăguţi. După ce-am terminat masa, am ieşit pe terasă. Se întunecase mai devreme.

— Nu vrei să facem o plimbare, Jerry ? mă-ntrebă Jack.

— Ba da.

Ne-am pus hainele şi-am pornit-o. Pînă la şoseaua principală era un drum de ajuns de lung, şi după aceea am mai făcut încă vreo doi kilometri pe şosea. Maşinile treceau pe lîngă noi şi ne dădeam la o parte pînă ne depăşeau. Jack tăcea. La un moment dat, cînd a trebuit să intrăm în nişte tufişuri ca să lăsăm să treacă o maşină mai mare, Jack spuse :

— Dă-o-ncolo de plimbare. Hai să ne-ntoarcem la fermă.

Am luat-o pe un drum lateral, care tăia peste deal şi peste cîmpie şi ducea în spatele fermei. Pe creasta dealului se vedeau luminile casei. Am înconjurat casa, şi în uşă cine era ? Hogan.

— A fost bună plimbarea ? întrebă Hogan.

— Grozavă, zise Jack. Ascultă, Hogan, n-ai ceva de băut ?

— Am, dar de ce ?

— Trimite-mi ceva de băut sus la mine în cameră, zice Jack. Am de gînd să dorm în noaptea asta.

— Eşti major, te priveşte, zise Hogan.

— Hai sus, Jerry, spune Jack.

Sus, Jack se aşeză pe pat cu capul în mîini.

— Şi asta-i viaţă ?

Hogan aduse o sticlă de *whisky* şi două pahare.

— Vrei să bei bere ?

— Da ce-ţi închipui, că vreau să mă-mbolnăvesc ?

— Întrebam şi eu aşa, zise Hogan.

— Nu bei ? spuse Jack.

— Nu, mulţumesc, zise Hogan, şi plecă.

— Dar tu, Jerry ?

— Am să beau şi eu un pahar cu tine, i-am zis.

Jack turnă *whisky* în cele două pahare.

— Şi acuma, zise el, s-o luăm încet şi uşor.

— Pune puţină apă în *whisky*, i-am zis.

— Ai dreptate, zise Jack. O să fie mai bun aşa.

Băurăm cîte două pahare fără să scoatem o vorbă. Jack se apucă să-mi umple din nou paharul.

— Nu, i-am zis, mie mi-ajunge.

— Bine, spuse Jack.

Şi-şi umplu paharul şi-i adăugă puţină apă. Se mai luminase la faţă.

— Ce poame şi tipii ăştia de după amiază. Ăştia doi nu vor să rişte de loc.

Şi apoi, după cîtva timp :

— În sfîrşit, or fi avînd şi ei dreptate. La ce dracu să rişti ? Nu mai vrei să bei ? mă întrebă el. Hai, bea şi tu.

— Nu mai merge, Jack. Aşa mă simt foarte bine.

— Numai un pahar, zise Jack, care-ncepuse să se moaie.

— Bine, fie.

Jack îmi turnă, şi lui îşi umplu paharul vîrf.

— Ştii, zise el, grozav îmi place să beau. Dacă n-aş fi boxat aş fi băut zdravăn.

— Te cred.

— Ştii, m-am lipsit de multe ca să pot boxa.

— În schimb, ai cîştigat o grămadă de bani.

— Te cred şi eu, asta am şi vrut. Ştii, Jerry, mă lipsesc de multe lucruri.

— Adică ?

— Uite, zise el, cum ar fi nevasta. Lipsesc atît de mult de-acasă. Nici pentru fetele mele nu e mai bine. „Cine-i bătrînul vostru ?" o să le întrebe vreunul dintre băieţii ăia din lumea bună. „Bătrînul nostru e Jack Brennan." Asta n-o să le ajute de loc.

— Pe dracu, i-am zis, important e să aibă bani, asta e.

Îşi mai turnă un pahar. Sticla era aproape goală.

— Mai pune puţină apă în el, i-am zis.

Jack turnă în pahar puţină apă.

— Ştii, zice el, nici nu-ţi poţi închipui cît de greu mi-e fără nevastă.

— Te cred.

— Habar n-ai. Nu-ţi poţi închipui ce-i aia.

— Totuşi, e mai uşor aici la ţară decît la oraş.

— Pentru mine, acuma n-are nici o importanţă unde mă aflu. Tu nu-ţi poţi închipui ce-i aia.

— Hai mai bea, şi-o să-ţi treacă.

— Nu cumva m-am îmbătat ? Vorbesc prostii ?

— Da de unde, te ţii de ajuns de bine.

— Nu-ţi poţi închipui ce-i aia. Nimeni nu poate să-şi închipuie cum vine asta.

— Afară de nevastă-ta.

— Ea ştie, spuse Jack. Ştie ea, cum să nu ştie ? Te cred şi eu că ştie.

— Mai toarnă puţină apă în pahar, i-am zis.

— Jerry, zice Jack, habar n-ai cum devine chestia asta.

Era beat turtă. Se uita ţintă în ochii mei. Privirea îi era puţin cam prea fixă.

— O să dormi bine, i-am zis.

— Ascultă, Jerry, zice Jack. Vrei să faci ceva bani ? Pariază pe Walcott.

— Da ?

— Ascultă, Jerry, zice Jack, şi pune paharul pe masă. Acuma nu sînt beat. Ştii cît pariez pe el ? Cincizeci de bătrîne.

— Ăştia-s bani, nu glumă.

— Cincizeci de bătrîne, zise Jack. Doi la unu. Şi-o să cîştig douăzeci şi cinci de mii de dolari. Pariază şi tu, Jerry.

— N-ar fi o afacere proastă.

— Cum o să-l bat ? zice Jack. Nu-i nici o şmecherie la mijloc. Cum o să-l bat ? Şi de ce să nu fac bani din afacerea asta ?

— Mai pune puţină apă-n pahar, i-am zis.

— După meciul ăsta am terminat-o, zice Jack. Am terminat cu boxul. Trebuia s-o încasez şi eu pînă la urmă. Şi atunci, de ce să nu fac bani din afacerea asta ?

— Bineînţeles.

— Nu dorm de-o săptămînă, zice Jack. Stau treaz toată noaptea şi-mi frămînt creierii. Nu pot dormi, Jerry. Habar n-ai ce-i asta să nu poţi dormi.

— Desigur că n-am.

— Nu pot să dorm. Asta-i tot. Nu pot să dorm. Ce rost are să te tot îngrijeşti ani şi ani de zile, dacă pînă la urmă tot nu poţi să dormi ?

— Asta-i rău.

— Habar n-ai cum vine asta, Jerry, cînd nu poţi să dormi.

— Mai toarnă puţină apă în pahar, i-am zis.

Ei, şi cam pe la vreo unsprezece, Jack nu mai era bun de nimic, aşa că l-am băgat în pat. Era făcut bine, şi acuma n-avea cum să nu doarmă. L-am ajutat să se dezbrace şi l-am băgat în pat.

— O să dormi ca un buştean, i-am zis.

— Aşa da, acuma o să dorm, zice Jack.

— Noapte bună, Jack.

— Noapte bună, Jerry, îmi răspunde el. Eşti singurul meu prieten.

— Bine, bine.

— Eşti singurul meu prieten, zice Jack, singurul meu prieten.

— Ei, şi-acuma dormi.

— Dorm, zice Jack.

Jos, Hogan şedea la biroul lui şi citea ziarele. Se uită la mine.

— Ei, ţi-ai băgat prietenul în pat ? mă întrebă el.

— E beat turtă.

— E mai bine aşa decît să nu doarmă, spune Hogan.

— Desigur.

— Totuşi, n-o să-ţi vină de loc uşor să le explici toate astea reporterilor sportivi, zise Hogan.

— Ei, mă duc şi eu la culcare, îi zic.

— Noapte bună, spune Hogan.

Dimineaţă cobor cam pe la vreo opt şi-mi iau micul dejun. Hogan, cu cei doi elevi ai lui, făcea exerciţii în şură. M-am dus şi m-am uitat la ei.

— Unu ! Doi ! Trei ! Patru ! număra Hogan în locul lor. Hello, Jerry, îmi zise el. Jack s-a sculat ?

— Nu. Mai doarme încă.

M-am întors în camera mea, ca să-mi fac bagajele pentru întoarcerea în oraş. Pe la vreo nouă şi jumătate l-am auzit pe Jack, care stătea în camera vecină, că se scoală. Cînd l-am auzit coborînd, m-am dus după el. Jack se aşezase la masă. Venise şi Hogan şi stătea în picioare lîngă el.

— Cum te simţi, Jack ? l-am întrebat.

— Binişor.

— Ai dormit bine ? întrebă Hogan.

— Am dormit grozav, răspunse Jack. Mi-e limba cleioasă, dar capul nu mă doare.

— Aşa. Asta înseamnă că *whisky*-ul era bun.

— Pune-l la socoteală, zice Jack.

— Cînd vrei să ajungi în oraş ? îl întreabă Hogan.

— Înainte de prînz, zice Jack. Cu trenul de unsprezece.

— Şezi, Jerry, spuse Jack.

Hogan ieşi din cameră.

M-am aşezat la masă. Jack mînca un grepfrut. Cînd dădea peste vreun sîmbure îl scuipa în linguriţă şi apoi îl punea în farfurie.

— Cred că eram ameţit bine azi-noapte, începu el.

— Ei, ai băut şi tu ceva mai mult.

— Mi se pare c-am spus o mulţime de prostii.

— Nu cine ştie ce.

— Unde-i Hogan ? întrebă el. Îşi terminase grepfrutul.

— E în faţă, la birou.

— Ce ţi-am spus despre pariuri în legătură cu meciul de mîine ? mă-ntrebă Jack.

Ţinea linguriţa şi tot lovea cu ea coaja grepfrutului.

Fata aduse ochiuri cu şuncă şi luă farfuria cu grepfrutul.

— Mai adu-mi un pahar de lapte, îi zise Jack.

Fata ieşi din cameră.

— Mi-ai spus că ai pariat cincizeci de bătrîne pe Walcott, i-am zis.

— Aşa e, zise Jack.

— Ăştia-s bani, nu glumă.

— De aia nici nu mi-e chiar la îndemînă toată povestea asta, spuse Jack.

— Şi dacă se-ntîmplă ceva ?

— Nu se-ntîmplă, zise Jack. E mort după titlu. Au dat lovitura cu el.

— Nu se ştie niciodată.

— Ba da. Ţine la titlu. Pentru el, asta face toţi banii.

— Cincizeci de bătrîne e o sumă, i-am zis.

— Afacerile-s afaceri. N-am cum să cîştig. Ştii prea bine că n-am cum să cîştig.

— Atîta vreme cît mai eşti pe ring, mai sînt şanse.

— Nu, zice Jack. Eu unul am terminat-o. Acuma e vorba numai de afaceri.

— Cum te simţi ?

— De ajuns de bine. Somnul ăsta era ce-mi trebuia.

— Cine ştie, poate c-o să te ţii bine.

— O să le ofer un spectacol clasa-ntîi.

După micul dejun, Jack vorbi la telefon cu nevastă-sa. În timp ce Jack era în cabină şi vorbea, Hogan îmi spuse :

— E pentru prima dată că o cheamă de cînd e aici.

— Păi îi scrie în fiecare zi.

— Cred şi eu, zice Hogan, o scrisoare costă numai doi cenţi.

Hogan îşi luă rămas bun de la noi, şi Bruce, maseurul negru, ne duse la gară cu şareta.

— La revedere, *Mr.* Brennan, îi zise Bruce lui Jack la gară. Sînt sigur c-o să-l faceţi praf.

— La revedere, zise Jack, şi-i dădu lui Bruce doi dolari.

Bruce îl masase tot timpul. Părea cam dezamăgit. Jack observă că mă uit la Bruce, care ţinea cei doi dolari în mînă.

— Totul e trecut în notă, zise el. Hogan mi-a luat bani şi pentru masaj.

Cît am mers cu trenul, Jack n-a scos o vorbă. Şedea în colţul canapelei, cu biletul în panglica de la pălărie, şi se uita pe fereastră. O singură dată se-ntoarse spre mine şi-mi zise:

— I-am spus nevestei că o să stau în seara asta la hotelul Shelby. E foarte aproape de Garden [1]. O să mă duc acasă mîine dimineaţă.

— Bună idee, i-am zis. Spune-mi, Jack, nevastă-ta te-a văzut vreodată cum boxezi?

— Nu, zise Jack. Nu m-a văzut niciodată.

Probabil că se aştepta la o bătaie groaznică dacă nu voia să se ducă acasă după meci. În oraş, am luat un taxi şi ne-am dus la hotel. Veni un *boy* şi ne luă bagajele, şi apoi ne-am dus la recepţie.

— Cît costă o cameră pe zi? întrebă Jack.

— N-avem decît camere cu două paturi, spuse funcţionarul. Vă pot da o cameră frumoasă, cu două paturi, care să vă coste zece dolari.

[1] Madison Square Garden — cunoscut stadion newyorkez.

— E cam mult.

— Avem camere cu două paturi şi la şapte dolari.

— Cu baie?

— Bineînţeles.

— Dacă vrei, rămîi cu mine, Jerry, zice Jack.

— O, nu. Am să dorm la cumnatul meu.

— Nu-ţi cer nimic pentru asta, zice Jack. Voiam doar să nu dau banii de pomană.

— Vă rog să vă treceţi numele în registru, zice funcţionarul. Se uită la nume. *Mister* Brennan, aveţi camera 238.

Am luat ascensorul şi am urcat. Camera era frumoasă şi spaţioasă şi avea două paturi şi o uşă care dădea în baie.

— Nu-i rău de loc, zice Jack.

Boy-ul care ne însoţise trase perdelele şi ne aduse bagajele. Jack stătea de lemn, aşa că i-am dat eu băiatului douăzeci de cenţi. Ne-am spălat, şi Jack propuse să ieşim să mîncăm ceva.

Am prînzit la restaurantul lui Jimmy Hanley. Mîncau acolo o mulţime de băieţi. Cînd eram cam pe la jumătatea mesei, sosi şi John, şi se aşeză la masa noastră. Jack nu prea vorbea.

— Cum stai cu greutatea, Jack? îl întrebă John, văzînd ce masă copioasă înghiţise.

— Chiar dac-aş rămîne cu hainele pe mine, şi tot aş sta bine, zise Jack.

Cu greutatea n-avea niciodată probleme. Era de la natură un boxer de categorie grea şi nu se îngrăşa niciodată. Şi la ferma lui Hogan mai slăbise ceva.

— A, da, ăsta-i singurul lucru de care nu trebuie să ai grijă niciodată, zise John.

— Da, singurul, zice Jack.

După masă ne-am dus la Garden, la cîntar. Boxerii care luau parte la meci trebuia să aibă şaizeci şi opt de kilograme, după amiază la ora trei. Jack se urcă pe cîntar încins cu un prosop în jurul mijlocului. Limba cîntarului nu se clinti din loc. Walcott se cîntărise şi stătea pe-aproape, înconjurat de o mulţime de oameni.

— Ia să vedem cît ai, Jack, zise Freedman, managerul lui Walcott.

— Da, dar după *el*, zise Jack, şi arătă cu capul spre Walcott.

— Zvîrle prosopul, zise Freedman.

— Cît am ? întrebă Jack pe băieţii care stăteau la cîntar.

— Şaizeci şi şase de kilograme, spuse grasul care stătea la cîntar.

— Ai slăbit binişor, Jack, zice Freedman.

— Cîntăreşte-l şi pe *el*, spune Jack.

Walcott se apropie. Era un tip blond, cu umeri largi şi braţe de halterofil. Cu picioarele nu stătea prea bine. Jack era cu jumătate de cap mai înalt ca el.

— Hello, Jack, zice el.

Faţa îi era crestată de tot felul de cicatrici.

— Hello, zice Jack. Cum te simţi ?

— Bine, spune Walcott.

Îşi zvîrli prosopul şi se urcă pe cîntar. Avea cei

mai largi umeri şi cel mai lat spate din cîte văzusem vreodată.

— Şaizeci şi şapte de kilograme şi nouă sute grame.

Walcott coborî de pe cîntar şi rînji la Jack.

— Vezi, îi zice John, Jack are cu vreo două kilograme mai puţin ca tine.

— Diseară, băiete, diferenţa o să fie şi mai mare, zice Walcott. Acuma mă duc să mănînc.

Ne-am întors în vestiar, şi Jack s-a îmbrăcat.

— Nu prea are o mutră simpatică, îmi zice Jack.

— După cum arată, s-ar părea că a fost atins de multe ori.

— A, da, zice Jack. Nu-i greu să-l atingi.

— Unde vă duceţi ? întrebă John, văzînd că Jack s-a îmbrăcat.

— Înapoi la hotel, zice Jack. Ai avut grijă de toate ?

— Da, zice John, totul e în ordine.

— Mă duc să mă odihnesc puţin, zice Jack.

— Vin şi eu să te iau pe la vreo şapte fără un sfert, şi ne ducem să mîncăm.

— Bine.

La hotel, sus în cameră, Jack se descălţă, îşi scoase haina şi se întinse în pat. Eu mă apucai să scriu o scrisoare. M-am uitat la el de vreo două ori. Nu dormea. Stătea întins, nemişcat, şi din cînd în cînd deschidea ochii. În cele din urmă, se sculă.

— Jerry, nu vrei să jucăm o partidă de *cribbage*? [1]

— Desigur că vreau.

Deschise valiza şi scoase cărţile şi un carneţel. Jucarăm *cribbage* şi pierdui trei dolari. John bătu la uşă şi intră în cameră.

— Nu vrei să joci un *cribbage*, John? îl întrebă Jack.

John îşi puse pălăria pe masă. Era udă. Şi haina îi era udă.

— Plouă? întrebă Jack.

— Toarnă, zice John. Am luat un taxi şi s-a împotmolit în îmbulzeala asta de maşini, aşa că am luat-o pe jos.

— Hai, vino să jucăm o partidă, zice Jack.

— Ar trebui să te duci să mănînci.

— Nu mă duc, zice Jack. Încă nu mi-e foame.

Aşa că se aşezară să joace *cribbage*, şi într-o jumătate de ceas Jack cîştigă un dolar şi cincizeci de cenţi.

— Ei, şi-acuma să mergem la masă, zice Jack.

Se duse la fereastră şi se uită afară.

— Mai plouă?

— Da.

— Să mîncăm aici la hotel, zice John.

— În regulă, zice Jack. Hai să mai jucăm o partidă, ca să vedem cine plăteşte masa.

[1] Joc de cărţi la care participă doi pînă la cinci jucători. Jocul constă în distribuirea a cîte şase cărţi fiecărui jucător şi efectuarea a diferite combinaţii.

După un timp, Jack se scoală şi spune:

— John, plăteşti tu masa, şi am coborît şi am luat masa în sala cea mare a restaurantului.

După masă am urcat în cameră, şi Jack jucă din nou *cribbage* cu John, şi cîştigă doi dolari şi cincizeci de cenţi. Jack era foarte bine dispus. John adusese o valiză cu tot echipamentul necesar. Jack îşi scoase cămaşa şi gulerul şi-şi puse o flanelă şi-un pulover pe deasupra, ca să nu răcească, şi băgă echipamentul şi halatul de baie în valiză.

— Eşti gata? îl întrebă John. Să le spun să ne cheme un taxi.

După cîteva clipe, telefonul sună şi ni se spuse că taxiul ne aşteaptă.

Am coborît cu liftul, am traversat holul, am urcat în taxi şi ne-am dus la Garden. Ploua cu găleata, dar străzile erau pline de oameni. În sală nu mai era nici un loc liber. Abia cînd am trecut spre vestiar am văzut cît de plin e stadionul. Ringul era parcă la un kilometru de noi. Stadionul era cufundat în întuneric. Numai reflectoarele luminau ringul.

— Tot e bine că, pe ploaia asta, n-au încercat să bage meciul în parc.

— E ceva lume, zice Jack.

— Meciul ăsta ar fi putut atrage mult mai multă lume decît e aici.

— Nu poţi să ştii niciodată cum va fi vremea, zise Jack.

John veni pînă la uşa vestiarului, deschise şi-şi băgă capul înăuntru. Jack şedea cu halatul de baie pe el, cu braţele încrucişate pe piept şi privea în jos. John era însoţit de doi asistenţi, care se uitau peste umărul lui. Jack ridică capul.

— A urcat pe ring? întrebă el.

— Chiar acuma s-a dus într-acolo, zise John.

Am pornit-o şi noi. Walcott tocmai urca pe ring, şi lumea îl primi cu aplauze furtunoase. Se strecură printre frînghii şi apropiindu-şi pumnii îi ridică, în semn de salut, zîmbind mulţimii, întîi într-o parte a ringului şi după aceea în cealaltă parte, şi apoi se aşeză. Şi Jack fu primit cu destul de multe aplauze cînd trecu printre spectatori. Jack e irlandez, şi irlandezii au întotdeauna o galerie bună. La New York, irlandezii, chiar dacă nu fac o reţetă tot atît de bună ca evreii sau italienii, sînt totuşi aplaudaţi. Jack urcă, se aplecă pentru a trece printre frînghii, şi atunci Walcott se apropie şi-i ţinu frînghia ca să poată trece. Publicului îi plăcu gestul foarte mult. Walcott puse mîna pe umărul lui Jack şi rămaseră aşa cam o secundă.

— Va să zică, ai de gînd s-o faci pe campionul cu succes de public? îi spuse Jack. Ia-ţi laba asta împuţită de pe umărul meu.

— Hai, n-o face pe nebunul, zice Walcott.

Publicului, însă, povestea asta i se păruse grozavă. Ce frumos se comportă băieţii înainte de meci. Uite cum îşi urează noroc unul celuilalt.

Solly Freedman veni în colţul nostru şi se uită la Jack, care îşi bandaja mîinile, şi John se duse în colţul lui Walcott. Jack îşi trecu degetul cel gros prin tăietura bandajului, şi după aceea îşi înfăşură mîna cu grijă, ca să nu strîngă prea tare. Apoi am prins bandajul cu leucoplast, o dată în jurul încheieturii mîinii şi de două ori peste degete.

— Ei, zice Freedman, de ce pui atîta leucoplast?

— Ia pipăie-l, spune Jack. Ce zici, nu-i moale? Atunci, ce-o faci pe mîrlanul?

Freedman nu se mişcă de lîngă noi pînă ce Jack nu-şi bandajă şi cealaltă mînă, şi unul din asistenţi i-aduse mănuşile, şi eu i le îmbrăcai şi-ncepui să-i înnod şireturile.

— Ia zi, Freedman, îl întrebă Jack, ce neam mai e şi Walcott ăsta?

— Nu ştiu, zice Solly. E danez, sau ceva de felul ăsta.

— E din Boemia, interveni asistentul care adusese mănuşile.

Arbitrul îi cheamă în mijlocul ringului, şi Jack se duce într-acolo. Walcott vine zîmbind. Se apropie unul de altul, şi arbitrul le pune mîna pe umeri.

— Hello, popularitate, îi zice Jack lui Walcott.

— Ia mai las-o.

— De ce-ţi spui Walcott? îl întrebă Jack. Nu ştiai că ăsta a fost negru?

— Fiţi atenţi... începe arbitrul, şi zi-i, şi zi-i, cum se obişnuieşte în asemenea împrejurări.

La un moment dat, Walcott îl întrerupe. Îl apucă pe Jack de braţ şi zice:

— Pot să-l lovesc dacă mă ţine aşa?

— Ia-ţi laba de pe mine, spune Jack. Nu se filmează.

După aceea se-ntoarseră amîndoi la colţurile lor. I-am scos halatul lui Jack, şi el, ţinîndu-se cu mîinile de frînghii, îşi îndoi genunchii de două ori şi-şi frecă ghetele în praful de sacîz. Gongul sună, şi Jack, întorcîndu-se rapid, o porni spre centrul ringului. Walcott veni spre el, îşi atinseră mănuşile, şi, cum îşi lăsă Walcott mîinile jos, Jack îi şi repezi în obraz două stîngi. Nimeni n-a boxat vreodată mai bine ca Jack în ziua aceea. Walcott îl urmărea mereu, cu bărbia înainte şi cu capul în piept. Rezista la orice lovitură şi-şi ţinea mîinile destul de jos. Tot ce ştia era să se bage în om şi să dea. Dar de fiecare dată cînd se apropia de el, Jack îl atingea cu stînga. Parcă era un automat. Jack ridica stînga, şi-n clipa următoare pumnul lovea obrazul lui Walcott. De vreo trei-patru ori, Jack îl atinse şi cu dreapta, dar îl lovi la umăr sau mai sus, pe creştet. Walcott era din ăia care ştiu să-ncaseze. Singurul lucru de care se temea era să nu dea peste unul ca el. Oriunde dădeai, dădeai ca-ntr-un zid. Puţin îi păsa de-o stîngă în obraz.

După vreo patru runde, Jack îl umplu de sînge şi-l crestă bine pe obraz, dar de fiecare dată cînd reuşea să se-apropie de el, Walcott îl atingea atît de tare, încît lui Jack îi apărură sub coaste două pete

roşii. Cînd se apropia de el, Jack îl ţinea cu o mînă, şi cu cealaltă îi atingea cîteva *uppercut*-uri. Dar şi cînd Walcott îşi libera mîinile dădea în Jack de se auzea pînă în stradă. Un adevărat bătăuş.

Şi lucrurile merg aşa încă trei runde. Nici unul nu scoate un cuvînt. Se bat tot timpul. Între runde îl masam pe Jack şi-i făceam tot ce trebuie. Nu arăta de loc strălucit, dar pe ring aşa era el întotdeauna. Nu se mişca prea mult, şi stînga aia a lui lucra de parc-ar fi fost automată. Ca şi cum era conectată la obrazul lui Walcott, şi Jack n-avea altceva de făcut decît să vrea să-l atingă. Jack era întotdeauna calm în lupta corp la corp şi nu-şi irosea puterile. Ştia totul despre lupta corp la corp şi trăgea toate avantajele din asta. La un moment dat, cînd erau în colţul nostru, l-am văzut cum îl ţine pe Walcott, cum îşi liberează dreapta şi-i expediază un *uppercut*, care-i atinge nasul cu dosul mănuşii. Lui Walcott începu să-i curgă sîngele şiroi şi se sprijini cu nasul de umărul lui Jack, ca să-l umple şi pe el de sînge, şi Jack îşi săltă o dată umărul şi i-l repezi în nas, şi după aceea făcu acelaşi lucru cu dreapta.

Walcott era grozav de furios. Şi după cinci runde îl ura de moarte pe Jack. Jack nu era furios, adică nu era mai furios ca de obicei. Ce-i drept, obişnuia să-i facă pe cei cu care lupta să urască boxul. Din pricina asta îl şi ura atît de mult pe Richie Lewis. Nu reuşise niciodată să-l scoată din sărite, pentru că Richie ştia întotdeauna două-trei figuri noi pe care Jack nu le ştia. Jack era de neclintit pe ring

atîta vreme cît se simţea în putere. Desigur că se purta urît cu Walcott. Avea haz totuşi că Jack părea a fi un adevărat boxer clasic. Şi asta din pricină că ştia tot felul de lucruri de acest fel.

După runda a şaptea, Jack zise:

— Să ştii că nu-mi mai simt stînga.

Şi din clipa aia începu să mănînce bătaie. În primele clipe nu se observă nimic. Dar în loc să conducă el lupta, o conducea Walcott, în loc să fie la adăpost, înghiţea mereu. Nu-l mai putea ţine la distanţă cu stînga. Aparent nu se schimbase nimic, numai că loviturile lui Walcott care înainte treceau pe lîngă el, acuma îl nimereau din plin. Încasa nişte lovituri groaznice.

— Ce rundă e? întrebă Jack.

— A unsprezecea.

— Nu mai pot rezista, zice Jack. Mă lasă picioarele.

Walcott îl ciocănea de multă vreme. Şi Jack era ca un jucător de *baseball* care stopează mingea, dar simte şi şocul loviturii. Walcott începuse să-l atingă serios. Parcă era o maşină de cărat pumni. Jack nu mai încerca altceva decît să-i blocheze loviturile. Nu se vedea totuşi ce bătaie groaznică înghiţea. Între runde îi masam picioarele. Simţeam cum îi zvîcnesc muşchii sub mîini în timp ce-l masam. Era dărîmat al dracului.

— Care-i situaţia? îl întrebă el pe John, întorcîndu-şi spre el faţa umflată.

— Meciul e-al lui.

— Cred c-o să rezist eu pînă la urmă, zice Jack. N-o să reuşească ţopîrlanul ăsta să mă facă să nu rezist.

Lucrurile mergeau aşa cum îşi închipuise. Ştia că nu poate să-l învingă pe Walcott. Nu mai avea putere s-o facă. Totuşi, era liniştit. De bani era sigur, şi acuma voia s-o sfîrşească aşa, pe placul lui. Nu voia să fie făcut *knock-out*.

Gongul sună şi-l împinserăm pe ring. Jack se mişca greoi. Walcott se-ndreptă spre el. Jack îi repezi o stîngă în obraz, Walcott o încasă, se desprinse, şi pe dedesubt începu să dea în Jack. Jack încercă să-l oprească, dar era ca şi cum ai fi încercat să opreşti cu mîna un fierăstrău mecanic. Jack fentă şi încercă să-l lovească cu dreapta, dar nu reuşi. Walcott îl atinse solid cu stînga, şi Jack căzu. Căzu în mîini şi pe genunchi şi se uită la noi. Arbitrul începu să numere. Jack ne privea şi dădea din cap. La opt, John îi făcu semn. Nu se mai auzea nimic, din cauza mulţimii. Jack se ridică. Arbitrul îl ţinea pe Walcott cu braţul în timp ce număra.

Cînd Jack se ridică, Walcott se-ndreptă spre el.

— Fii atent, Jimmy, îl auzii pe Solly Freedman că-i strigă.

Walcott se apropie de Jack, privindu-l lung. Jack îl atinse cu stînga. Walcott dădu doar din cap şi-l împinse pe Jack în frînghii, îl măsură din ochi, îl atinse uşor cu stînga într-o parte a capului şi-l lovi cu dreapta cît mai tare şi cît mai jos putu el. Trebuia să-l fi lovit cel puţin cu doisprezece centimetri

sub centură. Crezui că lui Jack o să-i iasă ochii din cap. Se holbă şi-şi căscă gura.

Arbitrul îl apucă pe Walcott de braţ. Jack făcu un pas înainte. Dacă se prăbuşea, cele cincizeci de bătrîne se duceau dracului. Păşea de parcă toate măruntaiele ar fi fost gata-gata să-i iasă din burtă.

— N-a fost o lovitură joasă, zise el. A fost un accident.

Mulţimea urla atît de tare, că nu se mai auzea nimic.

— N-am nimic, zice Jack.

Erau chiar în faţa noastră. Arbitrul se uită la John şi apoi dă din cap.

— Fă-te-ncoa, liftă spurcată, îi zice Jack lui Walcott.

John se aplecă peste frînghii. Stătea cu prosopul pregătit, gata să-l arunce pe ring. Jack stătea în picioare, ceva mai departe de frînghii. Făcu un pas înainte. Vedeam cum îi curge sudoarea pe obraz, de parcă l-ar fi stors cineva, şi cum îi alunecă broboanele de-a lungul nasului.

— Vino să te baţi, îi zice Jack lui Walcott.

Arbitrul se uită la John şi-i face semn lui Walcott să se-apropie.

— Vino-ncoa, bestie, zice el.

Walcott se apropie. Nici el nu ştia ce să mai facă. Nu crezuse că Jack o să reziste. Jack îl atinse cu stînga în obraz. Urletele devin din ce în ce mai puternice. Acuma sînt în faţa noastră. Walcott îl loveşte de două ori. Obrazul lui Jack e cel mai

înspăimîntător lucru pe care l-am văzut vreodată... Ce înfăţişare are! Se străduie din răsputeri să nu se prăbuşească, şi asta i se vede pe obraz. Se gîndeşte tot timpul la asta şi-şi ţine cu mîna pîntecele zdrobit.

Şi deodată, începu să dea în Walcott. Obrazul lui era înspăimîntător. Porni să-l lovească ţinîndu-şi mîinile jos şi repezindu-se în el. Cînd Walcott îşi lăsa garda mai jos, Jack îl atingea nebuneşte la cap. Şi deodată îi repede stînga în plex, şi cu dreapta îl loveşte exact unde-l lovise şi celălalt, mult sub centură. Walcott se prăbuşeşte la pămînt şi, ţinîndu-şi pîntecele cu amîndouă mîinile, se rostogoleşte, încovrigîndu-se, pe jos.

Arbitrul pune mîna pe Jack şi-l împinge în colţul lui. John sare pe ring. Urletele şi strigătele se dezlănţuie şi mai tare. Arbitrul discută cu judecătorii, şi crainicul se urcă pe ring cu megafonul şi anunţă:

— Walcott. Prin descalificarea adversarului pentru lovitură nepermisă.

Arbitrul se-ntoarce spre John şi-i zice:

— Ce puteam face? Jack n-a vrut să accepte lovitura nepermisă, şi acuma, cînd abia se mai ţine pe picioare, îl loveşte el sub centură.

— Ar fi pierdut oricum, spune John.

Jack stă pe scaun. I-am scos mănuşile şi se ţine de burtă cu amîndouă mîinile. Stînd aşa jos şi rezemat, faţa lui nu mai arată atît de groaznic.

— Du-te şi spune-le că-ţi pare rău, îi şopteşte John. Asta face impresie bună.

Jack se ridică, şi sudoarea i se prelinge pe obraji. Îi pun halatul pe umeri, şi sub halat se ţine cu o mînă de burtă şi traversează ringul. Pe Walcott l-au ridicat de pe jos şi-l masează. În jurul lui s-au adunat mulţi oameni. Nimeni nu-i vorbeşte lui Jack. Se apleacă peste Walcott.

— Îmi pare rău, zice Jack. N-am vrut să te lovesc sub centură.

Walcott nu-i răspunde nimic. E teribil de dărîmat.

— Ei, şi-acuma eşti campion, îi spune Jack. Sper că asta o să te bucure al dracului de mult.

— Lasă-l în pace, zice Solly Freedman.

— Hello, Solly, spune Jack. Îmi pare rău că i-am dat băiatului tău o lovitură sub centură.

Freedman tace şi se uită la el.

Jack se-ndreaptă spre colţul lui, cu mersul acela ciudat şi sacadat. L-am scos printre corzi, pe lîngă masa presei, şi l-am dus jos, printre rîndurile de bănci. O mulţime de oameni încercau să-l bată pe umăr pe Jack cînd trecurăm printre ei. Jack, cu halatul pe umeri, trece printre oameni şi se-ndreaptă spre vestiar. Walcott repurtase o victorie care era pe gustul publicului. Aşa se paria la Garden şi aşa se cîştigau banii.

O dată ajunşi în vestiar, Jack se-ntinse pe canapea şi-şi închise ochii.

— Să mergem la hotel şi să chemăm doctorul, zice John.

— Zob m-a făcut pe dinăuntru, zice Jack.

— Îmi pare al dracului de rău, spune John.

— Lasă, nu-i nimic, zice Jack.

Şi zace pe canapea, cu ochii închişi.

— E clar că au vrut să te tragă pe sfoară, spuse John.

— Prietenii tăi, Morgan şi Steinfelt, zise Jack. Grozavi prieteni mai ai.

Zace acolo, cu ochii deschişi. Pe faţă are aceeaşi expresie înspăimîntătoare de om stors de puteri.

— Curios ce repede poţi gîndi cînd e vorba de atîţia bani, zice Jack.

— Eşti cineva, mă băiete, spune John.

— Aş, zice Jack. A fost un fleac.

DUPĂ MARE

— Bine, spuse bărbatul. Şi atunci ?

— Nu, spuse fata, nu pot.

— Vrei să spui că nu mai ai poftă.

— Nu pot, zise fata. Asta-i tot ce vreau să spun.

— Vrei să spui că nu mai ai poftă.

— Bine, zise fata. Fie cum vrei tu.

— Nu-i de loc cum vreau eu. Ce-aş mai dori să fie cum vreau eu.

— Multă vreme a fost cum ai vrut tu.

Era devreme, şi în afară de ei doi, aşezaţi la o masă într-un colţ, în cafenea nu se mai afla decît barmanul. Vara era pe sfîrşite şi amîndoi erau bronzaţi, aşa că păreau a nu avea ce căuta la Paris. Fata purta un *tailleur* de *tweed*, şi obrazul ei avea o culoare brună-aurie, catifelată. Părul blond, tăiat scurt, îi scotea şi mai bine în relief frumuseţea frunţii. Bărbatul o privea.

— O s-o omor, zise el.

— Te rog, zise fata.

Avea mîini foarte delicate, şi bărbatul se uita la ele. Erau subţiri, bronzate şi foarte frumoase.

— Da. Pe Dumnezeul meu c-o omor.

— Asta n-o să te facă mai fericit.

— Nu se putea să ţi se-ntîmple altceva ? Nu puteai să intri într-o altă încurcătură ?

— După cît se pare, nu, zise fata. Şi ce-ai de gînd să faci acuma ?

— Ţi-am zis.

— Nu, vorbesc serios.

— Nu ştiu, zise bărbatul. Fata se uită la el şi-i întinse mîna. Bietul meu Phil, spuse ea.

Phil se uită la mîinile ei, dar nu le atinse.

— Nu, mulţumesc, zise el.

— Nu te mîngîie cu nimic dacă-ţi spun că-mi pare rău ?

— Nu.

— Sau să-ţi explic despre ce e vorba ?

— Mai bine să n-aud aşa ceva.

— Te iubesc foarte mult.

— Da, asta o şi dovedeşte.

— Îmi pare rău, zise ea, că nu-nţelegi.

— Înţeleg. Asta-i nenorocirea. Înţeleg.

— Ştiu că-nţelegi, zise ea. Şi, fireşte, e şi mai rău.

— Desigur, zise el privind-o. O să-nţeleg asta într-una. Zi şi noapte. Mai ales noaptea o să-nţeleg. În privinţa asta să n-ai nici o grijă.

— Îmi pare rău.

— Dac-ar fi vorba de-un bărbat...

— Te rog, nici nu poate fi vorba de-un bărbat. Ştii bine că nu e aşa. N-ai încredere în mine ?

— Ai haz, zise el. Să am încredere în tine. Asta chiar are haz.

— Îmi pare rău. E tot ce-ţi pot spune, zise ea. Dar cînd amîndoi ştim despre ce e vorba, ce rost are să ne prefacem că nu ştim ?

— N-are, fireşte.

— Dacă ai nevoie de mine, mă-ntorc la tine.

— Nu, n-am nevoie.

Cîteva clipe tăcură amîndoi.

— Nu-i aşa că nu crezi că te mai iubesc ? întrebă fata.

— Să terminăm cu prostiile, zise bărbatul.

— Şi chiar nu crezi că te iubesc ?

— Atunci, de ce nu mi-o dovedeşti ?

— Înainte nu erai aşa. Niciodată nu mi-ai cerut să-ţi dovedesc ceva. Asta nu se face.

— Tare mai eşti ciudată.

— Tu însă nu. Eşti un bărbat admirabil şi mi se frînge inima că trebuie să plec şi să te las...

— Fireşte că trebuie.

— Da, spuse ea. Trebuie, şi tu ştii bine că aşa e.

Bărbatul tăcu, şi fata se uită la el şi-i întinse din nou mîna. Barmanul stătea la celălalt capăt al barului. Faţa-i era albă, şi vesta la fel. Îi cunoştea pe amîndoi şi-şi zicea că sînt o pereche de tineri tare drăguţi. Văzuse multe perechi de tineri drăguţi despărţindu-se şi alte perechi formîndu-se, care nu mai erau tot

atît de drăguţe. Dar nu la asta se gîndea, ci la curse. Într-o jumătate de oră o să poată trimite pe cineva peste drum, să afle dacă a ieşit calul pe care pariase.

— N-ai vrea să fii bun cu mine şi să mă laşi totuşi să plec ? întrebă fata.

— Dar tu ce crezi că am de gînd să fac ?

Doi oameni intrară în local şi se duseră la bar.

— Ce doriţi ? îi întrebă barmanul.

— Chiar nu mă poţi ierta de loc ? Cînd ştii despre ce e vorba ? întrebă fata.

— Nu.

— Nu crezi că tot ce a fost între noi ar trebui să ne facă să ne înţelegem mai bine ?

— „Viciul este un monstru cu o înfăţişare atît de groaznică, zise tînărul, cu glasul amar, încît pentru a fi... nu ştiu ce, trebuie doar să-l vezi. Şi apoi... mai nu ştiu ce încă... şi după aceea... îl cuprindem." Nu-şi mai amintea exact cuvintele. Nu mai ţin minte cum era citatul.

— Să nu-i spunem viciu, spuse fata. Asta nu-i prea frumos din partea ta.

— Atunci, perversiune.

— Arăţi foarte bine, James, îi spuse unul dintre clienţi barmanului.

— Şi dumneavoastră arătaţi foarte bine.

— Dragul meu James, zise celălalt client, te-ai îngrăşat.

— E groaznic, spuse barmanul, ce mă-ngraş.

— James, nu uita să pui şi coniac, zise primul client.

— Nu, domnule, n-aveţi nici o grijă.

Cei doi clienţi care stăteau la bar se uitară la cei doi tineri şi apoi din nou la barman. Era mai bine să te uiţi la barman.

— Aş prefera să nu foloseşti cuvinte de felul acesta, zise fata. Nu-i nevoie să foloseşti un asemenea cuvînt.

— Şi cum ai vrea să-i spun ?

— Nu-i nevoie să-i spui în nici un fel. Nu-i nevoie să-i dai nici un nume.

— Dar ăsta-i numele cel mai potrivit.

— Nu, zise ea. Sîntem făcuţi din tot felul de lucruri. Şi tu ştiai asta. Şi ai folosit această ştiinţă de-ajuns de bine.

— Nu-i nevoie s-o mai spui încă o dată.

— Ba da, pentru că asta îţi dă şi explicaţia de care ai nevoie.

— Bine, zise el. Bine.

— Vrei să spui rău. Ştiu. Da, nu-i bine. Dar am să mă-ntorc. Ţi-am spus c-am să mă-ntorc. Am să mă-ntorc imediat după asta.

— Nu, n-ai să te-ntorci.

— Mă voi întoarce.

— Nu, n-ai să te-ntorci. Nu la mine.

— Ai să vezi.

— Da, spuse el. Asta-i nenorocirea. Că pînă la urmă o să te-ntorci.

— Fără-ndoială c-am să mă-ntorc.

— Atunci, pleacă.

— Chiar să plec ?

Nu-l putea crede, dar glasul ei era fericit.

— Pleacă.

Glasul îi sună ciudat în urechi. O privea, îi privea linia buzelor, pomeţii arcuiţi, ochii şi părul care-i pornea de pe marginea frunţii, lobul urechii şi gîtul.

— Nu, nu-i adevărat. O, eşti tare dulce. Eşti prea bun cu mine.

— Şi cînd ai să te-ntorci, să-mi povesteşti totul.

Glasul îi suna ciudat. Nu şi-l recunoştea. Fata se uită repede la el. Avea un aer hotărît.

— Chiar vrei să plec ? întrebă ea cu glasul grav.

— Da, îi răspunse el cu aceeaşi gravitate. Imediat.

Glasul îi era schimbat, şi gura i se uscase. Acuma.

Fata se ridică şi plecă cu paşi repezi, fără să se mai uite înapoi. Bărbatul o privea. Nu mai arăta la fel ca înainte de a-i fi spus să plece. Se ridică de la masă, luă cele două suporturi şi se duse cu ele la bar.

— Sînt un alt om, James, zise el barmanului. Uită-te la mine, şi-ai să vezi că sînt cu totul altul.

— Da ? făcu James.

— Viciul, zise tînărul bronzat, e un lucru ciudat, James.

Se uită pe uşă afară. O văzu trecînd strada. Şi uitîndu-se în geamul vitrinei văzu că într-adevăr arăta cu totul altfel ca înainte. Cei doi clienţi care stăteau la bar se dădură mai încolo, pentru a-i face loc.

— Asta aşa e, domnule, zise James.

Cei doi clienţi se dădură ceva mai încolo, ca să poată sta în voie. Tînărul se văzu în oglinda din spatele barului.

— Ţi-am zis eu, James, că sînt un alt om, spuse el.

Şi uitîndu-se în oglindă văzu că într-adevăr aşa şi era.

— Arătaţi foarte bine, domnule, îi spuse James. Aţi avut, desigur, o vară foarte plăcută.

UN LOC CURAT ŞI BINE LUMINAT

Era tîrziu, şi în afară de bătrînul care şedea în umbra copacului luminat de becurile electrice, în cafenea nu mai era nimeni. În timpul zilei strada era plină de praf, dar la căderea nopţii roua înghiţea praful, şi bătrînului îi plăcea să stea pînă tîrziu, fiindcă era surd, şi noaptea, cînd se potoleau toate zgomotele, simţea că e altfel ca ziua.

Cei doi chelneri din cafenea ştiau că bătrînul e cam făcut şi, deşi era un client bun, ştiau că atunci cînd se-mbată rău pleacă fără să plătească, aşa că se uitau mereu la el.

— Săptămîna trecută a încercat să se sinucidă, spuse un chelner.

— De ce ?

— De disperare.

— De ce era disperat ?

— Aşa, fără nici un motiv.

— De unde ştii că n-avea nici un motiv ?

— E plin de bani.

Şedeau amîndoi, aproape de uşă, la o masă aşezată lîngă perete şi se uitau pe terasa cu mese goale, unde nu mai era nimeni în afară de bătrîn, care şedea în umbra copacului ale cărui frunze se mişcau uşor în vînt. O fată şi un soldat trecură pe stradă. Lumina felinarului sclipi pe cifra de alamă de pe gulerul soldatului. Fata era cu capul gol şi mergea grăbită lîngă el.

— O să-l agaţe patrula.

— Ce contează, dacă o să capete ce vrea ?

— Ar trebui s-o şteargă de pe stradă. O să-l prindă patrula. Acum cinci minute au trecut pe-aici.

Bătrînul, care şedea în umbră, bătu cu paharul în farfurioară. Chelnerul mai tînăr se duse la el.

— Ce doriţi ?

Bătrînul se uită la el.

— Încă un coniac.

— O să vă-mbătaţi, spuse chelnerul.

Bătrînul îl privi lung. Chelnerul plecă.

— O să stea toată noaptea, îi spuse el colegului său. Mi-e somn. N-ajung niciodată să mă culc înainte de ora trei. De ce n-o fi murit săptămîna trecută ?

Chelnerul luă de pe tejgheaua dinăuntru sticla de coniac şi o farfurioară şi se duse afară, la masa bătrînului. Puse farfurioara jos şi-i umplu paharul.

— Mai bine-ai fi murit săptămîna trecută, îi spuse el surdului. Bătrînul îi făcu semn cu degetul.

— Încă puţin, zise el.

Chelnerul turnă pînă ce coniacul începu să se verse peste marginea paharului, prelingîndu-se în farfurioara de deasupra teancului de farfurioare.

— Mulţumesc, spuse bătrînul.

Chelnerul luă sticla şi o duse înăuntru. Apoi se aşeză la masă, lîngă colegul său.

— Acum e beat de-a binelea, zise el.

— Se-mbată în fiecare seară.

— De ce-a vrut să se omoare ?

— De unde să ştiu ?

— Ce-a făcut ?

— S-a spînzurat cu o frînghie.

— Şi cine i-a tăiat frînghia ?

— Nepoată-sa.

— De ce-au făcut-o ?

— De teamă pentru sufletul lui.

— Are mulţi bani ?

— Mulţi de tot.

— O fi avînd vreo optzeci de ani.

— Eu aş zice că-i trecut de optzeci.

— Tare aş vrea să plece. Nu ajung niciodată să mă culc înainte de ora trei. Asta-i oră de culcare ?

— Stă fiindcă-i place să stea.

— El e singur. Dar eu nu. Am o nevastă, care m-aşteaptă în pat.

— Odată a avut şi el o nevastă.

— Acuma la ce i-ar mai folosi ?

— Nu se ştie. Poate că s-ar simţi mai bine dac-ar avea o nevastă.

— Păi are nepoată-sa grijă de el.

— Ştiu. Spuneai că i-a tăiat frînghia.

— N-aş vrea să ajung atît de bătrîn. Bătrînii sînt nişte fiinţe dezgustătoare.

— Nu întotdeauna. Bătrînul ăsta e un om curat. Bea fără să verse o picătură din pahar. Chiar acuma, cînd e beat. Ia uită-te la el.

— Nu vreau să mă uit la el. Aş vrea să plece odată. Nu-i pasă de loc de oamenii care muncesc.

Bătrînul îşi ridică privirea, se uită spre piaţă şi apoi spre chelneri.

— Încă un coniac, zise el arătînd cu degetul spre pahar.

Chelnerul care se grăbea veni la masă.

— Gata, spuse el, vorbind cu sintaxa aceea sumară pe care o folosesc proştii cînd se adresează unor oameni beţi sau unor străini. Acuma nu mai. Acuma închis.

— Încă unul, repetă bătrînul.

— Nu. Gata.

Chelnerul şterse marginea mesei cu şervetul şi clătină din cap.

Bătrînul se ridică, numără încetişor farfurioarele, scoase din buzunar un portmoneu de piele, plăti şi-i dădu chelnerului un bacşiş de o jumătate de *peseta* [1].

Chelnerul se uită după el cum se-ndepărta, un om foarte bătrîn care mergea cam nesigur, dar cu un aer foarte demn.

[1] Unitate monetară spaniolă, în circulaţie din anul 1868

— De ce nu l-ai lăsat să mai stea să bea ? îl întrebă chelnerul care nu se grăbea. Trăgeau obloanele. Nu-i nici două şi jumătate.

— Vreau să mă duc acasă să mă culc.

— Şi ce mai conta o oră ?

— Pentru mine, mai mult decît pentru el.

— O oră e o oră.

— Vorbeşti şi tu ca un bătrîn. N-are decît să-şi cumpere o sticlă şi s-o bea acasă.

— Nu-i acelaşi lucru.

— Nu-i, aşa e, fu de acord chelnerul cu nevastă. Nu voia să fie nedrept. Se grăbea numai.

— Dar ţie ? Ţie nu ţi-e teamă să te duci acasă înainte de ora obişnuită ?

— Vrei să mă insulţi, sau ce te-a apucat ?

— Nu, *hombre* [1], glumeam şi eu aşa.

— Nu mi-e teamă, spuse chelnerul care se grăbea, ridicîndu-se după ce trăsese oblonul de fier. Am încredere. Am toată încrederea în ea.

— Eşti tînăr, plin de încredere şi ai şi-o slujbă, zise chelnerul mai în vîrstă. Ai tot ce-ţi trebuie.

— Şi ţie ce-ţi lipseşte ?

— Totul, în afară de slujbă.

— Ai tot ce am şi eu.

— Nu. Eu n-am ştiut niciodată ce-i aia încredere, şi nu sînt tînăr.

— Termină cu prostiile astea şi hai să-nchidem odată.

[1] Omule (sp.).

— Eu fac parte dintre oamenii aceia cărora le place să stea tîrziu la cafenea, spuse chelnerul mai în vîrstă. Cei care nu vor să se ducă la culcare. Cei care au nevoie noaptea de lumină.

— Eu vreau să mă duc acasă să mă culc.

— Sîntem doi oameni diferiţi, spuse chelnerul mai în vîrstă. Se îmbrăcase să plece. Nu-i numai o chestie de tinereţe şi de încredere, deşi şi lucrurile astea sînt foarte frumoase. De fiecare dată nu-mi vine să închid gîndindu-mă că poate are vreun om nevoie de cafeneaua asta.

— Dar, *hombre*, există *bodegas*[1] deschise toată noaptea.

— Nu mă-nţelegi. Cafeneaua asta e curată şi plăcută. E bine luminată. Lumina de aici e foarte bună, şi acum mai e şi umbra frunzelor.

— Noapte bună, zise chelnerul mai tînăr.

— Noapte bună, îi răspunse celălalt. Închizînd lumina, continuă conversaţia de unul singur. Desigur că lumina are importanţă, dar trebuie ca şi localul să fie curat şi plăcut. Nu e nevoie şi de muzică. Asta-i clar, de muzică nu e nevoie. Nu poţi să stai aşa, în picioare, la bar şi să mai fii şi demn, deşi la ora asta găseşti numai chestii din astea. De ce-i era teamă ? Nu era vorba nici de teamă, nici de spaimă. Era un nimic pe care-l cunoştea prea bine. Căci totul era nimic, şi omul era tot nimic. Doar asta era, şi tot ce-i trebuia era lumină şi o oarecare curăţenie şi ordine. Unii trăiau în acest nimic şi nu-şi dădeau seama, dar el ştie că totul e *nada y pues nada y nada y pues nada*[1]. Nada noastră carele eşti în nada, nada numele tău, nada împărăţia ta, nada voia ta, precum în nada, aşa şi pre nada. Dă-ne nouă astăzi nada noastră cea de toate zilele şi ne nada nouă greşalele noastre, precum şi noi nada greşiţilor noştri, şi nu ne nada pe noi în nada, ci ne izbăveşte de nada, *pues nada*. Slavă ţie, nimic plin de nimic, nimicul fie cu tine. Zîmbi şi se aşeză în faţa unui bar, pe care trona un espresso lucitor.

— Ce doriţi ? întrebă barmanul.

— Nada.

— *Otro loco mas*[2], zise barmanul, şi plecă.

— O cafea mică, ceru chelnerul.

Barmanul îi turnă cafeaua.

— Lumina e foarte puternică şi plăcută, dar barul nu-i lustruit, spuse chelnerul.

Barmanul se uită la el, dar nu-i zise nimic. Era prea tîrziu ca să mai facă conversaţie.

— Doriţi încă o *copita*[3], întrebă barmanul.

— Nu, mulţumesc, răspunse chelnerul şi ieşi.

Nu-i plăceau barurile şi *bodegas*. O cafenea curată, bine luminată era cu totul altceva. Şi acuma, fără să se

[1] Localuri (sp.).

[1] Nimic şi după aceea nimic şi nimic şi după aceea nimic (sp.).

[2] Încă un nebun (sp.).

[3] Ceşcuţă (sp.).

mai gîndească la asta, avea să se ducă acasă, în camera lui. Avea să stea întins în pat, şi în cele din urmă, spre ziuă, avea să adoarmă. Mai la urma urmei, îşi zise el, probabil că numai insomnia e de vină. Mulţi oameni trebuie să sufere de insomnie.

MAMA UNEI „FETIŢE"

Cînd îi murise tatăl, era un puşti, şi managerul lui îl înmormîntă o dată pentru totdeauna. Adică îi cumpără un loc de veci la cimitir. Cînd îi muri însă mama, managerul se gîndi c-ar putea să vină o vreme cînd n-aveau să mai fie atît de legaţi unul de altul. Trăiau împreună, el fiind, fireşte, „fetiţa", n-aţi bănuit lucrul ăsta, desigur, el era „fetiţa". Aşa că îi luă un loc numai pentru cinci ani.

Ei, şi cînd se-ntoarse în Mexic, după călătoria făcută în Spania, primi o înştiinţare. Spuneau că e prima dată cînd i se aduce la cunoştinţă că au trecut cei cinci ani şi-l întrebau dacă nu vrea să facă formele necesare pentru a prelungi durata concesiunii. Locul de veci costa numai douăzeci de dolari. Pe vremea aceea, ţineam eu casa, şi i-am zis: „Lasă-mă, Paco, să mă ocup eu de treaba asta". Dar el mi-a spus că nu, o să aibă el grijă. O

să aranjeze el totul. Era vorba de maică-sa şi voia să facă el ce trebuia.

Şi iată că după o săptămînă soseşte a doua înştiinţare. I-o citesc şi-i zic că-mi închipuisem c-a aranjat treaba asta.

Nu, îmi zise el, nu aranjase nimic.

— Lasă-mă să mă ocup eu de chestia asta, i-am zis. Banii sînt aici, în casă.

Nu, zise el. Să nu-i spună nimeni ce are de făcut. Cînd o să aibă timp, o să aranjeze el totul.

— Ce rost are să cheltuieşti bani atunci cînd nu trebuie ?

— Bine, i-am zis, vezi însă să nu uiţi.

Pe vremea aceea avea un angajament pentru şase meciuri, luînd pentru fiecare meci cîte patru mii de *pesos*[1], în afară de ce-i revenea din încasări. Numai în capitală cîştigase mai mult de cincisprezece mii de dolari. Era însă tare zgîrcit, ce să-i faci.

A treia înştiinţare veni după o săptămînă, şi i-o citii. În caz că nu plătea suma necesară pînă în sîmbăta următoare, mormîntul mamei sale urma să fie deschis, şi rămăşiţele ei pămînteşti aveau să fie aruncate în groapa comună. Îmi spuse că după amiază, cînd se duce în oraş, pune el la punct chestia asta.

— De ce nu vrei să mă laşi să mă ocup eu de treaba asta ? l-am întrebat.

[1] Dolari mexicani.

— Nu-ţi băga nasul unde nu-ţi fierbe oala, zise el. Asta-i treaba mea, şi o să fac eu tot ce e nevoie.

— Bine. Dacă lucrurile stau aşa, vezi-ţi singur de treburile tale.

Scoase banii din casă, deşi pe atunci avea întotdeauna la el cel puţin o sută de *pesos*, şi-mi spuse că va aranja el totul. Plecă în oraş cu banii, aşa că mi-am închipuit, cum era şi firesc, că a făcut ce trebuia să facă.

O săptămînă mai tîrziu, soseşte o scrisoare, în care se spune că n-au primit nici un răspuns la înştiinţarea finală, aşa că resturile pămînteşti ale mamei sale au fost aruncate în groapa comună.

— Isuse Cristoase, i-am spus, mi-ai spus că o să plăteşti suma necesară şi ai luat şi banii din casă ca să plăteşti, şi acuma uite ce s-a întîmplat cu maică-ta ! Dumnezeule, i-a gîndeşte-te puţin ! Maică-ta în groapa comună. De ce nu m-ai lăsat să mă ocup eu de treaba asta ? Le-aş fi trimis banii imediat după prima înştiinţare.

— Nu-i treaba ta. E vorba de mama *mea*.

— Nu-i treaba *mea*, de acord, dar era treaba *ta*. Ce sînge o fi avînd în vine un om care acceptă să i se întîmple aşa ceva mamei sale ? Nici nu meriţi să fi avut mamă.

— E mama mea, zise el. Acuma, mi-e cu mult mai dragă ca înainte. Nu mai trebuie să mi-o închipui îngropată undeva într-un loc anume şi să fiu trist din pricina asta. Acum e lîngă mine, în

aer, oriunde aş fi, ca păsările şi ca florile. Acum va fi întotdeauna cu mine.

— Isuse Cristoase, ce sînge ţi-o mai fi curgînd prin vine, zău nu ştiu. Nici nu vreau să te mai aud vorbind.

— Oriunde-aş fi, e cu mine, zise el. De-acuma n-o să mai fiu trist niciodată.

Pe vremea aceea cheltuia o mulţime de bani cu femeile, încercînd să treacă drept bărbat şi să prostească oamenii, dar cei care ştiau ce-i cu el nu se lăsau înşelaţi. Îmi datora peste şase sute de *pesos* şi nu mi-i dădea înapoi.

— De ce-i vrei acuma ? mă-ntreba el. N-ai încredere în mine ? Sîntem, sau nu prieteni ?

— Nu-i vorba dacă sîntem prieteni sau dacă am încredere în tine. E vorba că am făcut pentru tine, cît ai fost plecat, tot felul de cheltuieli din banii mei, şi acuma am nevoie de banii ăştia şi ai de unde să mi-i dai înapoi.

— Nu-i am.

— Îi ai, i-am zis, sînt acuma în casă şi ai de unde să mi-i dai.

— Am nevoie de banii ăia pentru altceva, spuse el. Tu n-ai de unde ştii de cîţi bani am eu nevoie.

— Cît timp ai fost în Spania, eu am stat aici şi mi-ai zis să plătesc tot ce va fi de plătit în legătură cu casa, şi nu mi-ai trimis nici un ban, şi am făcut tot felul de plăţi, care se urcă la peste şase sute de *pesos*, din banii mei, şi acuma am nevoie de ei, şi tu ai de unde să mi-i dai înapoi.

— O să ţi-i dau în curînd. Pentru moment însă, am mare nevoie de ei.

— În ce scop ?

— Mă priveşte.

— Atunci, de ce nu-mi dai un acont ?

— Nu pot. Am mare nevoie de banii ăştia. Dar o să-ţi dau banii înapoi.

În Spania nu susţinuse decît două meciuri, nu-l prea înghiţiseră acolo, se lămuriseră repede ce-i cu el, şi-şi făcuse şapte costume pentru ring, aşa era el, dar le împachetase atît de prost, încît la întoarcere patru din ele se stricaseră, din cauza apei de mare, şi nu le mai putea purta.

— Dumnezeule, i-am zis. Te duci în Spania, stai acolo un sezon întreg şi nu te baţi decît de două ori. Cheltuieşti pe haine toţi banii pe care i-ai luat, ca după aceea apa de mare să ţi le strice într-un asemenea hal încît să nu le mai poţi purta. Şi după un sezon ca ăsta mai şi spui că treburile tale te privesc numai pe tine. De ce nu-mi dai banii pe care mi-i datorezi, ca să plec odată ?

— Vreau să rămîi cu mine, zise el, şi o să-ţi dau banii înapoi. Acuma, însă, am nevoie de ei.

— Şi atît de mare ţi-e nevoia de bani, încît nici n-ai putut plăti pentru maică-ta locul de veci la cimitir. Nu-i aşa ?

— Sînt fericit că s-a întîmplat aşa cu mama, zise el. Tu nu mă poţi înţelege.

— Slavă Domnului, i-am zis. Dacă nu-mi dai banii pe care mi-i datorezi, îi iau singur din casă.

— Casa am s-o ţin eu, zise el.

— Nu, n-ai s-o ţii.

Şi în după-amiaza aceleiaşi zile veni la mine cu un derbedeu, un calic, consătean de-al lui, şi-mi spuse:

— Iată un *paesano*[1] care are nevoie de bani ca să se ducă acasă, fiindcă maică-sa e grav bolnavă.

Individul era un derbedeu prăpădit, din acelaşi loc cu el, înţelegeţi, un necunoscut pe care nu-l mai văzuse niciodată pînă atunci, dar voia să o facă în faţa lui pe marele matador, care e generos cu un consătean.

— Dă-i cincizeci de *pesos* din casă, îmi zise el.

— Abia mi-ai spus că n-ai bani ca să-mi plăteşti datoria. Şi acuma vrei să-i dai derbedeului ăstuia cincizeci de *pesos?*

— Mi-e consătean şi e la mare ananghie.

— Tîrfo, i-am zis, şi i-am dat cheile casei. Ia-i singur. Plec în oraş.

— Ce te-nfurii? mi-a spus. O să-ţi dau banii înapoi.

Am scos maşina ca să mă duc în oraş. Era maşina lui, dar Paco ştia că mă pricep s-o conduc mai bine ca el. Tot ce făcea el făceam şi eu, dar mai bine. Şi el ştia asta. Nu ştia nici măcar să scrie şi să citească. Mă duceam la cineva să văd cum aş putea să-l fac să-mi plătească datoria. Ieşi din casă şi-mi spuse:

[1] Ţăran (it.).

— Vin cu tine şi o să-ţi dau şi banii. Sîntem doar prieteni buni. De ce să ne certăm?

Am plecat spre oraş. Eu conduceam. Cînd să intrăm în oraş, scoase din buzunar douăzeci de *pesos* şi mi-i întinse.

— Uite banii, zise el.

— Tîrfă fără mamă, l-am repezit eu, şi i-am spus ce să facă cu banii ăia. Îi dai derbedeului ăluia cincizeci de *pesos*, şi după aceea îmi oferi mie douăzeci, cînd îmi datorezi şase sute. Nu iau nici un ban de la tine. Ştii tu ce să faci cu banii ăştia.

Am coborît din maşină, fără un *peso* în buzunar, şi nu ştiam nici măcar unde aveam să dorm în noaptea aceea. Mai tîrziu m-am dus cu un prieten şi mi-am luat lucrurile de la el. N-am mai vorbit cu el pînă în anul acesta. Într-o seară, ducîndu-mă la cinematograful Callao de pe Gran Via din Madrid, l-am întîlnit plimbîndu-se cu trei prieteni. Mi-a întins mîna.

— Hello, bătrîne, ce mai faci? Oamenii spun că mă vorbeşti de rău. Că spui tot felul de poveşti pe socoteala mea.

— Nu spun altceva decît că n-ai avut niciodată mamă. Ăsta-i lucrul cel mai grav pe care-l poţi spune cuiva în Spania cînd vrei să-l insulţi.

— Asta-i adevărat, zise el. Biata maică-mea a murit cînd eu eram atît de mic, încît mi se pare că n-am avut mamă niciodată. E un lucru tare trist.

Aşa-s „fetiţele". N-ai cum să le jigneşti. Nimic, dar absolut nimic nu le poate jigni. Cheltuiesc o mulţime de bani pentru ei sau din orgoliu, dar de plătit nu plătesc niciodată. Încearcă să-l faci pe vreunul să-ţi plătească. I-am spus de la obraz, acolo pe Gran Via, în faţa celor trei prieteni ai lui, tot ce gîndeam despre el, şi acuma, cînd îl întîlnesc, îmi vorbeşte de parc-am fi prieteni. Oare ce fel de sînge o fi curgînd prin vinele unui om ca ăsta ?

O AŞTEPTARE DE-O ZI

Intrase în cameră ca să închidă fereastra în timp ce mai stăteam în pat şi băgai de seamă că-i e rău. Tremura, faţa-i era palidă, şi mergea anevoie, ca şi cum i-ar fi venit greu să se mişte.

— Ce-i cu tine, *Schatz* [1] ?

— Mă doare capul.

— Atunci, du-te mai bine şi culcă-te la loc.

— Nu mă culc. N-am nimic.

— Du-te şi culcă-te. După ce mă-mbrac, vin să văd ce ai.

Cînd am coborît însă, era îmbrăcat şi şedea lîngă cămin, avînd aerul unui foarte bolnav şi nefericit băiat de nouă ani. I-am pus mîna pe frunte şi mi-am dat seama că are febră.

— Du-te sus şi culcă-te, i-am zis, nu ţi-e bine.

[1] Comoară (germ.).

— Ba da, mi-e bine.

Cînd veni, doctorul îi luă temperatura.

— Cît are ?

— O sută doi. [1]

Jos, doctorul ne lăsă trei feluri de pilule de culori diferite şi ne spuse cum şi cînd să le ia. Unele erau pentru scăderea temperaturii, altele pentru purgaţie, şi celelalte pentru combaterea acidităţii. „Microbii gripei, ne explică el, nu pot trăi decît într-un mediu acid." Părea să ştie totul despre gripă şi ne spuse că în cazul în care febra nu va trece de o sută patru grade, n-avem de ce să fim îngrijoraţi. E vorba de o epidemie de gripă într-o formă uşoară şi nu există nici un pericol, cu condiţia de a se evita pneumonia.

Întorcîndu-mă în camera băiatului, i-am notat temperatura pe o foaie de hîrtie şi mi-am însemnat orele la care trebuia să-i dăm pilulele acelea.

— Vrei să-ţi citesc ceva ?

— Da. Dacă vrei, zise băiatul. Faţa îi era albă ca varul, şi sub ochi avea pete întunecate. Stătea în pat, nemişcat, şi părea a fi cu totul indiferent la tot ce se întîmplă în jurul lui.

Începui să-i citesc din *Cartea piraţilor* a lui Howard Pyle, dar îmi dădui seama că nu mă urmăreşte de loc.

— Cum te simţi, *Schatz* ? l-am întrebat.

— Pînă acuma, la fel, zise el.

[1] Este vorba de gradaţia termometrului Fahrenheit. Conform acestei gradaţii, 102° corespunde cu 38,8° Celsius.

Mă aşezai pe marginea patului şi continuai să citesc, aşteptînd să se facă ora la care trebuia să-i dau încă o pilulă. Ar fi fost normal să adoarmă, dar cînd m-am uitat la el privea ţintă înainte, cu un aer foarte ciudat.

— De ce nu-ncerci să dormi ? Cînd o să trebuie să iei doctoria, o să te scol.

— Prefer să rămîn treaz.

După cîtva timp îmi spuse :

— Papa, dacă te necăjeşte, nu trebuie să stai cu mine.

— Nu mă necăjeşte de loc.

— Nu, vreau să spun că nu trebuie să stai dacă o să te necăjească după aceea.

Mi-am zis că aiurează un pic, şi la unsprezece, după ce i-am dat pilulele prescrise, am plecat pentru cîtva timp de-acasă.

Era o zi luminoasă şi rece, pămîntul fusese acoperit cu o zăpadă topită care din cauza frigului îngheţase, şi copacii golaşi, tufişurile, maldărele de vreascuri, iarba şi pămîntul fuseseră poleite cu gheaţă. Luai cu mine setterul irlandez, ca să ne plimbăm puţin pe şosea şi pe malul pîrîului îngheţat, dar era greu să stai în picioare sau să mergi pe suprafaţa aceea lucioasă ca sticla, şi cîinele cel roşcat aluneca mereu, iar eu căzui rău de vreo două ori, şi o dată puşca îmi zbură de pe umăr şi alunecă departe pe gheaţă.

Sub un mal înalt de lut, acoperit cu tufişuri, gonirăm un stol de prepelişe, şi cînd îşi luară zborul

şi dispărură pe după creasta malului, omorîi vreo două. Cîteva prepelişte se cocoţară pe crengile copacilor, dar celelalte se împrăştiară printre maldărele de vreascuri şi trebuia să sari de cîteva ori pe moviliţele acoperite cu gheaţă ca să le faci să zboare de-acolo. Ivindu-se în timp ce abia îţi ţineai echilibrul pe vreascurile acelea elastice şi acoperite de polei, le nimereai cu greu, aşa că împuşcai două şi pierdui cinci şi o pornii înapoi, bucuros că am găsit un stol atît de aproape de casă şi fericit că mai rămăseseră atît de multe pentru altă dată.

Acasă mi se spuse că băiatul nu dăduse voie nimănui să intre în camera lui.

— N-ai voie să intri, îmi zise el. Nu trebuie să iei ce am eu.

M-am apropiat de pat şi-am văzut că stă în aceeaşi poziţie în care-l lăsasem, alb la faţă, dar cu pomeţii îmbujoraţi de febră, privind ţintă înainte, ca şi pînă atunci.

I-am luat temperatura.

— Cît am ?

— Aproape o sută.

Avea o sută doi şi patru linii.

— Înainte am avut o sută doi, îmi zise el.

— Cine a zis asta ?

— Doctorul.

— Cu temperatura stai bine, i-am spus. N-ai de ce să fii îngrijorat.

— Nu sînt îngrijorat, îmi zise, dar nu pot să nu mă gîndesc într-una la asta.

— Nu te mai gîndi. Nu mai pune totul la inimă.

— Aşa şi fac, zise el uitîndu-se drept înainte.

Era limpede că se petrecea ceva cu el care-l făcea să fie atît de încordat.

— Ia pilula asta cu puţină apă.

— Crezi că foloseşte la ceva ?

— Desigur.

M-am aşezat, am deschis cartea despre *Piraţi* şi-am început să-i citesc, dar mi-am dat seama că nu mă urmăreşte, aşa că m-am oprit.

— Şi la ce oră crezi c-o să mor ? mă-ntrebă el.

— Ce ?

— Cît timp o să mai treacă pînă o să mor ?

— N-ai să mori, dar ce te-a apucat ?

— Ba da, o să mor. L-am auzit eu cînd a spus : o sută doi.

— Cînd ai o sută doi, nu mori. Vorbeşti prostii.

— Ba eu ştiu că da. La şcoală, în Franţa, băieţii mi-au spus că la patruzeci şi patru de grade mori. Şi eu am o sută doi.

Aşteptase într-una, de la ora nouă, să moară.

— Bietul meu *Schatz*, i-am zis. Dragul meu *Schatz*. Asta e ca şi cu milele şi kilometrii. N-o să mori. Termometrul ăsta e altfel gradat. La celelalte, temperatura normală e de treizeci şi şapte. La ăsta — nouăzeci şi opt. Da, da, aşa-i. Cum e cu milele

şi kilometrii. Ştii tu, cum socotim noi cîţi kilometri am făcut cu maşina cînd am mers şaptezeci de mile.

— Aha, făcu el.

Privirea lui, aţintită spre capătul patului, începu să-şi piardă puţin cîte puţin din fixitatea ei. Şi în cele din urmă încordarea lui cedă, şi a doua zi era foarte moale şi plîngea foarte uşor, din pricina a tot felul de nimicuri fără importanţă.

CAPITALA LUMII

Madridul e plin de băieţi cu numele de Paco, diminutiv de la Francisco, şi în oraş circulă o anecdotă cu un tată care a venit la Madrid şi a inserat la mica publicitate a ziarului *El Liberal* următorul anunţ: PACO VINO MARŢI LA PRÎNZ LA HOTEL MONTANA ŢI-AM IERTAT TOTUL TATA, şi după aceea a fost nevoie de un întreg escadron din Guardia Civil[1] ca să-i împrăştie pe cei opt sute de tineri care se adunaseră în faţa hotelului. Dar Paco, cel care servea la masă în pensiunea Luarca, n-avea tată care să-l ierte şi nici nu făcuse nimic rău ca să aibă ce să-i ierte tatăl său. Avea două surori mai mari, cameriste la Luarca; intraseră în serviciu pentru că erau din acelaşi sat nenorocit ca şi o fostă cameristă din pensiune, care se dovedise cinstită şi muncitoare şi făcuse astfel ca satul

[1] Jandarmeria din Spania.

şi produsele lui să capete un renume bun ; şi aceste surori îi plătiseră drumul cu autobuzul pînă la Madrid şi-i găsiseră serviciul acesta de *picolo*. Venea dintr-un sat din Extremadura, în care condiţiile de viaţă erau neînchipuit de primitive, hrana pe sponci, iar confortul, cu totul necunoscut, şi de cînd se ştia pe lume muncise din greu.

Era un băiat bine făcut, cu părul tare negru, uşor cîrlionţat, avea o dantură sănătoasă şi o piele pe care surorile o invidiau, un zîmbet spontan şi deschis. Iute de picior, îşi făcea treaba bine şi-şi iubea surorile, pe care le găsea frumoase şi de neînţeles ; îi plăcea Madridul, pentru el încă un oraş de basm, şi-i plăcea serviciul, care, făcut la lumina strălucitoare a candelabrelor, cu feţele de masă imaculate, în haina de seară şi cu mîncarea îmbelşugată de la bucătărie, îi părea a fi minunat de frumos.

În pensiune locuiau şi luau masa în sufragerie cam opt pînă la douăsprezece persoane, dar pentru Paco, cel mai tînăr dintre cei trei chelneri care serveau la masă, singurele fiinţe care existau de fapt erau toreadorii.

Locuiau în acea pensiune matadori de mîna a doua, deoarece casa din Calle San Jeronimo se bucura de un renume bun, servea o mîncare excelentă, şi camerele nu costau prea mult. Toreadorul trebuie să dea impresia dacă nu de prosperitate, cel puţin de respectabilitate, deoarece decenţa şi demnitatea sînt mai presus decît curajul, fiind printre virtuţile cele mai de preţ în Spania, şi toreadorii

rămîneau la Luarca pînă la ultima lor *peseta*. Nu se întîmplase niciodată ca vreun toreador să plece de la Luarca pentru a se muta la un hotel mai bun sau mai scump ; toreadorii de mîna a doua nu ajung niciodată toreadori de mîna întîia, şi o dată plecat de aici, omul se prăbuşea foarte repede, fiindcă oricine se descurca cît de cît putea rămîne la pensiune, iar nota nu li se prezenta clienţilor decît în cazuri cunoscute de proprietăreasă ca fiind absolut disperate.

Pe vremea aceea locuiau la Luarca trei matadori, doi picadori[1] foarte buni şi un excelent *banderillero*[2]. Asta la Luarca însemna pentru picadori sau *banderilleros*, care-şi aveau familiile la Sevilla şi trebuia să-şi găsească locuinţă la Madrid numai pentru durata sezonului de primăvară, a face lux, dar erau bine plătiţi de către toreadorii care-i angajaseră şi care aveau contracte ferme pentru sezonul apropiat, şi fiecare dintre aceşti trei luptători secunzi avea să strîngă probabil mai mulţi bani decît oricare dintre cei trei matadori. Din cei trei matadori, unul era bolnav şi căuta să ascundă acest fapt, cel de-al doilea nu mai era la modă, iar al treilea era un laş.

[1] *Picadore :* călăreţ înarmat cu o lance ; rolul lui este de a întărîta taurul, fără a încerca să-l doboare ; picadorul este primul luptător din arenă care înfruntă atacul taurului.

[2] Luptător care azvîrle în gîtul taurului un pumnal prevăzut cu ghimpi, numit *banderilla*.

Laşul fusese cîndva, pînă la teribil de groaznica lovitură de corn pe care i-o dăduse un taur în josul pîntecelui, în primele sale lupte ca matador independent, un om excepţional de curajos şi deosebit de priceput şi mai păstra încă multe din figurile dezinvolte ale zilelor lui de glorie. Era peste măsură de vesel şi rîdea mereu, cu sau fără rost. Pe vremuri, cînd mai avea succese, îi plăcuse foarte mult să facă farse, acuma însă se potolise. Farsele cer o anumită siguranţă, pe care el n-o mai avea. Acest matador avea o faţă inteligentă, foarte deschisă şi se purta cu multă eleganţă.

Matadorul bolnav avea o grijă deosebită să nu se vadă că e bolnav şi căuta să mănînce conştiincios cîte ceva din toate felurile care se serveau la masă. Avea foarte multe batiste, pe care şi le spăla singur în camera sa, şi în ultimul timp îşi vindea costumele de luptă. Vînduse unul, foarte ieftin, înainte de Crăciun, şi un altul, în prima săptămînă a lunii aprilie. Costumele costaseră foarte mult, fuseseră păstrate cu grijă întotdeauna, şi-i mai rămăsese doar unul. Înainte de a se fi îmbolnăvit, fusese un toreador plin de promisiuni, ba chiar făcea senzaţie, şi, deşi nu ştia să citească, avea tăieturi din ziare, care spuneau că atunci cînd debutase la Madrid, luptase mai bine decît Belmonte. Mînca singur la o masă mică şi aproape că nu-şi ridica de loc privirile din farfurie.

Matadorul care fusese cîndva la modă era foarte scund, negricios şi avea un aer foarte demn. Şi el

mînca singur la o masă izolată, zîmbea foarte rar şi nu rîdea niciodată. Era originar din Valladolid, unde oamenii sînt foarte serioşi, şi avea talent, dar stilul lui de luptă se demodase înainte de a fi reuşit să fie îndrăgit de public datorită calităţilor sale: curajul şi o calmă stăpînire de sine, aşa că numele lui pe afiş nu atrăgea pe nimeni la luptele cu taurii. Noutatea apariţiei sale consta în faptul că era atît de scund încît nici nu vedea ce se întîmplă dincolo de greabănul taurului, dar mai erau şi alţi toreadori scunzi, şi el nu reuşise niciodată să se impună gustului public.

Dintre picadori, primul era un om slăbuţ, cu profil vulturesc, cărunt, cu o înfăţişare delicată, dar cu picioare şi mîini de oţel, încălţat întotdeauna cu cizme de văcar. Seară de seară stătea şi bea fără măsură şi se uita cu ochii pierduţi după toate femeile din pensiune. Celălalt era un uriaş, cu obrazul smead, frumos, cu părul negru ca un indian şi cu mîini enorme. Amîndoi erau picadori renumiţi, deşi despre primul se spunea că-şi pierduse mult din pricepere din cauza băuturii şi a chefurilor, iar despre cel de-al doilea că era atît de încăpăţînat şi certăreţ, încît nu putea lucra cu acelaşi matador mai mult de un singur sezon.

Banderillero-ul era un om între două vîrste, cărunt, iute ca argintul-viu, în ciuda anilor, şi care la masă arăta ca un om de afaceri înfloritor. Picioarele îl mai ţineau destul de bine ca să poată face faţă sezonului apropiat, şi cînd aveau să-l

lase era destul de inteligent ca să-şi mai găsească încă multă vreme o altă slujbă. Singura deosebire avea să fie că, o dată pierdută iuţeala de picioare, avea să se teamă mereu de ceva, în timp ce acum era întotdeauna calm şi sigur de sine, atît în arenă, cît şi în afara ei.

În seara aceea, nu mai rămăseseră în sufragerie decît picadorul cu profil vulturesc, care bea fără măsură, negustorul cu faţa însemnată din naştere, care vindea ceasuri la licitaţie în toate bîlciurile şi tîrgurile Spaniei, care şi el bea peste măsură, şi doi preoţi din Galicia[1] care şedeau într-un colţ, la o masă, şi beau, dacă nu prea mult, în orice caz de ajuns. Pe vremea aceea, la Luarca vinul era inclus în preţul pensiunii, şi chelnerii aduseseră din nou cîteva sticle de vin de Valdepeñas la masa negustoruhui, apoi la aceea a picadorului şi în sfîrşit la aceea a celor doi preoţi.

Cei trei chelneri stăteau la capătul sălii. Regula casei spunea că trebuiau să rămînă de serviciu pînă plecau toţi clienţii de la mesele de care răspundeau, dar chelnerul care servea la masa celor doi preoţi trebuia să se ducă la o întrunire anarho-sindicalistă, şi Paco fusese de acord să-l înlocuiască.

Sus, matadorul bolnav stătea singur, trîntit pe pat cu faţa în jos. Matadorul care nu mai era la modă şedea şi se uita pe fereastră, pregătindu-se să se ducă pînă la cafenea. Matadorul cel laş încerca s-o

[1] Provincie din nord-vestul Spaniei.

convingă pe sora mai mare a lui Paco, care era în camera lui, să facă un lucru pe care fata, rîzînd, refuza să-l facă. Matadorul îi spunea :

— Hai odată, sălbăticiune mică.

— Nu, zicea fata. De ce-aş face-o ?

— Ca să-mi faci o plăcere.

— Ai mîncat, şi acuma mă vrei pe mine ca desert.

— Numai o dată. Ce rău poate să-ţi facă aşa ceva ?

— Lasă-mă-n pace. Lasă-mă-n pace, îţi spun.

— E un lucru atît de neînsemnat.

— Lasă-mă-n pace, îţi spun.

Jos, în sufragerie, cel mai înalt dintre chelneri, care întîrziase la întrunire, zicea :

— Ia uitaţi-vă cum beau porcii ăia negri.

— Nu-i frumos să vorbeşti aşa, spuse cel de-al doilea chelner. Sînt nişte clienţi serioşi şi care nu se-mbată.

— Ba e, zise înaltul. Două sînt nenorocirile care s-au abătut asupra Spaniei : taurii şi preoţii.

— În orice caz, nu orice taur şi nu orice preot.

— Ba da, zise chelnerul cel înalt. Numai lovind individul poţi lovi clasa. De aceea e necesar să distrugi şi un taur anume, şi un preot anume. Pe toţi. După aceea n-o să mai rămînă nici unul.

— Păstrează toate astea pentru întrunire, zise cel de-al doilea chelner.

— Ce barbarie mai e şi-n Madridul ăsta, spuse chelnerul cel înalt. E unsprezece şi jumătate, şi ăştia mai stau şi se-ndoapă.

— Au început să mănînce abia pe la zece, zise celălalt chelner. Ştii bine că li s-au servit multe feluri de mîncare. Vinul ăsta e ieftin, şi oamenii l-au plătit. De altfel, vinul nu-i tare.

— Cum să existe solidaritate între muncitori cînd sînt pe lume asemenea imbecili ca tine? întrebă chelnerul cel înalt.

— Uite ce e, spuse cel de-al doilea chelner, care era un om de cincizeci de ani. Toată viaţa am muncit. Şi cît mai am de trăit o să trebuiască să muncesc. Nu mă plîng împotriva muncii. E firesc să munceşti.

— Da, dar lipsa de lucru te omoară.

— Eu am muncit întotdeauna, spuse chelnerul cel bătrîn. Du-te la întrunire. N-ai de ce să mai stai.

— Eşti un tovarăş bun, zise chelnerul cel înalt. Dar n-ai de loc nivel ideologic.

— *Mejor si me falta eso que el otro*[1], spuse chelnerul cel mai în vîrstă (înţelegînd că e mai bine să n-ai nivel decît să n-ai de lucru). Du-te la *mitin*.

Paco tăcuse tot timpul. Încă nu se pricepea la politică, dar de fiecare dată îl treceau fiorii cînd îl auzea pe chelnerul cel înalt vorbind despre necesitatea de a-i nimici pe preoţi şi pe cei din Guardia Civil. Chelnerul cel înalt era pentru el revoluţia, şi revoluţia era şi ea ceva romantic. Cît despre el, i-ar fi plăcut să fie un bun catolic, un revoluţionar şi să aibă o slujbă serioasă ca aceea de acuma, fiind în acelaşi timp şi toreador.

[1] Mai bine să-mi lipsească asta decît altceva (sp.).

— Du-te la miting, Ignacio, zise el. O să văd eu de treburile tale.

— Amîndoi, adăugă chelnerul mai în vîrstă.

— Nu e treabă nici măcar pentru un om, zise Paco. Du-te la miting.

— *Pues me voy*[1] zise chelnerul cel înalt. Şi mulţumesc.

Între timp, sus, sora lui Paco se desprinsese din îmbrăţişarea matadorului cu aceeaşi dibăcie ca şi un luptător din strînsoarea adversarului şi-i spunea, supărată acuma de-a binelea:

— Ia te uită la flămînzii ăştia. Un toreador ratat. Curajos nevoie-mare. Dacă ai ce-ţi trebuie, mai foloseşte-le şi-n arenă.

— Aşa vorbesc numai tîrfele.

— Tîrfa e şi ea o femeie, dar eu nu sînt o tîrfă.

— O să fii.

— Nu din cauza ta.

— Lasă-mă-n pace, zise matadorul, care, respins şi refuzat, simţea cum îl cuprinde din nou laşitatea.

— Să te las? Există ceva care să nu te fi lăsat? zise sora. Nu vrei să-ţi fac patul? Sînt plătită pentru asta.

— Lasă-mă-n pace, spuse matadorul, cu faţa lui mare şi frumoasă contorsionată, de parcă i-ar fi venit să plîngă. Tîrfo. Tîrfă murdară.

— Matadorule, zise ea închizînd uşa. Dragul meu matador.

[1] Ei bine, acum plec (sp.).

Înăuntru, matadorul şedea pe pat. Faţa îi rămăsese contorsionată, şi în arenă îşi transforma strîmbătura asta într-un zîmbet permanent, ce-i înspăimînta pe spectatorii din primele rînduri care ştiau ce se petrece de fapt. Şi asta, spuse el cu glas tare. Şi asta. Şi asta.

Îşi mai amintea de vremea cînd era în formă, şi asta nu fusese decît acum trei ani. Îşi mai amintea cum îi cădea, grea, pe umeri, tunica brodată cu fir de aur, în după-amiaza aceea caldă de mai cînd vorbea în arenă la fel ca şi la cafenea, şi cum îndreptase lama spadei cu vîrful ce se-nfunda spre locul acela plin de praf de pe greabănul taurului, unde muşchii se rotunjeau acoperiţi de peri scurţi, locul acela de deasupra coarnelor mari ştirbite la vîrf de izbiturile date-n copaci, care se coborau acum sub apăsarea lui, şi cum sabia intra uşor ca într-o bucată de unt ceva mai tare, şi cum împingea cu palma mînerul spadei, cu braţul stîng lăsat în jos, cruciş, cu umărul stîng înainte, cu toată greutatea trupului pe piciorul stîng, şi deodată simţi că nu mai stă cu toată greutatea pe picior. Centrul de greutate i se mutase în josul pîntecelui, şi cînd taurul ridicase capul, cornul dispăruse în trupul lui şi se răsucise aşa de două ori în aer, pînă veniseră să-l ia de-acolo. Aşa că acuma, în momentul în care trebuia să ucidă taurul, şi asta i se întîmpla de ajuns de rar, nu se mai putea uita la coarne, şi mai la urma urmei, ce ştia o tîrfă prin ce trecea el înainte de a intra în arenă? Şi prin ce trecuseră

ăia care rîdeau de el? Erau cu toţi nişte tîrfe şi n-aveau decît să vorbească.

Jos, în sufragerie, picadorul şedea şi se uita la preoţi. Dacă ar fi fost pe acolo vreo femeie, s-ar fi uitat la ea. Cînd nu era nici o femeie, îi făcea plăcere să se uite la vreun străin, vreun *ingles*, dar pentru că nu erau nici femei şi nici străini, se uita stăruitor, mulţumit şi obraznic la cei doi preoţi. Şi pe cînd îi privea aşa, negustorul de ceasuri, însemnat din naştere, se ridică şi, împăturindu-şi şervetul, plecă, lăsînd mai mult de jumătate din vinul pe care-l comandase. Dacă nota i-ar fi fost plătită, ar fi băut toată sticla.

Cei doi preoţi nu se uitau de loc la picador. Unul dintre ei spunea:

— Stau aici de zece zile, tot aşteptînd să-l văd, şi cît e ziua de lungă fac anticameră, dar el nu mă primeşte.

— Şi ce-i de făcut?

— Nimic. Ce poţi să faci? Nu poţi să te ridici împotriva autorităţilor.

— Eu stau de două săptămîni şi n-am făcut nimic. Aştept, şi nimeni nu vrea să mă primească.

— Venim dintr-o provincie dată uitării. Cînd terminăm banii, o să plecăm.

— În provincia noastră dată uitării. Ce-i pasă Madridului ce se întîmplă în Galicia? Sîntem o provincie săracă.

— Iată de ce a făcut ce-a făcut fratele nostru, Basilio.

— Totuşi, nu am toată încrederea în cinstea lui Basilio Alvarez.

— La Madrid îţi dai seama cum trebuie să iei toate lucrurile. Madridul ucide Spania.

— Măcar de-ar vrea să ne primească cineva şi să ne refuze.

— Nu. Întîi trebuie să fii umilit şi istovit de atîta aşteptare.

— Bine, o să vedem noi. O să aştept şi eu, cum au mai aşteptat şi alţii.

În clipa aceea, picadorul se ridică, se-ndreptă spre masa preoţilor, se proţăpi în faţa lor, cărunt şi cu profilul lui vulturesc, şi se uită fix la ei, zîmbind.

— Un toreador, zise unul dintre preoţi.

— Şi încă unul faimos, spuse picadorul, şi ieşi din sufragerie, mergînd ţanţoş şi zîmbindu-şi foarte mulţumit, în haina lui cenuşie, strîmtă în talie, cu picioarele crăcănate, în pantalonii înguşti, încălţat cu cizmele lui de văcar care bocăneau pe podea.

Trăia în lumea mărginită şi strîmtă a meseriei lui, într-o lume a îndemînării personale, a victoriei de fiecare seară înecată în alcool şi a insolenţei. Şi acum îşi aprinse o ţigară şi, trăgîndu-şi pălăria peste ochi în coridor, plecă la cafenea.

Dîndu-şi seama dintr-o dată că erau ultimii oameni care mai stăteau în sufragerie, preoţii plecară imediat după picador, şi Paco cu chelnerul mai în vîrstă rămaseră singuri. Strînseră lucrurile rămase pe la mese şi duseră sticlele la bucătărie.

Băiatul care spăla vasele era în bucătărie. Avea cu trei ani mai mult decît Paco şi era foarte cinic şi acru.

— Nu bei ? îl întrebă chelnerul mai în vîrstă, şi turnîndu-i într-un pahar vin de Valdepeñas îi întinse paharul.

— De ce nu ? spuse băiatul, şi luă paharul.

— *Tu, Paco ?* întrebă chelnerul mai în vîrstă.

— Mulţumesc. Şi toţi trei băură.

— O să plec, spuse chelnerul mai în vîrstă.

— Noapte bună, îi ziseră cei doi băieţi.

Plecă şi-i lăsă singuri. Paco luă unul din şervetele de care se folosiseră preoţii şi, stînd drept, cu călcîiele bine înfipte în podea, aplecă şervetul şi, urmărindu-şi mişcarea cu capul, îşi roti braţele într-o *veronica*[1] lentă şi circulară. Se învîrti şi, ducînd piciorul uşor înainte, făcu mişcarea a doua, apropiindu-se astfel şi mai mult de taurul imaginar, şi făcu o a treia mişcare, încet, perfect ritmată şi graţioasă, şi trase apoi şervetul spre el şi se răsuci, ferindu-şi coapsele din calea taurului printr-o *media-veronica*[2].

Spălătorul de vase, pe care-l chema Enrique, îi aruncă o privire critică şi batjocoritoare.

— Cum e taurul ? îl întrebă el.

— Foarte curajos, răspunse Paco. Uite.

[1] Mişcare la luptele cu tauri, în care toreadorul ţine capa cu amîndouă mîinile şi stă cu spatele la taur.

[2] Pasă din luptele de tauri care se execută foarte aproape de corpul animalului.

Cu trupul drept şi suplu, făcu încă patru pase desăvîrşite, dezinvolt, graţios şi elegant.

— Şi taurul ? întrebă Enrique rezemîndu-se de chiuvetă, cu paharul în mînă şi încins cu şorţul la brîu.

— Se ţine încă bine.

— Mă-mbolnăveşti.

— De ce ?

— Ia priveşte aici.

Enrique îşi scoase şorţul şi, întărîtînd taurul imaginar, desenă cu trupul în aer patru *veronicas* în stil gitan, desăvîrşite şi languroase, terminîndu-le cu o *rebolera* [1], datorită căreia şorţul trecu fîlfîind în cerc pe lîngă nasul taurului, în timp ce băiatul se-ndepărta.

— Ei, aĭ văzut ? Şi spăl vase.

— De ce ?

— De frică, zise Enrique. *Miedo* [2]. Aşa cum ţi-ar fi şi ţie în arenă cu taurul.

— Nu, zise Paco. Mie nu mi-ar fi frică.

— *Leche* [3], zise Enrique. Fiecărui om i se face frică. Toreadorul ştie însă să-şi stăpînească frica, şi în felul ăsta poate lupta cu taurul. Am luat parte la o luptă de amatori, dar mi-a fost atît de frică, încît fugeam într-una dintr-un loc într-altul, fără să mă pot opri. Chestia asta li s-a părut tuturor foarte caraghioasă. Aşa că şi ţie o să-ţi fie frică. Dacă n-ar

[1] Mişcare din luptele de tauri, executată cu capa.

[2] Frică (sp.).

[3] Laşule (sp.).

exista şi frica asta, orice lustragiu din Spania ar deveni toreador. Iar ţie, care eşti băiat de la ţară, o să-ţi fie frică şi mai rău ca mie.

— Nu, n-o să-mi fie, zise Paco.

Prea de multe ori făcuse treaba asta în gînd. Prea de multe ori văzuse el coarnele, botul umed al taurului, urechile fremătîndu-i, şi apoi capul plecîndu-se şi atacînd, prea de multe ori auzise bocănitul copitelor şi taurul înfuriat trecînd pe lîngă el în timp ce-şi rotea capa, atacînd din nou în vreme ce el învîrtea capa iar şi iar şi iar şi iar, ca să termine prin a-l suci pe taur în jurul lui printr-o minunată *media-veronica*, şi apoi să se îndepărteze cu mersul degajat, cu perii de pe pielea taurului prinşi în fireturile de aur ale tunicii cînd trecuse foarte aproape de el, şi taurul stînd imobil, hipnotizat, şi mulţimea aplaudînd. Nu, n-avea să-i fie frică. Altora, da. Nu lui. Ştia că n-avea să-i fie frică. Chiar dacă avea să-i fie vreodată frică, ştia că treaba asta avea s-o poată totuşi face. Era convins de asta.

— N-o să-mi fie frică, zise el.

Enrique spuse din nou :

— *Leche*.

Şi apoi :

— Ce-ar fi să încercăm ?

— Cum ?

— Ştii, zise Enrique. Tu te gîndeşti la taur, dar nu te gîndeşti şi la coarne. Taurul e atît de puternic, încît coarnele lui taie ca un cuţit, te străpung ca o baionetă şi te doboară ca o măciucă. Uite, zise el

deschizînd sertarul mesei, şi scoase două cuţite ascuţite de tăiat carnea. O să leg cuţitele astea de picioarele unui scaun. Şi după aceea o s-o fac pe taurul, ţinînd scaunul în faţa capului. Cuţitele sînt coarnele. Dacă ai să faci pasele astea şi atunci, e-n regulă.

— Dă-mi şorţul tău, zise Paco. O să facem treaba asta în sufragerie.

— Nu, se opuse Enrique, încetînd dintr-o dată să mai fie acru. N-are rost, Paco.

— Ba da, zise Paco. Nu mi-e frică.

— O să-ţi fie, cînd ai să vezi cuţitele cum se apropie de tine.

— O să vedem, spuse Paco. Dă-mi şorţul.

Şi pe cînd Enrique înfăşura strîns, cu două şervete murdare, mînerele celor două cuţite cu lama grea şi ascuţită ca briciul şi le lega, fixîndu-le bine, de picioarele scaunului, şi apoi le înnoda, cele două cameriste, surorile lui Paco, se îndreptau spre cinema, ca s-o vadă pe Greta Garbo în *Anna Christie*. Unul din cei doi preoţi şedea în izmene şi flanea şi-şi citea liturghierul, iar celălalt, în cămaşă de noapte, îşi spunea rugăciunile de seară. Cu excepţia celui bolnav, toţi toreadorii îşi făcuseră apariţia de fiecare seară la Café Fornos, unde picadorul solid, cu părul negru, juca biliard, matadorul cel scund şi serios şedea împreună cu *banderillero*-ul între două vîrste şi cu alţi oameni serioşi, la masă, avînd în faţă o cafea cu lapte.

Picadorul alcoolic şi cărunt şedea la masă, cu un pahar de rachiu de *cazalas* în faţă, şi se uita satisfăcut la o masă la care matadorul cel laş şedea împreună cu un alt matador, care părăsise lupta cu spada pentru a deveni din nou *banderillero*, şi cu două prostituate bătrîne în meserie.

Negustorul de ceasuri vorbea cu nişte prieteni la un colţ de stradă. Chelnerul cel înalt era la întrunirea anarho-sindicalistă şi aştepta un moment potrivit ca să ia cuvîntul. Chelnerul mai în vîrstă şedea pe terasa cafenelei Alvarez şi bea un ţap de bere. Stăpîna pensiunii Luarca dormea în patul ei, întinsă pe spate, cu perna între picioare; mare, grasă, cinstită, curată, fiinţă de treabă şi foarte religioasă, care nu încetase niciodată să se gîndească la soţul ei, mort acum douăzeci de ani, şi să se roage zilnic pentru el. Singur în camera sa, matadorul cel bolnav zăcea în pat cu faţa-n jos şi-şi ţinea o batistă la gură.

În sufrageria pustie, Enrique făcu ultimul nod la şervetele cu care erau prinse cuţitele de picioarele scaunului şi ridică scaunul în aer. Îndreptă picioarele cu cuţitele legate înainte şi apoi ridică scaunul cu cuţitele în sus, de o parte şi de alta, pe deasupra capului.

— E greu, zise el. Ascultă-mă, Paco. E pericol mare. Lasă-te păgubaş.

Asuda.

Paco stătea în fața lui, ținînd de ambele capete șorțul desfăcut. Ridicase degetul gros în sus și lăsase arătătorul în jos, ca să atragă privirea taurului.

— Ataci direct, zise el. Învîrtește-te ca un taur. Atacă ori de cîte ori vrei s-ataci.

— Cum o să știi cînd să te oprești din pasă? E mai bine să faci trei pase și să închei cu o *media*.

— Bine, zise Paco. Dar atacă direct. Hei, *torito* [1]! Hai vino, tăurașule!

Cu capul plecat, Enrique se năpusti spre el, și Paco își răsuci șorțul chiar în clipa în care lama cuțitului îi trecu pe lîngă pîntece, și cînd trecu, lama fu pentru el un corn adevărat cu vîrful alb, negru și neted, și cînd Enrique trecu pe lîngă el și se întoarse pentru a ataca din nou, era chiar trupul masiv, înfierbîntat și însîngerat al taurului, care bocăni pe lîngă el și se răsuci ca o pisică și atacă iar, în timp ce el își învîrtea încet capa. Și taurul se întoarse și atacă iar, și, pîndind vîrful amenințător, Paco păși înainte cu stîngul ceva mai mult decît ar fi trebuit, și cuțitul nu mai trecu pe lîngă el, ci alunecă în el ușor ca într-o ploscă de vin din piele, și deodată țîșni un șuvoi fierbinte pe deasupra și în jurul neașteptatei și lăuntricei rigidități a oțelului și-l auzi pe Enrique urlînd. *Ay* ! *Ay* ! Stai să-l scot! Stai să-l scot!

Și Paco se prăbuși peste scaun, ținînd încă șorțul în mîini, și Enrique trăgea de scaun și lama cuțitului se răsucea în el, în el, Paco.

[1] Tăuraș (sp.).

Cuțitul era acum afară, și el zăcea pe podea într-o băltoacă de sînge, care se lărgea mereu.

— Pune șervetul peste rană. Ține-l strîns! zicea Enrique. Ține-l strîns. Alerg după doctor. Trebuie să oprești hemoragia.

— Ar trebui s-avem o ventuză de cauciuc, zise Paco. Văzuse așa ceva la luptele de tauri.

— Am atacat direct, spuse Enrique plîngînd. N-am vrut decît să-ți arăt cît de periculos e.

— Nu te necăji, zise Paco, cu un glas care părea că vine de departe. Dar adu odată doctorul.

În arenă te ridicau și te duceau, alergînd, la sala de operații. Și dacă artera femorală se scurgea înainte de a ajunge acolo, chemau preotul.

— Înștiințează-l pe unul din preoți, zise Paco, apăsînd tare șervetul jos, pe pîntece. Nu-i venea să creadă că i se întîmplase așa ceva lui.

Enrique alerga pe Carrera San Jeronimo către stația de salvare, deschisă toată noaptea, și Paco rămăsese singur, șezînd la început, apoi ghemuindu-se, și apoi prăbușindu-se pe podea, pînă se sfîrși, simțind cum se scurge viața din el ca apa murdară din baie cînd scoți dopul. Îi era frică și se simțea tare slăbit și încerca să zică o rugăciune și-și aduse aminte cum începea, dar înainte de a fi zis, cît de repede putea: „O, Doamne, mă căiesc din adîncul sufletului că te-am nesocotit pe tine, carele ești toată dragostea mea, și sînt hotărît să...“ se simți peste măsură de slăbit, se întinse cu fața în jos și se

sfîrşi foarte repede. O arteră femorală tăiată se scurge mult mai repede decît s-ar crede.

Şi cînd veni doctorul de la staţia de salvare, însoţit de un poliţist care-l ţinea pe Enrique de braţ, cele două surori ale lui Paco erau încă la cinematograful de pe Gran Via, şi erau profund dezamăgite de filmul cu Greta Garbo, care o arăta pe celebra actriţă evoluînd într-un decor mizerabil, în timp ce ele se aşteptau s-o vadă, ca de obicei, înconjurată de un lux orbitor, plin de strălucire. Oamenilor din sală nu le plăcea de loc filmul şi protestau fluierînd şi bătînd din picioare. Toţi ceilalţi oameni din pensiune făceau aproape aceleaşi lucruri pe care le făceau cînd se întîmplase accidentul, în afară de cei doi preoţi, care-şi terminaseră rugăciunile şi se pregăteau să se culce, şi picadorul cel cărunt care se mutase la masa celor două prostituate bătrîne în meserie. Ceva mai tîrziu, plecă cu una din ele. Era aceea căreia matadorul cel laş îi plătise să bea.

Paco însă n-avea să ştie nimic din toate acestea, nici ce aveau să facă toţi aceşti oameni a doua zi sau în oricare din zilele ce aveau să vină. De fapt n-avusese habar nici cum trăiau şi nici cum aveau să sfîrşească. Nici nu-şi dăduse seama că aveau să se sfîrşească cu toţii. Murise, aşa cum spun spaniolii, plin de iluzii. Nu avusese vremea să şi le piardă, şi nici măcar să-şi spună rugăciunea din urmă.

N-avusese timp nici măcar să fie dezamăgit de filmul cu Greta Garbo, care vreme de o săptămînă dezamăgi întreg Madridul.

Kilimanjaro este un munte acoperit de zăpadă, înalt de 19.710 picioare, şi se spune că e cel mai înalt munte din Africa. Vîrful dinspre apus e numit Masai „Ngàje Ngài", Casa Domnului. Foarte aproape de vîrful dinspre apus se află hoitul uscat şi îngheţat al unui leopard. Nimeni n-a reuşit să explice ce căuta leopardul la această altitudine.

ZĂPEZILE DE PE KILIMANJARO

— Lucrul cel mai grozav e că nu se mai simte nici o durere, zise el. După asta îţi şi dai seama că a început.

— Şi chiar crezi că a început?

— Categoric. Îmi pare totuşi foarte rău că mirosul... Te supără, nu?

— Încetează! Încetează, te rog.

— Ia priveşte-le, zise el. Oare ce le atrage aşa, văzul sau mirosul ?

Patul de campanie pe care bărbatul zăcea lungit se găsea în umbra unui copac de mimoze, şi privirea lui, care trecea din umbră în lumina orbitoare a cîmpiei, zări cele trei păsări mari stînd neruşinat pe vine şi alte douăsprezece zburînd în văzduh, aruncînd, în trecere, umbre care lunecau rapid.

— Se-nvîrt pe-aici din ziua în care s-a stricat camionul, spuse el. Astăzi însă e prima dată cînd au coborît pe pămînt. La început le-am privit cu luare-aminte cum zboară, gîndindu-mă că le voi descrie poate vreodată, într-o nuvelă. Acuma, gîndul acesta mi se pare caraghios.

— Te-aş ruga să încetezi, zise ea.

— Vorbesc şi eu aşa. Mi-e mai uşor dacă vorbesc. Dar n-aş vrea să te sîcîi.

— Ştii că nu mă sîcîi, spuse ea. Numai că am devenit teribil de nervoasă, fiindcă nu sînt în stare să fac nimic. Am putea, totuşi, s-o scoatem la capăt pînă vine avionul.

— Sau pînă nu vine.

— Spune-mi, te rog, ce pot să fac. Trebuie să existe ceva ce-aş putea să fac.

— Ai putea să-mi amputezi piciorul, ceea ce ar opri înaintarea cangrenei, deşi mă îndoiesc. Sau ai putea să mă-mpuşti. Acum ştii să tragi. Te-am învăţat doar să tragi, nu-i aşa ?

— Nu mai vorbi aşa, te rog. N-aş putea să-ţi citesc ceva ?

— Ce să-mi citeşti ?

— Oricare carte necitită încă din valiza cu cărţi.

— Nu pot fi atent la lectură, zise el. E mai simplu să stăm de vorbă. Ne certăm, şi aşa timpul trece.

— Eu nu mă cert. Eu nu vreau să mă cert niciodată. Hai să nu ne mai certăm. Oricît am fi de nervoşi. Poate că se vor întoarce azi cu un alt camion. Poate că vine avionul.

— Nu mai vreau să mă clintesc de-aici, zise bărbatul. N-are rost să ne mai mişcăm de-aici decît ca să-ţi fie ţie mai uşor.

— Asta e o laşitate.

— Nu poţi lăsa un om să moară în linişte şi pace, fără să-l insulţi ? Ce rost are să mă insulţi ?

— N-ai să mori.

— Nu fi proastă. Sînt pe moarte. Întreabă lighioanele astea afurisite.

Şi ridică privirea spre locul unde stăteau păsările acelea uriaşe şi dezgustătoare, cu capetele golaşe ascunse în pene. Planînd, o a patra pasăre coborî şi, atingînd pămîntul, fugi la început cu paşi repezi, apoi, legănîndu-se, se îndreptă spre celelalte.

— Se rotesc aşa în jurul oricărei tabere. De obicei nici nu le iei în seamă. Dacă nu te dai bătut, nu mori.

— Unde-ai mai citit şi asta ? Tare proastă mai eşti.

— Ce-ar fi să te mai gîndești și la altcineva ?

— Dumnezeule mare, zise el. Ce altceva am făcut pînă acuma ?

Apoi se-ntinse și rămase așa liniștit, uitîndu-se înspre tufișurile de dincolo de cîmpie, deasupra căreia aerul fierbinte vibra. Cîteva gazele se profilau mărunte și albe în lumina aurie, și departe, departe, se zărea o turmă de zebre, albe pe fondul verde al tufărișurilor. Tabăra era situată într-un loc plăcut, la poalele unui deal, în umbra unor copaci înalți, cu apă bună de băut și în apropierea unei bălți aproape secate, de unde, dimineața, își luau zborul cocoșii-sălbatici de nisipuri.

— N-ai vrea să-ți citesc ceva ? întrebă ea. Ședea într-un șezlong lîngă patul lui de campanie. Uite că se pornește vîntul.

— Nu, mulțumesc.

— Poate că vine camionul.

— Puțin îmi pasă de camion.

— Mie îmi pasă.

— Ție îți pasă de foarte multe lucruri de care mie nu-mi pasă.

— Nu chiar de atît de multe, Harry.

— Ce-ar fi să bem ceva ?

— Nu-ți face bine. În *Black*[1] se recomandă să se evite orice băutură alcoolică. N-ar trebui să bei.

— Molo ! strigă el.

— Da, *Bwana.*[2]

[1] Cunoscut dicționar medical.

[2] *Stăpîne* (în limba swahili).

— Adu-mi un *whisky-soda.*

— Da, *Bwana.*

— N-ar trebui să bei, zise ea. Vezi, asta înseamnă să te dai bătut. Cînd ți se spune că-ți face rău... Știu bine că-ți face rău.

— Nu-i adevărat, zise el. Îmi face bine.

Va să zică, totul s-a sfîrșit, își zise el. Va să zică n-o să mai termine nimic. Va să zică așa se sfîrșea, cu sîcîiala asta dacă să bea sau nu. De cînd se pornise cangrena la piciorul drept, nu-l mai durea, și o dată cu durerea dispăruse și groaza, și acum nu mai simțea decît o imensă oboseală și furie că așa se sfîrșește totul. Nu era prea curios față de ceea ce avea să urmeze acuma. Îl obsedase ani de zile, dar acuma, în sine, lucrul acesta nu mai însemna nimic. Era ciudat cît de ușor devenise totul din pricină că era de ajuns de obosit.

Acum n-avea să mai scrie niciodată despre acele lucruri pe care le păstrase pentru clipa în care ar fi știut de ajuns de mult ca să le scrie bine. În orice caz, n-avea să mai dea greș niciodată încercînd să le scrie. Poate că nici nu ești în stare să le scrii, și de aceea le amîi mereu. Acuma, însă, n-avea să mai știe adevărul niciodată.

— Ce bine-ar fi fost să nu fi venit aici, zise femeia. Îl privea ținînd paharul în mînă și-și mușca buzele. La Paris nu ți s-ar fi întîmplat așa ceva. Întotdeauna mi-ai spus că-ți place să stai la Paris. Am fi putut rămîne la Paris sau am fi putut merge

în altă parte. Aş fi mers oriunde. Ţi-am spus că merg oriunde vrei. Dac-ai fi vrut să vînezi am fi putut să mergem în Ungaria şi ne-am fi simţit foarte bine.

— Iar banii tăi afurisiţi.

— Asta nu-i drept, zise ea. Au fost întotdeauna şi ai tăi, ca şi ai mei. Am părăsit totul şi am mers oriunde ai vrut tu să mergem şi am făcut ce-ai vrut tu să fac. Dar tare-aş fi vrut să nu fi venit niciodată aici.

— Spuneai că locurile astea îţi plac foarte mult.

— Îmi plăceau cînd n-aveai nimic. Dar acuma le urăsc. Nu înţeleg de ce a trebuit să se întîmple tocmai asta cu piciorul tău. Ce am făcut ca să ni se întîmple aşa ceva nouă?

— Mi se pare că mai întîi am uitat să mă dau cu iod după ce m-am zgîriat. Apoi, n-am dat zgîrieturii nici o atenţie, fiindcă la mine rănile nu se infectează niciodată. Iar mai tîrziu, cînd lucrurile au început să se înrăutăţească, probabil că apa aceea oxigenată, pe care am folosit-o în lipsă de alte antiseptice, a paralizat vasele capilare, şi aşa a pornit cangrena. Se uită la ea. Mai e şi altceva?

— Nu asta voiam să spun.

— Dac-am fi angajat un mecanic bun în locul nenorocitului ăstuia de şofer *Kikuyu*[1], ar fi controlat uleiul, şi lagărul acela nu s-ar fi topit.

— Nu asta voiam să spun.

[1] Denumirea unui trib din Africa răsăriteană, ai cărui membri vorbesc limba populaţiei bantu şi se ocupă cu agricultura.

— Dacă nu ţi-ai fi părăsit lumea ta, blestemaţii tăi de prieteni din Old Westbury, Saratoga[1], Palm Beach[2] ca să vezi de mine...

— Dar te iubeam. Asta nu-i drept. Te iubesc şi acuma. Am să te iubesc întotdeauna. Tu nu mă iubeşti?

— Nu, zise bărbatul. Nu cred. Nu te-am iubit niciodată.

— Harry, ce-i asta? Ţi-ai ieşit din minţi?

— Nu. Nu mai am din ce să-mi ies.

— Nu bea asta, zise ea. Dragul meu, te rog eu, nu bea. Trebuie să facem tot ce se poate face.

— Fă tu, spuse el. Eu sînt obosit.

Şi acum i se ivi în minte o gară din Karagaci, şi stătea în picioare cu raniţa în spate, şi farurile Simplon-Orient-ului tăiau întunericul, şi el pleca din Tracia, atunci, după retragere. Acesta era unul din lucrurile pe care le păstrase ca să le scrie, şi dimineaţa, la micul dejun, privind pe fereastră şi văzînd zăpada căzută în munţii aceia din Bulgaria şi secretara lui Nansen întrebîndu-l pe bătrîn dacă asta era zăpadă şi bătrînul uitîndu-se şi spunînd „Nu, asta nu-i zăpadă. E prea devreme ca să ningă." Şi secretara repetînd celorlalte fete „Nu-i, vedeţi, nu-i zăpadă", şi ele spunînd „Nu-i zăpadă, ne-am înşe-

[1] Sat situat la vest de New York, pe rîul Hudson.

[2] Oraş situat în sud-estul peninsulei Florida, unde se află o elegantă plajă.

lat". Dar era zăpadă de-a binelea, şi el îi trimise să meargă prin zăpadă cînd se efectuă schimbul de populaţie. Şi se tîrîră prin zăpadă în iarna aceea, pînă muriră.

Zăpada căzuse şi în săptămîna aceea de Crăciun în anul în care locuiseră acolo sus în Gauertal, în casa tăietorului de lemne, care avea o sobă mare de porţelan ce ocupa jumătate din cameră, şi ei dormeau pe nişte saltele umplute cu frunze de fag, cînd venise acolo, tîrîndu-se prin zăpadă, dezertorul cu picioarele însîngerate. Spunea că poliţia e pe urmele lui şi i-au dat ciorapi de lînă şi i-au ţinut de vorbă pe jandarmi, pînă ce urmele au fost acoperite de ninsoare.

În Schrunz, în ziua de Crăciun, zăpada era atît de strălucitoare încît te dureau ochii cînd te uitai afară pe fereastra cîrciumii şi-i vedeai pe oameni venind acasă de la biserică. Acolo au urcat ei pe drumul bătătorit de sănii şi îngălbenit de urină, care mergea de-a lungul rîului, printre munţii abrupţi, acoperiţi de pini, cu schiurile grele pe umeri, şi apoi au coborît pe gheţarul de deasupra lui Madlener-Haus, şi zăpada era moale şi plăcută la vedere ca o glazură de tort şi uşoară ca pulberea, şi-şi amintea cum alunecau fără zgomot, coborînd panta vertiginos, ca nişte păsări.

Fuseseră blocaţi atunci de zăpezi, la Madlener-Haus, timp de o săptămînă, cît viscolise, şi jucau cărţi în fumul lămpii cu gaz, şi mizele urcau mereu pe măsură ce Herr Lenz pierdea mai mult. În cele

din urmă pierdu totul. Totul, banii şcolii de schi, cîştigul din timpul sezonului şi chiar şi propriul său capital. Parcă-l vedea înaintea ochilor cu nasul lui lung, luînd cărţile în mînă şi deschizînd „sans voir" [1]. *Pe vremea aceea se juca într-una. Jucai cînd nu era zăpadă, şi cînd cădea prea multă jucai iar. Se gîndi la timpul pe care-l pierduse în viaţa lui jucînd.*

Dar nu scrisese nici un rînd despre asta, nici despre ziua aceea luminoasă şi rece de Crăciun, cu munţii ce se înălţau dincolo de cîmpia deasupra căreia Johnson zburase peste linii ca să bombardeze trenul cu ofiţeri austrieci permisionari, mitraliindu-i în timp ce se împrăştiau şi fugeau care-ncotro. Îşi aducea aminte că după aceea Johnson venise la popotă şi începuse să le povestească ce făcuse. Şi se făcuse o tăcere adîncă, şi cineva spusese: „Eşti o bestie criminală şi sîngeroasă!"

Cu aceiaşi austrieci pe care-i omorîseră atunci, schiase el mai tîrziu. Nu, nu cu aceiaşi. Hans, cu care schiase în tot anul acela, fusese în Kaiser-Jägers [2], *şi cînd s-au dus să vîneze iepuri împreună în văioaga aceea de deasupra joagărului vorbiseră de luptele de la Pasubio şi despre atacul de la Pertica şi Asalone, şi nu scrisese nici un cuvînt despre asta. Nici despre Monte Corno, nici despre Siete Commum, nici despre Arsiedo.*

Cîte ierni petrecuse în Voralberg şi în Arlberg? Patru, şi-şi aduse aminte de omul care voia să le

[1] Fără să vadă (fr.).

[2] Regimente de vînători din armata austro-ungară.

vîndă o vulpe cînd fuseseră în Bludenz, de data asta ca să cumpere cadouri, şi de gustul de sîmbure de cireşe al Kirsch-ului aceluia bun, şi de alunecarea tăcută şi rapidă pe pojghiţa de gheaţă a zăpezii prăfuite şi cum cîntau „Hi! Ho! zise Rolly!" cînd coborau ultima pantă dinspre povîrnişul acela abrupt, pe care-l luau în linie dreaptă şi treceau livada în trei întoarceri şi apoi peste şanţ şi de aici pe drumul îngheţat din spatele hanului. Îşi desfăceau legăturile şi-şi scoteau schiurile dintr-o smucitură, şi le rezemau de peretele din bîrne al hanului, la lumina lămpii care se zărea prin fereastră, dincolo de care, înăuntru, în fumul şi căldura mirosind a vin nou, se cînta la acordeon.

— La Paris unde-am stat? o întrebă pe femeie, care şedea, în clipa aceea lîngă el în Africa într-un şezlong.

— La Crillon. Ştii bine.

— De ce-aş şti?

— Pentru că întotdeauna am stat acolo.

— Nu. Nu întotdeauna.

— Acolo şi la Pavillon Henri Quatre din St. Germain [1]. Spuneai că-ţi place foarte mult acolo.

— Dragostea e un morman de bălegar, zise Harry. Şi eu sînt cocoşul care se urcă deasupra ca să strige cucurigu.

— Dacă trebuie să pieri, zise ea, e absolut necesar să ucizi tot ce rămîne în urmă? Adică să iei totul

[1] Cartier aristocratic din Paris.

cu tine? Trebuie să-ţi ucizi calul şi nevasta şi să dai foc şeii şi armurii?

— Da, spuse el. Banii tăi blestemaţi erau armura mea. Gîrbaciul şi armura mea.

— Încetează.

— Bine. Am să-ncetez. Nu vreau să te jignesc.

— Acum e puţin cam tîrziu.

— Cu atît mai bine. O să continui să te jignesc. E mai amuzant. Singurul lucru care-mi plăcea într-adevăr să-l fac cu tine, acuma nu-l mai pot face.

— Nu, asta nu-i adevărat. Ţie-ţi plăcea să faci multe lucruri, şi tot ce voiai tu să fac, făceam.

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu, încetează odată cu lăudăroşenia asta!

Se uită la ea şi o văzu că plînge.

— Ascultă, spuse el. Crezi că-mi place să fac asta? Nici nu ştiu de ce o fac. E ca şi cum ai încerca să ucizi ca să rămîi în viaţă. Cînd am început să vorbim, n-aveam nimic. Nici prin gînd nu-mi trecea să încep toată istoria asta, şi acuma m-a apucat nebunia şi mă port cu tine cu mai multă cruzime ca oricînd. Nu lua în seamă, draga mea, ce spun. Te iubesc cu adevărat. Tu ştii că te iubesc. N-am iubit pe nimeni aşa cum te iubesc pe tine.

Şi iar se înfundă în obişnuita minciună din care-şi cîştiga pîinea cea de toate zilele.

— Ce drăguţ eşti.

— Eşti o tîrfă, zise el. O tîrfă bogată. [1] Asta-i

[1] În engleză, cuvintele rimează *(rich-bitch)*.

poezie. Acum sînt plin de poezie. Putreziciune şi poezie. Poezie putredă.

— Încetează, Harry. De ce trebuie să te porţi ca un diavol ?

— Nu-mi place să las nimic în urmă, spuse bărbatul. Nu-mi place să las în urmă tot felul de lucruri.

Se-nserase, şi el dormise. Soarele dispăruse dincolo de munte, şi umbra coborîse peste cîmpie. Vietăţi mărunte îşi căutau hrana pe lîngă tabără ; se uita la ele cum se depărtau de tufişuri aplecîndu-şi grăbit capetele şi dînd mereu din coadă. Păsările nu mai stăteau pe pămînt. Se cocoţaseră toate într-un copac. Acum erau mult mai multe. *Boy*-ul lui personal şedea lîngă pat.

— *Memsahib* [1] plecată vîneze, spuse *boy*-ul. *Bwana* vrea ?

— Nimic.

Plecase să vîneze şi, ştiind cît de mult îi place să se uite la animale, se dusese cît mai departe, ca să nu tulbure liniştea peticului acestuia de cîmpie pe care-l avea sub ochi. Se gîndea la toate, îşi zise el. La tot ce ştia, sau citise sau auzise cîndva.

Nu era ea vinovată că atunci cînd o întîlnise era un om sfîrşit. De unde să ştie femeia că nu crezi

[1] Termen originar din India, provenit din cuvîntul hindus *sahib* (domn, stăpîn) şi *ma'am*, forma colocvială a cuvîntului englez *madam* (doamnă) ; doamnă, apelativ pentru o femeie albă.

nimic din ce spui ; că vorbeşti din obişnuinţă şi ca să te simţi bine ? De cînd nu mai credea ce spune, minciunile lui aveau un succes mai mare la femei decît atunci cînd le spunea adevărul.

Nu minţea chiar atît de mult, dar nu avea ce adevăruri să le spună. Îşi trăise viaţa şi totul se terminase, şi după aceea o luase iar de la capăt, cu alţi oameni şi cu ceva mai mulţi bani, bucurîndu-se de ce era mai bun în aceleaşi locuri şi în alte cîteva noi.

Dacă nu te gîndeai la nimic, totul mergea de minune. Înăuntrul tău nu se putea clinti nimic, aşa că nu te prăbuşeai din cauza asta, cum li se întîmpla celor mai mulţi dintre ei, şi-ţi ziceai că puţin îţi pasă de lucrul pe care-l făceai pînă atunci, acuma, că nu-l mai puteai face. Dar ţie îţi spuneai că ai să scrii despre oamenii ăştia, despre cei foarte bogaţi ; că nu făceai cu adevărat parte dintre ei şi că erai o iscoadă în ţara lor ; că aveai s-o părăseşti şi aveai să scrii despre ea, şi de data asta totul avea să fie scris de cineva care cunoaşte bine lucrurile despre care scrie. Dar el n-avea să facă asta niciodată, fiindcă fiecare zi de nescris, de confort, în care era ceea ce îi era silă să fie, îi tocea îndemînarea şi-i slăbea voinţa de lucru, aşa că pînă la urmă nu mai lucră de loc. Oamenii pe care-i cunoştea acum erau cu mult mai agreabili cînd nu lucra. Africa era locul în care, în vremurile bune ale vieţii sale, fusese foarte fericit, aşa că venise aici cu gîndul s-o pornească iar

de la început. Organizaseră acest *safari*[1] cu un minimum de confort. Nu duceau lipsă de nimic, dar nu se lăfăiau în lux, şi se gîndise că în felul acesta avea să-şi revină. Că într-un fel sau altul avea să dea jos grăsimea care i se grămădise pe suflet, tot aşa cum boxerul se duce în munţi să se antreneze ca să topească grăsimea de pe el.

Ei îi plăcuse ideea. Spunea că-i încîntată. Îi plăcea tot ce era deosebit, tot ce presupunea o schimbare de peisaj, figurile noi şi lucrurile atrăgătoare. Şi avusese iluzia că puterea şi voinţa de muncă îi revin. Acuma, că totul se termina aşa, şi ştia bine că asta era, nu trebuia să se răsucească asemeni unui şarpe care-şi muşcă coada fiindcă i-a fost zdrobită şira spinării. Nu era vina femeii. Dacă n-ar fi fost ea, ar fi fost o alta. Dacă trăise din minciună, trebuia să-ncerce să moară în minciună. Dincolo de deal se auzi o împuşcătură.

Trăgea foarte bine această bună, această bogată tîrfă, această binevoitoare administratoare şi distrugătoare a talentului său. Prostii. Talentul şi-l distrusese singur. De ce s-o învinuiască pe această femeie, care-l ţinea atît de bine? Îşi distrusese talentul nefolosindu-l, trădîndu-se pe sine şi tot ceea ce crezuse, bînd atîta, că-şi tocise ascuţimea simţurilor, din lenevie, din indolenţă, din snobism, din mîndrie şi din prejudecată, în fel şi chip. Ce erau toate astea? Un catalog de cărţi vechi? Şi talentul lui, de

[1] Călătorie, expediţie, în special o expediţie avînd ca scop vînătoarea (l. arabă).

fapt, ce era? Era un talent adevărat, dar în loc să-l folosească, îl comercializase. Nu era vorba de ceea ce făcuse, ci de ce-ar fi putut face. Şi el se hotărîse să-şi cîştige existenţa altfel, şi nu cu condeiul sau cu creionul în mînă. Era de asemeni ciudat, nu-i aşa, că atunci cînd se îndrăgostea de o femeie, femeia aceea era întotdeauna mai bogată decît cea dinainte. Dar acuma, cînd nu mai iubea, cînd minţea numai, aşa cum o minţea pe această femeie de acuma, care era cea mai bogată din toate, care avea tot aurul din lume, care avusese un bărbat şi copii, care avusese amanţi şi fusese dezamăgită şi care-l iubea mult ca scriitor, ca om, ca pe-un camarad şi ca pe-un bun de care eşti mîndru, era ciudat că acum, cînd n-o iubea de loc şi o minţea, era în stare să-i dea mai mult pentru banii ei decît atunci cînd iubise cu adevărat.

„Sîntem cu toţii, probabil, creaţi pentru ceea ce facem, se gîndi el. Cum îţi cîştigi existenţa, în asta constă talentul fiecăruia dintre noi." Într-o formă sau alta, el vînduse de cînd se ştia vitalitate, şi cînd sentimentele proprii nu prea intră în joc dai mult prea mult pentru banii primiţi. Descoperise asta, dar n-avea să mai scrie despre asta niciodată. Nu, n-avea să mai scrie, deşi merita să scrie despre asta.

În clipa aceea o zări trecînd prin cîmpie şi apropiindu-se de tabără. Era îmbrăcată cu *jodhpurs*[1]

[1] Pantaloni de călărie, strîmţi de la genunchi pînă la încheietura piciorului, gen de îmbrăcăminte folosită în Jodhpur, fost stat din nord-vestul Indiei, care astăzi face parte din statul Rajasthan, India.

şi-şi purta carabina pe umăr. Cei doi *boy* o urmau, ducînd o gazelă atîrnată de o prăjină. Arăta încă bine, se gîndi el, şi avea un corp atrăgător. Avea un talent deosebit la pat şi-i plăcea să se culce, nu era drăguţă, dar îi plăcea obrazul ei, citea enorm, îi plăcea să călărească şi să vîneze şi, desigur, bea prea mult. Soţul îi murise cînd era încă o femeie relativ tînără, şi un timp se dedicase celor doi copii ai săi, — care deveniseră de curînd majori şi care n-aveau nevoie de ea şi erau stingheriţi de prezenţa ei — grajdului, cărţilor şi băuturii. Îi plăcea să citească seara înainte de cină, şi în timp ce citea bea *whisky and soda*. La vremea cinei era de ajuns de bine făcută, şi după ce bea încă o sticlă de vin la masă, era de ajuns de beată ca să poată dormi.

Asta se întîmpla înainte de a avea amanţi. După ce începuse să aibă amanţi, nu mai bea atît de mult, fiindcă nu trebuia să fie beată ca să poată dormi. Dar amanţii o plictiseau. Fusese căsătorită cu un bărbat care n-o plictisise niciodată, şi bărbaţii ăştia o plictiseau de moarte.

Apoi, unul din cei doi copii fusese ucis într-un accident de avion, şi după asta renunţă la amanţi, şi băutura nefiind un anestezic trebui să-şi refacă viaţa. Dintr-o dată, o apucă o spaimă teribilă că rămîne singură. Dar voia să fie cu cineva pe care să-l respecte.

Totul începuse în modul cel mai simplu. Îi plăcea ce scria el şi-l invidiase dintotdeauna pentru viaţa pe care o ducea. Credea că face numai ceea ce vrea

să facă. Cum îl cîştigase treptat-treptat şi cum se îndrăgostise de el în cele din urmă, toate acestea făceau parte din mersul unei adevărate progresii, în cursul căreia ea îşi clădise o nouă viaţă, iar el îşi negociase ce-i mai rămăsese din vechea lui viaţă.

Făcuse acest schimb pentru a dobîndi siguranţă şi confort, fără îndoială, dar şi pentru mai ce încă ? Nu ştia. Ar fi putut să-i procure orice ar fi vrut el. Ştia asta. Şi mai era şi o femeie teribil de drăguţă. Îi plăcea să se culce cu ea mai mult decît cu oricare alta ; mai degrabă cu ea pentru că era mai bogată, pentru că era foarte atrăgătoare şi înţelegătoare şi pentru că nu-i făcea scene niciodată. Şi acuma viaţa aceasta, pe care ea şi-o refăcuse iar, lua sfîrşit, pentru că el nu se dăduse cu iod acum două săptămîni cînd îl zgîriase un ghimpe la genunchi în timp ce încercau să se apropie de o cireadă de antilope pentru a le fotografia, cum stăteau atente, cu capetele înălţate, adulmecînd aerul cu nările deschise şi ciulindu-şi urechile să surprindă cel dintîi zgomot care avea să le alunge în tufişuri. De altfel şi fugiseră, înainte de a izbuti să le fotografieze. Iat-o că se apropia.

Îşi întoarse capul ca s-o vadă.

— Hello, zise el.

— Am împuşcat o gazelă, îi spuse ea. O să-ţi facă din ea o supă bună şi o să le spun să pregătească şi piuré de cartofi cu *Klim*. Cum te simţi ?

— Mult mai bine.

— Nu-i grozav ? Ştii că m-am gîndit c-o să te simţi bine ? Cînd am plecat, dormeai.

— Am dormit foarte bine. Ai mers departe ?

— Nu. După deal. Am doborît gazela asta dintr-o dată.

— Păi tu eşti o ochitoare admirabilă.

— Îmi place să vînez. Mi-a plăcut Africa foarte mult. Cu adevărat. Dacă *tu ai fi* sănătos, aş spune că m-am simţit aici mai bine ca oriunde. Habar n-ai cît de plăcut mi-a fost să vînez cu tine. Mi-au fost dragi locurile astea.

— Şi mie mi-s dragi.

— Nici nu ştii, dragul meu, ce minunat e să văd că te simţi mai bine. Nu puteam suporta să te văd în halul acela. Nu-i aşa că n-ai să mai vorbeşti cu mine aşa niciodată ? Îmi promiţi ?

— Nu, zise el. Nu-mi aduc aminte ce-am spus.

— Nu cred că vrei să mă distrugi, nu-i aşa ? Sînt doar o femeie între două vîrste, care te iubeşte şi vrea să facă ce vrei tu să faci. Am mai fost distrusă pînă acum de două sau de trei ori. Nu-i aşa că nu vrei să mă distrugi şi tu ?

— Mi-ar plăcea să te distrug de vreo cîteva ori, în pat, spuse el.

— Aşa da. Să fii distrusă în acest fel e foarte bine. Am fost făcute pentru a fi distruse aşa. Avionul o să fie aci mîine.

— De unde ştii ?

— Sînt sigură. Trebuie să vină. *Boy*-ii au pregătit lemnele şi iarba ca să aprindă focurile. M-am dus

azi şi m-am uitat din nou. E destul loc pentru aterizare, şi totul e pregătit ca să se aprindă focurile la amîndouă capete ale terenului.

— Ce te face să crezi că o să vină mîine ?

— Sînt sigură că o să vină. Ar fi trebuit să şi fie aici. După aceea, în oraş o să-ţi îngrijească piciorul, şi atunci o să ne distrugem aşa cum trebuie. Nu în felul acela groaznic, cu vorbele.

— Ce-ar fi să bem ceva ? A apus soarele.

— Crezi că o să-ţi facă bine ?

— O să beau numai un *whisky*.

— O să bem amîndoi cîte un *whisky*. Molo, *letti dui whisky-soda* ![1] strigă ea.

— Ar fi bine să-ţi pui cizmele acelea înalte, ca să te aperi de ţînţari, îi zise el.

— După ce-o să fac baie...

Se-nsera, şi ei beau, şi înainte de a se întuneca pe deplin, cînd nu mai era suficientă lumină ca să poţi trage, o hienă străbătu luminişul şi se-ndreptă spre deal.

— Bestia asta trece pe-aici în fiecare seară, spuse bărbatul. În fiecare seară, de două săptămîni.

— Ea urlă aşa noaptea. Nu mă deranjează. Totuşi, e un animal dezgustător.

Stînd aşa şi bînd împreună, fără să simtă nici o durere, ci numai neplăcerea de a sta întins mereu în aceeaşi poziţie, *boy*-ii aprinzînd focul, umbra lui jucăuşă alungindu-se pe pereţii corturilor, fu cuprins

[1] Dă-ne două pahare de *whisky* cu sifon (engl.). Pronunţia apare în mod intenţionat stîlcită, în original.

iar de sentimentul acceptării acestei vieţi de plăcută capitulare. *Se purta* foarte frumos cu el. În după-amiaza aceea fusese nedrept şi crud. Era o femeie admirabilă, o femeie într-adevăr minunată. Şi tocmai atunci îi trecu prin minte gîndul că e pe moarte.

Gîndul acesta îl izbi dintr-o dată ; nu asemeni unei năvale de ape sau unei rafale de vînt, ci ca un gol brusc şi rău mirositor, şi, lucru ciudat, hiena aluneca uşor pe marginea lui.

— Ce ai, Harry ? îl întrebă ea.

— Nimic, spuse el. Ce-ar fi să treci în partea cealaltă ? În bătaia vîntului.

— Ţi-a schimbat Molo pansamentul ?

— Da. Acuma nu mai pun decît acid boric.

— Cum te simţi ?

— Cam ameţit.

— Mă duc să fac baie, zise ea. Vin imediat. O să mîncăm, şi după aceea o să ducem patul înăuntru.

„Aşadar, îşi spuse el, am făcut bine că am încetat să ne mai certăm." Cu femeia asta nu se certase prea mult niciodată, în timp ce cu femeile pe care le iubise se certase atîta, încît pînă la urmă, tot certîndu-se, ucideau tot ce îi lega. Iubise prea mult, ceruse prea mult şi consumase totul, pînă la epuizare.

Îşi aduse aminte de vremea cînd fusese la Constantinopol singur, pentru că se certase la Paris înainte de a pleca. Îşi petrecuse tot timpul destrăbălîndu-se, şi după ce termină şi cu asta, fără a fi izbutit să-şi alunge singurătatea, ci doar s-o facă şi mai de ne-

suportat, îi scrisese primei, aceleia care-l părăsise, o scrisoare, în care-i spunea că nu fusese în stare niciodată să-şi alunge singurătatea... Că într-o zi, cînd i se păruse c-o vede în faţă la Régence, îl apucase dintr-o dată ameţeala şi leşinul, şi că i se întîmpla să urmărească cîte o femeie care semăna într-un fel cu ea, tot lungul bulevardului, temîndu-se să se apropie şi să vadă că nu era ea, temîndu-se să nu piardă cumva sentimentul care îl încerca. Că fiecare femeie cu care se culcase îl făcea şi mai mult să-i simtă lipsa. Că nu avea nici o importanţă ce făcuse ea, fiindcă ştia că nu se poate lecui de dragostea pe care i-o purta. Scrisese la club această scrisoare, rece şi treaz, şi o expediase la New York, rugînd-o să-i scrie la biroul lui din Paris. Aşa părea mai sigur. Şi în aceeaşi seară, lipsindu-i atît de mult încît îi venise rău şi se simţise de parc-ar fi fost gol pe dinăuntru, hoinări pînă dincolo de Taxim, agăţă o fată şi o luă cu el la masă. Se dusese la un local în care să poată dansa după aceea, fata dansa prost şi o părăsise pentru o armeancă, o tîrfă focoasă, care-şi freca pîntecele de el într-un asemenea hal, de parcă-l frigea. O luase, după un scandal, de la un sublocotenent englez de artilerie. Englezul îl chemase afară şi se luară la bătaie în stradă, pe caldarîm, în întuneric. Îi trase artileristului doi pumni zdraveni, în falcă, şi cînd văzu că nu cade, îşi dădu seama că avea să urmeze o bătaie, nu glumă. Artileristul îl lovi în piept, apoi sub ochi. Îl lovi din nou cu stînga, şi artileristul căzu peste el şi-l apucă de haină

și-i rupse mîneca, și atunci îi trase două după ureche și-l izbi cu dreapta, împingîndu-l cît colo. Cînd se prăbuși, artileristul se izbi cu capul de caldarîm, și el o luă la fugă cu fata, fiindcă auziseră venind poliția militară. Se urcară într-un taxi și o porniră spre Rimmily Hissa, de-a lungul Bosforului, și apoi ocoliră și se-ntoarseră înapoi, mergînd noaptea pe răcoare, și se culcară, și femeia se dovedi a fi răscoaptă, precum și arăta, dar dulce, cu pielea ca petala de trandafir, siropoasă, cu pîntecele catifelat, cu sînii mari, și nu trebui să-i pună o pernă sub fese, și o părăsi înainte ca ea să se trezească, arătînd de-ajuns de prăpădit în lumina primelor ore ale dimineții și se întoarse la Pera Palace cu un ochi vînăt, ducîndu-și haina pe mînă, pentru că-i lipsea o mînecă.

În aceeași noapte plecă în Anatolia și-și aminti că mai tîrziu, în cursul acestei călătorii, călărise toată ziua printre cîmpii acoperite cu maci, pe care-i cultivau pentru a face opium, și cît de ciudate i se păreau toate și cît de înșelătoare distanțele, pînă în locul în care atacaseră sub ordinele ofițerilor nou veniți din Constantine, care habar n-aveau de nimic, și că artileria trăsese asupra trupei, și observatorul englez plînsese ca un copil.

În ziua aceea văzu pentru prima dată oameni morți care purtau fuste albe de balet și pantofi cu vîrful întors, avînd în vîrf un pompon. Turcii înaintau într-una și toți grămadă și-i văzuse pe oamenii aceia cu fustă alergînd și ofițerii trăgînd în ei și după aceea luînd-o și ei la goană, și el, și observatorul

englez, și alergară și ei pînă îl dureră plămînii și simți în gură un gust de cocleală, și atunci se opriră după niște stînci, și de acolo îi văzură pe turci înaintînd tot așa, grămadă. Mai tîrziu văzuse lucruri la care nu s-ar fi gîndit niciodată, și mai tîrziu văzuse altele și mai groaznice. Așa că atunci cînd se întoarse la Paris nu putea vorbi despre ele și nu suporta să-i fie amintite. Și acolo, cînd trecuse pe lîngă cafenea, îl văzuse pe poetul acela american cu un vraf de farfurioare în față și cu expresia aceea tîmpă pe fața lui ca un cartof, vorbind despre mișcarea dadaistă cu un romîn care zicea că-l cheamă Tristan Tzara și purta întotdeauna monoclu și avea dureri de cap, și era iar acasă cu soția lui, pe care acuma o iubea din nou, se terminase cu cearta, și-i trecuse nebunia și era bucuros că-i acasă și de la birou îi trimiseră corespondența la domiciliu. Așa că scrisoarea de răspuns la aceea pe care o scrisese veni într-o dimineață pe tavă și cînd văzu scrisul de mînă îi înghețe sîngele în vine și încercă să ascundă scrisoarea sub celelalte. Dar nevasta sa zise : „De la cine e scrisoarea asta, dragă ?" și asta fu sfîrșitul începutului acelei povești.

Își aduse aminte de clipele fericite petrecute împreună cu toate, și de certuri. Alesèseră întotdeauna locurile cele mai frumoase ca să se certe. Și de ce se certaseră oare întotdeauna tocmai cînd el se simțea foarte bine ? Nu scrisese niciodată despre vreuna din aceste certuri, fiindcă la început nu voise să jignească pe nimeni, și după aceea i se păru că avea despre ce să scrie și fără asta. Dar se gîndise întotdeauna

că avea să scrie pînă la urmă şi despre asta. Erau atît de multe lucruri de scris. Văzuse lumea schimbîndu-se ; nu era vorba numai de evenimente, deşi văzuse multe şi cercetase oamenii îndeaproape, dar văzuse producîndu-se o schimbare mult mai subtilă şi îşi amintea cum arătaseră oamenii în epoci diferite. Fusese amestecat în toate acestea şi le observase şi era de datoria lui să scrie despre ele, dar acuma n-avea s-o mai facă niciodată.

— Cum te simţi ? îl întrebă ea.

Ieşise din cort după ce făcuse baie.

— Bine.

— Crezi c-ai putea mînca acuma ?

În spatele ei îl văzu pe Molo ducînd masa pliantă, şi pe celălalt *boy* ducînd farfuriile.

— Vreau să scriu, zise el.

— Ar trebui să bei puţină supă, ca să ai putere.

— O să mor în noaptea asta, spuse el. Aşa că n-am nevoie de nici o putere.

— Te rog, Harry, nu fi melodramatic.

— Ce, n-ai miros ? Mi-a putrezit coapsa mai mult de jumătate. Aşa că, ce dracu să mai mă-ncurc cu supa ? Molo, adu un *whisky-soda.*

— Bea te rog supa, spuse ea cu gingăşie.

— Bine.

Supa era fierbinte. Trebui s-o ţină aşa în ceaşcă pînă se răci ca s-o poată bea, şi atunci o dădu pe gît dintr-o înghiţitură.

— Eşti o femeie admirabilă, zise el. Nu te uita ce spun.

Îl privi, îndreptînd spre el obrazul acela bine cunoscut şi mult admirat din *Spur* şi *Town and Country,* arătînd numai ceva mai rău, din cauza băuturii şi a patului, dar *Town and Country* nu-i arăta niciodată sînii aceştia frumoşi şi pulpele acestea vrednice şi aceste mîini cu palmele înguste, uşoare şi mîngîietoare, şi cum o privea aşa şi-i vedea bine cunoscutul şi plăcutul ei zîmbet, simţi moartea apropiindu-se din nou. De data aceasta nu se năpusti asupra lui. Fu ca o adiere, ca o suflare care face ca flăcăruia lumînării să pîlpîie şi apoi să se înalţe.

— Ar fi bine să-mi aducă ceva mai tîrziu plasa, şi să o atîrne aici, de crengile copacului, şi să aţîţe focul. În noaptea asta nu mă duc în cort. N-are rost să mă mai muţi. Noaptea e senină. N-o să plouă.

Va să zică aşa mori, înconjurat de şoapte pe care nu le auzi. Bine, n-o să se mai certe. Asta putea promite. N-avea să-şi strice singur experienţa pe care pînă acuma n-o mai încercase niciodată. Probabil totuşi că va da greş. Întotdeauna dai greş. Poate că de data asta nu.

— Ştii cumva să stenografiezi ?

— N-am învăţat aşa ceva niciodată, îi zise ea.

— Nu-i nimic.

N-avea vreme, fireşte, deşi i se părea că toate pot încăpea unele într-altele, asemeni unui telescop, aşa că ai putea să le cuprinzi pe toate într-un singur paragraf dacă ai şti să le potriveşti bine.

Era o casă din bîrne, spoită în alb cu var, pe dealul deasupra lacului. Lîngă ușă, agățat de un stîlp, era un clopot, ca oamenii să fie chemați la masă. Îndărătul casei se-ntindea cîmpia, și dincolo de cîmpie începeau pădurile. Un șir de plopi de Lombardia ducea dinspre casă spre debarcader. Un alt rînd de plopi străjuia promontoriul. O cărare mergea pe marginea pădurii și apoi o pornea în sus, spre dealuri, și de-a lungul acestei cărări culesese el mure. După aceea casa arse, și puștile care atîrnau în panoplia de deasupra căminului, făcută din picioare de căpriori, arseseră și ele, și după aceea țevile cu plumbul topit în magazii și paturile arse zăceau în mormanul de cenușă folosită la facerea leșiei pentru marile cazane în care se fierbea săpunul și-l întrebai pe bunic dacă le poți lua ca să te joci cu ele și-ți zicea că nu. Vezi bine, puștile erau ale lui, și de atunci nu mai cumpără altele. Și nici de vînat nu mai vînă. Casa fu reconstruită în același loc, de data aceasta din scînduri vopsite în alb, și din tinda casei se vedeau plopii și lacul, dar nu se mai ținură puști în casă niciodată. Țevile puștilor care atîrnaseră în panoplia de pe zidul casei din bîrne zăceau afară, în mormanul acela de cenușă, și nimeni nu se atinse de ele.

După război, închiriasem în Pădurea Neagră un rîu plin de păstrăvi, și se ajungea acolo pe două drumuri. Unul o pornea din Triberg și cobora la vale, șerpuind de-a lungul șoselei, în umbra copacilor care străjuiau șoseaua aceea albă, și urca spre un drum

lateral care se cățăra printre dealuri, trecînd pe lîngă o mulțime de ferme mărunte și pe lîngă casele acelea mari din Schwarzwald, pînă ajungea la rîu. Aici începeam să pescuim.

Celălalt urca de-a dreptul pe povîrniș, luînd-o spre marginea pădurilor, și după aceea o ținea pe culmea dealurilor, șerpuind printre pădurile de pini, și ieșea la marginea unei pajiști, apoi cobora de-a curmezișul pajiștii, ajungînd la un pod. Pe malurile apei creșteau mesteceni, și rîul nu era lat, ba, dimpotrivă, îngust, cu unda limpede și iute, cu ochiuri de apă liniștite, acolo unde șuvoiul mușcase din malul de sub rădăcina mestecenilor. Proprietarul hotelului din Triberg avusese un sezon foarte bun. Era un om tare drăguț și eram cu toții prieteni la cataramă. În anul următor veni inflația, și banii pe care-i adunase în anul precedent nu-i mai ajunseră ca să-și asigure cele necesare pentru deschiderea hotelului și se spînzură.

Asta se putea dicta, dar nu se putea dicta La Place Contrescarpe, unde vînzătoarele de flori vopseau florile în stradă, și vopseaua se prelingea pe caldarîm. Acolo de unde porneau autobuzele și bătrînii și femeile, întotdeauna bete de vin și de rachiu prost ; și copiii cu muci la nas în frig ; și mirosul de murdărie și sudoare, de sărăcie și beție de la Café des Amateurs, și tîrfele de la Bal Musette care locuiau la etaj. La Concierge, care trăia cu un jandarm din Garde Républicaine, și casca lui cu coadă de cal trona întotdeauna pe-un scaun în loja ei. Chiriașa de pe sală al cărei soț era ciclist, și bucuria ei în dimineața aceea la Crè-

merie cînd a deschis L'Auto *şi a văzut că soţul ei a ieşit al treilea în prima lui cursă importantă Paris-Tours. Se înroşise toată şi începuse să rîdă, şi după aceea a urcat scările plîngînd, cu ziarul acela galben în mînă. Bărbatul femeii care ţinea Bal Musette era şofer pe un taxi, şi cînd el, Harry, trebuise o dată să plece în zori cu avionul, soţul îi bătuse la uşă ca să-l trezească, şi au băut amîndoi cîte un pahar de vin alb la tejgheaua barului, înainte de a pleca. Atunci îşi cunoştea vecinii din cartier, pentru că erau toţi săraci.*

Prin piaţa aceea se-nvîrteau două feluri de oameni: beţivi şi sportivi. Beţivii îşi înecau amarul sărăciei bînd, sportivii, făcînd exerciţii. Erau urmaşii comunarzilor şi nu era pentru ei o problemă ce politică să facă. Ştiau cine le-mpuşcaseră părinţii, rudele, fraţii şi prietenii cînd trupele din Versailles intraseră în oraş şi-l ocupaseră, după căderea Comunei, şi executaseră pe toţi cei care aveau mîinile bătătorite de muncă sau care purtau şapcă sau arătau a fi muncitori. Şi în atmosfera aceea de sărăcie, şi în acel cartier, acolo, peste drum de o Boucherie Chevaline[1] *şi o cooperativă de vinuri, scrisese el începutul a tot ce avea să facă după aceea. Şi nu existaseră niciodată alte locuri din Paris la care să ţină atît de mult ca la cartierul acela, cu copacii cu frunzişul bogat, cu casele vechi date cu var alb şi cu catul de jos zugrăvit în cafeniu, cu şirul lung şi verde al autobuzelor din piaţeta aceea rotundă, cu vopseaua purpurie pentru flori prelinsă pe pavaj, cu coborîşul brusc înspre fluviu al străzii Cardinal Lemoine şi de cealaltă parte cu lumea strîmtă şi înghesuită a străzii Mouffetard. Strada care urca înspre Panthéon, şi cealaltă, pe care o străbătea întotdeauna pe bicicletă, singura stradă asfaltată din tot cartierul, netedă sub cauciucuri, cu casele înalte şi strîmte, şi hotelul acela mizerabil în care murise Paul Verlaine. Apartamentul lor n-avea decît două odăi, şi el închiriase o cameră la ultimul etaj, care-l costa şaizeci de franci pe lună, şi unde scria, şi de acolo vedea acoperişurile şi coşurile caselor şi colinele Parisului.*

Din apartament nu se vedea decît prăvălia negustorului de lemne şi cărbuni. Vindea şi vin, un vin prost. Capul de cal aurit de la Boucherie Chevaline, în vitrinele căreia atîrnau leşurile galbene-aurii şi roşii, şi cooperativa cu zidurile vopsite în verde, unde-şi cumpărau vinul; un vin ieftin şi bun. În rest se vedeau zidurile tencuite şi ferestrele vecinilor. Vecinii care în timpul nopţii, cînd se-ntîmpla să zacă cineva pe stradă beat, gemînd şi mormăind, pradă acelei tipic franceze ivresse[1], *pe care propaganda se străduia să te convingă că nu există, deschideau ferestrele şi începeau să vorbească.*

„Unde-i sergentul? Cînd n-ai nevoie de el, animalul ăla e întotdeauna p-aici. Doarme cu vreo portăreasă. Ia chemaţi l'agent[2] *!" Pînă ce apuca vreunul dintre ei să arunce de la fereastră o găleată cu apă, şi gemetele încetau. „Ce-a fost? Apă. Bună idee." Şi ferestrele se-nchideau. Marie, care era* femme de mé-

[1] Măcelărie unde se vinde carne de cal (fr.).

[1] Beţie (fr.).

[2] Poliţistul (fr.).

nage[1] *la el, protesta împotriva zilei de muncă de opt ore, spunînd: „Cînd bărbatul lucrează pînă la şase, vine acasă cam ameţit şi nu risipeşte prea mulţi bani. Cînd lucrează numai pînă la cinci, se-mbată de-a binelea în fiecare seară şi rămîne fără bani. De pe urma reducerii orelor de lucru suferă numai femeia muncitorului.“*

— Nu vrei să mai bei puţină supă ? întrebă femeia.

— Nu, mulţumesc. E foarte bună.

— Încearcă să mai bei puţin.

— Aş prefera un *whisky-soda.*

— Nu-ţi face bine.

— Nu. Îmi face rău. Cuvinte şi muzică de Cole Porter[2]. Ştiu că eşti nebună după mine.

— Ştii că-mi place să bei.

— O, da. Numai că-mi face rău.

„Cînd o să plece, se gîndea el, o să beau cît vreau. Nu cît o să vreau, ci cît a mai rămas pe aici.“ Ah, şi ce ostenit era. Mult prea ostenit. O să doarmă puţin. Stătea liniştit, şi moartea nu mai era acolo. S-o fi dus în altă parte. Mergea în doi pe biciclete, şi aluneca pe stradă într-o tăcere absolută.

Nu, despre Paris nu scrisese niciodată. Nu despre Parisul la care ţinea. Dar cum rămînea cu restul, cu tot ce nu apucase să scrie pînă atunci ?

[1] Femeie de serviciu (fr.).

[2] Compozitor american, autor de cîntece (n. în 1893).

Cu ranch[1]*-ul înconjurat de tufe de salvie gri-argintii, cu apa limpede şi repede curgînd prin şanţurile de irigaţie şi verdele întunecat al lucernei. Poteca urca spre dealuri, şi vitele erau vara la fel de sperioase ca şi căprioarele. Şi toamna, cînd coborau în vale, mugetele şi zgomotul continuu şi greoi al turmei care se mişca încet, ridicînd nori de praf, şi dincolo de munţi creştele profilîndu-se net în lumina înserării, şi lumina lunii, care scălda întreaga vale cînd coborai călare pe lîngă căruţe. Acuma îşi amintea cum coborîse prin pădure prin întuneric şi se ţinea de coada calului cînd nu mai vedea nimic, şi de toate întîmplările despre care voise să scrie.*

Despre băiatul acela idiot pe care-l lăsaseră la ranch, *spunîndu-i să nu dea voie nimănui să ia din fîn, şi despre ticălosul acela bătrîn de la Forks care-l bătuse o dată pe băiat cînd lucrase pentru el şi care se oprise la* ranch *să ia ceva nutreţ pentru vite. Băiatul refuzase să-i dea, şi bătrînul îl ameninţase că-l bate din nou. Băiatul luase puşca din bucătărie, şi cînd bătrînul încercase să intre în grajd, îl împuşcase, şi cînd se întorseseră la* ranch *îl găsiseră îngheţat în ţarc, mort de-o săptămînă, şi cîinii mîncaseră din el. Au învelit într-o pătură ce mai rămăsese din bătrîn, l-au urcat pe o sanie şi l-au legat bine, şi băiatul i-a ajutat să-l suie pe sanie şi au pornit amîndoi cu schiurile pe şosea, făcînd şaizeci de mile pînă la oraş, ca să-l predea pe băiat autorităţilor. Şi băiatul nici habar*

[1] *Ranch* (engl.), fermă din vestul S.U.A. şi al Canadei, avînd întinse păşuni, pe care cresc mari turme de animale.

n-avea că va fi arestat. Se gîndea că-şi făcuse datoria şi că erai prietenul lui şi că va fi răsplătit. Îl ajutase să-l urce pe bătrîn pe sanie ca să se vadă cît de rău fusese şi că încercase să fure nişte nutreţ care nu-i aparţinea, şi cînd şeriful îi pusese cătuşele, în prima clipă băiatului nu-i venise să creadă. Apoi începuse să plîngă. Asta era una din întîmplările pe care le păstrase ca să le scrie mai tîrziu. Ştia cel puţin douăzeci de povestiri bune de prin locurile acelea, şi nu scrisese niciuna. De ce?

— Ai să le spui tu de ce, zise el.

— De ce, ce, dragul meu?

— Aşa, nimic.

De cînd era cu el, nu mai bea atît de mult. Dar dacă ar mai fi trăit, n-ar fi scris despre ea niciodată, ştia asta bine. Despre nici unul din tagma lor. Bogaţii erau plicticoşi şi beau prea mult sau jucau prea mult table. Erau plicticoşi şi se repetau. Îşi aduse aminte de bietul Julian şi de teama lui respectuoasă faţă de ei şi cum începuse o dată o povestire: „Oamenii foarte bogaţi nu sînt la fel ca mine şi ca tine". Şi cineva îi spuse lui Julian: „Da, au mai mulţi bani".[1] Dar Julian nu găsise replica prea amuzantă. El credea că bogaţii sînt o rasă deosebită, plină de strălucire, şi cînd îşi dădu seama că nu e aşa, se simţi

[1] Aluzie la discuţia pe care a avut-o Hemingway cu scriitorul american Scott Fitzgerald, în legătură cu povestirea acestuia din urmă *The Rich Boy (Băiatul bogat)*.

tot atît de distrus ca din pricina oricărui alt lucru care l-ar fi distrus.

Îi dispreţuise pe cei care se prăbuşeau. Nu însemna să-i iubeşti, dacă-i înţelegeai. Era în stare să suporte orice, se gîndi el, pentru că nimic nu-l putea atinge atîta vreme cît rămînea indiferent.

Foarte bine. Acuma avea să fie indiferent faţă de moarte. Singurul lucru care-l înspăimîntase întotdeauna era durerea. Putea suporta durerea ca orice alt om, numai să nu ţină prea mult şi să-l istovească, dar aici avusese de-a face cu ceva care-l chinuise îngrozitor, şi tocmai cînd simţise că e gata-gata să-l frîngă, durerea încetase.

Îşi aduse aminte, era mult de atunci, de Williamson, ofiţerul de artilerie, care în noaptea aceea, pe cînd trecea prin reţeaua de sîrmă ghimpată, fusese lovit de o grenadă aruncată de un soldat dintr-o patrulă nemţească şi care, urlînd, îi ruga pe toţi să-l omoare. Era un om gras, foarte curajos, şi un bun ofiţer, deşi îi plăceau acţiunile cele mai fanteziste. În noaptea aceea însă, trecînd printre reţelele de sîrmă ghimpată, fusese surprins de lumina unui proiector, şi maţele i se scurgeau printre sîrme, aşa că atunci cînd îl luaseră de-acolo, viu încă, trebuiseră să i le taie ca să-l poată desprinde de sîrmă. „Împuşcă-mă Harry. Pentru numele lui Dumnezeu, împuşcă-mă." Avuseseră într-o zi o discuţie despre Domnul-Dumnezeu, care nu-ţi dă nimic care să nu poată fi suportat, şi cineva lansase teoria că asta înseamnă că la un mo-

ment dat durerea te face să leşini de la sine. El îşi amintea însă întotdeauna de Williamson şi de noaptea aceea. Nimic nu-l putuse face să-şi piardă cunoştinţa şi trebuise să-i dea toate pastilele de morfină pe care le păstra pentru el în caz de nevoie, dar nici pastilele nu-şi făcuseră efectul imediat.

Şi totuşi, ce avea el acuma era foarte suportabil; şi dacă n-avea să fie mai rău decît era, n-avea de ce să fie îngrijorat. Doar că ar fi preferat o societate mai plăcută.

Se gîndi o clipă la societatea pe care ar fi preferat s-o aibă. „Nu, se gîndi el, cînd tot ce faci ţine prea mult şi vine prea tîrziu, nu te poţi aştepta să-i mai găseşti pe oameni lîngă tine. Oamenii au plecat cu toţii. Petrecerea s-a sfîrşit, şi ai rămas acum cu gazda. Încep să mă plictisesc de moarte, ca şi de toate celelalte", se gîndi el.

— Ce plictiseală, spuse el cu glas tare.

— Ce e, dragul meu?

— Tot ce ţine mult prea mult.

Se uită la obrazul femeii, aflat între el şi foc. Se rezemase cu spatele de scaun, şi lumina focului juca pe faţa ei cu trăsături plăcute şi-şi dădu seama că-i e somn. Auzi hiena urlînd nu prea departe de foc.

— Am scris, zise el. Dar am obosit.

— Crezi că o să poţi dormi?

— Mai mult ca sigur. De ce nu te duci să te culci?

— Îmi place să stau aici, cu tine.

— Nu simţi nimic ciudat? o întrebă el.

— Nu. Doar că mi-e cam somn.

— Eu simt, zise el.

Simţise iar cum trecuse moartea pe lîngă el.

— Ştii, singurul lucru pe care nu mi l-am pierdut niciodată e curiozitatea, îi spuse.

— N-ai pierdut niciodată nimic. Eşti omul cel mai complet pe care l-am cunoscut vreodată.

— Isuse Cristoase, spuse el. Ce puţine lucruri ştie o femeie. Şi oare ce-o mai fi şi asta? Intuiţia ta?

Fiindcă, tocmai atunci, moartea se apropiase de el şi-şi odihnise capul la picioarele patului de campanie şi-i simţise răsuflarea grea.

— Să nu crezi niciodată istoria aceea cu hîrca şi cu coasa, îi spuse el. Ar putea fi tot atît de bine doi agenţi pe bicicletă sau o pasăre. Sau poate avea un rît lung de hienă.

Se urcase acum pe el, dar nu avea nici un fel de formă. Ocupa doar un loc în spaţiu.

— Spune-i să plece.

Nu plecă, ci veni şi mai aproape.

— Îţi duhneşte suflarea îngrozitor, îi spuse el. Bestie împuţită.

Se apropie şi mai mult de el, şi acum nu-i mai putea vorbi, şi cînd văzu că nu-i mai poate vorbi, se apropie şi mai mult, şi acum încerca s-o îndepărteze fără să-i vorbească, dar se tîra şi mai departe pe el, şi acum îi simţea greutatea pe piept, şi în timp ce stătea ghemuită pe deasupra lui şi nu se putea mişca şi nici vorbi, o auzi pe femeie zicînd:

— *Bwana* a adormit. Luaţi patul şi duceţi-l uşurel în cort.

Nu-i putea vorbi ca să-i spună s-o alunge, şi acuma se ghemuise, tot mai grea, pe pieptul lui, de nu mai era în stare să respire. Şi deodată, cînd ridicară patul, se simţi iar bine, şi greutatea de pe piept pieri.

Era dimineaţă, şi era de cîtăva vreme dimineaţă, şi auzi avionul. La început se văzu ca un punct, şi apoi descrise un cerc larg, şi *boy*-ii alergară să aprindă focurile, turnînd gaz şi îngrămădind iarba ca să facă două moviliţe la cele două capete ale terenului acela neted, şi adierea de dimineaţă alungă fumul spre tabără, şi avionul se roti iar, de două ori, zburînd de data aceasta mai jos, apoi alunecă în zbor planat, se redresă şi ateriză uşor, şi iată-l venind spre el pe Compton, în pantaloni de doc, cu o haină de *tweed* şi în cap cu o pălărie de fetru cafenie.

— Ce-i cu tine, bătrîne ? zise Compton.

— Stau prost cu piciorul, îi spuse el. Nu iei cu noi micul dejun ?

— Mulţumesc. Aş bea o ceaşcă de ceai. Ştii, sînt cu Puss Moth. N-o s-o pot lua şi pe *Memsahib*. N-am decît un loc. Camionul vostru e în drum spre voi.

Helen îl luase pe Compton deoparte şi-i vorbea. Compton se întoarse, mai vesel ca oricînd.

— Imediat te urcăm în avion, zise el. O să mă întorc s-o iau şi pe *Mem*. Numai că mi se pare c-o să trebuie să oprim la Arusha ca să iau benzină. Şi acuma, să plecăm.

— Şi ceaiul ?

— Ştii, de fapt nu prea ţin să-l beau.

Boy-ii ridicară patul de campanie şi-l duseră spre avionetă, ocolind corturile verzi, coborînd printre stînci spre cîmpie şi trecînd pe lîngă focuri, care ardeau acum cu flacără mare, iarba făcîndu-se scrum şi vîntul înteţind focul. Nu de-ajuns de greu să-l aşeze înăuntru, dar o dată înăuntru, se rezemă pe bancheta de piele, proptindu-şi piciorul de marginea banchetei pe care şedea Compton. Compton porni motorul şi se urcă în avion. Îi făcu semn lui Helen şi *boy*-ilor, şi în timp ce zgomotul sacadat al motorului se transforma în binecunoscutul uruit asurzitor, Compie fiind atent la gropile de mistreţi, avionul viră, uruind şi săltînd de-a lungul terenului dintre cele două focuri, şi cu o ultimă zdruncinătură se înălţă, şi-i văzu pe toţi jos, pe pămînt, făcînd semn cu mîna, şi tabăra de la poalele dealului turtindu-se, şi cîmpia lăţindu-se, pîlcurile de copaci şi tufişurile turtindu-se, iar potecile de vînătoare alergînd netede spre băltoacele secate, şi într-un loc văzu un ochi de apă de care nu ştiuse nimic pînă atunci. Zebrele, acuma nişte spinări mici şi rotunjite, şi antilopele, puncte rotunde cu capete mari, care păreau să se caţere în goana lor peste cîmpie, se răsfirau pe măsură ce umbra le cuprindea, devenind tot mai mici, şi mişcarea lor era parcă statică, şi cîmpia, cît vedeai cu ochii, arăta cenuşiu-gălbuie, şi în faţă se vedea spatele hainei de *tweed* a lui Compie şi pălăria lui cafenie de fetru. Şi apoi trecură peste primele înălţimi,

pe care antilopele mai urcau încă, şi după aceea peste munţi cu văi adînci, acoperite de verdele pădurilor, şi povîrnişuri cu păduri de bambu şi apoi iar păduri dese, risipite pe creste şi prin prăpăstii, şi înălţimile începură că coboare şi se ivi o altă cîmpie, fierbinte, cafeniu-purpurie, şi din cauza căldurii avionul se clătina, şi Compie se uita înapoi, să vadă cum îi merge. După aceea, înaintea lor se zări un alt lanţ de munţi întunecaţi.

Şi atunci, în loc să se îndrepte spre Arusha, virară la stînga, şi el îşi închipui, fireşte, că aveau destulă benzină, şi uitîndu-se în jos văzu un nor roz, rarefiat, care aluneca deasupra pămîntului şi în aer, ca primul val de zăpadă al unui viscol venit din senin, şi-şi dădu seama că era un nor de lăcuste care veneau dinspre sud. Atunci începură a urca, luînd-o se pare înspre răsărit, şi după aceea se întunecă şi intrară într-o furtună, iar ploaia era atît de deasă, încît avea impresia că zboară printr-o cascadă, şi apoi ieşiră din furtună, şi Compie îşi întoarse capul şi-i zîmbi şi-i arătă ceva cu degetul şi văzu înaintea lui vîrful pătrat al muntelui Kilimanjaro, imens cît lumea, măreţ, înalt şi necrezut de alb în soare. Şi atunci îşi dădu seama că într-acolo se-ndreaptă.

Şi tocmai atunci hiena încetă să schelălăiască în noapte şi se porni să urle într-un chip ciudat, jalnic, aproape omenesc. Femeia auzi urletul şi se foi în pat.

Nu se trezi. În visul ei se afla în casa din Long Island[1] şi era noaptea dinaintea „debutului" fiicei sale în lumea bună. Şi într-un fel, era şi tatăl ei acolo, şi se purtase foarte sever cu ea. Şi atunci, urletul hienei se auzi atît de puternic, încît se trezi, şi o clipă nu-şi dădu seama unde e şi i se făcu tare frică. Apoi luă lanterna şi o aprinse, îndreptînd-o spre celălalt pat de campanie, pe care-l aduseseră înăuntru după ce Harry adormise. Zări sub plasa împotriva ţînţarilor forma trupului lui, dar cine ştie cum îşi scosese piciorul care atîrna afară pe marginea patului. Pansamentul se desfăcuse cu totul şi nu se putea uita la el.

— Molo, strigă ea. Molo ! Molo ! Apoi spuse : Harry, Harry ! Şi cu glasul mereu mai tare : Harry ! Te rog ! O, Harry !

Nu-i răspunse nimeni şi nu-l auzea răsuflînd.

Afară, hiena urla la fel de ciudat ca atunci cînd o trezise. Dar n-o mai auzea, din cauză că inima-i bătea cu putere.

[1] Insulă în Oceanul Atlantic, pe care se află o parte din oraşul New York.

SCURTA VIAŢĂ FERICITĂ A LUI FRANCIS MACOMBER

Acum, că era ora prînzului, şedeau cu toţii sub acoperişul larg şi verde al cortului-sufragerie şi se prefăceau că nu s-a întîmplat nimic.

— Ce vreţi : suc de lămîie, sau citronadă ? întrebă Macomber.

— Eu aş vrea un *gimlet* [1], îi spuse Robert Wilson.

— Şi eu aş vrea un *gimlet*. Simt nevoia să beau ceva, zise soţia lui Macomber.

— E cel mai bun lucru pe care l-am putea face, fu de acord Macomber. Spune-i să ne facă trei *gimlet*-uri.

Mess-boy[2]-ul se şi apucase să le facă, scoţînd sticlele puse la răcit în sacii de pînză picurînd de umezeală în vîntul care sufla printre copacii ce umbreau corturile.

— Cît ar trebui să le dau ? întrebă Macomber.

— O liră e destul, îi spuse Wilson. N-are rost să-i înveţi prost.

— Şeful o să le dea şi celorlalţi ?

— Categoric.

Cu o jumătate de ceas mai devreme, Francis Macomber fusese purtat în triumf de la marginea taberei şi pînă la cortul său, pe braţele şi pe umerii bucătarului, servitorilor, jupuitorului şi hamalilor. Purtătorii de puşti nu luaseră parte la această demonstraţie. Cînd servitorii indigeni îl lăsaseră la uşa cortului, Macomber dăduse mîna cu toţi, primise felicitările lor, apoi intrase în cort şi se aşezase pe pat, şi rămase acolo pînă veni nevastă-sa. Intrînd în cort, femeia nu-i spuse nimic, şi Macomber plecă imediat şi se duse să se spele pe faţă şi pe mîini la lavaboul de campanie instalat afară, şi apoi se-ndreptă spre cortul-sufragerie, unde se aşeză într-un confortabil scaun de pînză, la umbră şi în adierea vîntului.

Mrs. Macomber îi aruncă o privire rapidă lui Wilson. Era o femeie extrem de frumoasă şi de îngrijită, a cărei frumuseţe şi poziţie socială făcuseră ca în urmă cu cinci ani să i se ofere cinci mii de dolari pentru a recomanda, sub semnătură şi cu o fotografie, un produs cosmetic pe care nu-l folosise niciodată. Era căsătorită cu Francis Macomber de unsprezece ani.

— Frumos leu, nu-i aşa ? zise Macomber.

[1] Băutură alcoolică, făcută cu gin, lămîie şi apă.

[2] Băiat care serveşte la masă (engl.).

De data asta, nevastă-sa se uită la el. Îi privea pe cei doi oameni ca şi cum nu i-ar mai fi văzut pînă atunci.

Pe unul dintre ei, pe Wilson, vînătorul alb, ştia bine că nu-l mai văzuse pînă atunci. Era un om de înălţime mijlocie, cu părul de culoarea nisipului, cu o mustaţă ţepoasă, cu faţa foarte roşie şi cu nişte ochi albaştri extrem de reci, avînd în colţul pleoapelor nişte riduri albe abia vizibile, care-i dădeau un aer vesel cînd zîmbea. Şi acum îi zîmbea, şi femeia îşi coborî privirile şi se uită la umerii care se rotunjeau sub bluza lui largă, şi la cele patru mari cartuşe ţinute în locul unde ar fi trebuit să fie buzunarul de la piept, şi la mîinile lui mari şi bronzate, la pantalonii uzaţi, la bocancii foarte murdari, şi se-ntoarse iar la faţa lui roşie. Şi observă cum rumeneala feţei lui se oprea la dunga albă făcută de cercul marcat de conturul pălăriei *Stetson*, atîrnată acum pe unul dintre cuierele fixate pe stîlpii cortului.

— Ş-acuma beau în cinstea leului, zise Robert Wilson.

Îi zîmbi din nou femeii, şi ea, fără să-i răspundă, se uită curioasă la soţul ei.

Francis Macomber era foarte înalt, foarte bine făcut, dacă nu te supăra faptul că-i prea înalt, brun, cu părul tuns scurt, cu buzele mai curînd subţiri, şi trecea drept un bărbat frumos. Era îmbrăcat şi el cu haine de vînătoare, ca şi Wilson, numai că ale lui erau noi, avea treizeci şi cinci de ani, se ţinea foarte bine, era priceput la tenis şi la golf, bătuse o seamă de recorduri la pescuit şi arătase de curînd, în văzul tuturor, că e un laş.

— În cinstea leului, zise el. Nici nu ştiu cum să-ţi mulţumesc pentru tot ce ai făcut.

Margaret, soţia, îşi întoarse capul şi se uită din nou la Wilson.

— Să nu mai vorbim de leu, zise ea.

Wilson se uită lung la ea, fără să zîmbească, dar acum femeia îi zîmbi.

— A fost o zi foarte ciudată, spuse ea. N-ar trebui să-ţi pui totuşi pălăria acuma, la amiază, cu toate că stai în umbra cortului ? Chiar dumneata mi-ai spus asta.

— S-o pun, zise Wilson.

— Ştii, ai faţa foarte roşie, *Mr.* Wilson, îi spuse ea, şi zîmbi iar.

— Din cauza băuturii, zise Wilson.

— Nu cred că-i din cauza asta, spuse ea. Francis bea foarte mult, dar niciodată nu-i roşu-n obraz.

— Astăzi da, încercă Macomber să glumească.

— Nu, zise Margaret. Mie mi-a roşit obrazul. Dar *Mr.* Wilson e întotdeauna roşu la faţă.

— Ăsta-i felul meu, zise Wilson. Dar, spuneţi, n-aţi vrea să căutăm şi alt subiect de conversaţie în afară de frumuseţea mea ?

— Abia am început.

— S-o lăsăm baltă, spuse Wilson.

— Conversaţia o să devină din ce în ce mai dificilă, zise Margaret.

— Nu vorbi prostii, Margot, îi zise soţul.

— Nu văd de ce, spuse Wilson. Doar a fost doborît un leu grozav.

Margot se uită la amîndoi, şi amîndoi văzură că o să izbucnească în plîns. Wilson îşi dăduse seama mai demult că aşa o să se întîmple şi-i era teamă. Lui Macomber nu-i mai era nici teamă.

— Ce-aş fi vrut să nu se întîmple. Oh, ce-aş fi vrut să nu se întîmple, zise ea, şi o porni spre cortul ei.

Nu se auzea că plînge, dar i se vedeau umerii zvîcnind sub bluza roz, tropicală, pe care o purta.

— Indispoziţii femeieşti, îi spuse Wilson bărbatului cel înalt. Nu-i nimic. Încordare nervoasă, şi lucruri din astea...

— Nu-i aşa, zise Macomber. Mi se pare că de-acum înainte o să am de-a face mereu cu treaba asta.

— Aş, de unde. Hai, mai bine să bem un păhărel din licoarea asta, care te face praf, zise Wilson. Uită totul. Oricum, nu-i nimic.

— Să încercăm, spuse Macomber. Să ştii, totuşi, că n-am să uit ce-ai făcut pentru mine.

— N-am făcut nimic, zise Wilson. Lasă prostiile astea.

Aşa că rămaseră mai departe la umbră, pe locul unde era aşezată tabăra, sub un pîlc de salcîmi cu coroanele răsfirate, în spatele cărora se înălţa un deal semănat cu bolovani ; în faţa lor se întindea o pajişte acoperită de iarbă, care cobora pînă la un rîu plin de pietre, dincolo de care era o pădure, şi-şi beau citronadele lor abia scoase de la gheaţă şi evitau să

se privească, iar *boy*-ii puneau masa de prînz. Wilson îşi dădea seama că la ora asta *boy*-ii ştiau cu toţii, şi cînd observă că *boy*-ul personal al lui Macomber se uită curios la stăpînul lui în timp ce punea farfuriile pe masă, îl ocărî în *swahili* [1]. *Boy*-ul se întoarse, cu o faţă inexpresivă.

— Ce i-ai spus ? îl întrebă Macomber.

— Nimic. I-am spus să se mişte mai repede, dacă nu vrea să încaseze vreo cincisprezece, şi încă din alea pe cinste.

— Ce anume ? Cincisprezece lovituri de bici ?

— E cu totul ilegal, zise Wilson. De obicei sînt amendaţi.

— Mai pui încă să-i biciuiască ?

— O, da. Dacă s-ar plînge ar ieşi un scandal nemaipomenit. Dar nu se plîng nimănui. Preferă să fie biciuiţi decît amendaţi.

— Ciudat ! zise Macomber.

— Nu chiar atît de ciudat, spuse Wilson. Ce-ai prefera dumneata ? Să încasezi o chelfăneală zdravănă, sau să-ţi pierzi salariul ?

Şi, simţindu-se stînjenit că a pus o asemenea întrebare, continuă, fără să mai aştepte ca Macomber să-i răspundă :

— De altfel, într-un fel sau altul, cu toţii înghiţim în fiecare zi cîte una.

[1] Limbă vorbită de populaţia bantu, populaţie de origine arabă, din Zanzibar, Africa Orientală.

Nici acuma n-o nimerise mai bine. „Doamne-Dumnezeule“, se gîndi el, sînt un diplomat, ce mai încolo-ncoace?

— Da, înghiţim mereu, zise Macomber, fără să se uite la Wilson. Îmi pare grozav de rău de toată povestea asta cu leul. N-ar trebui s-o mai ştie şi alţii, nu-i aşa? Vreau să spun... că nimeni n-o s-o afle, nu?

— Adică, dacă n-am s-o povestesc cumva la Mathaiga Club? Wilson îl privea acuma cu răceală. La asta nu se aşteptase. „Va să zică, îşi spuse el, nu-i numai laş, e şi dobitoc. Şi cînd te gîndeşti că pînă azi îmi plăcea. Dar ce se poate şti, cînd ai de-a face cu un american?“

— Nu, zise Wilson. Eu sînt vînător profesionist. Noi nu trăncănim niciodată pe socoteala clienţilor noştri. În privinţa asta poţi să n-ai nici o grijă. Dar să ştii că nu-i de loc elegant să ni se ceară să nu vorbim.

Se hotărîse, chiar în clipa aceea, să rupă relaţiile cu ei, ceea ce ar fi făcut ca lucrurile să fie mai simple. În acest caz ar fi mîncat singur, şi ar fi putut şi citi în timpul mesei. Ei ar mînca separat. I-ar călăuzi în timpul acestui *safari*', avînd cu ei cele mai oficiale relaţii... cum se spune asta în franceză? Cu distinsă consideraţie... şi i-ar fi mult mai uşor decît să trebuie să mai înghită şi mofturile astea sentimentale. O să-l insulte şi o s-o rupă cu el de-a binelea. După aceea o să poată citi în timpul mesei

şi o să continue să le bea *whisky*-ul. Asta era şi expresia folosită cînd un *safari* mergea prost. Te întîlneai cu un alt vînător alb şi-l întrebai: „Cum îţi merge?“, şi el îţi răspundea: „O, le beau încă *whisky*-ul“, şi ştiai că totul s-a dus dracului.

— Scuză-mă, zise Macomber, şi se uită la el cu obrazul acela de american care arată a adolescent pînă cînd ajunge între două vîrste, şi Wilson îi observă părul tăiat scurt ca o perie, ochii frumoşi abia plecaţi, nasul drept, buzele subţiri şi bărbia frumoasă. Scuză-mă că nu mi-am dat seama de asta. Mai am încă de învăţat o mulţime de lucruri.

Ei, şi-acuma ce să mai facă? se-ntrebă Wilson. El era gata să o rupă o dată pentru totdeauna, şi nenorocitul ăsta îi mai cere şi scuze după ce-l insultase. Mai încercă o dată.

— Să nu-ţi fie teamă că o să vorbesc, zise el. Trebuie să-mi cîştig existenţa. Ştii, în Africa nici o femeie nu dă greş cînd trage într-un leu şi nici un om alb nu o ia la goană.

— Eu însă am luat-o la goană ca un iepure, zise Macomber.

„Şi-acuma ce dracu să mai faci cu un om care vorbeşte aşa?“ se-ntrebă Wilson.

Se uită la Macomber cu ochii lui albaştri, impasibili, de mitralior, şi celălalt îi zîmbi. Zîmbea frumos, dacă nu ţineai seama că i se vedea în priviri că fusese jignit.

— Poate c-am s-o dreg cu bivolii, zise el. Acuma o să trecem la bivoli, nu-i aşa ?

— Mîine dimineaţă, dacă n-ai nimic împotrivă, îi spuse Wilson.

Poate că se-nşelase. Probabil că aşa o fi trebuind să încasezi. Cu americanii ăştia afurisiţi nu poţi să ştii niciodată. Şi din nou îl preţui pe Macomber. Dacă ar fi putut uita ce se-ntîmplase în dimineaţa aceea. Dar nu se putea. Mai nenorocită dimineaţă ca aia nici că se putea.

— Iat-o pe *Memsahib,* zise el.

Margot venea dinspre cortul ei, cu faţa odihnită, veselă şi arătînd foarte drăguţă. Avea o faţă perfect ovală, atît de perfect ovală, că te aşteptai să fie proastă. Dar nu era proastă, îşi zicea Wilson, de loc proastă.

— Ce mai face frumosul *Mr.* Wilson, cu faţa lui roşie ? Şi tu Francis, comoara mea, te simţi mai bine ?

— O, nespus de bine, zise Macomber.

— Am uitat totul, zise ea aşezîndu-se la masă. Ce importanţă are dacă Francis se pricepe sau nu să omoare lei ? Nu asta-i ocupaţia lui. Asta-i ocupaţia lui *Mr.* Wilson. *Mr.* Wilson e într-adevăr impresionant cînd omoară orice. Şi chiar ştii să omori orice, nu-i aşa ?

— Da, orice, zise Wilson. Pur şi simplu orice.

Sînt, se gîndea el, cele mai neîndurătoare din lume, cele mai neîndurătoare, mai crude, mai rapace şi

mai atrăgătoare, iar bărbaţii lor s-au moleşit sau şi-au distrus nervii, în timp ce ele s-au călit. Sau poate că-şi aleg bărbaţi pe care pot să-i ducă de nas. Totuşi, la vîrsta la care se mărită n-au cum să ştie toate astea. Se simţea foarte bine că învăţase încă mai demult cum sînt americancele, fiindcă asta era foarte atrăgătoare.

— Mîine dimineaţă mergem să vînăm bivoli, îi spuse el.

— Vin şi eu, spuse ea.

— Nu se poate.

— Ba da, vin. Nu-i aşa că pot veni, Francis ?

— De ce nu rămîneţi în tabără ?

— Pentru nimic în lume, zise ea. N-aş vrea să pierd un spectacol ca cel de azi-dimineaţă pentru nimic în lume.

Cînd plecase, se gîndi Wilson, cînd plecase să plîngă, ai fi zis că e o femeie extraordinară. Ai fi zis că a înţeles, că-i pare rău de el şi de ea şi că-şi dă seama care-i de fapt situaţia. Lipsise doar douăzeci de minute, şi iat-o acuma, aici, pur şi simplu înveşmîntată în cuirasa aceea de răutate a femelelor americane. Sînt cele mai afurisite femei din lume. Într-adevăr, cele mai afurisite.

— Mîine vom da în cinstea ta o altă reprezentaţie, zise Francis Macomber.

— N-o să veniţi, spuse Wilson.

— Greşeşti foarte mult, îi zise ea. Şi ţin *atît de mult* să te văd acţionînd din nou. Ai fost foarte

drăguţ în dimineaţa asta. Desigur, în măsura în care a zbura creierii unei fiare e un lucru drăguţ.

— Uite c-au venit cu mîncare, zise Wilson. Sînteţi foarte veselă, nu-i aşa ?

— Şi de ce nu ? Doar n-am venit aici ca să mă plictisesc.

— Mda, pînă acum n-a fost de loc plictisitor, zise Wilson.

Se uita la bolovanii din albia rîului şi la copacii de pe povîrnişul celuilalt mal şi-şi aducea aminte ce se întîmplase în dimineaţa aceea.

— O, nu, spuse ea. A fost foarte frumos. Şi mîine... Nici nu-ţi închipui cu cîtă nerăbdare aştept ziua de mîine.

— Vi se serveşte carne de elan, zise Wilson.

— Animalele acelea mari ca nişte vaci, care sar ca iepurii ?

— Să zicem că sînt cam aşa, zise Wilson.

— Carnea e foarte bună, zise Macomber.

— Tu l-ai doborît, Francis ? întrebă ea.

— Da.

— Nu-s primejdioase, nu ?

— Numai cînd dau peste tine, îi spuse Wilson.

— Mă bucur.

— Ce-ar fi să te mai laşi puţin de răutăţile astea, Margot ? zise Macomber, tăindu-şi friptura de elan şi punînd piuréul de cartofi, sosul şi morcovii pe spatele furculiţei înfipte în bucata de carne.

— Fiindcă mă rogi atît de frumos, s-ar putea să mă las

— Diseară bem şampanie în cinstea leului, zise Wilson. Acuma, la prînz, e prea cald.

— A, leul, spuse Margot. Şi uitasem de el.

„Va să zică, îşi zise Robert Wilson, *nu-l iartă*. Sau poate că aşa crede ea că face figură bună ? Cum ar trebui să se poarte o femeie cînd descoperă că bărbatul ei e un laş afurisit ? E al dracului de crudă, dar toate sînt aşa. Ele dictează, desigur, şi ca să dictezi trebuie să fii crud din cînd în cînd. Totuşi, m-am cam săturat de teroarea lor blestemată."

— Nu luaţi încă puţin elan ? întrebă el politicos.

În după-amiaza aceea, mai spre seară, Wilson şi cu Macomber plecară cu maşina, cu şoferul indigen şi cu doi purtători de puşti. *Mrs.* Macomber rămase în tabără. E prea cald, spusese ea, şi oricum avea să meargă cu ei a doua zi în zori. Şi pe cînd maşina se-ndepărtă, Wilson se uită la ea : stătea sub copacul acela înalt şi arăta mai curînd drăguţă decît frumoasă în bluza ei kaki, care bătea în roz, cu părul negru dat pe spate şi strîns într-un coc atîrnînd în jos spre ceafă, cu tenul proaspăt, se gîndi el, de parcă ar fi fost în Anglia. Le făcu semn cu mîna în clipa în care maşina dispăru printre ierburile înalte şi ocoli printre copaci, luînd-o spre dealurile joase presărate cu tufişuri şi copaci ca într-o livadă.

În tufişuri dădură peste o turmă de *impala*[1], şi coborînd din maşină se apucară să urmărească un berbec bătrîn, cu coarne lungi, desfăcute larg, şi

[1] Antilopă africană (în limba zulusă).

Macomber îl ucise dintr-o împuşcătură foarte onorabilă, care dobori berbecul, aflat la o depărtare de mai bine de 500 de metri, şi puse turma pe goană. Animalele fugeau înnebunite, încălecîndu-se şi sărind cu labele trase spre corp, în salturi prelungi, atît de necrezut de aeriene de parcă totul s-ar fi petrecut în vis.

— Frumoasă lovitură, zise Wilson, şi ţinta nu-i prea mare.

— Capul face ceva ? întrebă Macomber.

— Lovitura a fost excelentă, îi spuse Wilson. Trage aşa, şi totul o să fie în regulă.

— Crezi că mîine o să dăm de bivoli ?

— Sînt toate şansele. Se duc la păscut dimineaţa în zori, şi dacă avem noroc o să-i surprindem la loc deschis.

— Tare-aş vrea să termin odată cu povestea asta cu leul, zise Macomber. Nu-i de loc plăcut să te vadă nevasta făcînd aşa ceva.

„Eu aş zice că e şi mai neplăcut să fi făcut aşa ceva, se gîndi Wilson, fie că era sau nu era nevasta de faţă, şi să mai şi vorbeşti de asta.“ Spuse însă :

— În locul dumitale, nu m-aş mai gîndi atîta la chestia asta. Oricui i se poate întîmpla să se piardă la primul leu. De altfel, totul a trecut.

Dar în noaptea aceea, după cină şi după un *whisky and soda* băut lîngă foc înainte de culcare, pe cînd stătea întins în patul de campanie, sub plasa împotriva ţînţarilor, şi asculta zgomotele nopţii,

Francis Macomber îşi dădu seama că nu trecuse. Nici nu trecuse, nici nu începea. Era la fel ca atunci cînd se întîmplase, cu unele amănunte mai accentuate, şi-i era groaznic de ruşine. Dar mai puternică decît ruşinea îl năpădise o frică rece, surdă. Frica nu-l părăsise, şi o simţea asemenea unui gol rece şi vîscos care-şi făcuse loc în imensul vid unde altădată domnea încrederea în el însuşi, şi-l apucă greaţa. Şi în clipa aceea era acolo, în el.

Totul începuse în noaptea trecută, cînd se trezise din somn şi auzise leul răgind undeva în susul rîului. Răgetul răsuna puternic şi se termina cu nişte mîrîituri înfundate, care dădeau impresia că leul e pe aproape, pe lîngă cort, şi cînd se trezi şi-l ascultă, lui Francis Macomber i se făcu frică. O auzea pe nevastă-sa respirînd liniştit, în somn. Nu era nimeni căruia să-i spună că i-e frică, nici care să-i împărtăşească spaima, şi stînd aşa culcat şi singur nu avea cum să ştie de proverbul somali [1] care spune că unui om curajos îi este întotdeauna frică de leu de trei ori : cînd îi vede pentru prima dată urmele, cînd îl aude pentru prima dată răgind şi cînd dă cu ochii de el pentru prima dată. Şi apoi, în timp ce luau micul dejun, la lumina felinarelor, în cortul-sufragerie, înainte de răsăritul soarelui, leul răgi din nou, şi lui Francis i se păru că era la marginea taberei.

[1] Somali, din Somalia, teritoriu situat în peninsula cu acelaşi nume din partea de est a Africii.

— S-ar părea că e un leu bătrîn, trecut prin multe, zise Robert Wilson ridicîndu-şi privirile din farfuria cu scrumbii afumate. Ascultaţi-l cum mîrîie.

— E tare aproape ?

— Cam la vreo doi kilometri în susul rîului.

— O să-l vedem ?

— O să mergem într-acolo.

— Răgetele lui se aud atît de departe ? S-ar zice că e chiar aici, în tabără.

— Se aud al dracului de departe, zise Robert Wilson. E ciudat cît de departe se aud. Să sperăm că e un motan care o să se lase împuşcat. *Boy*-ii ziceau că rătăceşte pe-aici prin împrejurimi un leu foarte mare.

— Dac-ar fi să trag în el, unde ar trebui să-l lovesc ca să-l dobor ? întrebă Macomber.

— Între omoplaţi, zise Wilson. În gît dacă poţi. Să loveşti într-un os. Să-l dobori.

— Sper să-l lovesc unde trebuie, zise Macomber.

— Dumneata tragi foarte bine, îi spuse Wilson. Nu te pripi, întîi trebuie să fii sigur că-l atingi. Prima lovitură e aceea care contează.

— De la ce distanţă trebuie să trag ?

— E greu de precizat. Leul are şi el ceva de zis în treaba asta. Nu trage pînă nu e atît de aproape încît să mergi la sigur.

— La mai puţin de trei sute de metri ? întrebă Macomber.

Wilson îi aruncă o privire rapidă.

— Da, să zicem la trei sute. S-ar putea să trebuie să tragi şi la mai puţin de trei sute. În nici un caz însă peste. La trei sute e foarte bine. La distanţa asta poţi să-l loveşti oriunde vrei. Iat-o şi pe *Memsahib*.

— Bună dimineaţa, spuse ea. Ei, o pornim după leu ?

— De îndată ce terminaţi micul dejun, spuse Wilson. Cum vă simţiţi ?

— Minunat, zise ea. Sînt teribil de nerăbdătoare.

— Mă duc să văd dacă e totul gata.

Wilson plecă. Şi-n clipa aceea, leul răgi din nou.

— Ce scandalagiu, zise Wilson. Îl facem noi să tacă.

— Ce ai, Francis ? îl întrebă soţia sa.

— Nimic.

— Ba da, ai ceva. Ce te frămîntă ?

— Nimic.

— Spune-mi, zise ea şi se uită la el. Nu te simţi bine ?

— Răgetele acestea afurisite, zise el. N-au încetat o clipă, toată noaptea.

— De ce nu m-ai sculat, spuse ea. Mi-ar fi plăcut să le aud şi eu.

— Trebuie să-l omor odată pe afurisitul ăsta, zise Macomber nefericit.

— Păi de asta ai şi venit aici, nu ?

— Da. Dar mă calcă pe nervi să-l aud răgind toată noaptea.

— Bine, atunci, cum zicea şi Wilson, omoară-l şi termină odată cu răgetele astea.

— Fireşte, draga mea, zise Macomber. N-o să fie greu, nu-i aşa ?

— Nu cumva ţi-e frică ?

— O, nu. Dar răgetele astea toată noaptea m-au scos din sărite.

— O să-l omori dintr-o lovitură. O să fie ceva minunat. Sînt sigură şi sînt teribil de nerăbdătoare să văd cum ai s-o faci.

— Termină-ţi micul dejun, şi o pornim.

— Încă nu s-a luminat, zise ea. Asta nu-i o oră de plecat.

Şi tocmai în clipa aceea, leul scoase un răget, horcăind ca o tînguire care, venind din adîncul pieptului, devenea brusc guturală şi continua cu nişte vibraţii ascendente care păreau să zguduie aerul, ca să se termine printr-un suspin şi printr-un horcăit adînc şi greu, pornit din adîncul pieptului.

— Ai zice că-i aci, spuse nevasta lui Macomber.

— Dumnezeule, exclamă Macomber. M-am săturat de răgetele astea afurisite.

— Sînt foarte impresionante.

— Impresionante ? Înspăimîntătoare.

Robert Wilson se apropie de ei zîmbind şi ţinînd în mînă o carabină Gibbs 505, scurtă şi urîtă, cu ţeava teribil de groasă.

— Să mergem, zise el. Purtătorul dumitale a luat Springfieldul şi carabina cea mare. Totul a fost pus în maşină. Ai luat cartuşele ?

— Da.

— Sînt gata, zise *Mrs.* Macomber.

— Trebuie să-l facem să termine scandalul ăsta, spuse Wilson. Dumneata treci în faţă. *Memsahib* o să stea cu mine în spate.

Se urcară în maşină, şi în lumina cenuşie a zorilor o porniră în susul rîului, printre copaci. Macomber deschise magazia carabinei sale, şi văzînd că are înăuntru cartuşe blindate, o închise şi puse piedica. Îşi dădu seama că-i tremură mîna. Căută cu mîna la pieptul bluzei, să vadă dacă mai are şi alte cartuşe, şi-şi trecu degetele peste cartuşele din lăcaşurile de pe tunică. Se întoarse spre Wilson, care stătea în spatele maşinii fără portiere, ca o cutie, alături de nevastă-sa, amîndoi zîmbind nerăbdători, şi Wilson se aplecă înainte şi-i şopti :

— Uite că păsările coboară. Înseamnă că bătrînul şi-a lăsat prada.

Pe malul celălalt al rîului, Macomber văzu, pe deasupra copacilor, vulturii învîrtindu-se şi repezindu-se spre pămînt.

— Sînt şanse să vină să bea la rîu, îi şopti Wilson, înainte de a se duce să-şi facă siesta. Deschide bine ochii.

Mergeau încet de-a lungul malului înalt al rîului, care în locurile acelea cobora drept pînă în albia plină de bolovani şi şerpuiau cu maşina printre copaci. Macomber se uita cu atenţie spre celălalt mal, şi deodată simţi că Wilson îl apucă de braţ. Maşina se opri.

— Uite-l, auzi Macomber şoapta lui Wilson. Drept în faţă, la dreapta. Coboară şi trage. E un leu splendid.

Şi atunci Macomber văzu leul. Stătea în picioare, în profil, cu capul lui mare întors spre ei. Briza uşoară a zorilor, care sufla înspre ei, prinse să-i zburlească coama întunecată, şi leul părea imens în lumina cenuşie a dimineţii, profilat pe creasta malului, cu greabănul masiv şi cu trupul suplu, umflîndu-se ca un burduf.

— Cît de departe e ? întrebă Macomber ridicînd carabina.

— Cam la vreo şaptezeci de metri. Coboară şi ucide-l.

— Şi de ce să nu trag de aici ?

— Leii nu se doboară din maşină, îl auzi pe Wilson spunîndu-i la ureche. Coboară. N-o să stea acolo toată ziua.

Macomber păşi peste deschizătura curbă a maşinii din dreptul banchetei din faţă, puse piciorul pe scară şi apoi jos. Leul stătea în acelaşi loc, uitîndu-se majestuos şi calm spre acest obiect îndesat, asemeni unui fel de superrinocer, pe care ochii lui îl distingeau doar ca o siluetă. Vîntul nu ducea spre el mirosul de om şi se uita cu atenţie la obiectul acela mişcîndu-şi uşor capul dintr-o parte în alta. Şi atunci, observînd obiectul cu pricina, fără teamă, dar şovăind totuşi înainte de a coborî malul ca să bea cu un asemenea lucru în faţă, zări forma unui om ce se desprindea din el ; întorcîndu-şi capul masiv, leul se repezi înspre copaci, ca să se adăpostească, dar auzi o bubuitură ca de tunet şi simţi izbitura unui glonţ blindat de 30—06, care-i muşcă pîntecele şi-i sfîşie stomacul, şi o greaţă subită şi fierbinte îl năpădi. O porni la pas, greoi, pe labele lui mari, clătinîndu-se cu toată greutatea pîntecelui rănit, printre copaci, spre iarba înaltă, la adăpost, şi bubuitura trecu din nou pe lîngă el, despicînd aerul. Şi din nou auzi bubuitura aceea şi simţi lovitura izbindu-l jos, în coaste, şi sfîşiindu-i carnea, şi sîngele înspumat şi fierbinte îi umplu gura, şi o luă la goană spre ierburile înalte, unde se putea ascunde ca să nu fie văzut şi ca să-i facă să se apropie de ajuns de mult cu lucrul acela care bubuia şi să poată dintr-o săritură să-l înhaţe pe omul care-l ţinea în mînă.

Cînd coborîse din maşină, Macomber nu se gîndise la ce se întîmplă cu leul. Ce ştia el era că mîinile îi tremurau, şi cînd se-ndepărtă de maşină îi fu aproape imposibil să-şi mişte picioarele. Coapsele îi erau ţepene, iar muşchii îi zvîcneau. Duse carabina la ochi, ţinti locul în care capul leului se lega de spate şi apăsă pe trăgaci. Nu se-ntîmplă nimic, deşi apăsa de i se părea c-o să i se frîngă degetul. Atunci îşi dădu seama că nu trăsese piedica, şi în timp ce coborî carabina ca să tragă piedica mai făcu, aşa înţepenit cum era, încă un pas, şi leul, văzîndu-i silueta desprinzîndu-se limpede de aceea a maşinii, se întorsese şi o pornise la pas, şi cînd trase, auzi un zgomot înfundat, ceea ce în-

semna că nimerise, dar leul continua să meargă. Macomber trase din nou şi văzură cu toţii trîmba de praf pe care o ridica glonţul în faţa leului, care fugea. Trase din nou, aducîndu-şi aminte că trebuie să ţintească mai jos, şi auziră cu toţii izbitura glonţului, şi leul o porni la goană şi dispăru printre ierburile înalte înainte de a mai apuca el să tragă.

Macomber rămase aşa, năpădit de o senzaţie de greaţă, cu mîinile, care ţineau carabina gata de tras, tremurînd, şi nevasta lui şi Robert Wilson erau lîngă el. Tot lîngă el erau şi cei doi purtători de puşcă, sporovăind în *wakamba.* [1]

— L-am atins, spuse Macomber. L-am atins de două ori.

— O dată l-ai lovit în pîntece, şi o dată undeva mai în faţă, zise Wilson fără entuziasm.

Purtătorii de puşcă aveau un aer foarte grav. Tăceau.

— S-ar putea să-l fi omorît, continuă Wilson. O să trebuie să mai aşteptăm puţin pînă vom putea vedea care-i situaţia.

— Ce vrei să zici ?

— Trebuie să-l mai lăsăm să se moaie înainte de a-l urmări.

— Aha, făcu Macomber.

— E un leu grozav, zise Wilson ceva mai vesel. Totuşi, s-a vîrît într-un loc cam prost.

— De ce e prost ?

[1] Limbă vorbită de populaţia wakamba, din estul Africii, populaţie alcătuită din păstori nomazi.

— Nu-l vezi decît cînd eşti lîngă el.

— Aha, făcu Macomber.

— Hai, zise Wilson. *Memsahib* poate să rămînă în maşină. Ne ducem să vedem cum e cu urmele de sînge.

— Rămîi aici, Margot, îi zise Macomber nevestei sale.

Gura-i era uscată şi-i venea foarte greu să vorbească.

— De ce ? întrebă ea.

— Aşa zice Wilson.

— Mergem să vedem care-i situaţia, spuse Wilson. Rămîneţi pe loc. De aici se şi vede mai bine.

— Foarte bine.

Wilson îi spuse ceva şoferului în *swahili.* Omul dădu din cap şi spuse :

— Da, *Bwana.*

După asta, coborîră malul povîrnit, trecură peste rîu şi se căţărară pe celălalt mal, ocolind bolovanii şi stîncile şi agăţîndu-se de rădăcinile ieşite în afară, pînă dădură de locul de unde leul o luase la goană cînd Macomber trăsese prima oară. În iarba scurtă se zăreau urme de sînge negru, pe care purtătorii de puşcă le arătară cu vîrful unor nuiele verzi, şi urmele acestea se îndepărtau dincolo de copacii de pe malul rîului.

— Ce facem ? întrebă Macomber.

— N-avem ce face, zise Wilson. Nu putem merge cu maşina. Malul e prea abrupt. O să-l lăsăm să

mai amorţească, şi după aceea dumneata şi cu mine o să ne ducem să vedem ce-i cu el.

— N-am putea da foc ierbii ? întrebă Macomber.

— E prea verde.

— N-am putea trimite hăitaşi ?

Wilson îl cîntări din ochi.

— Fireşte că am putea, zise el. Dar ar fi cam criminal din partea noastră. Vezi, noi ştim că leul e rănit. Poţi hăitui un leu care nu-i rănit... Îndată ce aude un zgomot, o ia la goană... Dar un leu rănit atacă întotdeauna. Nu-l vezi pînă dai de el. Se lipeşte de pămînt şi se ascunde într-un loc unde n-ai crede că se poate ascunde un iepure. Aşa că nu poţi să trimiţi *boy*-ii la o asemenea distracţie. Cineva va fi sigur rănit.

— Dar purtătorii de puşcă ?

— A, ei vin cu noi. Asta-i *shauri* [1]-a lor. Au semnat un angajament în sensul ăsta. Nu par totuşi nici ei prea fericiţi, ce zici ?

— N-am de loc poftă să mă duc să văd ce-i cu el, zise Macomber.

Vorbise fără să-şi dea seama ce spune.

— Nici eu, zise Wilson vesel. Totuşi, n-avem încotro. Apoi, ca şi cum i-ar fi trecut prin minte o anume bănuială, se uită repede la Macomber şi-l văzu deodată cum tremură şi ce faţă descompusă are. Desigur, nu eşti obligat să mergi, zise el. Pentru asta sînt eu angajat. Şi de asta sînt plătit atît de scump.

[1] Afacere (termen de origine arabă, din Africa de est).

— Vrei să spui că o să te duci singur. Şi ce-ar fi să-l lăsăm acolo ?

Robert Wilson, a cărui singură preocupare fusese leul şi problema pe care o ridica şi care nu se gîndise la Macomber decît în treacăt, şi atunci îşi spusese că e cam fricos, se simţi dintr-o dată ca şi cum ar fi greşit uşa într-un hotel şi ar fi văzut un lucru ruşinos.

— Cum adică ?

— Să-l lăsăm acolo pur şi simplu.

— Adică să ne prefacem faţă de noi înşine că n-a fost lovit ?

— Nu, să-l lăsăm în plata Domnului.

— Asta nu se face.

— De ce ?

— În primul rînd pentru că suferă, asta e sigur. În al doilea rînd pentru că ar putea da altcineva peste el.

— Înţeleg.

— Dar nimic nu te obligă să ai de-a face cu toată povestea asta.

— Aş vrea să am, zise Macomber. Dar, ştii, mi-e tare frică.

— Cînd o să intrăm în ierburi, o să merg eu înainte cu Kongoni, pe urmele leului. Mergi după mine, puţin într-o parte. Sînt şanse să-l auzim mîrîind. Dacă-l vedem, tragem amîndoi. N-ai de ce să te neliniştişti. O să te acopăr. Şi de fapt, poate c-ar fi mai bine să nu vii. Ar fi mult mai bine. De ce

nu te întorci la *Memsahib* şi rămîi cu ea pînă termin eu chestia asta ?

— Nu, vreau să merg şi eu.

— Bine, zise Wilson. Dar n-are rost să vii dacă n-ai chef. Precum ştii, acum asta-i *shauri*-a mea.

— Vreau să merg şi eu, zise Macomber.

Se aşezară sub un copac şi fumară.

— Nu vrei să te duci să vorbeşti cu *Memsahib* cît stăm aici şi aşteptăm ? întrebă Wilson.

— Nu.

— Atunci, mă duc şi-i spun numai să aibă răbdare.

— Bine, zise Macomber.

Şedea acolo şi asuda, gura-i era uscată, simţea un gol în stomac şi voia să-şi găsească curajul necesar pentru a-i spune lui Wilson să se ducă şi să termine cu leul acela fără el. N-avea de unde să ştie că Wilson era furios că nu observase din vreme halul în care era şi nu-l trimisese înapoi la nevastă. Şi iată că Wilson se întoarse.

— Ţi-am adus carabina cea mare, zise Wilson. Ţine-o. I-am lăsat destul timp. Hai.

Macomber luă carabina, şi Wilson spuse :

— Te ţii în spatele meu, cam la vreo cinci paşi mai la dreapta, şi faci exact ce-ţi spun. După aceea le spuse ceva în *swahili* celor doi purtători de puşcă, care erau imaginea însăşi a tristeţii. Să mergem, zise el.

— Aş putea să beau puţină apă ? întrebă Macomber.

Wilson îi spuse ceva purtătorului de puşcă mai vîrstnic, care purta o ploscă la brîu, şi omul o desprinse de la brîu, îi deşurubă capacul şi i-o dădu lui Macomber, care o luă în mînă remarcînd cît de grea pare şi cît de păroasă şi moale e la atingere învelitoarea de pîslă. Ridică plosca să bea şi se uită înainte la ierburile înalte, dincolo de care se-nălţau copaci cu coroanele răsfirate. O briză uşoară le sufla în faţă, şi ierburile se vălureau alene în suflarea vîntului. Se uită la purtătorul de puşcă şi-şi dădu seama că şi lui îi e tare frică.

La vreo treizeci şi cinci de paşi, în mijlocul ierburilor, leul cel mare zăcea lipit de pămînt. Cu urechile ciulite, stătea nemişcat, şi numai coada lungă, terminată cu un smoc de păr negru, zvîcnea uşor în sus şi-n jos. Se aşezase la pîndă de îndată ce ajunsese la adăpost, şi rana care-i străpunsese pîntecele îl chinuia, iar rana din plămîni îl făcea să-şi piardă puterile, şi de fiecare dată cînd respira i se umplea gura de o spumă roşie. Coastele îi erau umede şi fierbinţi, şi muştele se grămădiseră în mica deschizătură pe care o făcuseră gloanţele blindate în pielea lui cafenie, şi ochii lui mari şi galbeni, îngustaţi de furie, priveau drept înainte, clipind doar cînd durerea respiraţiei îl săgeta, şi ghearele lui răscoleau pămîntul moale şi încins. Toată fiinţa lui, durerea, slăbiciunea, ura, şi toată forţa care-i mai rămăsese se încordau într-o totală concentrare în aşteptarea atacului. Îi auzea pe oameni vorbind şi-i aştepta, adu-

nîndu-şi toate puterile şi pregătindu-se să sară de îndată ce oamenii aveau să se ivească printre ierburi. Auzind glasurile care se apropiau, coada i se ridică şi biciui aerul în sus şi-n jos, şi cînd intrară în ierburile înalte scoase un mîrîit icnit şi sări.

Kongoni, bătrînul purtător de puşcă, care era în frunte, uitîndu-se după urmele de sînge, Wilson, care pîndea orice mişcare în iarbă, cu carabina gata să tragă, al doilea purtător de puşcă, care privea înainte şi asculta, Macomber, care mergea aproape de Wilson, cu carabina ridicată, toţi abia intraseră printre ierburi, cînd Macomber auzi mîrîitul icnit, înecat în sînge, şi văzu saltul fiarei prin iarbă. După aceea îşi dădu seama că fuge, fuge nebuneşte în teren deschis, spre rîu.

Auzi detunătura carabinei lui Wilson : bum, bum şi iar o nouă detunătură : bum, bum, şi întorcîndu-se văzu leul arătînd acuma înspăimîntător, cu capul pe jumătate sfărîmat, tîrîndu-se spre Wilson, care era la marginea ierburilor, şi omul roşu la faţă manevră ceva la trăgaciul urîtei şi scurtei sale carabine şi ţinti cu grijă ; auzi din nou o altă bubuitură, şi trupul galben şi greoi al leului, care se mai tîra încă, înţepeni, şi capul imens şi mutilat alunecă într-o parte, şi Macomber, singur în luminişul înspre care fugise, cu carabina încărcată în mînă, în timp ce doi negri şi un alb se uitau dispreţuitor la el, îşi dădu seama că leul e mort. Se apropie de Wilson, trupul lui voinic părînd a fi pe de-a-ntregul o mustrare directă, şi Wilson se uită la el şi-i spuse :

— Nu vrei să faci nişte fotografii ?

— Nu, spuse el.

Şi asta fu tot ce-şi spuseră pînă în clipa în care se urcară în maşină. În clipa aceea, Wilson îi zise :

— Grozav leu. *Boy*-ii o să-l jupoaie. Am putea sta aici la umbră.

Nevasta lui Macomber nu se uitase la el, nici el la ea, şi Macomber se aşeză lîngă ea pe bancheta din spate, iar Wilson se aşeză pe cea din faţă. La un moment dat, Macomber întinse braţul şi o luă pe nevastă-sa de mînă, fără s-o privească, dar ea îşi trase mîna. Uitîndu-se peste rîu la purtătorii de puşcă, care jupuiau leul, îşi dădu seama că nevastă-sa putuse vedea întreaga scenă. Stînd aşa, acolo, nevastă-sa întinse braţul şi puse mîna pe umărul lui Wilson. El se-ntoarse, şi ea se aplecă înainte peste bancheta joasă şi-l sărută pe gură.

— Ei, asta-i acum, zise Wilson, înroşindu-se şi mai tare decît îi era felul.

— *Mr.* Robert Wilson, zise ea. Frumosul *Mr.* Robert Wilson cu faţa roşie.

Apoi se aşeză din nou lîngă Macomber şi se uită peste rîu, unde zăcea leul, cu labele dinainte jupuite, cu tendoanele muşchilor albi vizibile şi cu burta umflată şi albă şi mereu mai dezgolită, pe măsură ce negrii jupuiau pielea de pe el. În cele din urmă, purtătorii de puşcă aduseră pielea umedă şi grea, şi după ce o făcură sul se urcară în spate, şi maşina o porni. Nimeni nu mai scoase o vorbă pînă nu ajunseră din nou în tabără.

Asta fusese povestea cu leul. Macomber nu ştia ce simţise leul înainte de a sări, nici cînd sărise şi cînd lovitura de necrezut a glonţului de 505, pornit din ţeavă cu o viteză de două tone, îl izbise în bot, şi nici ce-l făcuse să încerce să înainteze şi după aceea, cînd a doua lovitură zdrobitoare îi sfărîmase coapsele şi el se tîrîse spre locul acela care bubuia şi care-l nimicise. Wilson ştia cîte ceva din toate astea, dar spusese numai: „Grozav leu." Macomber însă habar n-avea nici ce simţea Wilson. Nu ştia nici ce e cu soţia lui, în afară de faptul că o terminase cu el.

I se întîmplase şi altă dată ca soţia s-o termine cu el, dar niciodată nu ţinuse prea mult. Era foarte bogat şi avea să fie şi mai bogat, şi ştia că acum ea n-avea să-l părăsească niciodată. Asta era unul dintre puţinele lucruri pe care le ştia bine. Ştia asta, ştia o serie de lucruri despre motociclete, asta fusese la început, despre maşini, despre vînătoarea de raţe, despre pescuit păstrăvii, somnul şi despre pescuitul marin, despre problemele sexuale din cărţi, multe cărţi, prea multe cărţi, despre tot felul de jocuri în aer liber, despre cîini, nu prea multe despre cai, despre ce trebuie să faci ca să-ţi păstrezi banii, despre multe alte lucruri obişnuite în lumea lui şi despre faptul că nevastă-sa n-avea să-l părăsească. Nevastă-sa fusese o femeie foarte frumoasă, şi acuma, în Africa, era încă o femeie foarte frumoasă, dar acasă nu mai era atît de frumoasă încît să-l poată părăsi pentru o situaţie mai bună, şi ea

ştia asta, şi el ştia asta. Ratase ocazia de a-l părăsi, şi el ştia asta. Dacă ar fi fost mai grozav în materie de femei, nevastă-sa ar fi început să aibă grijă ca nu cumva să se însoare cu o altă femeie, mai frumoasă, dar ştia prea multe despre el ca să-şi facă griji din pricina asta. De aceea, Francis se arătase întotdeauna foarte înţelegător, ceea ce ar fi fost cel mai frumos lucru la el, dacă n-ar fi fost cel mai sinistru.

În ansamblu erau consideraţi o căsnicie relativ fericită, una din acele căsătorii despre care se vorbeşte adesea că s-a desfăcut, lucru care nu se întîmplă însă niciodată, şi, după cum spunea un cronicar monden, erau pe cale de a adăuga şi o anume savoare de *adventure* [1] multinvidiatei şi etern durabilei lor *romance* [2] printr-un *safari* în regiunea cunoscută ca *The Darkest Africa* [3], pînă în clipa în care soţii Martin Johnson au aruncat o puternică lumină asupra ei pe nenumăratele ecrane argintii în care urmăreau pe *Bătrînul Simba*, leul, bivolul, pe *Tombo* elefantul, colecţionînd în acelaşi timp diverse specimene pentru Muzeul de Ştiinţe Naturale. Acelaşi cronicar spusese pînă atunci, cel puţin de trei ori, că erau pe punctul de a se... şi într-adevăr fuseseră. Dar se împăcaseră întotdeauna. Uniunea lor avea o bază solidă. Margot era prea frumoasă

[1] Aventură (engl.).
[2] Idilă.
[3] Africa cea mai neagră.

ca Macomber să divorţeze de ea, şi Macomber avea prea mulţi bani ca Margot să-l părăsească vreodată.

Şi acum era ora trei dimineaţa, şi Francis Macomber, care reuşise să doarmă puţin după ce încetase să se mai gîndească la istoria cu leul, se trezi şi adormi din nou, şi deodată se trezi înspăimîntat de un vis în care capul însîngerat al leului era în faţa lui, şi trăgînd cu urechea în timp ce inima îi zvîcnea în piept îşi dădu seama că nevastă-sa nu era în celălalt pat de campanie din cort. Rămase aşa treaz, dîndu-şi seama de asta, timp de două ore.

Şi la capătul acestui răstimp, nevastă-sa intră în cort, dădu la o parte plasa împotriva ţînţarilor şi se strecură frumuşel în pat.

— Unde-ai fost? întrebă Macomber în întuneric.

— *Hello,* zise ea. Eşti treaz?

— Unde ai fost?

— Am ieşit să iau puţin aer.

— Pe dracu.

— Ce vrei să-ţi spun, dragul meu?

— Unde ai fost?

— Afară, să iau puţin aer.

— Aşa se cheamă acum asta? *Eşti* o tîrfă.

— Şi tu eşti un laş.

— Foarte bine, zise el. Şi ce-i cu asta?

— În ceea ce mă priveşte, nimic. Dar ce-ar fi să mai tăcem? Pentru că mi-e tare somn.

— Şi crezi că o să suport orice?

— Sînt convinsă, iubitule.

— Bine, află că te-nşeli.

— Te rog, dragul meu, hai să nu mai vorbim. Mi-e tare somn.

— Era vorba că istorii din astea n-o să se mai repete. Aşa mi-ai promis.

— Uite că se repetă, spuse ea cu drăgălăşenie.

— Spuneai că dacă o să facem călătoria asta, n-o să se mai repete nici o istorie din astea. Mi-ai promis.

— Da, dragul meu. Şi chiar aşa şi intenţionam. Dar ieri am ratat şi călătoria asta. Nu cred că-i necesar să mai vorbim despre asta, nu-i aşa?

— Nu aştepţi prea mult cînd ţi se pare că ai un oarecare avantaj asupra mea.

— Te rog, să încetăm discuţia asta. Mi-e tare somn, dragul meu.

— Eu vreau să discut.

— Atunci, n-avea grijă de mine, că eu o să dorm.

Şi adormi.

A doua zi, înainte de a se lumina, se aflau din nou toţi trei la micul dejun, şi Francis Macomber îşi dădu seama că, dintre numeroşii oameni pe care-i ura, pe Robert Wilson îl ura cel mai tare.

— Ai dormit bine? îl întrebă Wilson cu vocea lui guturală, umplîndu-şi pipa.

— Şi dumneata?

— Grozav, îi spuse vînătorul alb.

„Măgarul, îşi spuse Macomber, e măgar şi-i şi obraznic pe deasupra."

„Va să zică, l-a trezit cînd a intrat în cort, îşi spuse Wilson, uitîndu-se la amîndoi cu ochii lui

impasibili şi reci. Ce să fac, de ce nu-şi ţine nevasta la locul ei? Ce crede el, că sînt un sfînt coborît din icoană? Să-şi ţină nevasta la locul ei. El e de vină."

— Crezi că o să găsim bivoli azi? întrebă Margot, dînd la o parte farfuria cu caise.

— Sînt şanse, zise Wilson şi-i zîmbi. De ce nu rămîi în tabără?

— Pentru nimic în lume, îi spuse ea.

— De ce nu-i porunceşti să rămînă în tabără? îi zise Wilson lui Macomber.

— Porunceşte-i dumneata, zise Macomber rece.

— Ce-ar fi să încetăm cu poruncile? Şi, întorcîndu-se spre Macomber: Şi cu prostiile astea, Francis, spuse Margot foarte drăguţă.

— Gata de plecare? întrebă Macomber.

— Oricînd, îi spuse Wilson. Vrei să meargă şi *Memsahib*?

— Are importanţă dacă vreau eu sau nu?

„Ei, fir-ar al dracului, îşi zise Wilson. Fir-ar al dracului să fie. Va să zică aşa o să meargă lucrurile? Bine, atunci să meargă aşa."

— Nu, n-are.

— Eşti sigur că nu vrei să rămîi cu ea în tabără, şi eu să plec singur la vînat bivoli? întrebă Macomber.

— Nu pot face aşa ceva, spuse Wilson. Şi în locul dumitale n-aş mai vorbi prostii.

— Nu vorbesc prostii. Mi-e scîrbă.

— Urît cuvînt, scîrbă.

— Francis, n-ai vrea, te rog, să vorbeşti ca un om rezonabil? îl întrebă nevastă-sa.

— Vorbesc prea rezonabil, spuse Macomber. Ai mîncat vreodată o mîncare mai infectă ca asta?

— Nu-i bună mîncarea? întrebă calm Wilson.

— Ca şi tot restul.

— Atunci, calmează-te, băieţaş, spuse Wilson foarte liniştit. Sîntem serviţi la masă de un *boy* care înţelege puţin engleza.

— Să-l ia dracu.

Wilson se ridică de la masă şi plecă pufăind din pipă şi-i spuse cîteva cuvinte în *swahili* unuia dintre purtătorii de puşcă, care stătea în picioare şi-l aştepta. Macomber şi nevastă-sa continuau să stea la masă. El se uită ţintă la ceaşca de cafea.

— Dacă ai de gînd să faci o scenă, dragul meu, te părăsesc, zise Margot calmă.

— Nu, n-ai să mă părăseşti.

— Încearcă, şi-ai să vezi.

— N-o să mă părăseşti.

— Nu, zise ea, n-o să te părăsesc şi ai să te porţi ca lumea.

— Să mă port ca lumea? Asta-i bună! Să mă port ca lumea.

— Da. Să te porţi ca lumea.

— Dar tu de ce nu încerci tu să te porţi ca lumea?

— Încerc asta de multă vreme. De atît de multă vreme...

— Îl urăsc pe porcul ăsta cu faţa roşie, zise Macomber. Mi-e silă să-l mai văd în ochi.

— Să ştii că e tare drăguţ.

— O, *tacă-ţi gura,* zise, aproape strigînd, Macomber.

În clipa aceea, maşina se apropie şi trase în faţa cortului-sufragerie, iar şoferul şi cei doi purtători de puşcă coborîră. Wilson făcu cîţiva paşi şi se uită la soţul şi soţia, care şedeau la masă.

— Mergem la vînătoare? întrebă el.

— Da, zise Macomber, ridicîndu-se. Da.

— Ar fi bine să iei un pulover. O să fie cam rece în maşină, spuse Wilson.

— O să-mi iau jacheta de piele, zise Margot.

— A luat-o *boy*-ul, îi spuse Wilson.

Se urcă în faţă cu şoferul, iar Francis Macomber cu nevasta se aşezară în spate, fără să scoată nici un cuvînt.

„Să sperăm, se gîndi Wilson, că n-o să-i treacă prin minte dobitocului ăsta nenorocit să-mi tragă un glonţ în cap. Femeile *sînt* o pacoste într-un *safari.*"

În lumina cenuşie a zilei, maşina coborî scîrţîind şi trecu rîul printr-un vad plin de pietre, apoi se căţără pieziş pe malul povîrnit pe care Wilson pusese cu o zi înainte să se facă un drum, ca să poată ajunge la terenul ondulat şi împădurit asemenea unui parc, care se-ntindea de partea cealaltă.

„E o dimineaţă frumoasă", se gîndi Wilson. Cîmpul era scăldat în rouă, şi trecînd printre

ierburile şi tufişurile joase simţea mireasma frunzelor de ferigă strivite de roţile maşinii. Semăna cu parfumul de verbină şi-i plăceau mireasma aceasta de rouă în zori, frunzele de ferigă strivite şi trunchiurile copacilor negre în ceaţa dimineţii, în timp ce maşina îşi croia drum prin locurile acelea neumblate, asemănătoare cu un parc. Cei doi din spate încetaseră să-l mai intereseze şi se gîndea acum la bivoli. Bivolii pe care-i urmărea stăteau în timpul zilei într-o mlaştină noroioasă, unde era imposibil să tragi în ei, noaptea însă ieşeau să pască pe o bucată de teren descoperit, şi dac-ar putea să se strecoare cu maşina între ei şi mlaştină, Macomber ar avea şansa în cîmp deschis, să facă ceva. Cu Macomber nu voia să vîneze în tufişurile acelea dese. Nu voia să vîneze cu Macomber nici bivoli, nici nimic altceva, dar era vînător profesionist, şi în viaţa lui mai vînase şi cu alţi trăsniţi. Dacă omorau azi un bivol, nu le-ar mai fi rămas să vîneze decît rinoceri, şi bietul om ar fi terminat cu vînatul primejdios, şi lucrurile s-ar mai fi îndreptat. N-avea să mai aibă nimic cu femeia asta, şi Macomber avea să uite şi el totul. După cum arătau lucrurile, nu era pentru prima dată că i se întîmpla aşa ceva. Bietul de el. Trebuia să aibă el un sistem ca să treacă şi peste asta. În sfîrşit, vina era a lui, a nenorocitului ăla de fricos.

El, Robert Wilson, lua întotdeauna în *safari* un pat de campanie dublu, pentru eventualitatea că-i pică vreo pleaşcă, mai ştii? Mergea la vînătoare

cu o anumită clientelă, cu oameni din mediul acesta desfrînat, sportiv şi cosmopolit, în care femeile aveau senzaţia că n-au căpătat tot ce se poate pentru banii lor dacă nu împărţeau şi patul acesta de campanie cu vînătorul alb. Cînd nu era cu ele le dispreţuia, deşi, la vremea lor, unele îi plăcuseră de ajuns de mult, dar îşi cîştiga existenţa de pe urma lor, şi obiceiurile lor erau şi obiceiurile lui atîta vreme cît îl plăteau.

Obiceiurile lor erau şi ale lui în toate privinţele, în afară de vînătoare. Avea legile lui în ceea ce priveşte vînatul, şi ei sau le acceptau, sau luau pe altcineva să vîneze cu ei. Ştia, de altfel, că din cauza asta îl respectau cu toţii. Totuşi, Macomber ăsta era un tip ciudat. Al naibii să fie dacă nu era aşa. Şi nevastă-sa. Ei bine, nevastă-sa, da, nevastă-sa, mda, nevastă-sa... În orice caz, el terminase cu povestea asta. Se întoarse şi se uită la ei. Macomber şedea încruntat şi furios. Margot îi zîmbi. Arăta mai tînără astăzi, mai nevinovată şi mai proaspătă şi nu atît de profesional frumoasă. „Ce-i în inima ei, Dumnezeu ştie, se gîndi Wilson. Noaptea trecută nu vorbise prea mult. Cu toate acestea, îţi făcea plăcere s-o vezi."

Maşina urcă o pantă lină, trecu printre copaci şi ieşi într-un luminiş larg, acoperit cu iarbă deasă, şi merse pe marginea luminişului la adăpostul copacilor ; şoferul conducea foarte încet, şi Wilson se uita atent pe tot întinsul luminişului, dacă nu se vede ceva. Wilson opri maşina şi cercetă luminişul

cu binoclul. După aceea îi făcu semn şoferului să meargă mai departe, şi maşina o porni încet, şoferul avînd grijă să nu dea în gropile făcute de mistreţi şi ocolind muşuroaiele de lut înălţate de termite. Apoi, uitîndu-se înspre marginea luminişului, Wilson se întoarse deodată şi zise :

— Dumnezeule, iată-i !

Şi uitîndu-se acolo unde arăta el, în vreme ce maşina o pornea înainte şi Wilson vorbea repede în *swahili* cu şoferul, Macomber văzu trei siluete uriaşe şi negre, aproape cilindrice, atît de masive şi prelungi erau, de parcă ar fi fost nişte enorme cisterne negre, trecînd în galop în marginea îndepărtată a luminişului. Alergau în galop, cu ceafa ţeapănă şi cu trupul bolovănos, şi Macomber le zări coarnele negre desfăcute larg, aşa cum galopau cu capetele înainte ; nu-şi mişcau capul.

— Sînt trei bivoli bătrîni, zise Wilson. O să le tăiem drumul înainte de a ajunge la mlaştină.

Maşina o porni nebuneşte de-a curmezişul luminişului, alergînd cu peste şaptezeci pe oră, şi în timp ce Macomber se uita ţintă la ei, bivolii deveneau tot mai mari şi mai mari, pînă ce izbuti să distingă înfăţişarea unuia, un bivol enorm, cu pielea cenuşie, răpănoasă, şi fără păr, cu ceafa una cu umerii şi cu coarnele negre lucioase, galopînd puţin mai în urma celorlalţi doi, care alergau neţulburaţi, cu capul întins înainte, şi atunci maşina, clătinîndu-se de parcă ar fi trecut peste un şanţ, se apropie şi mai mult şi văzu masa uriaşă şi repezită

înainte a bivolului și mîlul de pe pielea lui cu peri rari, uriașul cucui al coarnelor și botul întins înainte, cu nările imense, și ridică pușca, și Wilson îi strigă : „Dobitocule, nu din mașină !“ și nu-i era de loc frică, ci-l ura numai pe Wilson, și șoferul frînă, și mașina derapă, răscolind pămîntul, gata-gata să se răstoarne, și Wilson și sărise într-o parte, și el sări în cealaltă, poticnindu-se cînd atinse pămîntul, care-i fugea încă de sub picioare, și trase în bivolul care se îndepărta, auzind zgomotul înfundat al gloanțelor care se-nfigeau în carnea lui, și goli încărcătorul în bivol, care fugea într-una, și în cele din urmă își aduse aminte că trebuie să ochească mai în față, între omoplați, și în timp ce bîjbîia grăbit să încarce din nou carabina, văzu că taurul căzuse. În genunchi, zvîrlind cu capul lui cel mare și văzîndu-i pe ceilalți doi că aleargă înainte, trase în cel din față și-l atinse. Trase din nou, dar nu-l nimeri, și auzi bubuitul armei lui Wilson, și bivolul din față alunecă în bot.

— Trage în celălalt, zise Wilson. Așa zic și eu !

Dar celălalt bivol galopa mereu înainte, și nimeri alături, stîrnind praful, și Wilson trase și el alături și ridică un nor de praf, și atunci Wilson îi strigă : „Hai, e prea departe !“ și-l apucă de braț și se urcară în mașină, Macomber și Wilson cățărați pe margini, clătinîndu-se din cauza terenului accidentat, apropiindu-se mereu de taurul care galopa drept înainte, cu capul avîntat întins înainte și cu ceafa țeapănă.

Erau acum în spatele lui, și Macomber își încărcă arma, scăpînd cartușele pe jos, apăsînd pe trăgaci și apoi lăsîndu-l liber cînd ajunseră lîngă bivol, și Wilson zbieră : „Stai !“ și mașina derapă, gata-gata să se răstoarne, și Macomber căzu în picioare, trase piedica și ochi cît putu el mai înainte în spatele rotund și negru care-i galopa pe dinaintea ochilor, ochi și trase iar și iar și iar, și gloanțele, atingîndu-și toate ținta, după cît putu el să vadă, nu avură totuși nici un efect. Și atunci trase și Wilson, și bubuitura îl asurzi și văzu că bivolul se poticnește. Macomber trase din nou, ochind cu grijă, și bivolul căzu în genunchi.

— Bravo. Frumoasă treabă. Ăsta-i al treilea.

Macomber fu cuprins de amețeală, de parc-ar fi băut.

— De cîte ori ai tras ? întrebă el.

— Numai de trei ori, îi răspunse Wilson. Dumneata ai doborît primul bivol. Cel mai mare. Pe ceilalți doi te-am ajutat, numai, să-i dobori. Mi-era teamă că se trag la adăpost. Dumneata i-ai omorît. Eu am făcut numai puțină curățenie. Ai tras grozav de bine.

— Să mergem la mașină, zise Macomber. Aș vrea să beau ceva.

— Să terminăm mai întîi cu bivolul ăsta, îi spuse Wilson.

Bivolul stătea în genunchi, și cînd se apropiară zvîrli furios cu capul, mugind turbat, cu ochii micșorați de furie.

— Fii atent să nu se ridice în picioare, zise Wilson. Şi apoi: Trage ceva mai într-o parte şi loveşte-l în ceafă, tocmai după ureche.

Macomber ochi cu grijă în mijlocul cefei, care se agita cu furie, şi trase. Capul căzu înainte.

— Asta era, zise Wilson. L-ai atins în şira spinării. Groaznic mai arată, nu?

— Hai să bem ceva, zise Macomber.

Nu se simţise niciodată în viaţa lui atît de bine ca acuma.

Nevasta lui Macomber şedea în maşină albă la faţă.

— Ai fost minunat, dragul meu, îi spuse ea lui Macomber. Ce goană.

— Cam violentă, nu?

— Înspăimîntătoare. Niciodată nu mi-a fost atît de frică.

— Haideţi să bem ceva cu toţii, zise Macomber.

— În orice caz, spuse Wilson. Dă-i lui *Memsahib*.

Femeia trase o duşcă de *whisky* de-a dreptul din ploscă şi se-nfioră uşor cînd înghiţi băutura. Apoi îi întinse plosca lui Macomber, care i-o dădu lui Wilson.

— A fost grozav de palpitant, zise ea. Mi-a dat o durere de cap teribilă. Totuşi, nu ştiam că e voie să tragi în ei din maşină.

— N-a tras nimeni din maşină, zise Wilson rece.

— Vreau să zic să-i hăituieşti cu maşina.

— De obicei nu se face, spuse Wilson. Dar mi s-a părut că e de ajuns de sportiv în timp ce-i

fugăream. E mai riscant să goneşti cu maşina în viteza asta pe un teren plin de gropi şi mai ştiu eu ce decît să-i vînezi mergînd pe jos. Bivolii puteau să ne atace de fiecare dată cînd am tras în ei, dac-ar fi vrut. Aveau toate şansele s-o facă. Totuşi, n-aş vorbi nimănui despre chestia asta. E ilegal, dacă asta voiai să spui.

— Mie mi s-a părut că e foarte necavaleresc, zise Margot, să fugăreşti aceste dobitoace enorme şi neajutorate cu maşina.

— Daa?

— Ce s-ar întîmpla dacă s-ar şti asta la Nairobi?

— În primul rînd mi-aş pierde permisul de vînătoare. Şi alte neplăceri, zise Wilson, trăgînd o duşcă din ploscă. Aş rămîne fără lucru.

— Adevărat.

— Da. Adevărat.

— Ei, făcu Macomber şi zîmbi pentru prima dată în ziua aceea, acum te are şi pe dumneata la mînă.

— Ce drăguţ ştii să vorbeşti tu, Francis, zise Margot Macomber.

Wilson se uită lung la amîndoi. „Dacă o scîrbă se însoară cu o scîrbă şi mai mare, îşi spunea el, ce fel de scîrbe or să fie copiii lor?“ Cu glas tare zise însă:

— Am pierdut un purtător de puşcă. N-ai observat asta?

— Dumnezeule, nu, spuse Macomber.

— Uite-l că vine, zise Wilson. N-are nimic. O fi căzut pe undeva, după ce-am doborît primul taur.

Purtătorul de puşcă între două vîrste se apropia, şchiopătînd, cu şapca lui tricotată, cu tunica de culoare kaki, în şort, şi cu sandele de cauciuc în picioare, întunecat şi scîrbit. Apropiindu-se, îi strigă ceva lui Wilson în *swahili*, şi toţi îl văzură pe vînătorul alb că se schimbă la faţă.

— Ce zice? întrebă Margot.

— Spune că primul bivol s-a ridicat în picioare şi s-a ascuns în desiş, zise Wilson cu o voce impasibilă.

— A, făcu Macomber descurajat.

— Va să zică, se repetă întocmai povestea cu leul, zise Margot, anticipînd ce avea să se întîmple.

— Ba n-o să fie de loc cum a fost cu leul, îi spuse Wilson. Nu vrei să mai tragi o duşcă, Macomber?

— Mulţumesc, vreau.

Se aştepta să se simtă din nou cum se simţise şi în povestea aceea cu leul, dar nu se întîmplă de loc aşa ceva. Pentru prima dată în viaţa lui nu-i era de loc teamă. În loc de teamă se simţea cuprins de un fel de uşoară beţie.

— O să mergem să vedem ce e cu cel de-al doilea bivol, zise Wilson. O să-i spun şoferului să tragă maşina la umbră.

— Ce vreţi să faceţi? întrebă Margot Macomber.

— Să vedem ce-i cu bivolul, zise Wilson.

— Vin şi eu.

— Vino.

O porniră toţi trei spre locul unde cel de-al doilea bivol, imens şi negru, zăcea în luminiş, cu capul înainte în iarbă, cu coarnele puternice, larg desfăcute.

— Are un cap foarte frumos, zise Wilson. Deschiderea coarnelor e de aproape un metru.

Macomber se uita încîntat la bivol.

— Arată groaznic, zise Margot. N-am putea sta la umbră?

— Ba da, spuse Wilson. Uite, se adresă el lui Macomber, şi-i arătă cu degetul înainte. Vezi desişul acela?

— Da.

— Acolo a intrat primul bivol. Purtătorul de puşcă mi-a zis că, atunci cînd a căzut, bivolul zăcea lungit la pămînt. Se uita la noi cum alergam nebuneşte şi la cei doi bivoli care galopau. Şi ridicînd privirile, văzu că bivolul se ridică deodată în picioare şi se uită la el. Purtătorul de puşcă a luat-o la goană cît îl ţineau picioarele, şi bivolul s-a dus încetişor în desiş.

— Nu putem merge acum după el? întrebă nerăbdător Macomber.

Wilson se uită lung la el. „Să mă ia dracu, îşi zise el, dacă omul ăsta nu-i un tip ciudat. Ieri fricos ca un iepure, şi astăzi curajos ca un leu."

— Nu, să-l mai lăsăm puţin.

— Haideţi, vă rog, la umbră, spuse Margot.

Era albă la faţă şi parcă nu-i era bine.

O porniră spre locul unde era trasă maşina, sub un copac singuratic, cu o coroană largă, şi urcară cu toţii.

— S-ar putea să fi murit în desiş, zise Wilson. Mai aşteptăm puţin, şi ne ducem să vedem ce e cu el.

Macomber era în prada unei bucurii nebuneşti, fără de rost, pe care n-o mai cunoscuse niciodată.

— Dumnezeule, asta zic şi eu că e vînătoare, spuse el. Nu m-am simţit niciodată aşa. Nu era minunat, Margot?

— Mie mi-a fost silă de toată istoria asta.

— De ce?

— Mi-a fost silă, mi s-a făcut scîrbă de ce-aţi făcut.

— Ştii, cred că de-acum înainte n-o să-mi mai fie frică niciodată, îi zise Macomber lui Wilson. S-a întîmplat ceva cu mine după ce-am văzut primul bivol şi am pornit-o după el. Ca şi cum s-ar fi spart un dig. O stare de pură excitaţie.

— Face bine la ficat, zise Wilson. Ciudate lucruri li se mai întîmplă şi oamenilor.

Faţa lui Macomber strălucea.

— Ştii, cu mine s-a întîmplat ceva, spuse el. Mă simt cu totul altul.

Nevastă-sa nu zicea nimic şi se uita la el în chip ciudat. Şedea rezemată pe banchetă, şi Macomber şedea pe marginea banchetei şi-i vorbea lui Wilson, care se-ntorcea ca să-i vorbească peste spătarul banchetei din faţă.

— Ştii, mi-ar plăcea să încerc din nou să vînez un leu, zise Macomber. Pur şi simplu nu mai mi-e frică de ei. Mai la urma urmei, ce pot să-ţi facă?

— Aşa e, spuse Wilson. Cel mai rău lucru pe care-l pot face e să te omoare. Cum spune asta Shakespeare? Grozav de bine. Să vedem dacă îmi mai aduc aminte. Grozav îi zice. Într-o vreme obişnuiam să-mi recit mie însumi versurile: „Pre legea mea, puţin îmi pasă, un om nu poate muri decît o dată; şi sîntem datori lui Dumnezeu cu o moarte, şi, oricum ar fi, cel ce moare anul ăsta nu va muri la anul“ [1]. Grozav de frumos, ce zici?

Se simţea foarte stînjenit că a adus în discuţie lucrul acesta, potrivit căruia trăise, dar mai văzuse şi înainte oameni care deveneau majori, şi asta îl mişca întotdeauna. Nu era vorba de împlinirea celor douăzeci şi unu de ani.

Fusese necesară o întîmplare neobişnuită la o vînătoare, o grăbită intrare în acţiune fără a fi îngrijorat de acest lucru dinainte, pentru ca schimbarea să se producă şi la Macomber, dar indiferent cum se întîmplase, fapt e că se întîmplase. Uită-te la el, îşi zicea Wilson. Asta-i din cauză că mulţi dintre ei rămîn nişte puşti vreme îndelungată, se gîndea Wilson. Uneori chiar toată viaţa. La cincizeci de ani mai arată încă a copii. Faimoşii bărbaţi-băieţi americani, ciudaţi oameni. Dar acuma îi plăcea Macomber. Ciudat tip şi ăsta. Probabil că asta avea să

[1] Henric al IV-lea, partea a II-a, actul III.

însemne că s-a terminat şi cu înşelatul. Da, asta ar fi un lucru al dracului de bun. Un lucru al dracului de bun. Nefericitul fusese probabil dintotdeauna un fricos. Nu ştiu de unde i-o fi venit. Acuma însă se terminase. N-a avut timp să-i fie frică de bivol. Asta şi faptul că era furios. Şi maşina. În maşină i-a venit totul mai la îndemînă. Acum o să înghită foc, nu altceva. Văzuse chestii de astea petrecîndu-se în acelaşi fel şi în timpul războiului. Mai mult o schimbare decît o pierdere a fecioriei. Frica piere ca după o operaţie. Îi ia locul altceva. Ce are mai de preţ un bărbat. Ceea ce îl face să fie bărbat. Şi femeile ştiu asta. Nu-ţi mai este frică de nimic, ce dracu.

Retrasă în colţul ei, Margaret Macomber se uita la amîndoi. Wilson nu se schimbase. Îl vedea pe Wilson aşa cum îl văzuse şi ieri, cînd îşi dăduse seama pentru prima dată cît de puternic e. Acum însă vedea şi ce schimbare se petrecuse cu Francis Macomber.

— Ai şi dumneata sentimentul acesta de fericire la gîndul a ceea ce se va întîmpla ? întrebă Macomber, continuînd să-şi exploreze noua sa bogăţie.

— Mai bine să nu vorbim despre asta, zise Wilson privindu-l în faţă. E mult mai distins să spui că ţi-e teamă. Şi ţine minte că o să-ţi mai fie teamă, şi încă de multe ori.

— Totuşi, *ai* şi dumneata senzaţia asta de fericire cînd te gîndeşti ce-o să facem ?

— Fireşte, zise Wilson. Ea există. Dar nu trebuie să vorbim prea mult despre asta. Strică totul. N-ai nici o plăcere de un lucru despre care ai trăncănit prea mult.

— Vorbiţi prostii amîndoi, spuse Margot. Aţi fugărit cu maşina nişte dobitoace neajutorate, şi acum vorbiţi de parc-aţi fi nişte eroi.

— Scuză-mă, zise Wilson.

„Am pălăvrăgit cam mult. A şi-nceput să fie îngrijorată", se gîndi el.

— Dacă n-ai habar despre ce vorbim, de ce te bagi ? o întrebă Macomber pe nevastă-sa.

— Ai devenit aşa, dintr-o dată, grozav de viteaz, îi spuse nevastă-sa dispreţuitoare, dar dispreţul ei era cam nesigur ; îi era tare frică de ceva.

Macomber începu să rîdă, vesel şi firesc.

— Aşa e, *am devenit*, zise el. Chiar aşa e.

— Nu e puţin cam tîrziu ? zise Margot cu amărăciune. Pentru că de mulţi ani ea făcea tot ce se putea, şi de felul în care trăiau acum, împreună, nu putea fi făcut vinovat doar unul din ei.

— Nu în ceea ce mă priveşte, zise Macomber.

Margot nu spuse nimic şi se trase şi mai mult în colţul ei.

— Nu crezi că l-am lăsat de ajuns de mult în pace ? îl întrebă vesel Macomber pe Wilson.

— Am putea merge să vedem ce se-ntîmplă, zise Wilson. Mai ai vreun glonte dum-dum ?

— Purtătorul de puşcă mai are cîteva.

Wilson strigă ceva în *swahili*, şi purtătorul de puşcă mai în vîrstă, care jupuia căpăţîna unui bivol, se ridică, scoase o cutie de gloanţe dum-dum din buzunar şi i-o aduse lui Macomber, care-şi umplu magazia carabinei şi-şi puse restul gloanţelor în buzunar.

— Poţi să tragi şi cu Springfield-ul, îi zise Wilson. Eşti mai obişnuit cu el. O să lăsăm Manlicher-ul în maşină cu *Memsahib*. Purtătorul dumitale de puşcă o să-ţi ducă arma aceea mai grea. Eu am tunul ăsta prăpădit. Şi acuma să-ţi spun cum e cu bivolii. Păstrase detaliile astea pentru la urmă, deoarece nu voia să-l neliniştească pe Macomber. Cînd bivolii atacă, atacă cu capul ridicat şi îndreptat înainte. Umflătura coarnelor îi acoperă creierul şi nu poţi să-i tragi în cap. Singurul loc în care-l poţi lovi e drept în nări. Un alt loc e în piept, sau dacă stai într-o parte, în gît sau între omoplaţi. După ce-au fost loviţi o dată, e foarte greu să-i dobori. Nu trebuie să-ncerci nici o fantezie. Loveşti unde îţi vine mai la îndemînă. Au terminat cu jupuitul căpăţînei. Mergem ?

Îi chemă pe purtătorii de puşcă, care se apropiară ştergîndu-şi mîinile, şi cel mai în vîrstă dintre ei se urcă în spate.

— O să-l iau numai pe Kongoni, zise Wilson. Celălalt o să stea aici şi o să gonească păsările.

Maşina o porni încet prin luminiş către ostrovul de copaci şi tufărişuri care se-ntindea ca o fîşie de verdeaţă de-a lungul albiei secate a unui rîu ce tăia

de-a curmezişul poiana, şi Macomber simţi că inima îi bate cu putere şi că gura-i este uscată, dar de astă dată era emoţia, şi nu spaima.

— Pe aici a intrat în tufiş, zise Wilson. Şi către purtătorul de puşcă, în *swahili :* Ia-te după urma de sînge.

Maşina se oprise lîngă tufiş. Macomber, Wilson şi purtătorul de puşcă mai în vîrstă coborîră. Macomber, uitîndu-se înapoi, o văzu pe nevastă-sa, cu carabina lîngă ea, privindu-l. Îi făcu semn cu mîna, dar ea nu-i răspunse.

Tufărişul era foarte des, şi pămîntul pe care păşeau era foarte uscat. Pe purtătorul de puşcă îl treceau toate sudorile, Wilson îşi trăsese pălăria peste ochi, şi Macomber se uita drept în ceafa lui roşie. Deodată, purtătorul de puşcă îi spuse ceva lui Wilson în *swahili* şi alergă înainte.

— Zace mort, acolo, în tufiş, zise Wilson. Bună treabă. Şi se-ntoarse să-i strîngă mîna lui Macomber, şi cum îşi strîngeau mîna şi-şi zîmbeau unul celuilalt, îl auziră pe purtătorul de puşcă zbierînd ca un nebun şi-l văzură ţîşnind din tufiş într-o parte, ca un crab, şi bivolul repezindu-se la ei, şiroind de sînge, cu botul întins înainte, cu fălcile încleştate, atacînd şi privindu-i cu ochii lui mici de porc, injectaţi. Wilson, care era în faţa lui, îngenunche şi trase, şi Macomber, care trase şi el, fără a-şi auzi împuşcătura, din cauza bubuiturii carabinei lui Wilson, văzu sărind din umflătura enormă a coarnelor ţăndări ca de

ţiglă şi capul bivolului zvîcnind ; trase din nou în nările larg deschise şi văzu iar coarnele zvîcnind şi ţăndări zburînd în aer, şi apoi nu-l mai văzu pe Wilson, şi ochind cu grijă trase din nou, masa enormă a bivolului fiind gata să se prăvale asupra lui şi carabina fiindu-i aproape la acelaşi nivel cu capul repezit înainte, şi văzu ochii mici şi răi şi capul cum începe să se coboare, şi deodată simţi un trăsnet alb, fierbinte, orbitor, că-i explodează în cap, şi asta fu tot ce mai simţi pe lumea asta.

Wilson se aruncase într-o parte, ca să poată trage între omoplaţii bivolului, Macomber rămăsese locului, în picioare, şi trăsese în nări, ochind de fiecare dată puţin mai sus şi lovind coarnele grele, desprinzînd din ele aşchii şi ţăndări, ca şi cum ar fi tras într-un acoperiş cu ţiglă, şi *Mrs.* Macomber, din maşină, trăsese în bivol cu Manlicher-ul de 6,5 cînd i se păruse că e gata să-l străpungă cu coarnele pe Macomber şi-şi lovise soţul cu vreo două degete mai sus şi mai într-o parte de baza craniului.

Francis Macomber zăcea acuma, cu faţa în jos, la mai puţin de doi paşi de locul în care bivolul căzuse pe-o coastă, şi nevastă-sa se aplecă, în genunchi, deasupra lui. Wilson era lîngă ea.

— În locul dumitale, nu l-aş întoarce, îi zise Wilson.

Femeia plîngea isteric.

— În locul dumitale, m-aş duce la maşină, spuse Wilson. Unde-i carabina ?

Femeia dădu din cap, cu faţa crispată. Purtătorul de puşcă ridică arma de jos.

— Las-o aşa cum e, zise Wilson. Apoi : Du-te şi adu-l pe Abdulla, să fie martor cum s-a-ntîmplat accidentul.

Îngenunche, scoase o batistă din buzunar şi o întinse peste capul cu părul tuns scurt al lui Francis Macomber, aşa cum zăcea acolo. Sîngele se scurgea în pămîntul uscat şi afînat.

Wilson se ridică şi se uită la bivolul prăvălit pe-o coastă, cu picioarele întinse şi pîntecele cu părul rar mişunînd de căpuşe. „Frumos bivol, dracul să-l ia, se gîndi el maşinal. Cu o deschidere a coarnelor de vreun metru, ba chiar şi mai bine. Chiar şi mai bine." Îl chemă pe şofer şi-i spuse să întindă o pătură peste trupul lui Macomber şi să rămînă acolo. Şi apoi se duse spre maşină, unde femeia şedea şi plîngea într-un colţ.

— Frumoasă treabă ai mai făcut, spuse el cu o voce albă. Şi el *te-ar fi* părăsit.

— Încetează, zise ea.

— Desigur, e vorba de un accident, zise el. Ştiu asta.

— Încetează, zise ea.

— N-avea grijă, spuse el. O să ai ceva neplăceri, dar am să pun să se ia cîteva fotografii, care vor fi folositoare la anchetă. Apoi mai sînt şi mărturiile purtătorilor de puşcă şi ale şoferului. Să n-ai nici o grijă, eşti în regulă.

— Încetează, zise ea.

— Mai sînt al dracului de multe lucruri de făcut, spuse el. Şi trebuie să trimit un camion spre lac, ca să se telegrafieze după un avion care să ne ducă pe toţi trei la Nairobi. De ce nu l-ai otrăvit? În Anglia aşa se face.

— Încetează. Încetează. Încetează, strigă femeia.

Wilson se uită la ea cu ochii lui albaştri şi reci.

— Păi eu am cam terminat, zise el. Eram puţin cam furios. Soţul dumitale începuse să-mi placă.

— O, te rog încetează odată, spuse ea. Te rog, te rog, încetează.

— Aşa e mai bine, zise Wilson. Te rog, e mult mai bine. Acum o să încetez.

BĂTRÎNUL DE LÎNGĂ POD

Bătrînul cu ochelarii cu ramă de oţel şi cu hainele pline de praf se odihnea pe marginea şoselei. Pe podul de vase de peste fluviu treceau căruţe şi camioane, bărbaţi, femei şi copii. Căruţele, trase de catîri, se opinteau urcînd malul abrupt dinspre pod, şi soldaţii le împingeau, trăgînd de spiţele roţilor. Camioanele urcau uruind şi treceau înainte, în frunte, iar ţăranii se tîrau pe drum, înotînd în praf pînă la glezne. Numai bătrînul stătea nemişcat. Era prea obosit ca să meargă mai departe.

Aveam misiunea de a trece podul, de a explora capul de pod din partea cealaltă şi de a afla pînă unde înaintase inamicul. După ce mi-am făcut treaba, m-am întors. Pe pod nu mai treceau nici prea multe căruţe şi nici prea mulţi oameni, bătrînul însă era la locul lui.

— De unde vii? l-am întrebat.

— Din San Carlos, îmi răspunse, şi zîmbi.

Era satul în care se născuse, şi-i făcea plăcere să-i rostească numele, de aceea zîmbise.

— Aveam grijă de dobitoace, îmi explică el.

— Aha, am zis, neînţelegînd prea bine ce vrea să spună.

— Da, spuse el, rămăsesem, ştiţi, ca să am grijă de dobitoace. Am fost ultimul om care a părăsit San Carlos.

Nu arăta a cioban sau a văcar, şi uitîndu-mă la hainele lui negre şi pline de praf, la faţa lui cenuşie din cauza prafului şi la ochelarii lui cu ramă de oţel l-am întrebat :

— Ce fel de dobitoace ?

— Felurite, spuse el, şi clătină din cap. A trebuit să le las acolo.

Mă uitam cu atenţie înspre pod şi spre locurile acelea din delta Ebrului, care seamănă atît de bine cu cele din Africa, şi mă întrebam cît timp avea să treacă pînă vom da ochii cu inamicul, şi stăteam tot timpul cu urechea la pîndă, să desluşesc primele zgomote care să anunţe acel de-a pururi tainic lucru care se numeşte contactul cu duşmanul, şi bătrînul tot acolo era.

— Şi ce fel de dobitoace aveai în grijă ? l-am întrebat.

— Trei cu toate, îmi explică el. Două capre şi o pisică ; şi în afară de ele, patru perechi de porumbei.

— Şi a trebuit să le laşi acolo ? l-am întrebat.

— Da. Din cauza artileriei. Căpitanul mi-a spus să plec, din cauza artileriei.

— Şi n-ai pe nimeni ? l-am întrebat, uitîndu-mă spre celălalt capăt al podului, unde cîteva căruţe se grăbeau să coboare malul povîrnit.

— Pe nimeni, zise el, în afară de dobitoacele de care v-am vorbit. Pisica, desigur, n-o să păţească nimic. Pisicilor nu trebuie să le porţi de grijă, dar nu ştiu ce-o să se întîmple cu celelalte.

— Ce politică faci ? l-am întrebat.

— Nu fac nici un fel de politică, spuse el. Am şaptezeci şi şase de ani. Am făcut pînă aici doisprezece kilometri, şi cred că mai departe nu mai pot merge.

— Nu-i prea bine să stai aici, i-am zis. Dac-ai putea, n-ar fi rău să mergi pînă la răscrucea dinspre Tortosa, unde-ai găsi nişte camioane.

— O să mai stau puţin, şi după aceea o să plec. Camioanele unde se duc ?

— Înspre Barcelona, i-am spus.

— Nu cunosc pe nimeni prin locurile acelea, zise el, dar îţi mulţumesc foarte mult. Îţi mulţumesc încă o dată foarte mult.

Se uită la mine încurcat şi obosit, şi apoi, simţind nevoia să-şi împartă necazurile cu cineva, îmi spuse :

— De pisică sînt sigur, n-am eu grijă. Pisicii nu trebuie să-i porţi de grijă. Dar celelalte ? Dumneata ce crezi c-o să se întîmple cu celelalte ?

— Ce să cred, probabil că n-o să păţească nimic.

— Crezi ?

— Şi de ce nu ? i-am zis uitîndu-mă într-una spre celălalt mal, unde nu se mai vedea nici o căruţă.

— Dar ce-o să facă în timpul bombardamentului de artilerie, din moment ce mie mi s-a spus să plec tocmai din cauza artileriei ?

— Ai lăsat deschis porumbarul ? l-am întrebat.

— Da.

— Atunci, porumbeii or să zboare.

— Da, desigur c-or să zboare. Dar celelalte ? Mai bine să nici nu mă mai gîndesc ce-o să se-ntîmple cu celelalte.

— Dacă te-ai odihnit, în locul dumitale aş pleca, l-am îndemnat. Hai scoală-te şi încearcă să mergi.

— Mulţumesc, îmi spuse, şi se ridică de jos, se clătină pe picioare şi se aşeză iar în praf. Aveam grijă de dobitoace, zise el posomorîndu-se, dar nu mai vorbea cu mine. Aveam doar grijă de dobitoace.

N-aveam ce să-i fac. Era duminica Paştilor, şi fasciştii înaintau spre Ebru. O zi întunecată şi cenuşie, cu cerul acoperit, aşa că avioanele lor nu ieşiseră. Acest lucru, precum şi faptul că pisicile ştiu să-şi poarte singure de grijă era singurul noroc pe care avea să-l mai aibă bătrînul.

SUMAR

Prefaţa III

Tabel cronologic XXIII

Bătrînul meu 1
(My Old Man)

O pisică în ploaie 23
(Cat in the Rain)

Sat indian 29
(Indian Camp)

Doctorul şi soţia doctorului 36
(The Doctor and the Doctor's Wife)

Sfîrşitul unei poveşti 43
(The End of Something)

Campionul 50
(The Battler)

Mr. şi Mrs. Elliot 64
(Mr. and Mrs. Elliot)

Pe chei la Smyrna 70
(On the Quai at Smyrna)

Revoluţionarul 74
(The Revolutionist)

Soldatul s-a întors acasă 76
(Soldier's Home)

O operaţie simplă 88
(Hills like White Elephants)

Ucigaşii 96
(The Killers)

Che ti dice la patria ? 112

Cincizeci de bătrîne 128
(Fifty Grand)

După mare 166
(The Sea Change)

Un loc curat şi bine luminat 173
(A Clean, Well-lighted Place)

Mama unei „fetiţe" 181
(The Mother of a Queen)

O aşteptare de-o zi 189
(A Day's Wait)

Capitala lumii 195
(The Capital of the World)

Zăpezile de pe Kilimanjaro 215
(The Snows of Kilimanjaro)

Scurta viaţă fericită a lui Francis Macomber 254
(The Short Happy Life of Francis Macomber)

Bătrînul de lîngă pod 307
(Old Man at the Bridge)

43

Redactor responsabil : Bianca Schächter
Tehnoredactor : Traian Argetoianu

Dat la cules 21.12.1963. Bun de tipar 18.02.1964. Apărut 1964. Tiraj 65.140 ex. broşate. Hîrtie ziar de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 12,73. Coli tipar 10,75. Planşe tiefdruck 1. A. nr. 15.579/1963. C.Z. pentru bibliotecile mari 82. C.Z. pentru bibliotecile mici 82—32=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 31.041 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.

3

ANTICARIAT
3

23716 (x)

Clubul cărţii digitale 2023